הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · הגהות רבי עקיבא איגר

הגהות רבי עקיבא איגר על שלחן ערוך אורח חיים

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הגהות רבי עקיבא איגר על שלחן ערוך אורח חיים

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הגהות-רבי-עקיבא-איגר-על-שלחן-ערוך-אורח-חיים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 10
סימן ב 10
סימן ג 10
סימן ד 11
סימן ה 12
סימן ו 12
סימן ז 12
סימן ח 13
סימן ט 14
סימן י 14
סימן יא 17
סימן יב 20
סימן יג 20
סימן יד 22
סימן טו 24
סימן טז 24
סימן יח 24
סימן כ 24
סימן כא 24
סימן כב 25
סימן כג 25
סימן כד 25
סימן כה 25
סימן כז 26
סימן ל 27
סימן לא 27
סימן לב 27
סימן לג 33
סימן לד 33
סימן לו 33
סימן לז 33
סימן לח 34
סימן לט 34
סימן מ 34
סימן מב 35
סימן מד 35
סימן מה 35
סימן מו 35
סימן מז 36
סימן מח 37
סימן נא 37
סימן נב 37
סימן נג 38
סימן נד 38
סימן נה 38
סימן נח 39
סימן ס 39
סימן סא 40
סימן סב 40
סימן סג 40
סימן סד 41
סימן סה 41
סימן סו 41
סימן סז 42
סימן סח 43
סימן סט 43
סימן ע 43
סימן עא 44
סימן עב 44
סימן עג 45
סימן עד 45
סימן עה 45

סימן עו 45
סימן עז 45
סימן עח 45
סימן עט 45
סימן פ 46
סימן פג 46
סימן פד 46
סימן פז 46
סימן פח 46
סימן פט 47
סימן צ 47
סימן צא 48
סימן צב 48
סימן צד 48
סימן ק 49
סימן קא 49
סימן קב 49
סימן קג 49
סימן קד 49
סימן קו 49
סימן קז 50
סימן קח 50
סימן קט 51
סימן קי 51
סימן קיא 52
סימן קיד 52
סימן קטז 52
סימן קיז 52
סימן קיט 53
סימן קכד 53
סימן קכה 53
סימן קכו 53
סימן קכח 54
סימן קכט 55
סימן קלא 55
סימן קלב 56
סימן קלד 56
סימן קלה 56
סימן קלז 56
סימן קלח 56
סימן קלט 57
סימן קמ 57
סימן קמא 57
סימן קמג 57
סימן קמו 57
סימן קנ 58
סימן קנא 58
סימן קנב 59
סימן קנג 59
סימן קנד 61
סימן קנו 61
סימן קנז 62
סימן קנח 62
סימן קנט 63
סימן קס 64
סימן קסא 65
סימן קסב 65
סימן קסג 65
סימן קסה 65
סימן קסז 65
סימן קסח 66
סימן קע 66
סימן קעב 67
סימן קעד 67

סימן קעה 67
סימן קעז 68
סימן קעח 68
סימן קעט 69
סימן קפא 70
סימן קפב 70
סימן קפג 70
סימן קפד 70
סימן קפה 71
סימן קפו 71
סימן קפז 71
סימן קפח 72
סימן קצ 72
סימן קצא 72
סימן קצג 73
סימן קצד 73
סימן קצה 73
סימן קצו 73
סימן רב 74
סימן רד 74
סימן רה 75
סימן רו 75
סימן רח 75
סימן רט 77
סימן רי 78
סימן ריא 78
סימן ריב 79
סימן ריג 79
סימן רטו 79
סימן רטז 79
סימן ריח 79
סימן ריט 80
סימן רכג 81
סימן רכד 81
סימן רכה 81
סימן רכו 82
סימן רכז 82
סימן רכט 82
סימן רל 82
סימן רלב 82
סימן רלג 83
סימן רמ 83
סימן רמד 83
סימן רמה 83
סימן רמו 84
סימן רמז 86
סימן רמח 86
סימן רמט 86
סימן רנא 87
סימן רנב 87
סימן רנג 88
סימן רנד 90
סימן רנז 90
סימן רנט 91
סימן רס 91
סימן רסא 91
סימן רסג 92
סימן רסד 94
סימן רסה 95
סימן רסו 95
סימן רסז 97
סימן רסח 97
סימן רע 98
סימן רעא 98

סימן רעב 101
סימן רעג 101
סימן רעו 102
סימן רעז 102
סימן רעט 102
סימן רפב 104
סימן רפד 105
סימן רפו 106
סימן רפח 106
סימן רפט 106
סימן רצא 107
סימן רצג 107
סימן רצד 107
סימן רצו 107
סימן רצז 108
סימן רצח 108
סימן רצט 108
סימן שא 110
סימן שב 111
סימן שג 111
סימן שד 112
סימן שה 112
סימן שו 113
סימן שז 114
סימן שח 116
סימן שט 118
סימן שי 119
סימן שיא 120
סימן שיב 120
סימן שיג 121
סימן שיד 121
סימן שטו 121
סימן שטז 121
סימן שיח 122
סימן שיט 124
סימן שכ 124
סימן שכא 125
סימן שכד 125
סימן שכה 126
סימן שכו 127
סימן שכח 128
סימן שכט 129
סימן של 129
סימן שלא 129
סימן שלב 130
סימן שלד 130
סימן שלה 131
סימן שלו 132
סימן שלח 133
סימן שלט 133
סימן שמ 134
סימן שמג 134
סימן שמה 134
סימן שמו 135
סימן שמז 135
סימן שמח 136
סימן שמט 136
סימן שנ 137
סימן שנב 137
סימן שנה 138
סימן שנז 140
סימן שנח 141
סימן שסא 141
סימן שסב 141

סימן שסג 142
סימן שסה 145
סימן שסו 145
סימן שסח 146
סימן שע 146
סימן שעא 146
סימן שעב 147
סימן שעד 147
סימן שעה 148
סימן שעח 148
סימן שפב 148
סימן שפה 149
סימן שצא 149
סימן שצג 149
סימן שצד 149
סימן שצז 149
סימן שצח 149
סימן תג 149
סימן תד 150
סימן תה 150
סימן תט 151
סימן תטז 151
סימן תיז 151
סימן תכב 151
סימן תכה 151
סימן תכו 152
סימן תכח 152
סימן תכט 152
סימן תלב 152
סימן תלג 152
סימן תלה 152
סימן תלו 152
סימן תלז 153
סימן תלח 153
סימן תלט 153
סימן תמ 154
סימן תמא 154
סימן תמב 155
סימן תמג 155
סימן תמד 157
סימן תמה 157
סימן תמו 157
סימן תמז 158
סימן תמח 161
סימן תנ 161
סימן תנא 162
סימן תנב 165
סימן תנג 166
סימן תנד 166
סימן תנה 166
סימן תנז 167
סימן תנט 167
סימן תסב 167
סימן תסה 168
סימן תסו 168
סימן תסז 168
סימן תסח 169
סימן תע 169
סימן תעא 169
סימן תעב 169
סימן תעג 170
סימן תעד 170
סימן תעה 170
סימן תעז 171

סימן תפ 171
סימן תפד 171
סימן תפה 171
סימן תפז 171
סימן תפט 172
סימן תצ 173
סימן תצא 173
סימן תצג 173
סימן תצד 173
סימן תצה 173
סימן תצו 174
סימן תצז 174
סימן תצח 175
סימן תצט 179
סימן תקא 180
סימן תקב 181
סימן תקג 181
סימן תקד 181
סימן תקה 181
סימן תקו 182
סימן תקז 183
סימן תקט 183
סימן תקי 184
סימן תקיב 185
סימן תקיג 185
סימן תקיד 185
סימן תקטו 186
סימן תקטז 188
סימן תקיז 189
סימן תקיח 189
סימן תקכא 189
סימן תקכו 189
סימן תקכז 190
סימן תקכח 191
סימן תקל 191
סימן תקלא 191
סימן תקלג 192
סימן תקלד 192
סימן תקלו 192
סימן תקלז 192
סימן תקלח 193
סימן תקלט 193
סימן תקמו 194
סימן תקמח 194
סימן תקנא 194
סימן תקנב 195
סימן תקנג 195
סימן תקנד 195
סימן תקנו 195
סימן תקנז 195
סימן תקנט 195
סימן תקס 196
סימן תקסא 197
סימן תקסב 197
סימן תקסו 197
סימן תקסז 197
סימן תקסח 197
סימן תקע 198
סימן תקעא 198
סימן תקפא 198
סימן תקפב 199
סימן תקפד 199
סימן תקפה 199
סימן תקפו 199

סימן תקפח 200
סימן תקצ 200
סימן תקצא 201
סימן תר 201
סימן תרו 201
סימן תרז 202
סימן תרח 202
סימן תרט 202
סימן תרי 202
סימן תריב 202
סימן תריג 203
סימן תרטז 203
סימן תריח 203
סימן תרכא 204
סימן תרכב 204
סימן תרכד 204
סימן תרכו 204
סימן תרכז 205
סימן תרכח 205
סימן תרכט 205
סימן תרל 206
סימן תרלא 206
סימן תרלב 206
סימן תרלד 207
סימן תרלז 207
סימן תרלט 207
סימן תרמ 208
סימן תרמו 208
סימן תרמח 209
סימן תרמט 209
סימן תרנא 212
סימן תרנג 212
סימן תרנה 212
סימן תרנח 212
סימן תרסד 213
סימן תרסה 213
סימן תרסז 214
סימן תרסח 214
סימן תרסט 214
סימן תרעא 215
סימן תרעג 215
סימן תרעה 216
סימן תרעו 216
סימן תרעז 216
סימן תרפא 216
סימן תרפד 216
סימן תרפה 217
סימן תרפז 217
סימן תרפח 217
סימן תרצ 218
סימן תרצא 218
סימן תרצב 218
סימן תרצה 219
סימן תרצו 219

סימן א

ס"א הגה ועכ"פ לא יאחר זמן תפלה שהציבור מתפללין משמע אף אם א"א לו להתפלל בציבור. מ"מ לא יאחר הזמן שהציבור מתפללי'. ע' לקמן סי' צ' סעי' ט':

מג"א סק"ה על נהרות בבל. אבל ער"ח אחר מנחה יאמר בשוב ד'. אשל אברהם לקמן סי' רל"ב ס"ד:

י"א סק"י קודם היום. ולא נהירא דהא נאמר ובער עלי' הכהן עצים שהם סדרי ב' גזרי עצים ופסול בלילה. כדאיתא ספ"ב דיומא. עיי"ש:

סקי"א ע"פ ההלכה. עדיין אינו מיושב לפי ההלכה דקיי"ל כחכמים דבאשם בעי' ידיעה. כמו שפסק הרמב"ם. נז"ש:

(שם בא"ד) וח"ה ועי"הכ. בעי"הכ לא יאמר פ' חטאת ואשם ושלמים מה"ט נז"ש:

מג"א סקי"ב דהא עיקר כפרה בדם. ע' לקמן סי' קל"ב בט"ז סק"ב וסי' רל"ד ט"ז סק"ב:

סימן ב

מג"א סק"א נראית מתחתיו טפח. טלית של ת"ח כיצד כל שאין חלוקו נראה מתחתיו טפח כצ"ל. גמ' ב"ב נ"ז ב':

שם סק"ג הכוונות. המניח בגדיו תחת מראשותיו קשה לשכחה. וכן האוכל ממה שהעכבר או החתול אוכל. והרגיל בזתים והשות' של שיורי רחיצה. והאוכל לב של בהמה (ובש"ך יו"ד סי' ע"ב ס"כ בשם תשב"ץ דראוי לזהר גם מלאכול לב עוף). הוריות י"ג ב'. ועיין מה שכתוב בגליון ש"ע יורה דעה סי' שע"ו ס"ה:

ט"ז סק"ג דחשיבות תפילין הוא בקשירה. ראיתי בס' עמק המלך פ' לך לך טעם לשבח עפ"י מ"ד דחז"ל חולין פ"ט בשכר שאמר אברהם אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות חוט של תכלת ורצועות של תפילין. מש"ה כיון דזכו לתפילין נגד שאמר עד שרוך נעל ניתן חשיבות לשרוך נעל לקשור תחלה בשמאל שקושרי' בו תפילין:

מג"א סק"ד ובד"מ. וכ' הר"א מפראג דנראה דרחיצה כסיכה אך לא ראיתי' מדקדקי' בזה כצ"ל:

סעי' ו' ולא ילך ד"א. ע' בב"י לקמן סי' ש"א הובא בט"ז שם סקכ"ז:

סימן ג

מג"א ס"ק א' גמרא. ברכות ס"ב א' ע' מג"א אות ג' גמרא שבת דף פ"ב ע"א:

סעי' ה' בהגה ולהטיל מים. א"כ ע"כ דפירוע לפניו שרי. והא דלא יפנה בין מזרח למערב. ולא שרי למזרח ופניו למערב ע"כ משום דמזרח והוא נגד מערב יש לו ג"כ קדושה. וא"כ גם אשה אסורה לפנות במזרח ופניה למערב. ב"י:

סעי' י"א משום כשפים. ג' דברים קשים לכשפים השולף ירק מאגודה. וההורג כנה על בגדיו. והמקנח בחרס. שבת (דף פ"ב):

סעי' י"ב יפנה בצניעות בפסחים (דף קי"ב) אמרי' העומד בפני הנר ערום הרי זה נכפה. והעתיקו הריק"ש. בס"ח (סי' תר"כ) כתב כשיצא מב"הכ יראה מקום שישב עליו שלא יהא טנופת. שמא יבא חבירו פתאום. או בלילה וישב עליו. לא יעשה אדם ב"הכ מכוון כנגד ב"הכנ שלא יהא פי הטבעת מגולה נגד ב"הכנ או ב"המד:

מג"א סק"ד נ"ל דאם אין אשתו עמו. נ"ל קצת ראי' לזה מסוגי' דיומא ריש דף ל' זאת אומרת מצוה לשפשף. ובתוס' שם לחד תירוצא משום דאסור לאחוז באמה וניצוצי' נתזי' על רגליו. הרי אף שכה"ג היה צריך להיות נשוי. אפ"ה היה אסור לאחוז באמה ע"כ דביוה"כ דאסור באשתו. אסור לאחוז באמה. וה"נ באשתו נדה וכדומה. ואולי י"ל דחז"ל עשאו דרך לא פלוג. דכל המטיל מים צריך קיו"ר משום דכמה פעמים דצריך לשפשף. היינו בשאר ימות השנה דכשר כהן פנוי לעבודה. דהרי בלא"ה צ"ל כן. דהא מתני' נקט זה הכלל הי' במקדש וכו'. משמע ודאי דהוא ג"כ לשאר ימות השנה. והא משכחת באשתו עמו ואינה נדה א"ו משום לא פלוג:

סעי' י"ז המשהה נקביו. משהה הפחה אינו עובר משום בל תשקצו. כ"כ בת"הד (סי' ט"ז) וכ"כ במוהריק"ש:

סימן ד

מג"א סק"ב ועכשיו מותר ליגע. לפ"ז אם אין לו מים לערות כ"א פעם א' אף דמברך על נ"י כיון דמהני לתפלה. מ"מ אינו מברך א"י דהא עדיין אסור ליגע בנקבים כ"ז שלא עירה ג' פעמים. וכן כשמשכים קודם אור היום ונוטל ידיו כיון דעדיין אסור ליגע בנקבים מספק דר"ר שורה עד אור היום (ע' ס"יד) אינו מברך א"י עד שיאור היום ויטול שנית. ולהמג"א מברך: ולפ"ז נלע"ד לקיים דברי הכתבים שהובא במג"א סק"א ויעשה כן שיערה מים פעם א' על ידיו ויברך ענ"י דהא מהני לתפלה. וחיוב ברכת א"י עדיין לא חלה עליו. כמו שכתבנו לדעת הד"מ ויעשה צרכיו ויערה מים עוד ב' פעמים ויברך א"י:

מג"א סקי"א דבניעור ל"ח. ואף בישן שינת עראי. אבל לטעם ברי' חדשה גם בישן שינת עראי נעשה ברי' חדשה. כך מבואר בב"י ולפ"ז בישן שינת עראי ועשה צרכיו סמוך לתפלה לכ"ע צריך לברך:

מג"א ס"ק י"ב אבל לדידן עיקר הטעם. אין זה מוכח. [ע' ט"ז ר' סי' זה] וגם י"ל דאנן מספקי' אם כהרשב"א או כהרא"ש מש"ה אין מברכי' בעשה צרכיו ומתפלל מנחה. דדלמא כהרשב"א ואין מברכין מספק. וא"כ הכא בניער כל הלילה דהב"י מסופק אי אמרי' לא פלוג. י"ל אם עשה צרכיו דמברך דהוי ס"ס. ס' כהרא"ש. וס' דלהרשב"א ג"כ מברך משום ל"פ. ועיין:

סעי' י"ח והיוצא מבה"כ. לקח בידו קנוח לקנח וראה שא"צ לבה"כ ולא עשה צרכיו. אעפ"כ לא יגע בספרי' עד שירחץ ידיו. ס"ח סי' תתכ"ג. הובא בא"ר סי' ז':

מג"א סקי"ז וא"צ ג"פ. בא"ר הביא בשם מקור חיים. דבית הכסא. והמהלך בין המתים. והמשמש מיטתו. צריך ג"פ. ע' מג"א לקמן סי' ז':

סימן ה

סי' ה' ס"א כשיזכיר השם. אם א' מספר חסדי ד' שעשה לו. ומתחלה מזכיר השם ורוצה לגמור דבריו מה שעשה לו ד' אסור להפסיקו בדברי' שמא מתוך כך לא יגמור דבריו ונמצא שהזכיר ש"ש בחנם. אבל אם רוצה לקלל שום אדם והתחיל בשם. מצוה להפסיקו שלא יגמור דבריו ולא יחטא. ס"ח סי' ס"ה וסי' תמ"ט:

סימן ו

סי' ו' ס"ג ואין לערער עליהם. וע' ת' רשד"ם סי' א':

סימן ז

ס"א מברך אשר יצר. אכל דבר ונתחייב לברך ברכה אחרונה ועשה צרכיו מברך תחלה אשר יצר. ואח"כ הברכה אחרונה. מג"א סי' קס"ה סק"ג בשם רש"ל. ואם הטיל מים קודם ברהמ"ז צ"ע אם לא יקדים בהמ"ז שהוא דאורייתא. או דמ"מ תדיר עדיף. ואפשר דתליא באיבעי דהש"ס בזבחי' תדיר ומקודש הי מינייהו עדיף. די"ל דאורייתא לגבי דרבנן הוי כמו מקודש ופסק הרמב"ם דמקודש ותדיר יכול להקדים איזה שירצה. וע' צל"ח ברכות ד"ד ב' ד"ה ריב"ל וברפ"ת ד"ה שהיין גורם ובת' נודע ביהודא סי' ל"ט. וצ"ע לדינא:

ס"ב הטיל מים ולא שפשף. והעושה צרכיו ולא נגע במקום מטונף ע' סי' תרי"ג ס"ג ובמג"א סס"י רכ"ז:

סימן ח

ס"א ויברך מעומד. ע' ט"ז לקמן סי' תרמ"ג סק"ב דיברך אחר העיטוף. ובא"ר כ' לברך בשעת העיטוף. ובת' שאגת ארי' סי' ל"ב כ' לברך קודם עיטוף כשאוחז הטלית בידו להתעטף בו:

מג"א ס"ק ב' דאינו עושה אלא לתקן מאכלו. לפ"ז גם ברכת השחיטה אצ"ל מעומד. אף גם בציצית כ"ז שאינו לובש טלית בת ד' כנפות אינו מחוייב להתעטף בציצית. מ"מ אחר העיטוף חל עליו מ"ע לעשות ציצית ולא משום תיקון הבגד דליכא איסור על הבגד ליל בלא ציצית אלא דמוטל עליו מ"ע לעשות ציצית ע' לקמן סי' י"ג ודוק:

שם עמ"ש סי' תקפ"ב. תקפ"ה כצ"ל. וע' סי' תרנ"א ס"ה בהגה ומג"א שם סק"יג ובסי' תר"ץ ומג"א שם סק"א וביו"ד רס"י רס"ה בהגה:

ס"ג ואח"כ ימשכנו. ע' לקמן סי"ד. וצ"ע. ולהמג"א סקט"ז ניחא:

ס"ה כולם מברכי'. ע' סי' רי"ג במג"א ס"ג. ובמג"א סי' קס"ח סק"ב. וססי' תרפ"ט במג"א שם. וצ"ע. אח"כ ראיתי שעמד בזה אבן העוזר רס"י קס"ח. ועיי"ש:

ט"ז ס"ק ח' אע"ג דבלא"ה. לענ"ד י"ל דנ"מ בשאל טלית דמברך דנותן לו במתנה ע"מ להחזיר כדלקמן סי' י"ב ס"ג דבזה יכול לקבלו במתנה בתנאי אם הציצית כשירים אקבל במתנה. ואם הם פסולים לא יהי' רק שאלה. ולא הי' צריך לבדוק הציצית. לזה אשמועי' דמ"מ מחשש ברכה לבטלה צריך לבדוק. וכזה אם בירך על טלית ורוצה ללבוש גם טלית שאולה א"צ לבודקו כיון דאפטר בברכה שעל בגד שלו יכול לכוון לזכות במתנה כנ"ל בדרך תנאי גם בפשוטו בשאל טלית שאינה מצוייצת דלאחר ל' חייב בציצית מדרבנן דמחזי כשלו ולא הי' צריך לבדוק כיון דהוי רק דרבנן. וכן טלית משי דלהמחבר חייב בציצית רק מדרבנן. וגם לפסק הרמ"א דכל מיני חייבו' מדאורייתא משכחת בשבת או בחול בעיר דאין ציציות אחרי' מצויי' דבזה מדאורייתא מותר לילך בלא ציצית רק מדרבנן אסור כדאיתא סי' י"ג. לזה אשמועי' דמ"מ צריך לבדוק שלא יהי' ברכה לבטלה. והעיקר נ"ל דמשום חשש שלובש בגד בלא ציציות ליכא לחייבי' לבדוק. דא"כ אין לדבר סוף. דיצטרך לבדוק בכל שעה. שמא עתה נפסקו והולך בלא ציציות ומ"ש שעת לבישה או אח"כ. וכיון דזהו א"א ומוכרחי' לסמוך על החזקה דלא נפסקו וצריך לבדוק רק משום הברכה דלגבי איסור ברכה לבטלה יש תקנה לבדוק בשעת לבישה. כנלע"ד:

מג"א ס"ק י"א וכדאמרי' ר"פ הלוקח בהמה כצ"ל:
ט"ז סק"ט וכ"כ הר"ן בפ"ג שאכלו. וכן כתבו ג"כ תוס' בפסחים. אבל נלע"ד דלא דמי כלל דהתם גבי טבילה בודאי א"א להיות כלל עובר לעשייתן. משא"כ הכא הרי יכול לפשוט הבגד ולברך וללבוש שנית. וצ"ע:
שם ס"ק י"ג וזו היא מ"ש בגמ'. מנחות מ"א ב':
שם ס"ק י"ד הכריעו האחרונים. הב"ח והש"ך והפר"ח הכריעו שם דיש לברך:
שם ס"ק י"ו ולא דמי למ"ש סי"ד. היינו דסתמא קאמר בסעי' י"ד אף אם בעוד שלא הפסיק בשום דבר אחר הברכה ופשט ולבש דצריך לברך והיינו משום דלא הי' דעתו על זה הלבישה בשעת הברכה. אבל בפשט באמצע היום וחזר ולבשו מיד. אף שהי' דעתו לזה בשעת הברכה מ"מ מעידן הברכה עד לבישה זו הפסיק. א"כ אין הברכה יכול לפטור ללבישה זו כנלע"ד:
מג"א סק"כ כדאמרי' גבי תפילין. אפשר היינו דוקא שלא בשעת תפלה. כמ"ש המג"א (סי' כ"ה) בשם השאלה. תוספת שבת:

סימן ט

מג"א ס"ק ב' כעין משי. והא דעושים ציצית משי למשי ול"ח דיאמרו דצמר שהיא משי ויטילו בצמר ציצית משי דבשניהם יחד לפנינו יש היכר בין זה לזה. וכה"ג איתא בחוה"מ סי' מ"ה סכ"ב. ות"ש. ומ"מ קשה אמאי לא אסרי' לתפור בגד משי בחוטי פשתן מה"ט דיבוא לתפור פשתן בבגד צמר שיחשוב שהוא משי וצ"ע:
שם ס"ק ד' מ"מ לדעת המקילי' לעשות קאי אמ"ש תחלה דשתי צמר וערב משי דאין לו תקנה לדעת הר"ם והוא דעת הי"א שבמג"א ס"ג דצמר ופשתים יחד הוא דפוטר באינו מינו. ע"ז כ' להמקילי'. ר"ל שמקילי' לעשות ציצית צמר למשי דאין חוששי' לדעת הר"ם כמ"ש המג"א ס"ג דנהיגי עלמא כן ליטול חוטי צמר ולא משי דהמשי לא יפטור את השתי צמר. כנלפ"ד פשוט. דלא כמחצית השקל. וכל דבריו בזה תמוהים:
שם ס"ק ה' וע' ברא"ש בשם בעל העיטור כצ"ל:
שם ס"ק ח' ול"נ דיעשה כנפות. יצא מפלוגתא זו ונכנס לפלוגתא אחרת דלהרמב"ם הוי כלאים דאורייתא. עי' ביו"ד סי' רצ"ט. ע"ש:

סימן י

מג"א ס"ק ד' ותפרם בענין שנשאר בו. משמע דאם בענין דלא נשאר בו קרן שע"י התפירה הוא עגול אף דלא נפטרה בכך. מ"מ א"י לעשות הציצית על הכפל. וצ"ע:

מג"א סק"ה דאזלי' בתר רוב. ונסתפקתי באם הבגד עם המיעוט עור הוא רק כשיעור כדי שיכול לכסות ראשו ורובו של קטן אם נימא דאזלי' בתר רוב. וכיון דזה הבגד בכלל הוי שיעור ורוב המין הוא מין חיוב הוי כולי מין חיוב. או נימא כיון דצמר לחודי' אין בו שיעור חיוב פטור מציצית. ושאלתי במעמד כמה חכמים וזה אומר בכה. וזה אומר בכה. ולכאורה יש ללמוד לדין זה מדינא דמג"א לעיל (סי' ט' סק"ד) דהטלית שהשתי צמר וערב משי. לדעת הר"ם מרוטענבורג אין לו תקנה וכו' וכוונתו מבואר לדעת הר"ם מרוטענב' שהובא בהג"מ דצמר אינו פוטר במשי רק של משי. וכמו שהביא המג"א סק"ג. ומש"ה אין לטלית זו תקנה. כיון דאם יעשה משי אינו פוטר חלק צמר ע"ש ולכאורה נימא ג"כ כמו לשיטת הפוסקי' דמשי פטור מדאורייתא בכה"ג בטלית פטור מדאורייתא כיון דערב או שתי לחודי' אינו חייב בציצית. וא"כ ה"נ אם עושה ציצית של משי פטר חלק של משי. ומכיון דחלק של צמר אינו חייב בציצית יפטר. ומה לי אם המשי אינו מין חיוב או שפטרו מציצית. אע"כ כיון דהוי בגד שלם משוינין לכולי' לחיוב. וה"ה ה"נ. ואעפ"כ יש לחלק כמובן. ודוק:

שם בא"ד עיי"ש דמשמע כדברי. לא ידעתי שום משמעות לזה הא המרדכי שם מחלק רק דאפי' למ"ד כנפי' של עור פטורה. היינו התם דכל הכנף עור. משא"כ אם הכנף עצמו העליון בגד ותחתון עור. וי"ל דהו"א אפכא דאם העליון עור ותחתון בגד דג"כ חייב דשניהם עיקר וכל שיש חד צמר סגי לחייב:

מג"א ס"ק ו' אלא קשר א' בפסול. היינו קשר וחולי'. מג"א סי"א סקי"ח. משמע דאף אם עשה שארי החוליות והקשרי' אחר שפסקן לא מהני. ולא ידעתי מנ"ל זה דדלמא בכה"ג כשר דדל החולי' והקשר הראשון דהוי מן העשוי מ"מ לתכשרו בעשיית חולי' וקשר שלאח"כ שנעשו בהכשר ועיין:

ס"ו הטיל ציציות על ציציות. לכאורה יקשה קושי' תוס' ר"פ התכלת מסוגי' דסנהדרי' דמשכחת לה זקן ממרא בהטיל למוטלת. גם יקשה קושי' הראב"ד בהשגתו דהא שייך בזה הסברא האי לחודי' קאי. האמנם ק' תוס' אינה חזקה כ"כ. די"ל דהטיל למוטלת לא מקרי פירושו מד"ס דפירושו מפורש בקרא דציצית על כנפי בגדיהם הוי כמפורש לכל כנף ציצי' א'. ודוקא במוסיף חוטין לציצי' א' דילפי' ד' חוטי' מגדיל ב'. גדילי' ד' וכן ד' פרשיות תפילי' דילפי' מטוטפות וכן בלולב ערבי נחל שתי'. וזהו מיקרי פירושו מד"ס. אבל ב' ציציות וב' תפילין. י"ל דהוא בכלל פירושו מפורש בקרא. ולכאורה נ"ל ליישב ב' קושי' הנ"ל. די"ל דהי' קשה להרמב"ם ק' תוס' סנהדרי' מסוגי' דסוכה דאפי' חוץ לאגוד ישבו משום ב"ת. ולזה ס"ל להרמב"ם עפ"י סוגי' זבחי' י"ח דמסקי' לא דכ"ע

יתר כמאן דאית' דמי. א"כ י"ל דתלי בהא דסברא האי לחודי' קאי שייך רק אי אמרי' דיתר כמאן דליתא מש"ה אינו מזיק ההוספ' לגוף המצוה. אבל אם אמרי' יתר כמאן דאיתי' גרע להמצוה. א"כ י"ל דר"א בסנהדרי' ס"ל כמ"ד דזבחי'. וס"ל כמ"ד יתר כמאן דליתא. אבל למסקנא דזבחי' באמת בכל ענין הוי גורע וסוגי' דסוכה למסקנא דסנהדרין. אולם אינו מספיק. דהא הרמב"ם הל' ממרים כ' דאין זקן ממרא חייב אלא במצות תפילין לבד ואם איתא דס"ל להרמב"ם דלמסקנא נדחית סוגי' דסנהדרין. א"כ לדינא משכחת גם בציצית ולולב:

ונלע"ד למה דמבואר בתוספת סנהדרין מדנדחקו בסוגי' דסוכה דמדרבנן אין מוסיפי' מבואר דס"ל דאין לחלק לענין האי לחודי' קאי בין האיסור ב"ת לגרעון המצוה. דלא כדס"ל בסוכה. אלא דס"ל דמישך שייכי אהדדי גירוע המצוה לעבירת ב"ת. ומש"ה הוכרחי לומר דמדרבנן הוא. וא"כ י"ל דגם הרמב"ם ס"ל כן. וס"ל עוד דמכם דהוי ב"ת דרבנן מגרע גם המצוה מדרבנן דכל דתיקון כעין דאורייתא תיקון. ויצא זה להרמב"ם מדקיי"ל הטיל למוטלת בכלל תולמ"ת. ע"כ דמעיק' קודם שחתכן פסולי' והיינו מדרבנן. וכ"מ בהר"ן סוכה פ"ג דף רמ"ח דכ' בדעת הרמב"ם כיון דהאי לחודי' קאי ליכא ב"ת אלא מדרבנן מש"ה כל לנאותו ל"ג בהו רבנן עיי"ש. והרי הרמב"ם כפי גרסתינו כ' שם ואם להוסיף או גרע פסול. ע"כ דמדרבנן אפי' דיעבד פסול. וביותר נראה כמעט דמוכרחי' לומר כן בדברי תוס'. דאם נדון כיון דמדרבנן עובר לא מגרע המצוה. א"כ הא דפריך במנחות מהטיל למוטלת דהוי תולמ"ה. ע"כ היינו אי פסיק להו לראשונות. כיון דבשעת עשייתן להשניי' לא הוי צריך להו. מש"ה הוי אח"כ מן העשוי. וכ' דס"ל להב"י מתחלה. א"כ יקשה הא דאמר רבא להם השתא האי גברא בב"ת קאי מעשה לא הוי. בין לפירש"י דמשום ב"ת לא מקרי עשיי' כלל. וקציצתן היא עשייתן. בין לפירוש הב"י אליבא דהרמב"ם דמשום ב"ת הוי מעשה מעליא יקשה הא מדאורייתא ליכא עבירת ב"ת דהאי לחודי' קאי. וממילא הוי השניות עשיי' בפסול וכשחתך הראשונות השניי' פסולי' משום תולמ"ה. ואיך נאמר משום ב"ת דרבנן אזלא פסול' דאורייתא דידהו. אע"כ דכללא הוא. דכל דאיכא ב"ת מגרע להמצוה. ובמקום ב"ת דרבנן מגרע להמצוה דרבנן. א"כ י"ל מדאורייתא בהטיל למוטלת אף חתך הראשונות ליכא משום תולמ"ה. דמ"מ על שניהם יש שם עשיי' בהכשר. ועיקר פרכת הש"ס רק כיון דמדרבנן קודם שחתכן פסולי'. וע"י קציצתן נתכשרו. הוי מדרבנן תולמ"ה. ולזה שפיר אמר רבא השתא בב"ת קאי מעשה לא הוי ממנ"פ. לגבי דאורייתא בלא"ה לא הוי תולמ"ה. ולגבי דרבנן משום

עבירת ב"ת לא הוי תולמ"ה. וכפירש"י או כהרמב"ם א"כ דברי הרמב"ם מיוסדים על אדני פז:

ועיין בהה"מ פ"ז מהל' לולב נראה דבא ליישב סוגי' דסנהדרין עם סוגי' דסוכה דבמוסיף במינו מגרע להמצוה משא"כ בלקח מין אחר בזה אמרי' האי לחודי' קאי עיי"ש. ולכאורה יפלא הא גם בסנהדרין בחוטי ציציות במינו משמע דאמרי' האי לחודי' קאי. וצ"ע כמ"ש הלח"מ שם כשאין ההוספה שיעור מצוה הוי כאינו מינו ע"ש. ובזה ישאר התמי' דהא מ"מ משכחת לה זקן ממרא בח' חוטין ובהטיל למוטלת וצ"ע:

ס"ח משום מראית העין. בטלית משי יש להקל בחדרי חדרים לשטת המחבר סי' ט' דמשי חייב רק מדרבנן ע' סי' ש"א במג"א אות נ"ו. ואף בבגד צמר אם הוא תחת בגדי' בענין דגם כשהולך כן ברה"ר הוא מקום סתר יש להתיר ע' שבת ס"ב א' תוס' ד"ה והתנא:

מג"א ס"ק י"ב למטה מהחגור. עד למטה מחציו דהוי כסתום. ואפי' אם הא ארוך לא יעשה הקרסי' למטה מהחגור משום מ"ע שלא יאמרו שבירך שלא כדין. לבוש. ובנז"ש כ' להתיר:

שם בא"ד דמ"מ אסור משום מראית העין. ק' לי א"כ גם ביו"ד סי' ש"ג ליתסר משום מ"ע וביותר הא הלבוש כ' אין לעשות קרסי' למטה מהחגור אף שהטלית ארוך. ונשאר רובו פתוח מפני מ"ע שיאמרו הרוב הוא סתום כיון שהוא למטה מהחגור. וא"כ חיישי' אולי האי שיטעו בתרתי שיסברו דהקרסים נכפפין יסברו שהרוב סתום בהם. א"כ מכ"ש דראוי לאסור קרסים לענין כלאים דהוי רק חד מ"ע שיאמרו דהקרסי' נכפפי'. וצל"ע:

סימן יא

ס"א שיהיו טווי' לשמן. אם יכול לבטל חוטים שאין נטוי' לשמה תוך חוטי' שנטוי' לשמן ולתלותן בבגד ע' לקמן סי' תרכ"ו. ואפשר דהוי דבר שבמנין. דחוטי ציצית נמנין כמו בנר חנוכה סי' תרע"ג:

שם בהג"ה והמנהג להקל. ובפרישה העלה כדעת המצריכי' גם ניפוץ לשמה. והביא בשם מהרי"ף מפראג שלמד כן כיון דדרשי' סמוכי' דיעשה ציצית משעטנ"ז ושוע הוא ניפוץ מש"ה בעי' לשמה:

שם או שיאמר לאשה. ולזה רמז הכתוב דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית. כי מצינו שדיבור הוא קשה ולא שייך לנשים ואמירה הוא רכה. שייך לנשים. כמו שפירש"י בחומש. כה תאמר לבית יעקב וגו' וזהו דבר אל בנ"י. היינו דעיקר המצוה

לב"י ולא לבנות ישראל. אבל כיון דעשיי' שהיא הטווי' היא מלאכת הנשים. לזה ואמרת אליהם ועשו. רצונו לומר שיאמר להם עשו לי ציצית לטלית. ד"ש:

ס"ב להרא"ש כשר. בב"י למד כן מדברי הרא"ש בעיבוד. וק' לי הא אדרבא כפי חלוקו דהרא"ש בין גט למילה ומזה למד הרא"ש לענין עיבוד דמהני גדול עע"ג דדמי למילה דנעשה בבת אחת ממילא לענין טוי' דדמי לגט דכל מעט ומעט שטוה צריך לשמה כמו בגט דכל אות ואות צריך לשמה. דמש"ה לא מהני בנכרי וישראל עע"ג. וצ"ע:

שם וצריכי שזירה. ע' בתשו' באר עשק (סי' נ"א):

מג"א סק"ה והב"ח. צ"ל והבד"ה:

שם בא"ד נסתפקו בדבר. ע' בספר בית אפרים בתשו' סי' י"ז):

ט"ז ס"ק ה' פשיטא ל"ל קרא. לק"מ דהתם בהה"י דקרבנו פרכי' דלפני יאוש פשיטא דהא לא נתפס ההקדש כלל ולא הוי קרבן וכמ"ש תוס' שם. אבל הכא גם ללפני יאוש צריך קרא. אח"ז ראיתי דהנז"ש כ"כ:

מג"א סק"י אלא עם יאוש. לפ"ז י"ל דמ"ש הנ"ז שינוי הגוף היינו שינוי השם. וכמ"ש הט"ז. דזה קני' עם יאוש. כדאיתא בחו"מ (סי' שנ"ג) ומקורו מדברי תוס' רפ"ג דסוכה גבי אוונכרי. אבל שינוי המעשה החוזר לברייתו עם יאוש לא קני. כדמוכח מסוגי' דשם דמשנינן הוי שינוי חוזר לברייתו. אף דהתם הוי יאוש. אמת שראיתי להפרישה חו"מ סי' הנ"ל שכתב בפשיטות דה"ה לשינוי מעשה החוזר לברייתו ייאוש קני עיי"ש. אבל הוא תמוה לענ"ד כנ"ל. אח"ז רב בא לידי ספר שער המלך וראיתי שבפ"א מהל' גירושין השיג עליו כנ"ל:

שם בא"ד ערש"י תרמ"ט. ק' לי הא התם מיירי בי"ט ב' דלא בעי' לכם. ורק גזול פסול מ' מהב"ע. ובזה י"א דלאחר שלא גזלו אין בו מ' מהב"ע. אבל הכא הא פסול דלא הוי לכם ואי במכרו אחר יאוש. הא קנה ביאוש וש"ר ולא הוי מהב"ע כיון דנקנה קודם המצוה כמו בשינוי מעשה דכשר הכא. ואולי י"ל כוונת המג"א במכרו אחר יאוש. ולענין הברכה דלהסוברי' בסי' תרמ"ט דלאחר לא הוי מהב"ע לא הוי גנאי ויכול לברך. ועדיין צ"ע:

ט"ז ס"ק ז' הוא לא עשה עבירה. וא"כ לדידי' פסולי'. אבל באמת פשוט דלא הוי בכלל מה"כ. כיון דאין המצוה מכח העבירה וכמ"ש תוס' רפ"ג דסוכה גבי אתרוג של אשירה:

מג"א ס"ק י"ג דאמרי' בגמ' ש"מ קשר העליון וכו'. הקשה לי חכם א' על הוכחת הש"ס דקשר עליון דאורייתא. דלמא אצטריך קרא להיכי דמעצמם נקשרו הציצית בבגד וא"א להתיר הקשר בשבת. בזה אתי' קרא להתיר ללבוש כן דכלאים בציצית שריא. והשבתיו. דבלא"ה צריכי' להבין. כיון דכלאי' בציצית שרי מה לי דהציצית הם כלאים עם הבגד.

מה לי דהבגד עצמו כלאים. ונימא דהבגד כלאי' יכולי' להטיל בו ציצית וללובשו לקיים מצות ציצית דעשה דחי לל"ת. ולזה נראה דבאמת מהראוי דעשה דציצית לא לדחי' ללאו דכלאים דשאני בעלמא דהוי עשה דחיובא ומוטל עליו לעשותו. אבל עשה דציצית דאין החיוב עליו ללבוש טלית בת ד' כנפות ולהטיל ציצית. א"כ אמאי דחי העשה לל"ת דכלאים. הא אם לא ילבישנו לא יעבור על העשה כלל. ולזה נראה. למ"ש המרדכי דאין איסור כלל על הטלית שלא ללבשו בלא ציצית. אלא כשהוא לובש בו חל עליו המצוה להטיל ציצית. ומה"ט בלא נמצאו ציצית בעיר. וכן בשבת דא"י להטיל בו ציצית. מותר מה"ת ללבשו בלא ציצית. א"כ שפיר אמרי' דעשה דציצית דחי ללאו דכלאים. דאם יהי' הדין דלא לדחי לא יטיל בו ציצית ומ"מ יהא מותר ללבשו בלא ציצית ושוב מבטל העשה. דאם בלא דחיי'. היינו מוחי' ללבשו. באמת אין כאן דחיי' דבלא לבישה ליכא ביטול מ"ע. אבל כיון דבאמת עכ"פ מותר ללבשו בלא ציצית ממילא חל עליו העשה דציצית ודחי לל"ת דכלאים. וכ"ז אם הבגד בעצמותו אינו כלאים אלא דהציצית הם כלאים להבגד. דאם לא ידחה העשה לל"ת. מ"מ ילבישנו בלא ציצית. אבל אם הבגד בעצמותו כלאים ל"ש לומר דלדחי העשה לל"ת. דהא אם לא דחי. א"א כלל ללבשו. כיון דהבגד כלאים בעצמותו ממילא לא חל עליו העשה כלל. ולפ"ז לא קשה קושי' הנ"ל דלענין זה דנקשרו הציצית בעצמם בבגד ובשבת דא"י להתירו. בזה אין מהראוי דעשה לדחי לל"ת. כיון דא"י להתירו. ולא יהי' יכול ללובשו משום כלאים ולא יחול עליו העשה כלל. אלא דלפי האמת דקשר עליון דאורייתא ושייך הדיחוי. ממילא אף בנקשרו מעצמם בשבת שריא. דהא כך הוא המצוה גם בחול לחברם בדרך כלאים. אבל אם איתא דקשר עליון לאו דאורייתא. ועיקר הדיחוי יהי' רק בגוונא דנקשרו מעצמם ובשבת בזה אין ראוי לדחות כלל וכנ"ל. ודו"ק. ובהה"י ענינא תמוה לי דברי תוס' יבמות ה' א' ד"ה מאי ללאו דהקפה וכו' ס' דמגדילי' לא ילפי'. וק' לי א"כ לדידי' מנ"ל דקשר עליון דאורייתא. ובלא"ה יקשה כן בהא דאמרי' שם אלא מראשו דהך תנא א"כ קיימי' השתא דלא ילפי' סמוכי' להתיר כלאים בציצית. א"כ מנ"ל דקשר עליון דאורייתא. וצריך עיון:

סעי' ט' עד הציפורן. סוף הציפורן. טור:

ס"י אין לו שיעור. היינו למטה א"צ להרחיק קשר גדול. אבל למעלה יש לו שיעור שלא ירחיק ג' אצבעות. ב"י בשם מהרי"א וכן סתם הלבוש:

מג"א ס"ק כ' ואם כרך כולה פסולה. ואף אם חזר אח"כ והתיר קצת שיהי' ענף מ"מ הוי תולמ"ה. כיון דפסול בציצית עצמן לא מהני במה שהי' פעם א' בהכשר. ע' מג"א לקמן סימן כ"ג:

סימן יב

ס"ג יש לסמוך על ר"י. אם הגדיל ארוך ד' גודלי'. טוב להתיר כל הגדיל (שלא יהי' תולמ"ה כמ"ש לעיל ס" י"א בגליון מג"א ס"כ) ויעשה קצת גדיל וקצת ענף. דהרי מדינא סגי ד"ג כדנראה דעת המחבר סי"א ס"ד. בפרט כפי שנראה דעת הא"ר סי"א ס"ו דמדאורייתא אין שיעור כלל לציצית ובכ"ש כשר. וא"כ בזה עכ"פ יוצא ידי דאורייתא ולהרבה פוסקים דס"ל דשיעור ד"ג אפי' מדרבנן יוצא ואם יניחם כך יש לחוש לדעת רש"י ופסולי' מדאורייתא כיון דליכא ענף כנלע"ד:

מג"א ס"ק ז' לצאת בו בשבת לר"ה. י"ל דבדקדוק נקט המג"א לר"ה. אבל לכרמלית שרי די"ל מה דסמכי' על הר"י היכא דלא אפשר. אף דאפשר לו שלא ללבוש אותו בגד. אלא כיון דלא אפשר לעשות ציצית אחרי' שאין נמצאי' ציצית בעיר דכה"ג ליכא עשה דאורייתא כמ"ש מג"א סי"ג ס"ח ולגבי דרבנן סמכי' על הר"י. א"כ ה"נ באיסור דרבנן דכרמלית. גם י"ל כן אף אם לא ילך להכרמלית אלא לרה"י ע"כ הסמיכה על הר"י א"כ ממילא מותר גם לכרמלית. ואין חילוק בין איסור א' או ב' אסורי'. ורק לרה"ר א"י לילך כיון דבביתו לא צריכי' להיתר שיטת הר"י לגבי דאורייתא. דמדאורייתא בשבת ליכא איסור. משום הכי אסור לילך לרשות הרבים:

סימן יג

סעיף ב' בין טלית קטן בין גדול. ע' לשון הרא"ש הובא בב"י על טליתות שלנו אף שאינם מצוייצים כהלכת' מותר לצאת בהם לר"ה דממנ"פ אם הויין ציצית. הוי בו ציציות. ואם לא. בטילי' לגבי בגד כיון דאין דעתו להשלימם עיי"ש. ויש לע' בזה בההיא דלעיל דסי' י' ס"ז מלבושים שהם פתוחים מטילי' אותן לחומרא א"י בם בשבת. נימא ג"כ הו ממנ"פ. אם אינם מחוייבים בציצית. מ"מ בטילי' לגבי בגד כיון דאין דעתו להשלים. וצ"ע. וע' ת' שב יעקב ססי' ה' ונלע"ד דהחוטי" חשיבי ומקרי דעת להשלים היינו לפתוח הבגד. לחייבו בודאי ציצית ויתיר הציצית וייחדנו ויטילם בבגד שלא יהי' תולמ"ה:

מג"א ס"ק ה' א"צ לבודקו. למ"ש לעיל בגליון סי' ח' אות ח' בט"ז. אין ראי' לזה. די"ל דמשום הוצאה דשבת אין לבדוק. דא"כ יצטרך לבדוק בכל רגע כשהולך ברה"ר. משא"כ בחשש ברכה יש לה גבול ובכל פעם דמברך צריך לבדוק:

סעי' ג' כשהוא בכרמלית. ואם נודע לו ברה"ר דא' מהציצית פסולה אין לו תקנה להסיר הציצית אחרות. דהוי מלאכה דאורייתא ולנתקן אפשר דמותר. ע' מ"ש האשל אברהם לקמן ססי' שי"ז:

שם בהג"ה ומתבייש לישב בלא טלית. ואם רואה בביתו קודם שהלך לבהכ"נ דהציצית פסולי'. מסתפקנא אם רשאי לילך לבהכ"נ משום תפלה בציבור וללבוש הטלית משום כבוד הבריות או דיתפלל בביתו בלא הטלית. ואם ליכא עשרה בבהכ"נ מבלעדו. נ"ל דעדיף לילך לבהכ"נ. דזיכוי רבים עדיף. ע' בהרא"ש פ"ו ברכות גבי ר"א ששחרר עבדו והשלימו לעשרה:

מג"א ס"ק ז' וכתב ב"י אפי' טלית גדול שלנו. ולענ"ד דברי הב"י תמוהים דהא לא נמנו חז"ל להתיר לילך בטלית זו בכרמלית שיהא שייך לומר כיון דהותרה הותרה גם טלית שלנו אלא דחז"ל אמרו כלל כבוד הבריות דוחה ל"ת דרבנן. וממילא בטלית היכא דאיכא גנאי לפשטו מותר והיכא דליכא גנאי אסור וצ"ע:

שם בא"ד כיון דלא גזרו רבנן. ע' לקמן ססי' ש"א במ"א ס"ק נ"ח. ולקמן ססי' פ' המג"א שם ובסי' שכ"ב במג"א סק"ד:

מג"א ס"ק ד' ואע"ג דצוצית. והא דלא הקשה על המחבר. י"ל דהטלית בעצמותו שנפסק קרן א' ויש לו רק ג' כנפות דלא חייב בציצית. ת"ש. ול"נ די"ל דמיירי בטלית משי דס"ל להמחבר דחייב בציצית רק מדרבנן אבל להרמ"א דפסק לעיל דחייב מדאו' שפיר הקשה:

שם בא"ד מ"מ שרי דלא אמרה תורה. בלא"ה י"ל כיון דציצית הוי אינו שוה בכל דחינן דאורייתא מפני כבוד הבריות כמ"ש תוס' ברכות ד"כ ד"ה שוא"ת:

שם בא"ד בטלית קטן א"צ לפשטו אפי' בחול. ואם נפסק ציצית. נראה דיתיר אינך ציצית דבג' ציצית עובר משום בל תגרע. אבל בלא ציצית הוא רק ביטול עשה ולית בי' לאו דבל תגרע לדעת טורי אבן לר"ה דט"ז ד"ה ותוקעי'. ואפשר כיון דאינו מכוין לקיים המצוה בג' ציציות הוי כמו אין בו ציצית. ואין בו משום ב"ת ע' טורי אבן באבני מלואים דכ"ח ד"ה והרי. ובשבת ברה"ר הוי איסור דאורייתא דבאינך ציציות דכשירים הוי משא. וגם להתירם אסור מ' התרת קשר. לזה יפסקם דהוי מקלקל. ע' פרי מגדים ססי' שי"ז:

שם בא"ד וכ"מ מלשון התשובה. ואם שכח מאתמול לעשות ציצית. י"ל דשרי כמו בסי' שנ"ה ס"ג בהגה:

שם בא"ד מתנה בשבת אלא לצורך שבת. עדיין ק' בחול אמאי צריך לפשטו יעשה תקנה זו ויהי' מחוייב רק מדרבנן ומותר משום גנאי:

שם בא"ד ליתנם לעכו"מ או לקטן עיי"ש. אף דשם לענין דאורייתא. צ"ל דנקט תלמודא בפשוט יותר מה דאפשר לעשות אפי' מדרבנן. לפ"ז יהי' מוכח דמותר להפקיר בשבת. וע' בשער המלך פ"א מהל' לולב בשם הריטב"א ופר"ח שאסור להפקיר בשבת. וכן

מצאתי ברמב"ן בחי' לפסחי' דהקשה אם ביטול חמץ מדין הפקר איך רשאי להפקיר בשבת כמו דאין מקדשי' ואין מעריכי' ובתשובה הארכתי בעזה"י:

סימן יד

מג"א ס"ק א' פי' שהטילן וכו'. בנז"ש כ' ולא ידעתי מנ"ל הא כיון בטוי' כל הפוסקי' ס"ל דבעי' לשמה כשר להרא"ש בעע"ג. מכ"ש בעשיי' דלהרמב"ם ל"צ שיהי' לשמה דכשר להרא"ש בעע"ג. ומחכ"ת לא דק דשאני עשיי' דאין פסולן משום שלא לשמה אלא דגזה"כ הוא דממעט' מקרא בני ישראל ועשו ולא נכרי מש"ה לא מהני עע"ג. ופשוט. ובזה מיושב להרא"ש דס"ל עשיי' צריך לשמה למ"ל קרא בני ישראל הא ממילא פסול משום שלא לשמה ע' ט"ז סק"ב. דלהרא"ש לשיטתי' דבעע"ג מקרי לשמה צריך קרא ב"י ועשו למעט נכרי בעע"ג והרמב"ם לטעמא דס"ל היכי דבעי' לשמה לא מהני עע"ג שפיר מוכח שטתו דעשיי' ל"צ לשמה מדאצטריך קרא בני ישראל למעט נכרי:

מג"א ס"ק ב' צ"ע. ע' בראי"ם פ' אמור:

ט"ז ס"ק ב' מדכתיב בני ישראל. עמ"ש בגליון סי' ל"ט במג"א סק"ג. וא"כ ליכא ראי' מזה דנ"מ הרבה כמ"ש שם:

מג"א ס"ק ד' כמ"ש רסי' ט"ו. כאן א"צ לזה דאף אם הי' הדין דמותר להחזירם לבגד כיון דכבר הי' עשוי בפעם א' בהכשר מ"מ ניחא הכא. דאם ניחוש לדעת הרא"ש ממילא לא הי' עשיי' מעולם בהכשר. כיון דהי' בלא כוונה ממילא הוי תחלת עשיי' ובציר לי' שיעורא:

שם בא"ד וצ"ל דמיירי בשבת. נ"ב ופירוש דאם מתירם ויחזור לעשותם יהי' העשייה בשבת דהיינו שהוא סמוך לשבת כ"כ דאין שהות רק לעשות לחוד. ס' ת"ש:

ט"ז ס"ק ד' טועי' הם דחייב בברכה. ק' לי' הא כיון דעושה כן כדי שלא יצטרך לברך זהו טובתו שיהי' רק בשאל' ולא במתנה. ואינו ניתן לו במתנה. וגם הוא אינו מתכוין לזכות בתורת מתנה וצ"ע:

ומה"ט נ"ל אף לדעת המג"א סי' ח' דבלובש טלית בלא ברכה ג"כ צריך לבדוק ציציותיו. מ"מ אם לובש טליתות הרבה בברכה א' ובתוכם טלית שאולה אותו טלית א"צ בדיקה. דיכול לכוון לזכות בה ע"ת דאם הציצית פסולים יהי' רק בשאלה ולא במתנה. ודטבא לי' עבדי לי':

ס"ד ובלבד שיקפל אותה. בת' שער אפרים סי' ב' הביא דברי תומת ישרים שהקשה בלא קיפול ג"כ הא פסקי' דניחא לאינש למיעבד מצוה בממוני' אפי' יש בו חסרון כיס.

וע"ש שתירץ בכמה אופנים. ובפשוטו לק"מ דהא דניח' לי' אף בהפסד ממון. היינו אם אין המצוה נעשית בלא הפסד ממון וניחא לי' שיפסיד ממון שיתקיים המצוה אבל הכא דאפשר לעשות המצוה בלי הפסד ממון שיצא ידי המצוה ויקפל אותה דאין דעת להשאילו רק ע"י שיקפיל אותה. ומה"ט עולים יפה דברי המג"א דבשבת שאינו רשאי לקפלו דאעפ"כ דמותר ליטלו והיינו בא"א ניחא לי' למיעבד מצוה בממוני' אף דאיכא חסרון כיס. וק"ל:

מג"א ס"ק ח' וצ"ע בשלמא ליטלו. גם ע"ז יש לדון כיון דעכ"פ מתנה לא הוי. והוי כטלית שאולה ואינו מקיים בזה מצות ציצית. שוב נימא דמקפיד ולא שייך בי' ניחא לי' לאינש לקיים מצוה בממוני' דהא לא אתעביד בי' מצוה:

שם בא"ד רשאי לברך כמו נשים. עדיין אינו מספיק ליישב בזה דברי המחבר דמשמע לקמן סי' י"ג ס"ב. וכן בסי' תקפ"ט ס"י. דס"ל דנשים אין מברכין במ"ע שהזז"ג. גם בעיקר הדין גם לדידן לענ"ד יש לדון בי' טובא די"ל דמה דמדמי התוס' טלית שאולה לנשים היינו בשאל טלית והוא עשה בו ציצית. דהציצית כשרים לגבי' אלא דהטלית פטור לגבי' בזה דמי לנשים. אבל בשואל טלית מצוייצת דגם הציצית שאולים. ואם היה הטלית הזה מחוייב לגבי' בציצית לא היה פוטר אותה בציצית אלו. אלא דרשאי לילך בו דטלית שאולה פטור מציצית (וגם אחר ל' יום י"ל דמותר לילך בו או דעכשיו הטלית חייב בציצית מדרבנן ואם היה שואל חוטים מאחרים ועשה בטלית שאולה אחר ל' יום דנראה בפשיטות דאסור לילך בו. מ"מ בהנך ציציות שבטלית השאולה הזה י"ל דשרי כיון דהטעם דנראית כשלו. ממילא גם הציצית נראים כשלו) א"כ י"ל דלא שרי לברך עליו כיון דאין לו ציצית כשירים לגבי'. ובוודאי אם נשים עשו ציצית שאולים דאין מברכים ה"נ הכא וד"וק. ואף דיש לחלק קצת דבנשים בציצית שאולים דלגבי המשאיל הטלית פטורה דאינה שלו ולגבי האשה הציצית פסולים ואין הטלית הזה ראוי למצוה לשום אדם משא"כ בשואל טלית מצוייצת דלגבי הבעלים הטלית הזה במציאותו י"ל דרשאי לברך עליו. ועדיין צ"ע לדינא:

ט"ז סק"ה כמ"של בסי' י"ג בשם המרדכי. נ"ב הלשון אינו מדוקדק. דהכא אף בלא סברת המרדכי. אין כאן נדנוד חשש דאוריי'. דהא לכ"ע טלית שאולה פטור מציצית ופשוט:

סעיף ה' טלית של שותפין. נ"ב יש לעיין. טלית שישראל ונכרי שותפים בו מה דינו. ע' יו"ד סי' רפ"ו ס"א בהג"ה ולטעם הש"ך שם ל"ש כאן בציצית. ולטעם בנימין זאב סי' קס"ו יש לדון כן גם בציצית. וע' בב"י י"ד שם בבד"ה הביא דברי הרשב"א דהוכיח דבמזוזה

חייב. ומאותה הוכחה עצמה מוכח ג"כ דחייב בציצית. מדלא מוקי הש"ס דכסותך למעט שותפות עם נכרי ובתשובה הארכתי:

סימן טו

מג"א סק"ג לזה אמר כנף וכו'. ע' בלבוש שכ' דצריך לטעמא דש"ע אף אם יש באותו חתיכה שיעור חיוב ציצית דלא הוי תולמ"ה:

סימן טז

י' ט" ז שצריך אחר לשמרו וכו'. בחינוך להרא"ה כ' ג"כ כזה הלשון וכ' עלה שהוא כבר שית או כבר שבע:
מג"א ליתי אוירא דהאי גיסא ויבטל. ע' תוס' שבת סי' שס"ה. וכדבריו כ' כאן בנ"ז:

סימן יח

מג"א ס"ק א' כשמתחילים ברכו. נ"ב ע' ססי' כ"ד במג"א בשם הזוהר. ובמג"א סי' ל"ו סק"ב. ומ"מ י"ל כיון דעכשיו כולם לובשים טלית קטן לא הוי עדות שקר:
מג"א סק"ד דה"ה בערב עד צאת הכוכבים. ק"ל הא שאני דעמוד השחר הוא יום מדינא. משא"כ בבה"ש הוי ספק לילה ואיך יברך מספק. ואפשר דהוו ס"ס. ס' יום ב' וספק דכסות יום חייב בלילה. וצ"ע לדינא. ואפשר כוונת המג"א כיון דדעת המרדכי דתלי הכל בראייה. ולא תליא ביום. וכ"כ בכנה"ג בשם מהר"ל דעד צאת הכוכבים הוא זמן ציצית דתלי הכל בראייה:

סימן כ

מג"א סק"א ולהכי נקטי הגמ' והפוסקים. בפשוטו י"ל דטלית נקיט לרבותא כדאמרינן עלה אעפ"י שאמרו אין מוכרין טלית וכו' ואח"כ מצאתי בעזה"י שכ"כ בא"ר:
ס"כ טלית מצוייצת לעכ"ום וכו' אבל בהתיר הציצית. אף שנקבי הטלית שהיו בהם הציצית קיימים מותר למכרו. ב"י:

סימן כא

מג"א סק"ב אע"כ שהיה שוכב בטלית קטן. לפ"ז יהיה מוכח שטת הרא"ש רסי' י"ח דכסות יום בלילה חייב. דאלו להרמב"ם דפטור. א"כ איש שהיה שוכב בלילה בטלית קטן. הא מ"מ הוא ערום מן המצות. דאין לו קיום מצות ציצית כיון דפטור ומציצית בלילה:

סימן כב

מג"א סק"א והכא כיון שעושה בו. היינו דהכא כיון שאינו ראוי ללביש' בשעת הקנין דלא נעשו בו ציצית אינו מברך אז שהחיינו. לפ"ז יהיה לשטת הרמב"ם חילוק דין דאם קונה טלית ביום אינו מברך עד שעת עשיית ציצית כיון דאין ראוי ללבשו. ואם קונה בלילה מברך מיד דהא ראוי ללבישה בלא ציצית בלילה דכסות יום גם בלילה פטור:

סימן כג

מג"א סק"א הו"ל תולמ"ה. ועוד לפי דעתם לובשים בגד ד' כנפות בלא ציצית:
שם בא"ד ול"נ דל"ד. בלבוש הרגיש בזה בעצמו. וכת' דאפשר לחלק דלא דמי דהתם לא נעשה שום דבר בסכך. אבל הכא נעשה עיקר הקשירה בציצית עצמם אבל הוא דוחק וצ"ע עכ"ל. וע' בט"ז לעיל סי' י"ב סק"ג. בת' שאלה בסופו מבואר ג"כ דס"ל דאם הציצית בעצמן נפסלים לא מהני תקון כגון בנפסק ונקרע יותר מכ"ע לא מהני לקשור חוט דהוי תולמ"ה עיי"ש:

סימן כד

ס"א ונכון להיות כל אדם וכו'. ע' תוס' פסחים קי"ג ד"ה ואין:
שם ונכון ללבשו על המלבושים. ע' לעיל סי' ח' במג"א סקי"ג:

סימן כה

ס"א שמעלין בקדש. טעם זה הוא בלקוטי מהר"יל ובנ"י כ' הטעם דציצית קודם דשקולה כנגד כל המצות ועוד דהוא תדיר דנוהג גם בשבת וי"ט. וע' בתשו' שאגת אריה סי' כ"ח:
מג"א סק"ג הרשות בידו לחזור. ע' ת' נחלת שבעה סי' ו' ובש"ת שבות יעקב ח"א סי' ע"ב:
מג"א ס"ק ד' לזה כתב סימן קס"ח סס"א. ולקמן סי' רפ"ד ס"ד:
ס"ה ויברך להניח. מה שהקשה בא"ר למה אין מברכים בלישנא דקרא לקשור תפילין ע' בשו"ת מהרי"ט חלק ב' סי' ז':
שם בהג"ה וכן פשט המנהג. לכאורה יש תקנה לצאת מידי חשש ברכ' לבטלה. דבשעה דמברך להניח יכוין אי הדין כרש"י אינו מכוין לפטור בזה הברכה לשל ראש. ואז ממילא שפיר מברך על הראש מצות תפילין. ואם הדין כתוס' דמגיע על הראש ב' ברכות אני מכוין להוציא בברכה דלהניח גם של ראש. אח"ז הראו לי דבס' א"ר הביא בשם ע"ת דיכוין בברכת להניח שלא לפטור בזה של ראש. ובא"ר השיב דא"כ לשטת תוס' יצטרך

לברך על הראש ב' ברכות. ואחרי שגם להנך רבוואתא היסוד שבידו לכוין שלא לפטור בזה של ראש. וכאשר נלע"ד דיש לדמותו לדינא דסי' קע"ד מ"ד. ממילא נכונים דברינו דיכוין בדרך תנאי וכההיא דסי' תפ"ט במג"א ס"ז:

ס"ו אם פגע. דוקא פגע. אבל הניח הראש תחלה. א"צ להסירו. ט"ז סי' תרפ"ד סק"ד:

סעיף ט' אסור להפסיק בדיבור וכו'. בשו"ת פנים מאירות ח"א סי' נ"ט כ' דאם שמע בינתים א' מברך על תפלה של יד דמותר לענות אמן דהאי האמנה על הנחת תפלין לא הוי הפסק. ובתשו' דבר שמואל סי' קמ"ב כ' דלא יענה אמן ונ"ל ראיה מטור א"ח סי' ס"א בשם הרמ"ה דעונין אמן על ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה דהפסקה ליכא דלא גרע משאילת שלום משמע דבלא"ה הוי הפסק אף שעונה על אותה ברכה עצמה. וכן מפסקא דהמחבר סי' ס"ו ס"ז דלא יענה אמן אחר גאל ישראל דהוי הפסק אף דאמן הוי האמנה על גאל ישראל מ"מ הוי הפסק וזה לדעת הר"א שם דעונה אמן היינו דהאמנה בכלל גאולה ומקרי סמיכת גאולה לתפלה אבל מ"מ לענין הפסק בין ברכה להמצוה הוי הפסק:

מג"א סקט"ו לכן ימשמש בשל יד וכו' ק"ל הא אינו מרויח כלום בזה דאם נחוש לשטת רש"י דסח מברך שתים היינו על מצות לחוד. א"כ ממילא בלא סח דמברך אחד היינו דאינו מברך על הראש כלל. א"כ כששמע בשל יד ומברך להניח שוב אינו ראוי לברך על של ראש על מצות ואולי באמת מברך תחלה על של ראש ע"מ ואח"כ ממשמש בש"י ומברר להניח ואין משמע כן וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ז רשאי לענות דליכא איסורא. וע' בא"ר שהביא בשם מהרא"י דאף בחוה"מ אסור דאין הטעם משום ברכה שא"צ אלא משום דכתיב והי' שיהי' הויה א' לשתיהן ע"ש וכן הביא בס' בכור שור בגיטין ד' ל"ד. וכ' שם דמה"ט ה"ה לדידן המניחים תפלין דר"ת מספק בלא ברכה לא יפסיק:

מג"א סק"כ. מיה' אם בעלי הקבלה שם אות ב' בשם רדב"ז ח"א סי' פ':

סי"ג וביום ר"ח חולץ אותם. בא"ז בשם ת' מ"ע כ' דהנוהגים ללבוש תפלין כל היום. יחזור וילבשם בר"ח אחר מוסף. אבל בחוה"מ לא יניחם אח"כ ואפי' בתפלת מנחה עכ"ל:

סימן כז

מג"א סק"ד ולא נהגו כן וכו'. בנז"ש כ' ליישב המנהג דמפורשים בזבחים שם משמע דהאיבעי' רק על שער שלא במקומו אבל במקומו אין לחוש:

ס"ו בהג"ה רק יברך על של יד. נלע"ד דר"ל דסמכינן בזה על דעת הפוסקים דבלא סח אינו מברך על ראש דברכת להניח פוטר של ראש אבל היכא דאין לו רק של ראש ומניחו דבדרך זה צריך לברך:

מ"א סק"ג עטרה של בית דוד דאסור. ע' תשב"ץ ח"א סי' ל':

מג"א סק"ה כדרך זה לא יברך. היינו כמ"ש סק"ח במניחם על סמרטוטים ולובש בגד אחר ע"ג משום ולא לאחרים לאות ליכא ותליא בפלוגתא דרבוואתא. דלהרא"ש מ"מ חציצה הוי מש"ה לא יברך. ולענ"ד הא מ"מ יברך על הראש שתים כדין אין לו רק תפלה של ראש. א"כ אמאי לא יברך על ש"י להניח. דהא הברכה קאי גם על הראש. ואולי י"ל דלהרא"ש דחציצה פוסל הוי הנחתה דיד וקשירתה הפסק בין ברכת להניח להנחת תפלין דהראש. ואם אין לו רק תפלה של יד מברך עלה כמש"ל:

מג"א סקט"ז מכאן משמע. כך דייק הב"י לקמן ססי' ל"ב ועכשיו נהגו לעשות הקשר בענין שהדלי"ת נראה מב' צדדין ומיהו משמע דאין קפידא בדבר עכ"ל. הובא במג"א לקמן סס"י ל"ב: מחבר

סי"א עד הטבור או למעל'. בזוהר וכתביי האר"י איתא דשל ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה. וכ"כ בשימושא רבא וברי"ף ורא"ש והטור. ובטור כ' עוד וי"א של ימין עד המילה ושל שמאל עד הטבור:

סימן ל

מחבר ס"ג ימשמש בהם ויברך. אם בירך בהשכמה נלע"ד דאינו חוזר ומברך כיון דדעת הרי"ף הובא בטור דלכתחלה מברך כשמניחם בהשכמה. א"כ אם עשה כן אינו חוזר ומברך מספק שמא הלכה כהרי"ף. ע' בס"ז סק"ג:

מג"א סק"ה אבל רוכב או יושב. ע' בא"ר שכ' דט"ס ובלבוש איתא רק יושב בקרון:

מג"א סק"ג אינן אלא מדרבנן. ע' סי' תקנ"א סקכ"ו:

סימן לא

ס"ב אסור להניח תפלין וכו'. וכ"פ הרמ"ע סי' ק"ח וכ"כ הרמב"ן בתשו' והרדב"ז ח"א סי' ח' ונז"ש:

שם בהג"ה וי"א שח"ה חייב בתפילין. וכ"נ דעת רש"י סוכה מ"א ע"ב ד"ה מצות הרבה:

סימן לב

מג"א סק"ג ועיין בב"י. ע' ת' דבר משה:

ס"ה אם אפשר למצוא וכו'. ואם א"א מניחם בלא ברכה כ"כ ב"ש אה"ע סי' קכ"ג סק"ד דלא כהלבוש והעתיקו בנז"ש וכ"כ הא"ר:

מג"א סק"ד אם כתב בשמאל כשר. ביאור הדברים להמעיין בב"י שכ' בשם סה"ת דצריך שיכתוב בימינו. וראי' מההיא דפ' הקומץ דאמרינן וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין. ואפי' בדיעבד פסול אם כ' בשמאל מההיא דפ' הבונה הכותב בין בימינו בין בשמאלו. ופרכינן והלא אין דרך כתיבה בשמאל. ומשני בשולט בב' ידיו. הרי שאין כתיבה בשמאל עיי"ש. ולכאורה תמוה דהראיות סתרי אהדדי. דלפי הראי' הא' מוכח אף בשולט בב' ידיו צריך לכתוב בימין. דהרי קי"ל דגם בשולט בשתי ידיו מניח תפילין בשמאל מטעם מה. כתיבה בימין. הרי דגם כה"ג. כתיבה בימין. ואלא להראי' הב' מההיא דבונה מוכח בשולט בשתי ידיו גם בשמאל הוי כתיבא. ולפ"ז צ"ל דמההוא דקומץ דמוכח רק לכתחילה. זהו באמת דגם בשולט בב' ידיו דהכתיבה לכתחלה בימין. ורק לענין שיהיה גם בדיעבד פסול שמביא ראיה מההיא דהבונ'. זהו רק בשולט בימין לבד. ודברי המג"א בזה ברורים:

מג"א ס"ק ה' א"א למצוא אחרים. לא מצאתי שם כן. אלא דהרמ"ע שם תפס בפשיטות דברי ס' התרומה דאם כ' בשמאל פסולה כיון דלענין שבת הוי כלאחר יד וסיים שם ואם אמרו פ' הבונה אין דרך כתיבה בשמאל ק"ו דאין דרך כתיבה בפה עכ"ל הרי דלמד זה מדין כתיבה בשמאל. וכיון דאנן קי"ל דבכתב בשמאל דבאם אין תפילין אחרים דמניחם בלא ברכה. י"ל דה"ה בכתב בפה:

מג"א ס"ק ח' ולא אמרו בירושלמי. במחכ"ת הא אין כאן שייכות לזה. דכיון דאינו יכול לאמן ידו ליישר היטב בלא שרטוט אינו רשאי לכתוב בלא שרטוט. וא"כ אינו בכלל פטור ועושה. דהא אינו פטור מזה. אבל הב"י כ"כ על מ"ש הטור לשרטט שיטה ראשונה ואם רוצה ישרטט כולה עלה כ' הב"י ליתן טעם למה אין זה בכלל פטור ועושה:

שם בא"ד ובאמת צריך להתיישב. ע' ריטב"א סוכה ד' כ"ה. וע' מג"א סי' תע"ב ס"ה:

סעיף ז' במקום בשר. סי' לזה תלחלח הקלף במים או ברוק. ואז מכווץ. ונוטה לעולם הכוויצה לצד הבשר. באבן העזר בסדר הגט סעיף ה':

סעיף ח' וטוב להוציא בשפתיו. משמע דלכתחלה ראוי לחוש לספיקא דרבינו ברוך. דדלמא צריך לומר בפה שעושה כן לשמה אבל בדיעבד לא. וק' לי דבסעיף י"ט בהג"ה וי"א דסגי וכו' ויש להקל בדיעבד דמשמע דבדיעבד מהכי מחשבה שכותב אזכרות לשמן כיון דאמר בתחלת הכתיבה שכותב לשם קדושת תפלין אבל בלא"ה לא מהני מחשבה.

גם ביו"ד גבי ס"ת נקט המחבר ויאמר בפיו ולא נקט לשון וטוב משמע דמדינא הוא דצריך להוציא בשפתיו וצ"ע:

מג"א סק"י וכ"מ רסי' מ"ב שכ'. והוא מפורש בסוגי' מנחות ל"ד. אמנם קשה לי א"כ מאי פרכי' שם ולמ"ד הזמנה מלתא וכו'. דלמא ג"כ להוציאו לחול אבל הורדה לקדושה קלה מותר כמו לדידן בהזמנה בגוף הקדושה. ומצאתי בתשו' עבה"ג דהוכיח מזה דאין חלוק בין שמוש חול לבין הורדה. ולזה הסכים גם בשו"ת פמ"א ח"ג סי' י"א. ועל ראיית מג"א. ממה דמשנינן בחדתי. יש לפי יסוד דברי המאור דגוף הקדושה הזמנה מלתא משום דילפי מעגלה ערופה. וזה לדינא דקי"ל כר"ל דע"ע יריתה לנחל איתן אוסרתה. אבל התם במנחות דמשני בחדתי זהו על מרי' דשמעת' שם דהוא ר"י דאמר אין מורידי' וכו'. ולדידי' דר"ל בכריתות דעריפתה אוסרתה. באמת גם בגוף הקדושה אמרי' הזמנה לאו מלתא ושפיר משני בחדתא. ועלה פרכי' ולמ"ד הזמנה מלתא. היינו לאביי. וכן למ"ד יריתה לנחל איתן אוסרתה. דלדידיה בגוף הקדושה עכ"פ מלתא היא ודו"ק. ובתשו' הארכתי בזה:

ט"ז ס"ק ז' אבל אם אחר שנכתב ניקב. וכ"כ הב"ח ולשיטתי' אזיל כמ"ש בשמו בגליון הט"ז בסמוך בסעיף י' דאם אחר הכתיבה נפסק ונחלק האות לשנים מצרפים של מטה לשל מעלה לשעור האות אבל להט"ז שם דמיירי דיש בעליון לבד כשיעור. אבל אין מצטרפים ע"י שלמטה. איך מביא ראי' מבסמוך מניקב תוכו. וצ"ע:

סעיף ט"ז הגה"ה כגון ו' ז' בפמ"ג ססי' זה תמה אמאי ז' בכלל הפשוטות הא הגג עובר מב' הצדדים ולא מחזי כיו"ד. א"כ כמלא אות קטנה מכשיר:

שם בהמחבר כשנכתב בכשרות ואח"כ נפסל. ומ"מ דוקא בנפסק על ידי נקב. דהב"י הוסיף דע"י נקב בעי' ג"כ שנפסק אח"כ. אבל בנגיעה אות באות. אף שנכתב בכשרות ונדבק אח"כ פסול כדמשמע סעיף י"ח. תשו' דבר משה חא"ח סי' ח':

ט"ז ס"ק י' דאם אירע שכתב הסופר. לענ"ד גם הב"ח מודה לזה אלא דס"ל דבנפסק אחר הכתיבה אם יש שיעור אות ע"י צירוף שלמטה עם שלמעלה מכשרי' ובזה כ' הב"ח דאם מתחלת הכתיבה נפסק לא מהני תינוק כנלע"ד ברור דעת הב"ח וכמ"ש לעיל:

ט"ז ס"ק י"ד ולכאורה תמוה דגם על תי' א' יקשה דהא ליכא פסול בנקב אלא בנגיעה. אח"כ ראיתי בתשו' נודע ביהודה סי' ע"ה דעמד בזה עיי"ש וע' באורים גדולים למוד ג':

מג"א ס"ק כ"א אפי' בלא נקב ב"ח. המג"א קיצר בזה דבמה דאיירי הכא בש"ע לענין היקף גויל פשיטא דבנפסק אם יש בשלמעלה שיעור אות אף דבתחלת הכתיבה היה הפסק דכשר. וכ"כ הב"ח להדיא דדל ההפסק שלאחר הקו התחתון הוא כשר בשלמעלה לחוד

אלא דדברי הב"ח הם היכא דליכא שיעור אות אלא ע"י צירוף שלמטה למעלה ע"י תינוק דמצרפן דכשר לדעת המאירי שהובא בב"י בזה מחלק הב"ח דמ"מ בעי' דלא נפסק בתחלת הכתיבה דאז אין מצטרפים עיי"ש:

סעיף י"ז משום דהוי. אם עשה שי"ן ד' ראשים. ואח"כ גרר א' מהראשים לא מקרי חק תוכות. דמעיקרא נמי שי"ן מקרי ולא נעשה אות חדש במחיקה כ"כ מהריק"ש חה"ע סי' קכ"ה ס"ח:

שם כחק תוכות. והעברת קולמוס לא מהני ס' התרומה הל' תפלין:

מג"א ס"ק כ"ג לא אשכחן מאן דשרי. וכ"כ בפשיטות ת' גנת וורדים כלל ד' סי' י"ב:

שם וכ"פ רמ"א. ותמהני דא"כ דהכל הולך אחר החיתום אף דמקצת אות לא נעשה בכתיבה מ"מ כשר במאי דמשלים האות בכתיבה. א"כ אמאי פסלי' בסמוך בסעיף י"ח בריש שעשאה כמין דלי"ת דלא סגי כשיגרור הירך לחוד. ואמאי יהא גרע אחר הגרר מאלו היה המקצת האות שנשאר הי' ע"י נפילת הדיו דמתכשר ע"י השלמת האות. וצל"ע:

שם ונ"ל דאם נטף שעוה. ע' ת' פרח שושן א"ח כלל א' סי' ב' ובתשו' צדקה סי' כ"ה ומה שכתבתי בעזה"י בתשו' סי' של"ד:

סעיף י"ח ואם גרר והפרידה כשר וע' ת' עה"ג סי' פ"א. ודבריו צ"ע:

שם או רגל הקו"ף וע' תשב"ץ סי' שנ"א בארוכה:

מג"א ס"ק כ"ה ועיין הרמ"ע. וכן דעת מהר"ל מפראג בתשובת חנוך בית יהודה סי' ע"ד דצריך לגרור כל המ"ם:

מג"א ס"ק כ"ו לקלפו ולכתוב במקומו. הנה כתבתי בתשו' להרב מה"ו משה נ"י בהר"ב מהו' לאזי זצ"ל דיין דק"ק האמבורג על שם שנכתב שלא במקומו הראוי לו שהורה מעכ"ת לקלוף ולכתוב במקומו תיבה אחרת מכח הראי' מסוגי' דשבת דקט"ז א' ושמצא כן בתשו' נודע ביהודה דפסק כן להלכה ומכח ראי' זו. באמת בתשו' אינו חותך כן להלכה רק בנדון דידי'. שכבר נכתב תיבה אחרת דאינו פסול בדיעבד אבל לכתוב לכתחלה בזה לא פסק כלום אלא דכ' דהאיסור לא ברירא ליה דאינו מפורש רק בדבר דמסכת ערכין וכמה מורי הוראות מתירין. ועוד דמפורש בשבת דקט"ז דאזדא לכתב אזדא קדושתי' עיי"ש. ואפשר שלמעשה לא היה מחליט להקל נגד דברי תוס' המפורשים. גם נתרץ דעת הגאון שנראה יותר להקל זה מצד שכתב דאינו מפורש בשום פוסק לאסור רק בתוס'. אבל אנכי בעניי ראיתי שהגאון ר"א ממי"ץ בספרו ספר יראים סי' ט' כתב דדוקא בכותב על כרעי המטה דאינו ראוי לכתיבת השם בזה ישתמש במותר

אבל בנכתב על קלף מקדש כל היריעה עיי"ש וזהו בפי' ב' של רש"י בעירכין ד"ו אך הוא בסמ"ג לדייק כן מדברי בה"ג ומשום קושי' מסוגי' דשבת א"א לדחות לכל דברי הגאונים האלו. ומ"ש מעכ"ת בלשונו להוכיח מזה כדעת הרי"ל שבמג"א סי' ל"ב ס"ק ב"ו. ידידי אנכי עמדתי על המג"א במ"ש עלה אבל בתוס' בערכין וכו' דנראה דס"ל דפליגי הרי"ל והתוס' ואני בעניי לא ידעתי מקום לזה דתוס' אמרו רק לכתוב תיבה של חול אבל הרי"ל מיירי לכתוב במקומו שם קדש. וראיתי בס' תוס' שבת בתחלת ספרו בהגהותיו על המג"א שכתב וז"ל. ליכתב במקומו השם ר"ל התיבה כמ"ש הש"ך יו"ד סי' רע"ו סק"ד עכ"ל והביאו במחצית השקל וכ' עלה ונכון הוא. נראה דכוונתו דמזה מובן דברי המג"א שכ' עלה אבל בתוס' ערכין. ואולם עכ"ז אינו מפיק דנהי דהש"ך כ' דמצינו כן לפעמים דמכנה תיבה בשם השם ואין במכוון בדיוק שם הקדוש דוקא מ"מ הא אפשר לפרש דהכא בדיוק נקט השם ומיירי דוקא בשם קדוש. וביותר במקור הדין בהרי"ל ליתא שם לשון זה אלא דשם איתא דנכתב אלקיך בכף כתקונו עכ"ל הרי דמיירי רק בכתיבת שם קדוש במקומו והרי לא לבד שהראיתי דאין דעת תוס' יתירנה בזה אלא דגם בזה לא מצאתי חולק במפורש על דעת תוס' ובעיקר הקושי' מההיא דשבת שעמד עלי' מעכ"ת נ"י להגאון נ"ב. ובתשו' נחלה ליהושע. י"ל דהתם בשבת לענין אצולי מפני הדליקה בזה בעי' קדושה חמורה עליו וכיון דאזדא כתב אזדא קדושתו חמורה ואין מצילים מפני הדליקה אבל מ"מ קדושתו עליו שלא לכתוב במקומה תיבה של חול. אלא לדינא צ"ע:

מג"א ס"ק ל' היינו מ"ש באותו האות. ע' תשובת הר"י הלוי סי' ל"ח:

סעיף י"ט יאמר בפיו משמע דהוא לעיכובא וכדנראה מלשון ההג"ה. ולעיל ס"ט כ' וטוב להוציא בשפתיו. וע' יו"ד רסי' רע"א ורע"ד וע' תשו' רדב"ז ח"ב סי' קנ"ד:

מג"א ס"ק ל"ג ול"נ דה"ק אם מושך הגג. עיין בתשו' הרדב"ז שם איתא ב' טעמים. א' דלא מתכשר האות אא"כ רגל הגו"ף בראש גגו דבעי' צורת ה"ק כו' מאותיות שם המיוחד. וממילא אין תקנה שתפלין הוי שלכס"ד. ב' כיון דמתקן האות הוי שלכ"ס ומה לי מקצת האו' שלכ"ס ומ"ל כל האות שלכ"ס וא"ת דשאני הכא הכא דכל האות שלם ואין זה אלא תוספת. א"כ אין זה אלא טשטוש בעלמא ואינו מעיקר האות. וטוב יותר להניח חלק ממה שיפסיק בטשטוש הזה עכ"ל. וכ' ת' דבר שמואל סי' קס"ח מעולם לא מצאנו לפסול באריכת הגגים:

שם שנמצאו בהן תיבות כפולות. ע' מס' סופרים רפ"ה וע' תשו' רשב"ש סי' קמ"ה:

מג"א ס"ק ל"ו ב"י סי' ל"ו. וכן העלה הט"ז לקמן סי' ל"ו:

מג"א ס"ק ל"ז דאין התינוק מורגל. אף דמ"מ לא הוי ביחוד שתנוק מכירו והא דאלפין ועיינין ושינין אם אין היודין נוגעים צריך להיות תנוק מכירו. צ"ל התם מיירי דניכר פרידתן להדיא. אולם ראיתי להפמ"ג סי' זה בסוף דיני צורות האותיות כ' דבנחלק הרבה וניכר פרידתן גם באלפין ועיינין לא מהני תנוק מכירו. והא דנקט באלפין ועיי"נין תנוק מכירו. היינו לא דבעי' בירור להכשיר ע"י בירור דתנוק אלא לאפוקי שלא יהא ריעותא דתנוק אין מכירו עיי"ש ודוחק:

מג"א ס"ק מ' מכשירים לגמרי. לא מצאתי כן שם. אדרבא כ' בשם רבו מהרי"ט חיו"ד סי' ל"ז דהמכשיר מיירי רק בנכנס בתוך החלל כ"ש. אבל אם נכנס בענין שמפסיד צורת האות פסולה. ואף אם נימא דגם בזה מכשרי' מ"מ בגג הל' שנכנס לתוך חלל הר' ונראה לק' לכ"ע פסול עיי"ש. ובתשו' מעיל שמואל סי' ב' העלה לפסול בנכנס לתוך החלל. ועיין בשו"ת הראנ"ח ח"ב סי' ע"ח. ובשו"ת מגיד מראשית סי' א':

ט"ז ס"ק כ"ו יעשה בדרך זה. וכ"כ הרמ"ע סי' ק"ו:

מג"א ס"ק מ"ה וגם מסיימים פ' שמע. צ"ל והיה אם שמוע:

מג"א ס"ק מ"ט יתחיל באמצע שטה. בראש כצ"ל:

סעיף ל"ט שיהיה רבוען מכוון. עיין רמב"ם פי' משניות פ"ד עירובין מ"ה הובא בברטנורא שם:

סעיף מ"ב ש' של תפלין הל"מ מה דרצה חכם א' להמציא לעשות ש' מחותך בתמונת שי"ן ולדבקו על הבית. הארכתי בתשו' לסתור כל ראיותיו. וביאור דברי הב"ש אה"ע סי' ק"ל ס"ז:

סעיף מ"ד תתורא דתפלין. ונראה שהבתים והמעברתא והתיתורא מעור א' ולא נהגו כן. אבל עושין התיתורא והמעברתא מעור אחר שאינו מעור הבתים וע' כ"מ פ"ג מה' תפלין ומהריק"ש:

שם שער בהמה. וליקח שער אדם ולכרוך בו עיין בתשובת בשמים ראש בכסא דהרסנא סי' י"ט אות ב':

מג"א ס"ק ס"א דלא אכפת לן אם השער יוצא. ע' נזירות שמשון דח"ו להקל בזה:

סעיף ס"ז והוא שיטלה עור. בדרישה חולק על זה. וס"ל אם עשה של ד' בתים לכוונ' להיות לו לשל יד לטלות עור עליהם לא מהני. כיון דעשייתו הי' שלא כדין. ודווקא ההיא דסי' מ"ב דתחלת עשייה היה בהכשר לתפלין של ראש בזה מהני הטלת העיר. גם שם י"ל דלא הותרו לטלו' עור אלא לזמן מה. ומפני דוחק שאין לו תפלה ש"י. אבל להניחן כך מוטלה בעור י"ל דאסור:

מג"א ס"ק ס"ו ול"נ טעם אחר. וי"ל דהב"י נתן טעם לאסור לקנות מעכו"ם אפי' קודם טויה. גם שעיקר הדין י"ל דלא בעי' טוי' לשמה. דהא טוויה לא נאמרה בסיני רק שיתפרם בגידים. ואם יקח גדים דקים יוכל לתפור בלא טויה. נז"ש:

מג"א ס"ק ס"ח התפירה בחוט. וצ"ל דצריך לקשרו:

סימן לג

מג"א סק"ז. וע' אה"ע סי' קל"א. היינו דשם ב' דיעות בגט שנכתב שלא לשמה אם מהני העברת קולמוס לשמה. והכא דלהמחבר כשר שלא לשמה. יש לסמוך על המכשירים שם לחזור ולהכשירן לשמן:

סימן לד

סעיף א' לרש"י והרמב"ם. אם מותר להחליף פרשיות של תפלין דר"ת לסדרם כסדר שטת רש"י ולצאת בהם הארכתי בתשו':

ט"ז ס"ק ב' ואיני מרגיש. תמיהני דהא תוס' כתבו חלוק זה פ"ג דסוכה דמכח דהאי לחודא קאי אף דעבר בבל תוסיף מ"מ יצא ידי המצוה. וזקן ממרא לא הוי אלא כשמגרע המעשה עיי"ש:

סימן לו

מג"א בתמונת האותיות. בפמ"ג סי' ל"ב מסתפק. ב' שעגול למעלה ורחב למטה. וכן נ' כפופה אם אין הגג למעלה כמו ז' רק כמו ו'. וכן בשין אם אינה אחד כרעא ע"ש:

מג"א ס"ק ב' נוהגי' להכשיר. עיין בתשב"ץ ח"א סי' נ' ונ"א בארוכה:

מג"א ס"ק ג' נפרד מחברו. שלא יהא אלא זיי"נין ולא ע' וש':

@11שם נוגעים בגוף. במקור הדין כ' בשו"ת מ"ע הטעם אף דהתגין אין מעכבים מ"מ התג שאין נוגע הוי כיתרון אותיות קטנות בין השיטים דפסול:

סימן לז

סעי' ג' בהג"ה ויום אחד. תמוה לי הא זה מדינא חייב בתפלין דלגבי דאורייתא חיישי' שמא נשרו כדאיתא בנדה מ"ו ע"א. ולפמ"ש הב"ח סי' קנ"ה דאם הביא ב' שערות קודם ג' והם עודם עליו ולא נשרו לא חיישינן שהביא שערות אחרות ונשרו. ניחא הכא די"ל דמיירי בכה"ג:

סימן לח

סעיף ה' חייב. אבל אין לו להניח תפלין דר"ת כל ז'. כתבי האר"י:

מג"א ס"ק י"ג פטור מתפלין. מתפלה כצ"ל:

מג"א ס"ק י"ד הגאון מהר"ש הטעם. וכזה ממש כ' המהרש"א ח"א פ' חלק דק"ב במה דאיתא שם. וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה אר"נ דחלץ תפלין לפניו. עיי"ש:

סימן לט

סעיף א' או אשה. טומטום אף דמחויב להניח תפלין דספק דאורייתא מה"ת לחומרא. ס"ס פסול לכתוב תפלין דשמא הוא נקבה ולא הוי בר חיובא כנלע"ד והמשבצות זהב לעיל סי' י"ד ס"ק א' לא משמע כן. אח"כ ראיתי שהמחבר בעצמו כאן באשל אברהם כ' בפשיטות דפסול לכתוב:

ט"ז ס"ק א' עשאוהו חז"ל כמי. משמע דרק מדרבנן פסול. וזה דעת האחרים הובאו בנ"י. אבל כ' שם הנ"י דמדברי רש"י והרמב"ם נראה דמדאוריי' פסול ע"ש ונ"מ באין לו תפליו אחרים:

מג"א ס"ק א' אבל מספיקא דבדאוריי' לא סמכינן אחזקה שהביא ב' שערות. ונלע"ד אם כתב הוא עצמו מותר להניחן. דלגבי דאורייתא הוי ס"ס. ס' דגדול היה בשעת הכתיבה. את"ל קטן דלמא גם עתה קטן הוא ופטור מתפלין. ולגבי חינוך דרבנן סמכי' על חזקה דהביא ב"ש כשהגיע לי"ג שנים:

מג"א ס"ק ב' דעכו"ם בלא"ה. לענ"ד י"ל דנ"מ בנמצאו ביד נכרי ואמר שכתבן לשמה דיש להאמינו במגו דהי' אומר דישראל היה כתבן שהיה נאמן כדאיתא סעיף ו'. וכן נכרי שכתבן ונתגייר ויודע בעצמן דכתבן לשמן דהיה רשאי להניחם ואפשר דהיה נאמן אף לאחרים מדין ע"א נאמן באיסורין. גם היכי דאין לו תפלין אחרים דהיה צריך להניחן מספק שמא כתבן לשמן. ע' אה"ע סי' קכ"ג. לזה צריך לטעם דאינו בקשירה ופסולים וודאי. וכבר כתבתי בזה בתשו' סי' ג' על ראיית תוס' דתליית ציצית לא בעי לשמה מדצריך בני ישראל ועשו למעט נכרי. דיש לדחות דצריך קרא ליתגייר אח"כ ואומר שתלאן לשמן:

סימן מ

מג"א סק"א וכ' רי"ט מותר לכתוב. ח"ב מא"ח סי' ג' וע"ש דגמגם דמטעם אחר יש לאסור דאין כותבין מגילה:

מג"א סק"ד אסור להניחם מראשותיו. היינו באשתו עמו. אבל באין אשתו עמו משמע מדינא דמותר עיי"ש:

סעיף ז' הג"ה עד שיקנח הקרי. ק' לי היכי פרכינן לימא קס' ר"י בע"ק אסור להניח תפילין הא י"ל דבע"ק שקינח קריו אף דלא טבל מותר להניח אלא דחיישי' שמא יראה קרי בעוד התפלין עליו. כמו דפירשי' וזה וודאי אסור כאן דהקרי עליו וצ"ע וע' תשו' בשמים ראש סי' כ':

סימן מב

מ"א ס"ק ג' יקשור למטה. ול"נ דבלא"ה אסור דמ"ש בסי' ל"ג דמותר לתפור מה שנשאר בשיעור אחר שימתח על אצבע אמצעי. פירושו שהכריכות על אצבע יעשה מחתיכה שיש בו הקשר להיו"ד. ואחרי כך יחזור ברצועה האחרת להקיף הזרוע. אבל אם יקיף בראשון הזרוע ואחרי כך על האצבע מה מהני שיעור שנשאר בה. ואם כן הכא אם יעשה בזה היקף הזרוע שאין בו צד חיוב כלל בוודאי אסור ונז"ש:

סעיף ג' למיצר בי' זוזי. ואי אזמניה וצר ביה להנך תפלין שרי למיצר בי' תפלין אחרינא למ"ד מיהת במגילה דלא בעי' עילוי' עכ"ל רשב"א בתשו' ססי' תקל"ז. וע' לעיל סי' קנ"ד ס"ט:

שם בהג"ה בכל ענין שרי. ע' במחנה אפרים הל' צדקה סי' י"ב:

מג"א סק"ו. סי' קנ"ג. צ"ל קנ"א סקי"ד:

סימן מד

מג"א ס"ק ה' נפלו תפלין על הארץ. ע' כפות תמרים סוכה דף מ"א ד"ה גם אני כתבתי וכו' בסופו:

סימן מה

מג"א ס"ק ב' ולא מסתבר דעיקר וכו'. ע' סי' פ"ה מג"א סק"ב:

סימן מו

מג"א ס"ק ה' דלמא סמוכות הם. לא הבנתי דלמא הנך ב' ברכות המעביר שינה ויהי רצון הם סמוכות שתקנו חז"ל שתיהן על רחיצת פניו ומה בכך דשארי ברכות נתקנו כ"א בפני עצמה. הא לכל ברכה יש זמן ידוע כדאמרינן כד מטי ה"נ כדאמרינן כשירחץ פניו

וכו'. ואם כן אם הם ב' ברכות נתקנו תרווייהו על רחיצת פניו דהא לא נתנו זמן אחר ואם כן ממילא הם סמוכות וצ"ע:

מג"א סק"ח וא"כ ביוה"כ שחסר ל"ט ברכות. מזה נשמע דס"ל דמברכים ביוה"כ שעשה לי כ"צ אף דאסור בנעילת הסנדל וע' עטרת זקנים לקמן סי' תקנ"ד:

מג"א סק"ט ומתרצים משום. וכ"כ מהר"י מינ"ץ בדרשותיו דרוש ב':

שם שוב על עכו"ם ועבד. ולע"ד הא מכל מקום עבד עדיף מאשה במצות מילה. ע' בבא קמא דף פ"ח ע"א:

מג"א ס"ק י"ד דסומא לא יברך. אא"ז הגאון זצ"ל בספרו משנת דרע"ק כ' להגיה דסומא יברך פ"ע וחרש לא יברך הנותן לשכוי. וע"ז הביא הראי' מסי' ס"ט:

מג"א ס"ק ט"ז אא"כ ירא שהצבור יעברו. לענ"ד בירא שהצבור יעברו זמן קריאת שמע יכוין בדרך תנאי אם יעברו יהא יוצא בזה ואם לא יעברו לא יצא בזה כמ"ש הב"י סימן תפ"ט לענין ס"ע:

סימן מז

ט"ז ס"ק ב' ותו ק"ל דהא גבי עדות. ע' תשו' חות יאיר סי' ט"ז וסי' קצ"ד ובתשו' שב יעקב סי' מ"ט ובתשו' שבו"י ח"ב סימן קנ"ב:

מג"א ס"ק י"ב וצ"ע בשלמא לסברת. נלע"ד דלק"מ דלהדיא מבואר בב"י שרש המנהג דנהגו שלא לברך כשישן. דמקורו מהאגור שכ' שאביו הנהיג כן וכן ראוי לעשות כי המיקל בברכות לא הפסיד. ופי' הב"י דבריו דלר"ת אפילו שינת לילה לא הוי הפסק. ואעפ"י שאין הלכה כמותו מפני שכל הפוסקים חולקים. היינו בשינת לילה אבל בשינת יום יש לחוש לדבריו ועיי"ש. הרי דמפני חשש ברכה לבטלה נהגו שלא לברך בישן ביום ולחוש לדעת ר"ת. אבל בניעור כל הלילה אין לברך. דהעיקר כלא כר"ת. זולת בישן בלילה צריך לברך כשיאיר היום בממנ"פ דלר"ת היום גורם לברך. ולהרא"ש השינה גורם לברך. וה"ה בישן ביום וניער כל הלילה שלאחריו דמברך בבקר בממנ"פ. לר"ת צריך לברך דלא נפטר רק מעל"ע ולהרא"ש גם שינת היום הוי היסח הדעת. ואפשר לומר דכה"ג א"צ לברך דנפטר בברכת אהבת עולם שקודם ק"ש דערבית. דיש בו מעין ברכת התורה. ודמי לאהבה רבה שחרית. ומ"מ נ"ל לעיקר דצריך לברך. כיון דלר"ת בוודאי צריך לברך. וגם לדעת הראב"ד ודעימי' צריך לברך דסוברים דאהבה רבה אינו פוטר רק מה שלומד על אתר. והסכים לזה הפר"ח. וגם לאינך פוסקים בפשטא דמלתא ק"ש לא מקרי למוד כדנראה מלשון המחבר ויש להסתפק אי סגי בקורא ק"ש וכו' ולכן יש ליזהר לברך בה"ת

מקודם. ולא כ' רבותא יותר אם לא בירך מקודם דלא יברך אח"כ ברכת התורה. משמע דס"ל לעיקר דק"ש לא מקרי למוד כפשטא דירושלמי. אלא מדרך זהירות יברך תחלה. וכ"נ מלשון הרמ"א בהג"ה ססי' נ"ב ומ"מ יאמר כל הברכות כמו שנתבאר סי' מ"ו ומ"ז עכ"ל. ממה דרמז על מ"ז מבואר דעתו דיברך בה"ת אחר התפלה דס"ל לעיקר דק"ש לא הוי למוד. א"כ בלא למד מיד אחר תפלת ערבית לא נפטר בברכת אהבת עולם. גם ביסוד דברי המג"א במה שכ' על הש"ע. משמע אם ניעור כל הלילה א"צ לברך בבקר. ותמוה לי דאדרבא מנקט הלילה הולך אחר היום. משמע דבה"ת לא פטר רק יום א'. אף שאיני כדאי לחלוק על המג"א. מ"מ כיון דכ' בעצמו סי' תנ"ד לעיקר דבניעור כל הלילה דיברך ראוי לצרף דברינו דגם דעת הש"ע כן. ולכ"ע בניעור כל הלילה צריך לברך. עכ"פ בישן ביום וניעור כל הלילה שלאחריו בוודאי יש לברך מדין ממנ"פ הנ"ל וא"צ לחוש דנפטר באהבת עולם. דלהרבה פוסקים אינו פוטר רק מה שלומד מיד. ולהרבה פוסקים ק"ש לא הוי למוד כנלע"ד.

סימן מח

מג"א ס"ק א בעמידה. ע' מה שפקפק ע"ז בא"ר סי' א' סקי"א:

סימן נא

סעיף ד' בין המזמורים. מה שמותר להפסיק בק"ש כמבואר לקמן סי' ס"ו כ"ש הכא דמותר וע' בא"ר שם שהיקל יותר שהכא מותר להפסיק בכל אמנים ומודים דרבנן וכדומה:

מג"א סק"ד לכן כ'. דא"ל במנחה. המעיין בתשו' מהרש"ל סי' ס"ד מבואר דלא כ"כ. אלא דאין לומר פסוק אשרי יושבי רק במנחה דלא נתקן האי פסוק אלא כדי שישהה שעה א' ואח"כ יתפלל. אבל בשחרית אינו אומר. ומתחיל תהלה לדוד. ומסיימין בפסוק ואנחנו נברך כדי לשלשולי הלליה בתר הלליה. ובמנחה אף דלא אמרינן כן. מ"מ כיון דמתחיל בפסוק אשרי יושבי יהללוך סלה ראוי לסיים בהלליה. אלא דבסדר קדושת ובא לציון דמתחיל תהלה לדוד ומסיים בתהלת ה' ידבר פי אינו אומר ואנחנו נברך עיי"ש. וכ"כ בס' מאמר מרדכי:

מג"א ס"ק ז' הכ"ף רפויה. ע' בספר כתנות אור להגאון פמ"א זצ"ל פ' ויחי:

סימן נב

סעיף א' כל פסוקי דזמרה בלא ברכה. אם טעה בתפלה זו ולא אמר משיב הרוח וכדומה בענין שצריך לחזור ולהתפלל. י"ל דיאמר תחלה פסוקי דזמרה בברכה לפניה ולאחריה:

סימן נג

סעיף ב' אלא בין ישתבח ליוצר. טוב הוא שיברך עליו בין ישתבח ליוצר משיפסיק בין הזמירות לישתבח דעלייהו קאי. וברכה אחרונה דידהו הוא. עכ"ל לבוש. א"כ י"ל דוקא בין הזמירות לישתבח הברכה קאי עלייהו ואין ראוי שיהא הפסק בינם לברכה אחרונה ראוי להיות סמוך להמצוה אבל מקודם לזה בפסוקי דזמרה עכ"פ בין הפרקים מניח הטלית ומברך. כיון דאפי' בין הפרקים בק"ש ס"ל להמחבר סי' ס"ו דמניח ומברך. ואף להרמ"א שם דאינו מברך. מ"מ ההנחה מותר. א"כ מכ"ש דפסוקי דזמרה בין הפרקי'. אמנם מלשון ד"מ כאן על דברי הכל בו דכל שלא הניח הטלית קודם ב"ש ימתין עד אחר ישתבח ויניח הטלית ויברך. ואפשר דלענין זה חמיר יותר פסוקי דזמרה מברכת ק"ש. כיון דיש תקנה להמתין בזה עד אחר ישתבח. דאין קפידא כ"כ לומר פסוקי דזמרה בלא טלית. ומה"ט י"ל דגם לתפלין אף דהרמ"א פסק סי' ס"ו דבתפילין אפי' באמצע מברך. מ"מ י"ל בפסוקי דזמרה אפי' בין הפרקים אינו מניחם כיון דאפשר להמתין עד אחר ישתבח וצ"ע לדינא:

שם בחג"ה קודם שיתחיל ישתבח וכו'. ואם לא בא לידו הטלית עד אחר ישתבח מתעטף ומברך קודם קדיש מג"א סי' נ"ד סק"ד:

מג"א סק"ח דאפי' המיר ושב יכול ע' בכור שור סוף מס' ר"ה חולק ע"ז:

מג"א ס"ק כ"ד שהמוהל דוחה. הש"ך יו"ד סי' רס"ה ס"ק כ"ג פי' דאין המוהל דוחה להאבל וכן הסכים בהסדור דרך החיים מהגאב"ד ליסא זצ"ל:

סעיף כ"ה בהג"ה שמרנן בשירי נכרים. בכל בו שלפנינו איתא בשירי העורב וכן העתקתי בתשו' תורת חיים ח"ג סי' א'. וכ' עלה הא קמן בשביל דבר קל בעיני הבריות לרנן בשירי העורב אמרינן דראוי לסלקו וכו'. עכ"ל:

מג"א ס"ק ל"ב עי' פי"ג דכתובות. ע' תשו' דבר משה סי' א' וב':

סימן נד

ס"ג בהג"ה שלא יפסיק. בין קדיש לברכו הוי בין הפרקים ובין ברכו ליוצר הוי באמצע הפרק. א"ר:

סימן נה

בהג"ה ואם יצאו לאחר שהתחיל בקול רם וקדושה יכולים להתחיל כל סדר קדושה ולומר הקדיש שלם. משמע דגם לענין הקדיש צריך שהתחיל התפלה בקול רם. אבל

אם יצאו מקצתן קודם התחלת חזרת התפלה אין אומרים הקדיש שלם. וק' אמאי לא יאמרו הקדיש שלם בשביל תפלת לחש שהיה בעשרה דמ"ש מתפלת ערבית דכ' הרמ"א אח"כ ותפלת ערבית וקדיש לאחריו לא שייך לק"ש וברכותיה משמע אם התחיל הש"ע אומרים אחריה הקדיש. דהקדיש שייך על התפלה. ואמאי בתפלת שחרית אינו כן. ומה דתקנו חזרת התפלה וכי בשביל זה אין שייך הקדיש על התפלה בלחש וצ"ע. ובענין הדין דיצאו קצתן דגומרין אם נשתייר רוב. מסתפקנא אם לאחר שהתחיל בי' יצאו חמשה. ואח"כ באו אחר לשם. ויש עתה רוב אם מהני לגמור. וכיון דליכא רוב מאותן י' דהתחילו. ואף אם א' מאותן ה' שיצאו חזר לשם יש לספק שמא דכבר היה זמן דליכא שיור רובא נסתלק הדבר לגמרי והיה הדבר כמו התחלה מחדש:

שם להשלים כל סדר הקדושה. היינו לומר אחר התפלה חצי קדיש וסדר קדושה ובא לציון וקדיש שלם:

מג"א ס"ק ו' דתפלה דרבנן. וכ"כ תשו' הראנ"ח ח"ב סי' ל"ח:

מג"א ס"ק י' וא"כ גם זה אעפ"י שנולד. ע' קרבן עדה על ירושלמי ני"א דמגלה ד"ה הדא אחר:

שם בא"ד דנעשה ב"מ באדר שני והפר"ח כ' דהר"י מינ"ץ כ' להדי' דנעשה ב"מ באדר א'. וע' תשו' מעיל צדקה סי' כ"א:

שם בא"ד ועמ"ש סי' תקס"ח ואם כשנולד בר"ח כסליו היה חשון חסר ועכשיו ב' ימים ר"ח כסלו נעשה ב"מ ביום א' דראש חודש כסליו. כ"כ הב"ח:

סעיף ט"ו הוא מצרפן ומכ"ש אם הט' לפנים או לחוץ. והש"ץ תוך הפתח דיכול להוציאם. ובההיא דסי"ז שאני כיון דהוא בחצר גדולה ומופלג מן הצבור. ודוקא ש"ץ דיהבי דעתייהו עלה אבל אחד עומד על הפתח וט' בפנים או בחוץ אין מצטרפים. פרישה:

מג"א ס"ק ט"ז ב' ופורעין. הכל לפי נפשות:

סימן נח

מג"א ס"ק ד' מוטב לקרות משעלה עמוד השחר. אבל בהגה' ש"ע לקמן סי' פ"ט פסק דאם יכול לקרות בדרך ולכוין בפסוק א' צריך לקרות בזמנו בדרך:

סימן ס

מג"א ס"ק ב' ובתשו' רשב"א דהוי ברכה קצרה. ומבואר בארוכה בתשו' תולדת אדם המיוחסת להרמב"ן:

@11שם בא"ד וצ"ע. דהא באמת מ"מ ברכה קצרה בעי' ג"כ שם ומלכות. ובלא מלכו' לא הוי ברכה:

סעיף ד' וכן הלכה. ע' פמ"ג בפתיחה לה' ברכות השחר. די"ל דמדין ס' דאורייתא הוא. ואם עשה בלא כוונה. י"ל דחוזר לעשות המצוה בכוונה מספק ולא יברך:

סימן סא

סעיף ה' יאריך באלף. ע' לקמן סימן קכ"ח במג"א ס"ג:

סימן סב

סעיף ד' אם מחמת חולי. בפ"ח כ' דמסתבר דאם קודם שעבר זמן ק"ש עבר האונס דצריך לקרות דהרהור לאו כדבור דמי. וק' לי דאם בעבר זמן ק"ש למאי נ"מ אמרי' דיצא. דהא אם גם לא יצא מה לו למיעבד. ומה נ"מ לדינא אם טעו או לא. ודוחק לומר דנ"מ לד' דברים דגם בק"ש יש לו תשלומין ע' לעיל ססי' נ"ח. דבזה כיון דיצא בהרהור בעידן אונס א"צ תשלומין ודוחק:

סימן סג

מג"א ס"ק א' וללבוש בגדיו משמע לכאורה דלהר"י אין חלוק בין מוטה מעט על צדו או שוכב על צדו ממש. ולפ"ז יש בזה קולא באם הוא חולה שיכול להתהפך על צדו אלא שא"א לישב בלי מושכב. דלהרר"י א"צ להפוך על צדו לגמרי ויכול לקרות ונוטה מעט לצדו כיון דאין חילוק בין נוטה או ממש על צדו. אבל לדעת המחבר צריך להתהפך על צדו. ומה שנא כ"כ הרמ"א משום דחושש זה לחומרא ונקטינן כתרי חומרי:

מג"א ס"ק ד' ומיהו יש פוסקים. הגהות מיי' פ"ב מהלכות קריאת שמע אות ה' בשם יש שפסקו:

מג"א ס"ק ט' דאפי' לצורך. היינו דמאן דמחוי בידים קבוטל הוא ענין מצוה שיאמר כהוגן. ונלע"ד ראי' לזה דמקרי מצוה. דהרי לפי מה דס"ל להכ"מ בשטת הרמב"ם דגם בפ' שניי' לא ירמוז. אלא דלא הוי מגונה. א"כ איך יקשה איך רמז לו קבוטל אע"כ דהוי דבר מצוה. ומ"מ ק'. דהו"ל להרמב"ם לחלק. דבפ' א' גם למצוה אסור וב' פרשיות מותר וצ"ע:

מג"א ס"ק י' דאיכא אסורא. בס' מאמר מרדכי כ' לנכון דט"ס הוא בכ"מ וצ"ע דאיסורא ליכא אלא דהוי מגונה:

סימן סד

סעיף ב' חוזר לראש אותו הפסוק. ואם דלג תיבה י"א דחוזר לראש אות' תיב'. וי"א דחוזר לעול' לתחל' הפסוק. ע' א"ר סי' ס"ה סק"ג:

מג"א ס"ק א' דחוזר לראש. דכיון דספק לו. ממילא ודאי לא כוון עיי"ש. וע' באשל אברהם רסי' צ"א דהקשה מההוא דספק התפלל אינו חוזר הא כיון דס"ס ממילא ודאי לא כיון דצריך לחזור ולהתפלל מדינא דהש"ס עיי"ש:

סעיף ג' חוזר לפרשה ראשונה. ואם כשמברך ברכת ק"ש מצא עצמו עומד בהגדול הגבור והנורא ומסופק לו אם קאי בשם קדשך הגדול הגבור והנורא בטחנו שבאהבת עולם או דקאי בהגבור והנורא קדוש הוא שבברכת יצר אור. יתחיל ברכת אהבת עולם. גנת וורדים חא"ח כלל א' סי' י"א. ובתשו' פרי הארץ להרב מהו' ישראל מזרחי חא"ח סי' ג' כ' דחוזר לברכה ראשונה עיי"ש ולענ"ד כבעל ג"וו:

סימן סה

סעיף א' בהג"ה חוזר לראש. בירושלמי רפ"ב הפסיק שליש וחזר והפסיק שליש. ופי' המפרש דהאיבעי אם מצטרפים השהיות אם בין כולם שהה לגמור כולה. אי דבעי' שהפסיק בב"א כדי לגמור כולה. עוד מבעי' שם ק"ש וברכותי' היא ולא ברכות' ברכותי' ולא היא ולא אפשיט':

סעיף ב' לקרות עמהם פסוק ראשון וגם ברוך שכמל"ו:

סימן סו

סעיף א' בין הפרקים. מי שמניח תפלין דר"ת וקורא ק"ש בלא ברכות לא יפסיק בחנם. אבל שואלים מפני הכבוד אפי' באמצע פרק. ת' פמ"א ח"א סי' ס"ז:

מג"א ס"ק ה' יפסיק ויברך. לענ"ד יש לדון בי' טובא ע' בתוס' די"ג שכתבו וז"ל שואל מפני היראה ר"מ ור"י הלכה כר"י דאפי' באמצע משיב מפני הכבוד א"כ נראה דמותר לענות קדיש וקדושה באמצע ק"ש דאין לך מפני הכבוד גדול מזה עכ"ל. מבואר מדבריהם דלר"מ דאינו משיב מפני הכבוד אסור להפסיק ולענות קדושה רק כיון דהלכה כר"י דמשיב מפה"כ מש"ה מותר לענות קדיש וקדושה. ואף דאינו שואל מפני הכבוד צ"ל דס"ל לתוס' כיון דכל הצבור עוסקין בקדושה באמירת הקדושה. הוי כמו משיב. ומש"ה דקדקו בלשונם דאין לך מפה"כ גדול מזה דמשמע דמדמו זה למשיב דמותר מפני הכבוד. וא"כ כ"ז בקדיש וקדושה דהצבור עונים רשאי לענות עמהם דהוי כמשיב. אבל בשמע

קול רעמים. דכל הצבור עוסקים בק"ש. אפשר דאין להם להפסיק דלא הוי כמשיב. וא"כ היה נראה לחלק באם שמע קול רעמים בין הפרקים דשואל מפני הכבוד ק"ו דפוסק לברך על הרעמים. אבל באמצע דאינו שואל מפה"כ לא יברך:

והנה בתשו' כתבתי די"ל דהדין עם המג"א. די"ל דדברי התוס' ז"ל אזלי בשטת רש"י דמפני היראה. היינו דירא שלא יהרגנו והוי פקוח נפש. מש"ה אין לדמות עניית קדיש וקדושה למפני היראה. ואסור לר"מ. אבל למאי דקיי"ל בש"ע דמפני היראה היינו אביי או רבו דחייב לירא ממנו ק"ו דמפני כבוד השכינה דמקרי מפני היראה. א"כ הא לדינא אפי' באמצע מפסיק ומברך על הרעמים ואף דהוי כשואל. מ"מ הוי כשואל מפני היראה. וזהו מה שדקדק המג"א בלישני' דאם פוסק לשאול מפני כבוד ב"ו היינו אדם נכבד דצריך לירא ממנו. ואולם בעיקר דברי המג"א באליה רבה כתב דאינו מוכרח וע' בתבואת שור בחי' לברכות העלה לעיקר דאינו מברך:

סעיף ג' בהג"ה וי"א דאמן שעונין. היינו להפסיק באמצע. אבל בין הפרקים משמע בטור סי' ס"א דמפסיק לכל אמנים. וכן ראיתי שכ"כ הפרמ"ג באשל אברהם סי' נ"א סק"ג:

מג"א סק"ו ובהגהות י"נ. הובא במגן אברהם לקמן סי' קכ"ה:

מג"א ס"ק ח' דנוהגים להפסיק. אפי' ישראל א"ר:

מג"א ס"ק י"א בצור ישראל כדי לענות. ק' לי דבזה מגרע גרע. דהוי באמצע פרק:

סעיף ח' הג"ה יברך על התפילין. אפשר דוקא בזה דאף דהוי באמצע הפרק. מ"מ יברך כיון דהתפלה ראוי להיות בתפלין. וא"א להמתין. אבל בברכות שלפני ק"ש. י"ל דבאמצע אינו מברך. כיון דאפשר להמתין עד שיגיע לבין הפרקים:

מג"א ס"ק י"ב וגם יש להוכיח. ע' בא"ר סימן נ"ג סק"ה:

סימן סז

מג"א ס"ק א' ע' בטור יו"ד סימן כ"ח. ולקמן סימן תקפ"ה במג"א ס"ג:

שם בא"ד ומשמע בל"ח. וק"ל הא ע"כ מיירי בקרא פסוק ראשון דאל"כ אלא דמסופק גם בזה איך ס"ל לשמואל דא"ח וקורא. הא כיון דמסופק ממילא לא כיוון. וצריך לחזור ולקרות כמ"ש המגן אברהם רסי' ס"ד:

שם בא"ד מיהו בסימן ס"ד ס"ג. לענ"ד הדין עם הלחם חמודות דהא חזי' בשמואל ס"ל דספק קרא ק"ש דאינו חוזר וקורא דק"ש דרבנן. ר"א ס"ל דחוזר היינו דס"ל ק"ש דאוריית' ממילא אם וודאי קרא פסוק ראשון דהוא דאורייתא. והספק רק על השאר שהוא דרבנן א"ח וקורא כמו לשמואל. והכא דייק לישנא בהרשב"א שכך היתה התקנה שכ"ז שקורים

חייב לקרות כתקנה. והיינו כיון דמחוייב לקרות עכ"פ מה שהוא דאורייתא אבל אם הספק רק על דרבנן לא שייך כן. וההיא דסי' ס"ד צ"ל כיון דעדיין עוסק בק"ש צריך לתקן שיהיה הכל כראוי. ועל דברי הל"ח ק"ל דאיך אפשר דדינא דס' קרא ק"ש מיירי שמסופק גם על פסוק ראשון הא בזה כיון דמסופק בוודאי לא כיוון וממילא צריך לחזור כמ"ש המג"א רסי' ס"ד. ואמאי אמר שמואל דאינו חוזר וקורא דק"ש דרבנן הא צריך לחזור כיון דלא סיים פסוק ראשון:

שם סא"ד אמר שירת הים דיצא. חתני הגאון מו"ה משה ני' אב"ד דק"ק פרעסבורג בתשובתו הנדפס בס' ים התלמוד השיג ע"ז דרחמנא קפיד תזכור יום צאתך ולא יום קריעת ים סוף. ולענ"ד אמת בפיו דלהדיא איתא במדרש ש"ה פכ"ב וז"ל שנו רבותינו. הקורא את שמע צריך להזכיר קרי"ס ומכת בכורות באמת ויציב ואם לא אמר מכות בכורות לא יצא:

סימן סח

מג"א ואם מתפלל ביחיד לא יאמר שום פיוטים באמצע הברכה. במקור הדין בתשו' הרב מינץ מבואר דיחיד המתפלל לא יאמר כלל פיוטים. כיון דאין חיוב לאמרם למה לו להכניס עצמו בספק זה. וזה היא לעצמו כשהתפלל בצבור בכדי שלא לאפרושי מצבור אמר הפיוטים קודם התחלת ברכת יוצר אור עיי' שם. ולזה נראה דתיבות אלו באמצע הברכה הם ט"ס ואולי צ"ל שלא יאמר לא באמצע הברכה ולא בין ישתבח ליוצר. אבל אפשר לאמרם בפ"ע אחר התפלה:

סימן סט

מג"א סק"ד קדיש וקדושה אין חוזרים לכאורה זהו נגד דינא דש"ע כאן:

מג"א סק"ט משפטי שמואל סי' ג' הובאו בכנה"ג סי' קנ"ד:

סימן ע

סעיף א' נשים ועבדים. בירושלמי יליף לה דכתי' ד' אלקינו ד' אחד את שאין לו אדון אלא הקב"ה. יצא זה שיש לו אדון אחר לפ"ז חצי עבד וחצי בן חורין ג"כ פטור ואולם לפי משנה אחרונה דכופים רבו לשחרר. חייב. ע' פ"ק דחגיגה דף ד'. ומ"מ נ"מ היכי דהאדון הוא קטן דא"א לכופו או שהוא סריס או שכבר קיים פ"ו כשהיה נכרי קודם שנעשה עבד. דהנהו כיון דאין כופים פטור מק"ש לטעם הירושלמי:

מג"א ס"ק ו' שאני לולב דזמנ' כל היום. אינו מובן לי דהא משמע מלשון הרמב"ם כאן היה עסוק וכו' והגיע זמן ק"ש גומר. משמע דאלו התחיל אח"כ כשהאיר היום דפוסק וכדמשמע מלשון המג"א שכ' שאינו מצוי להתחיל סמוך לשחרית לא גזרו. משמע דרק בסמוך אינו מצוי ולא אסרו לאכול בסמוך. אבל בהתחיל אח"כ הוא פוסק. הרי אף דשייך הדין דהתחיל פוסק בהתחיל ביום. מ"מ בסמוך לא גזרו. א"כ מה בכך דלולב דכל היום שכיח אכילה ושתייה. ומה הפרש בין ק"ש דשייך ג' שעות אכילה ושתיי' ובין לולב דשייך כל היום אכילה ושתייה. ולזה היה נלע"ד דלהרמב"ם גם בלולב ל"ג חצי שעה קודם היום. כיון דאינו מצוי לאכול אז. וההיא דהג"ה בסי' תרנ"א היינו דחיישי' לשיטת הרא"פ דגם בק"ש בהתחיל סמוך ליום דפוסק:

סימן עא

סעיף א' פטור מק"ש. ואם קרא אינו יוצא. וצריך לחזור ולקרות אחר הקבורה ע' מג"א תרצ"ו סט"ז:

מג"א סק"א סי' שמ"א ס"ב לענין הבדלה. הדברים תמוהים דהא ביו"ד פסקינן דמבדיל עד יום ד'. הרי דלא מהני מה שהיה פטור בעת חובתו:

מג"א סק"ב אין מוחים. כ"כ בתשו' עה"ג עי' ס"ב דכוונת הש"ע דמדינא אין רשאי להחמיר אבל אם לעצמו רצה להחמיר אין מוחים בידו עיי"ש:

מג"א סק"ג דה' כתב. צ"ל דכתב:

שם בא"ד ומ"מ במ"ש הכל קורין אין זה על כל האבלים רק רצה בזה לאלם קושייתו על הב"ח לפי המנהג דכל העולם קבלו לחיוב לקרות ק"ש ולהתפלל במ"ש אחר צה"כ ואז האבל כבר חל עליו אנינות וע' בט"ז ודו"ק. נ"ה:

סימן עב

מג"א ס"ק ב' של ערבית אסור. ובש"ע יו"ד סי' שנ"ח בהג"ה הביא ב' דיעות בזה:

שם בא"ד דאם לא יקברנו היום יעבור על בל תוסיף אפשר דבדקדוק כ"כ דאף אם יקברנו בלילה עובר בבל תלין במה דמלין מקצת הלילה ע' בתשו' גנת וורדים חלק יו"ד כלל ה' סי' ב' וג' דהרדב"ז ס"ל דאינו עובר רק במלין כל הלילה והוא חלק עליו עיי"ש:

סימן עג

ס"א ממתניהם ולמטה. דווקא שניהם נוגעים יחד ממתניהם ולמטה. אבל אם בשר א' למטה ממתנים נוגע בשל חברו בממעלה ממתניים. שניהם מותרים לקרות אם לא שנוגע בערות חברו. מג"א סי' ע"ד סק"ט:

סימן עד

סעיף ה' הגיד בהם. אבל נגיעת הכיס לית לן בה:

סימן עה

מג"א סק"ג שלא לילך כן. ע' תשו' מהר"י הלוי אחיו של הט"ז סי' ט' דהעלה דארוסה אסורה לילך פרוע ראש כמו נשואה:
מג"א ס"ק ח' לא יאחז המוהל. והא"ר כ' דאין נוהגים כן:

סימן עו

סעיף א' צואה בעששית. מקיאה אעפ"י שהוא מאוס אינו צריך להרחיק נז"ש:
מג"א סק"ז שרי לסברא קמייתא. לכ"ע. ועל בשרו ומכוסה שרי לסברא קמייתא כצ"ל:
מג"א ס"ק ט' לא מהני. ותחת מים קרושים י"ל דמהני. אשל אברהם סי' פ"ב ס"ב:
סעיף ח' ומצאה אח"כ. ואם מצאו חוץ לד"א ובתוך מלא עיניו ע' סי" פ"ו ס"ב:

סימן עז

מג"א ס"ק א' או מעט וע' לקמן סי' שיב במג"א סקכ"ה:

סימן עח

סעיף א' אלא למקום שפסק וכך היא סי' ק"ג ס"ב. וע' סי' ק"ד ס"ה:

סימן עט

מג"א ס"ק י"א ריח רע קאי על ס"ד ואם יש בהם ר"ר:

סימן פ

עד שיגמור ק"ש. וכן הוא בטור אבל במקור הדין ברא"ש לא נזכר רק בתפלה וכן בדברי השואל שם לא נזכר רק ברכות ק"ש ותפלה. וא"כ י"ל דזהו בהנך דמדרבנן אבל בק"ש דאורייתא אין מבטלים. וצ"ע לדינא. וע' פר"ח וא"ר:

סימן פג

ס"ה בהג"ה במקום שאין קורין חוזר וקורא. ויצא מן הכלל אם קרא במקום מי רגלים. ע' מג"א לעיל ססע"ו. גם אם הוא בבית הפנימי דמרחץ ע' סי' פ"ד בט"ז ס"ב ובמשבצות זהב שם:

סימן פד

ס"א בהג"ה ומותר להרהר. ולכתוב דברי תורה. ע' לעיל סי' מ"ז בט"ז סק"ב ובמג"א סק"א ובמשבצות זהב שם:

סימן פז

מג"א סק"א הו"ל כב"ה ואסורים. משמע שהוא דאורייתא ואפי' עביט של מרג"ל וחמיר ממ"ר עצמן כמ"ש הב"י בשם הר"י. ולפ"ז אם קרא חוזר וקורא. וע' מג"א ססי' ע"ו:
ט"ז סק"ד וא"ל הא. כל דברי הט"ז בזה הדבור לא הבנתי דהדבר פשוט דלרשי' באמת פסקי' כרשב"א. דחציצת המטה לא מהני דלענין זה גם הת"ק סבר כן. והוי רשב"ג יחיד לגבייהו ומה"ת לפסוק כיחידאה. והא דאמר רבא אין הלכה כרשב"א היינו לענין שאין הבית חשוב כד"א והוא פשוט בסוגי'. א"כ קושי' הט"ז לק"מ. גם תירוצי הט"ז תמוה דלפי דבריו למה לי' להטור בשם גאון ראיה דפסקינן כרשב"ג. הא בהדי' אמרינן אין הלכה כרשב"א. אלא העיקר כמ"ש ופשוט:

סימן פח

מג"א סק"א ומ' סאה שאובים כשרים. בקרקע. מג"א סי' תר"ו סק"ט:
שם בא"ד דזהו דוקא. נעלם ממנו דמפרש כן בתוספתא ופסקה הרמב"ם פה מהל' אבה"ט הט"ו. והביאה הר"ש ותוי"ט שם בפ"ח דמקואות דדוקא לתרומה טמא מדבריהם אבל לחולין טהור נז"ש:
מג"א ס"ק ב' וכן עיקר. ע' לקמן סי' רס"ג במג"א סק"ו:

סימן פט

סעיף א' זמן תפלת השחר. מה שאין אנו מתפללים בפרישת כפים כמו שמצינו במקרא כמה פעמים ובזוה"ק ובפרקי דר"א היינו כיון דעכשיו האומות עושים כן. וכמו שאמרו חז"ל על פסוק לא תקים לך מצבה באר שבע סי' ע"ד:

מג"א ס"ק ג' משעלה עמוד השחר יצא. ואיתא בירושלמי ריש ברכות כשהאיר היום רק קצת אעפ"י שנראו הרבה כוכבים יום הוא נז"ש:

מג"א סק"ה מתחיל אחר חצות. ובצל"ח כ' לפ"ז יכול להתפלל אחר חצות ובדרך תנאי אם הגיע זמן מנחה יהיה זה לשם תפלת מנחה. ואם לא יהי' זה לתפלת שחרית. ואחר חצי שעה יתפלל שנית בתנאי אם הא' למנחה זה לתשלום שחרית. ואם הא' שחרית יהיה זה למנחה:

סעיף ג' אסור לו. ל' הרמב"ם אסור לאדם שיטעום כלום או שיעשה מלאכה מאחר שיעלה ע"ה עד שיתפלל תפלת שחרית עכ"ל וע' בט"ז סק"ג:

סעיף ו' אפי' ללמוד. ע' לקמן סימן תל"א במג"א סק"ה:

סעיף ז' שהוא דבר המצוי. אבל לאכול יותר מכביצה אסור חצי שעה קודם יום ע' ססי' תרנ"ב וע' מ"ש לעיל בסי' ע' על המג"א:

מג"א ס"ק ט"ז דפסקו כרשב"א. ולשטה זו נראה דאפילו בשבת דליכא חיוב כלל סמיכת גאולה לתפלה ע' סי' קי"א. מ"מ מתפלל בדרך ומסמיך גאולה לתפלה. דהא הנך פוסקים ראייתם מדאמר רב אשי לא חזינא לרבני קששאי דעבדי הכי והתם בשבתא דרגלא הוי':

מג"א ס"ק י"ז ק"ש על הדרך. לענ"ד אינו מוכרח. די"ל דוקא כשמתפלל קודם. עדיין לא חל עליו כ"כ סמיכת גאולה לתפלה. אבל כשעדיין לא התפלל כיון דקורא ק"ש מוטל עליו להסמיך גאל"ת ע' לשון רש"י בסוגי' ודו"ק:

סימן צ

מג"א סק"ג ההוא דנחית וכו' וכ"כ רש"י ר"ה לב ר"ה ירד. ריב"ב:

סעיף ד' להתפלל כנגדן. בזוה"ק פ' ויקהל משמע דלא יעמוד נגד חלון הפתוחה ויתפלל רק שיהא חתום בזכוכית או יעמוד קצת רחוק מהחלון נז"ש:

מג"א סק"ח ואבוקה. ברכות מ"ג ע"ב:

סעיף ח' שיש בהכ"נ אחר. ע' מ"א סימן תרע"א סי"ב:

מג"א ס"ק כ"ז וכשבולע הרוק. ע' סימן תקס"ז מ"א ס"ה:

מג"א ס"ק ל"ב וק' דבסימן רצ"ח. לא הבנתי דהכא אין הטעם משום בטול ביהמ"ד. אלא מטעם דקדוש יותר מבהכ"נ כדאית' בגמ' אוהב ד' שערי ציון וכו'. ומ"ש בשם תר"י שאין לבטל למודו זהו כ' תר"י דאף להר"מ. דזהו דוקא במתפלל בעשרה. מ"מ בתורתו אומנתו מודה. עיי"ש ואינו שייכות לכאן:

סימן צא

סעיף ג' יש אומרים. בפסקי מהרא"י סי' ר"ג כתב להזכיר אזכרה בגלוי ראש לא אשכחן קפידא להדיא לאיסור:

מג"א סק"ג ב"י ריי"ו. ע' ב"י לקמן סי' ש"א הובא בט"ז שם ס"ק כ"ז:

סעיף ד' חשיבא כסוי. וכן שערות שקורים פרו"ק. מ"מ מפני מ"ע יש ליזהר. ע"ת. ואפשר דוקא לענין הזכרת השם. אבל לענין לילך ד"א בגלוי הראש דהוי רק חסידות כמ"ש המג"א ס"ג. י"ל בכסוי פרו"ק שרי ול"ח בזה למ"ע: עב"י לקמן סי' ש"א הובא בט"ז שם ס"ק כ"ז:

סימן צב

סעיף א' שעור הלוך פרסה. בגן המלך לבעל גו"ו סי' מ"ח כ' מדלא נקט שעור שעה וחומש. אלא דבא לאורויי. דאפי' דע"י שיושב במקום א' יכול להעמיד עצמו מעט יותר. משערי' כאלו הוא מהלך שא"י להעמיד עצמו ולילך פרסה:

מג"א ס"ק ב' שצריך להרחיק כ"ש. ק' לי אמאי כ"ש הא תפלה במקום מי רגלים קיל יותר מן צריך לנקביו דהא במ"ר אם התפלל תפלתו תפלה כדלקמן סי' פ"ה. ובצריך לנקביו תפלתו תועבה. גם י"ל דבמ"ר כיון דאם התפלל יצא. מש"ה כשכבר התחיל הוי כדיעבד וא"צ להפסיק. משא"כ בנצרך לנקביו:

שם בא"ד דיש לסמוך. ע' תב"ש סי' י"ג ס"ב:

סעיף ז' בהג"ה ליגע במקומות. ואם נגע מותר בהרהור. אשל אברהם. לקמן סי' קס"ח ס"ט:

סעיף ט' לרצונו. ונראה מזה דאין לשתות טובאק בשעת הלמוד. נז"ש:

סימן צד

מג"א ס"ק י"א דדוקא בתורת נדבה. לפי מה דפסקינן לקמן סי' ק"ז דבשבת אינו יכול להתפלל נדבה נסתר זה דהא הך עובדא בשבתא דריגלא הוה:

סעיף ט' מיושב כשיוכל. וכן בהתפלל מהלך. כ"כ המג"א לקמן סי' ק"י סק"ח. בנז"ש שם השיג ע"ז דהכא דוקא בהתפלל מיושב עיי"ש:

סימן ק

סעיף א' צריך לסדר. ע' מג"א לקמן סי' רי"ח סק"ד:

סימן קא

מג"א ס"ק ג' שלא ישמיע לאזנו. וכן משמע ברש"י יומא י"ט ד"ה בם וד"ה ולא בתפלה:
מג"א ס"ק ה' כתב בספ'. עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח' א' סי' ל"א:

סימן קב

מג"א סק"א ול"נ דברים כפשטן. ע' תשו' גנת וורדים חא"ח סימן ל"ט:
ט"ז סק"ד דזקן מופלג היה. זה אינו. דזה היה בשעת מיתה שהיה מ' שנים אחרי כך. תוס' שבת:

סימן קג

סעיף ב' וחוזר למקום שפסק. וכן לעיל סי' ע"ח. וע' סי' ק"ד ס"ה וצ"ע:
מג"א סק"ב דכשיחזיר פניו. ואפי' לצדדים או לפניו אסור. ע' בב"י:

סימן קד

מג"א ס"ק א' צ"ב ס"א. צ"ל ס"ב סק"ב:
שם בא"ד חסיד עם. ברכות ל"ב:
סעיף ג' אבל עקרב פוסק. לפי שהוא מועד יותר להזיק. וק' לי מזה על סוגי' דשבת דק"ז א ' וממאי דפטור ומותר דתנן ומשום עקרב דלא תשוך. איך למדים נחש מעקרב. דלמא רק בעקרב הקילו דמצוי יותר להזיק:
מג"א סק"ג דלא מצוי. ע' מג"א סי' צ':
מג"א סק"ו כדמשמע בעובדא דר"א. ולענ"ד התם דהשאלה היא היאך יעשה בענין הק"ש להיכן יחזור כיון דזה הוה צורך להק"ש לא מקרי הפסקה כמו בגביל לתורא והבא מלח דלא הוי הפסק בין ברכת המוציא לאכילתה:

סימן קו

מג"א סק"ב לא חייבום יותר והרמ"בן בתשו' בשמים ראש סי' פ"ט דנשים פטורות מתפלת מוספים דאינה באה אלא לזכר חיוב קרבנות. ואשה לא היתה שוקלת. ואין לה חלק בקרבנות צבור. אלא דכבר נהגו להתפלל כל דבר וחייבו עצמן בכל המצות עכ"ל. גם

בחדושי צל"ח רפ"ד דברכות כ' דנשים פטורין מתפלת מוסף מטעם דהו' זמן גרמא עיי"ש:

סימן קז

מג"א סק"ב מ"מ אזלינן בתר רוב מוספין. אף אם נימא דגם בשבת ויו"ט יכול להתפלל שחרית נדבה. אבל לפי"מ דפסקינן כאן בש"ע דשבת ויו"ט א"י להתפלל נדבה בלא"ה ניחא. כך מבואר בב"י. ומ"מ ק' לי דהא אף אם אמרינן דבשבת ויו"ט יכול להתפלל נדבה היינו כמ"ש הב"י כיון דבכל ימות השנה מתפלל נדבה גם בשבת ויו"ט מתפלל אותה נדבה דלא ראו חכמים להוציא שבתות וימים טובים מכלל שאר ימות השנה בדבר שאין בו איסור אלא דוגמא בעלמא עיי"ש. א"כ למה היה צריך הב"י לומר דבמוסף דשבת כיון דבשאר מוספים דיש בהם שעיר אינו מתפלל נדבה. לא הוציאו מכללו מוסף דשבת הא מפשוטו מהא דבמוסף בכל ענין ל"ש נדבה דבעלמא יש בו שעיר ובשבת ל"ש נדבה אבל בשחרית ומנחה לא הוציאו שבתות ויו"ט מכלל שארי ימות השנה. וצ"ע:

סימן קח

סעיף ג' דוקא בזמן תפלה. דהיינו שיהי' סמוך לה אחרי' מיד בכדי שתתיישב דעתו עליו כן נראה מדברי הראב"ד והרשב"א וכן נראה מדברי הרמב"ם והרק"ש וכ"כ הפר"ח:

סעיף ד' לתפלה הסמוכה. בצל"ח מסופק אם גם תפלת מוספים מקרי סמוכים ויכול להתפלל בשבת תיכף אחר חצות מוסף ואח"כ שחרית להשלמה:

מג"א ק"ק ז' וה"ה אם יצא בשבת. ק"ל הא צריך להתפלל אותם נדבה. וזה ל"ש בשבת כדלעיל סי' ק"ז וצ"ע:

מג"א ס"ק י"א שהוא חלוט לו כמ"ש הב"י בח"מ. בעניותי לא מצאתי כן בחו"מ והדבר פשוט דבאמת אינו חלוט לו דהוי אנוס. והדין מבואר להדי' בהר"ן פ"ג דשבועות דרצ"ו. וראיית האגודה נ"ל לדחות. דבבתי ע"ח המכר נגמר מיד. אלא דרחמנא זיכה להמוכר כאלו התנה הלוקח עמו שדה זו שלקחתי ממך אם תתן לי מעות עד יב"ח מכורה לך מעכשיו. ובקנו מידו על תנאי זה. וכ"כ להדי' בחדושי הרשב"א פ"ז דגטין שבכה"ג לא מהני טענת אונס דסוף סוף לא אקני ליה ביתי' אלא יתן לו המעות. אבל אם לא יתן לו אף שהוא אונס אינו מקנה לו בשביל כך את שלו כמ"ש הש"ך חו"מ סימן כ"א דאונס רחמנא פטרי' אבל לא חיי בי' ודו"ק. ובדברי הר"ן שם תמהני במה דכ' דגטין שאני. דאפי' מחולים לך לא מהני עיי"ש הא גם בדיני ממונות הכי. דהא מדמי לי' לבתי ע"ח.

ולהדי' כ' הר"ן והרשב"א פ"ז דגטין דבמקנה לו חפצו ע"מ שיתן לו ר' זוז ונתנם לו בע"כ דתלי' בב' לשונות דשם וצ"ע ואין כאן מקומו:

ט"ז סק"י דעכ"פ בשניי' וודאי נתכוין. לענ"ד הא למ"ש הט"ז עצמו ס"ט לחלק הא דאינו מבדיל בשתיהן כמו שאומר ר"מ בשתיהן. היינו כיון דהבדיל פ"א ועשה חול. אין שייכות עוד להבדיל לעשות שנית חול. וא"כ הכא אי מתפלל הא' לחוב ושכח להבדיל. ראוי לו באמת להבדיל בשנייה שמבדיל לתשלומין. כיון דעדיין לא הבדיל דהא גם בתשלומין שייך הבדלה. אלא דלא שייך להבדיל ב"פ. ועמ"ש בגליון מג"א סי' רצ"ד:

מג"א ס"ק ט"ז שיאמר יעלה ויבא. בס' בנין אריאל השיג כיון דב' ימים ר"ח הוי רק מספק. א"כ ממנ"פ אם יום ב' ר"ח לא החפלל כדינו. ואם יום א' ר"ח אין מהראוי להזכיר עכשיו יעוי"ב. ובס' צל"ח ברכות פ"ד כ' דבב' ימים ר"ח היכי דבאו עדים מן המנחה ולמעלה כיומ' אריכת' דמיא. אולם בב' י"ט של גליות האחרונה. אם ביום א' התפלל מנחה של חול אינו מתפלל ערבית ב' עיי"ש. ובס' טורי אבן רפ"ג דר"ה כ' ג"כ בפשיטות דבכל ר"ח היה התקנה. דאין מקבלים עדים מן המנחה ולמעלה. ואולם ברפ"ד דר"ה כ' בהיפוך עיי"ש וע' בתשו' שי למורא סי' נ"ג. וע' במ"ש הב"י סי' קל"א בשם שבולי לקט משמע להדיא דגם בר"ח דכל השנה הדין כן דבבאו עדים מן המנחה ולמעלה היו נוהגים היום קדש ומחר קדש:

סימן קט

סעיף א' ישחה עמו. וכשהגיע ש"ץ לקדושה אפשר דיכול להגביה רגליו לקפוץ עם הצבור להראות נפשו כאלו אומר עמהם קדושה ע' פרישה:

מג"א ס"ק ב' דמוטב לומר קדושה עם הצבור. והיכי דאם ימתין עד אחר קדושה לא יגמור תפלתו עד אחר קדיש טוב שיתחיל קודם קדושה ויאמר יהש"ר דקדיש עדיף מקדושה כמ"ש המג"א רסי' נ"ו:

סימן קי

סעיף א' ולא במ"ש וי"ט. אפשר דקאי על שעת הדחק דמחבר. דהיינו שירא שיפסיקוהו עוברי דרכים בזה במ"ש וי"ט אף דהבדלה אינו מעכב דהרי לא הבדיל בתפלה אינו חוזר ומתפלל ומ"מ טוב יותר להתפלל בדרך ובנוסחא הראויה ואם יפסיקוה יפסיקוה ויגמור אח"כ התפלה אבל בדחק שמזכיר המג"א בריש הסימן או שהשעה עובדת. י"ל דבזה במ"ש וי"ט מוטב שיתפלל הביננו ולא יזכיר הבדלה ממה שלא יתפלל כלל. ובימות

הגשמים י"ל דבלא הזכיר משיב הרוח אינו תפלה כלל אבל במ"ש וי"ט בלא הבדלה דיוצא ידי התפלה י"ל דעדיף יותר ממה שלא התפלל כלל וצ"ע לדינא:

סעיף ד' יתפלל יר"מ. והא דאינו פותח בברוך. כיון דברכת שומע תפלה במקומה בתפלה היא סמוכה רבינו יונה ריש ברכות:

סעיף ו' כדי להסמיכה. ע' בטור סי' ו' ובב"ח שם:

סימן קיא

סעיף ג' דמסמך גאולה לענ"ד בשבת וכה"ג יתפלל עם הצבור ואח"כ יקרא ק"ש. כיון דבשבת אין חיוב כלל לסמוך גאולה לתפלה. וע' סי' רל"ו ס"ג:

סימן קיד

מג"א ס"ק א' דאין מתחילים בערבית. יחיד שטעה והזכיר בערבית משיב הרוח אינו חוזר גן המלך אות קמ"ו:

סעיף ג' בהג"ה ששמעו כבר. ואם יחיד איחר תפלתו עד אחר שהתפלל ש"ץ מוסף לא יאמר משיב הרוח מג"א לקמן ססי' תפ"ח:

סעיף ה' מחזירים אותו. נלע"ד בליל שבת אם שכח לומר משיב הרוח דאין מחזירי' דהא אם התפלל רק מעין שבע יצא כדאית' בסי' רס"ח במג"א סקט"ו אף בברכות מעין שבע אינו מזכיר גשם א"כ במה שהתפלל סדר התפלה כראוי רק שלא הזכיר גשם הא לא גרע ממעין שבע וצל"ע לדינא:

סעיף ו' שהתחיל אתה קדוש ואם נזכר אחר שהתחיל סדר קדושה נקדש את שמך חוזר לראש דסדר קדושה הוא עצמו ברכה ג' אלא שיש בזה תוס' דברים. והוי כמתחיל ברכה ג' גן המלך אות קנ"ב:

סימן קטז

סעיף א' אין מכנין אותו. וה"ה בשאר שינוי כגון ממדבר בעדו לנכח ומש"ה כ' רשי' ברכות י"ז פיך ידבר חכמות בלשון ברכה היה אמרי' כי היכי דלא תקשה היאך שינה מלשון הכתוב תהלים מ"ח פיך ידבר חכמות. לזה מפרש דלא נתכוין לקרות רק לברך. צל"ח שם:

סימן קיז

ס"א לשאול מליל ז' חשון. ע' ש"ך יו"ד סי' ר"כ סל"א:

שם סעיף ג' בימות החמה. בשו"ת מהרח"ש ח"ג סי' ג' כ' דאם שאל מטר לאחר החג אף קודם יום ס' דאחר התקופה אין מחזירים אותו:

סימן קיט

ס"א חולה מבקש עליו רחמים. בכנה"ג יו"ד סי' ר"מ כ' בשם ס"ח כשמתפלל על אביו חולה לא יאמר תרפא לאבא מארי. אלא מזכירו בשמו דהא שלמה אמר דוד אבי:

סימן קכד

מג"א סק"ז יכול לילך. בנז"ש כ' דצע"ג אם יכול לעשות כן. וטוב יותר כמ"ש הרמ"א. בססי' א' ולא יחוש ודו"ק:

סעיף ד' ואם אין. ע' מג"א לעיל סי' נ"ה סק"ח:

מג"א ס"ק י"ג. וב"ח כ' להחמיר. נסתפקתי אם זהו דוקא לאותם הקבועים בביהכ"נ א' שבשבילם חוזר התפלה לגביהם הוי כמו חייבים באותן ברכות. אבל אם א' שכבר התפלל ושמע חזרת התפלה. ובא לביהכ"נ ושמע שנית חזרת התפלה אפשר דלגבי דידי' נחשב כברכה אחרת והכי מסתבר' וצ"ע לדינא:

ט"ז סק"ו ולא הבנתי דבריו. לק"מ דגם המחבר ס"ל אם שמע הברכה ולא ענה אמן עד כלו כל הצבור לענות דיכול לענות אמן. רק בדין דהמחבר דמיירי שהוא עוד בתפלתו כשסיים הש"ץ הברכה. ומסברא א"י לענות אמן כשסיים תפלתו. דהא הפסיק בדבור תפלתו בין סיום ברכת הש"ץ לעניית אמן. ובזה למד התה"ד מסוגי' דברכות דאם סיים תפלתו קודם שכלתה עניית אמן מרוב הצבור דיכול לענות דעניית אמן דהצבור מכלל סיום הברכה הוא וכאלו עכשיו סיים הש"ץ הברכה וליכא הפסק. משא"כ בשביל מעוט המאריכים לא מקרי סיום הברכה וממילא הוי הפסק במה שעוסק ומתפלל. וזהו ברור:

סימן קכה

סעיף א' אין הצבור. אבל בכתבי האר"י כ' דיש לומר כל הקדושה עם הש"ץ מלה במלה עכ"ל ואיליו תשמעון. נז"ש:

סימן קכו

עטרת זקנים ס"ק א' תחל' הברכה שטעה בו הש"ץ. ממילא בג' ראשונות דמתחיל בראש. ובאחרונות מתחיל ברצה כדאית' בסעיף ב' ובודאי אין חלוק בין טעה הראשו. ועובר אחר תחתיו. או נשתתק ועובר אחר ע' ירושלמי פ' אין עומדים גבי משתתק באופנים.

וא"כ האחר אם לא כיון צריך להתחיל רצה. ומש"ה תמוהים לי דברי הב"י במ"ש. דע שבפט"ו מה"ת וכו'. ומשם נלמד דכי אמרי' וכו' ומה ראי' הא י"ל טעמא דהגמ' דכ' דצריך ליזהר שלא יעמוד אחר להקרות ולומר שים שלום. אלא למי שכיוון לבו לכל התפלה היינו דלא יצטרך להתחיל מתחלה רצה. ואפשר דלזה היה סגי באחר שכיוון מתחלת רצה מזה משמע דהיה צריך להחזיר אחר כל התפלה וכן אקלע בק"ק פוזנא ביוה"כ שנת תקצ"א בתפלת שחרית בפייט של סדר קדושה. אחזתו חולשא להחזן והוצרך אחר לירד לפני התיבה והוריתי שהאחר שלא כיוון עם הש"ץ שיחזור לראש התפלה בלא אמירת פייט:

סימן קכח

סעיף א' אין נשיאות כפים. מ"ע לברך כהן את ישראל. שנא' כה תברכו וישראל העומדים פנים נגד פני הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכותם כדבר ד' הם נמי בכלל המצוה. חרידים פ"ד אות י"ח:

שם בפחות מי'. בשו"ת בית יהודה סי' פ"ו בדיני מנהגים כ' בפרטים השייכים לס"ת י"ד בשם מורו דאין עושים נ"כ אלא במקום שיש ס"ת עיי"ש וצ"ע:

מג"א סק"א ועוי"ל דמצינו. ע' בשער המלך פי"ט הלכ"ג מה"ל שבת:

מג"א סק"ג אפי' באותו צבור. ובלבוש כ' צ"ע אם צריך לברך פעם שנית בצבור אחר אשר קדשנו שיש פנים לכאן ולכאן עכ"ל:

מג"א סק"ד משמע דאם א"ל צריכי' לעלות לענ"ד י"ל דס"ל דגם באם אומרים לו שיעלה לא יעלה. דהעמידו חז"ל דבריהם לעקור דבר מה"ת בשב ואל תעשה. אלא דמ"מ צריך לצאת. שלא יצטרך לעבור על העשה באונס. מש"ה צריך להטעם דלא יעבור כלל דהחזן אין כוונתו על הפסולים:

מג"א סק"י לא מקרי עקירה. ובתשו' אהל יעקב למוהרי"קש סי' ס"ו כ' דהוי עקירה:

סעיף כ' עדיף טפי שיסיים. ואם לא כיון לתפלת ש"ץ מתוע"ס. אעפ"כ מתחיל שים שלום ע' בב"י:

מג"א ס"ק ל"ה משא"כ בס"א דעונים. לא ידעתי הכרח לזה דהא בס"א מיירי לענין דאין נושאים כפים בפחות מי'. והיינו דבכה"נ צריך עשרה. ובזה הכהנים ממנין עשרה. דאף דאז ישראל העונים אינם עשרה. מ"מ הא זה לא מעכב דהא בהכ"נ שכולם כהנים ואין שם אלא י' דכול' עולין אף דלמטה ליכא עשרה. אבל מ"מ י"ל אם יש ישראלים בפחות מי' ישארו איזה כהנים למטה לצרף עם הישראלים שיהיה עשרה עונים והכהנים

היתירים יעלו. ואין שם ראיה דעונים ישראלים דחשיבי יותר מכהנים וע' באר שבע שכ' ג"כ בפשיטות. דאין חלוק בין עונים ישראלים לכהנים. אלא דהניח בצ"ע מההיא דס"א ובענייי איני רואה שום קושיא בזה וצ"ע:

מג"א ס"ק נ"ד ל' הרמב"ם. וע' שו"ת לחם רב סי' נ"ז ושו"ת חכם צבי סי' י"א ובס' דברי שלמה פ' עקב ושו"ת נ"ב ח"ב סי' יו"ד:

שם בא"ד אתקש לעבודה עכ"ל. ובשכנה"ג כ' עלה ולדידי פשוט דלא ישא כפיו בעוד שלא נכנס לבריתו של א"א עכ"ל:

סעיף מ"ב לקרות בתורה. ע' במשבצות זהב רסי' קל"ה:

מג"א ס"ק נ"ח הקשה הגאון. ע' שו"ת מהרי"ט ח"ס סי' קמ"ב ובפר"ח בחי' לגיטין דף ל"ו:

מג"א ס"ק ס"ו אפי' אין. בתשו' כנ"י סי' מ"ב חולק ע"ז וס"ל דאם אין שם כהן אלא הוא נושא כפיו:

סעיף מ"ד נהגו בכל מדינות אלו. בס' דרך הקדש להגאון מוהר"ם אלפאנדרי ד"י כ' ראה זה חדש מה דמצאתי בהגהות מ' בצלאל וכו' ואני שמעתי רוב האשכנזים אין נ"כ כ"א פעם אחת בחדש ולתקופות השנה ביה"כ אפשר שחוששים לזה באיסור עכ"ל:

שם אלא בתפלת מוסף שיוצאים אז מב"ה. ואם אין כהן רק א' מבני ארץ ישראל י"ל כיון דאיהו לא שייך בעבודה זו א"י לישא כפיו גנת וורדים חא"ח סי' י"ב וי"ד:

מג"א ס"ק ע"ה ובגמ' פריך. פי' דמשם נמי משמע כרי"ו דאם הטעם כמ"ש התוס' וכו' לא היה מהני נשיאות כפים דסוף סוף אם לא היה נוטל היו אומרים שאינו כהן ומאי פריך הגמרא אלא וודאי כרי"ו וק"ל:

סימן קכט

סעיף א' אבל בתענית שאין בו נעילה. מלשון הרמב"ם והטור משמע דוקא בתענית צבור. אבל תענית יחיד שיש י' מתענים:

סימן קלא

סעיף א' בהג"ה וט"ו באב צ"ל וט' באב (מחה"ש):

מג"א סק"י למנצח שיר מזמור. וברכת כהנים יש שאומרים אותו בבית האבל ויש שאין אומרים אותו ומסתברא שאין הגון לאומרו שהרי אבל וט"ב הוקשו זה לזה ובט"ב שחרית א"א איתו. תניא סי' ס"ח. וכ"כ בשכנה"ג סי' קכ"ח בהגהת ב"י אות כ"ו ובסי' תקנ"א בטור אות י"א:

ט"ז ס"ק ט"ו בלא שם. וכ"כ של"ה הובא בא"ר סי' א' סק"ז:

סימן קלב

מג"א ס"ק ב' הגאון בלבוש. האומר קדיש יתום יתעטף בטלית מפני כבוד הצבור כ"כ במגן אברהם סימן ח"י ס"ק ב':

שם בא"ד אז בטלי בשו"ת מעיל צדקה סי' י' דחק לדברי המג"א והעלה דא"צ להטיל גורל מחדש והאחרים אבד זכותם ואפילו אם אותם הב' המטילים הגורל מחדש יעלו בגורל ב' אותיות הפחותים מהם כבר אבדו והפסידו זכותם:

סימן קלד

מג"א ס"ק א' (מט"מ רש"ל). בבאורו לסמ"ג ובתשו' סי' ט"ז. ועי' במט"מ אפי' כדשמע מהש"ץ וע' בפר"ח לקמן סי' תר"ז ס"ג:

סימן קלה

סעיף א' איתא ברי"ף. עיין ברי"ף שכ' בזה הלשון משה תקן בר"ח ושבת וי"ט וחוה"מ ועזרא תקן בב' וה' ובמנחה וכו' ע"ש:

סימן קלז

סעיף ג' אפי' דלג פסוק א'. ואפי' תיבה אחת גן המלך לבעל גו"ו סי' י':

מג"א ס"ק ה' כשחוזר וקורא. לכאורה נראה דמתחיל ברוך אתה דהוא עיקר בה"ת אבל ברכו לא יאמר שכבר יצאו בזה. אלא דמסתפינא כיון דהפוסקים סתמו בזה. א"ר לקמן ר"ס ק"מ:

סימן קלח

מג"א ס"ק א' וא"כ ה"ה אם טעה לענ"ד אינו מוכרח דנהי דנסתר דברי האגודה י"ל היינו בסיים ב' פסוקים סמוך לפ' ומשום דל"ח ליוצאים באמצע קריאה אבל בטעה וסיים בפ' אחר הפ' יש חשש לנכנסים בתחלת קריאה ויסברו שלא קרא הראשון אלא ב' פ' כמו דחיישי' לכתחילה לזה י"ל ה"נ דיעבד וצריך לקרות למפרע מתחלת הפ' ואף דמוכח מהר"ן דבטע' ל"ח היינו לענין חשש שיסברו דבעלמא מותר להתחיל אבל לענין החשש שקרא להראשון ב"פ י"ל דאפי' דיעבד חיישי':

מג"א ס"ק ב' דא"כ יתחיל. משמע באם זה העולה הוא האחרון ולא יקראו עוד דשרי לסיים ב"פ אחר הפרשה ולענ"ד נראה דמ"מ יש חשש נכנסים בשעה שקוראים לזה אותן ב"פ

ויסברו דמסתמא התחיל בתחלת הפ'. ומ"ש בש"ע וכן לא יתחיל היינו בפשוטו שלא יתחיל עם הראשון לקרות ב"פ אחר הפ' ואם נימא דעם הכהן מותר להתחיל י"ל דמיירי בטעה וסיים ב"פ אחר הפ' לא יתחיל בה אלא חוזר וקורא מראש הפ' כמש"ל:

סימן קלט

סעיף י"א הג"ה ומזה נהגו. וכן איתא במסכת סופרים פי"ז ה"ח:

סימן קמ

מג"א ס"ק ב' אפילו שהה. לא שהה כצ"ל:

סעיף ב' ואינו צריך לחזור ולברך. במוהריק"ש סי' קע"ד סעיף ד' כ' בש"ך שקרא בס"ת עם העולה וכיוון לגמור בפסוק ושתק ואח"כ אמרו לו שיפסוק ויקרא לפנים שצריך העולה לחזור ולברך דהוי כנמלך ובתשו' פרח שושן כלל א' כ' אם הפסיק במקום דאינו רשאי להפסיק. כגון שהוא פחות מג"פ לפרשה וא"ל שיקרא יותר א"צ לברך:

סימן קמא

סעיף ד' ע"י סרסור. ואף אם בלא"ה א' עומד להראות מקום הקריאה ע' לבוש ובגן המלך סי' נ"א:

סימן קמג

סעיף ב' אין קורין. הטעם מפני כבוד הצבור וכ' המרדכי דיוכלו הצבור למחול על כבודם. וכן דקדק הב"י מדברי רי"ו. וע' לעיל סי' נ"ג בט"ז סק"ב ובפר"ח שם:

סעיף ד' בהג"ה צריך לחלק היינו דרך הכרעה אבל דעת האגור דאפי' בטעות גמור אין מוציאים ודעת הב"י דאפי' בחסרות ויתירות מוציאים אלא דהרמ"א לנפשי' הכריע כן להלכה וכ"נ מבואר בדרכי משה יו"ד סי' רע"ט וע' בתשו' מנחת יעקב סי' י"ח:

שם לקרות באותו חומש. עיין לקמן סימן נ"ג במגן אברהם סק"ג:

סימן קמו

מג"א סק"ב לצורך גדול ע' תשב"ץ ח"ג סי' צ"ח:

סימן קנ

סעיף א' כופין בני. כ' הרמב"ם ספ"ו מהל' ע"ז הנוטע אילן אצל המזבח או בכל העזרה בין אילן סרק ובין אילן מאכל וכו' הרי זה לוקה וכו' וכ' הר"ד ערמאה בפירוש להרמב"ם דאפי' אצל ביהכנ"ס אסור מדרבנן:

סעיף ד' הבונה כנגד חלון בהכנ"ס בתשו' ת"ח למהרח"ש ח"א סי' י"א האריך בזה והעלה דדעת יחידאה היא. וע' בתשו' מהר"א ששון סי' קצ"ב ובתשו' נ"ב ח"ב סי' ט"ז כ' דאין לדחות לדברי אגודה אבל עכ"פ די בהרחבת ח' אמות ע"פ כנה"ג ח"מ סי' קנ"ד בטור אות ע"א:

סימן קנא

סעיף ג' אבל בבהמ"ד מותר. מקור הדין הובא בב"י בשם מהר"י חביב. וכ' אפי' שינת עראי אסור בבהכנ"ס אבל בבהמ"ד אע"פ דחמיר מבהכ"נ נראה דמותר. דאמרינן פ' מי שמתו הני ציפי דבי רב דהני גרסי והני גני עכ"ל. הרגיש בקושי הדין דאין להקל בבהמ"ד יותר מבית הכנסת. אלא דהוכיח כן מסוגי' דמי שמתו ולענ"ד ראיה זו תמוה מאד. דהרי אמרי' פ"ד דמגלה דף כ"ח אמר רבא ת"ח ותלמידיהם מותר. והקשו שם מעובדא דרב אדא ורבינא שם דאמרי לאו משום מטרא ונאמרה בזה ג' תירוצים דעת הגהת אשירי דהחמירו על עצמם ודעת הרמב"ם דרק מדוחק שרי. דעת הר"ן דרק בבהמ"ד מותר לת"ח הרי לכולהו תירוצים ת"ח מותרים ליהנות ולאכול בבהמ"ד מדוחק א"כ י"ל בההיא דפ' מ"ש דשינת עראי הוי כמו אכילה מדוחק ולהרמב"ם והגהת אשירי ת"ח מותרים בזה גם בבהכנ"ס. ולהר"ן רק בבהמ"ד אף שלא מדוחק. אבל לאינש אחרינא דלאו ת"ח אין לנו ראיה להתיר בבהמ"ד יותר מביהכנ"ס דהא באמת ת"ח מותרים ליהנות בביהמ"ד וצע"ג. וע' יו"ד סי' רמ"ו סט"ז ובש"ך שם סקט"ו:

מג"א סק"ד דלא יכניס בא"ר חולק עליו מסברא ולענ"ד דברי המג"א תמוהים דהא האי דינא הוא מדברי המרדכי ובמרדכי מביא ראי' ליה מסוגי' דפ"ק דב"ב דאמרינן עיילי' לפוריא להתם ע"ש נדחקו דעיילא לפוריא היינו סמוך לבהכנ"ס ולהמרדכי לא ניחא לי' בזה. עכ"פ אם מותר לישן דהוא מהראי' ממילא מוכח דמותר להכניס מטתו לשם דהא עיילי' לפוריא:

סימן קנב

ט"ז ס"ק א' ומזה נלמד דבריו צריכין באור דהא הרא"ש נדחק ליישב הא דמרימר ומ"ז בנו בי קייטא בסתו' דהא סברי משום צלויי ולא סברי משום פשיעותא ואין הלכה כן ע"ש ואם איתא דס"ל דמותר אם יש להם בהכ"נ אחר קבוע בלא"ה א"ש האי מימרא וכמ"ש התוס' והר"ן באמת ואפשר דקשה להרא"ש ממ"נ יש לחוש שיתרשלו לבנות יותר מחצי שנה ולא יהיה להם בהכ"נ בסיתוא אחרת:

סימן קנג

מג"א ס"ק ב' מנביאים וכתובים והכא מיירי על כרחך ג"כ אף בחומשים העשויים בגלילה כדמוכח מסעיף ג' דס"ת שנמצא בו טעות דינו כחומשים:

שם בא"ד לכן נ"ל דאסור ליקח כוונתו ע"כ אף לדעת היש מתירים בס"ת לקנות קדושה אחרת כיוצא בה מ"מ הא אסור דהוי בכלל מורידים מקדושה והא דלא נקט בהיפוך לדעת א' בס"ג דאסור לקנות כיוצא בו דמ"מ מותר לקנות בדמי נו"כ חומשים צ"ל דלא פסיקא ליה להמג"א להחליט הדין להתיר. אך באמת נלע"ד ראיה ברורה להתיר דהא מבואר מגילה דף כ"ז דמותר לגלול במטפחת נו"כ לחומשים ע"ש בסוגי' דמדמו להדדי לענין מכירה וא"כ לשיטת הר"ן דאסור לקנות כיוצא בה והיכא דאיכא לעלויי בודאי אסור הוה במטפחת לגלול כן הדין. וע"כ הכא דמותר לגלול חומשים דהוה בכלל מעלין וממילא גם לענין מכירה מותר כנלע"ד:

עטרת זקנים ס"ק א' (מהרש"ל) וע' במג"א סי' קנ"ד סקי"ד:

מג"א סק"ד היינו כשאין להם בה"כ אחר. הדברים תמוהים מאד דהא המג"א בעצמו לקמן ס"ק ל"ג דהוא חומרא בעלמא אבל מדינא שרי. ואף אם נימא דכוונת המג"א דמלישנא דהרמב"ם פי"א מהל"ת שכ' שרצו למכור וכו' דמשמע דאפילו חומרא ליכא וע"ז כ' לחלק דלקמן מיירי שאין להם בהכ"נ אחר. וכ"נ מדברי המג"א ס"ק י"ז דנראה באור דבריו שם שמביא ראיה דלקדושה חמורה מותר למכור אף שאין להם בהכנ"ס אחרת מההיא סוגי' דב"ב שהוא הך דינא דסי"ג דמשמע דאין נכון לעשות כן דאמרי' דירתי' דאינשי לא מזבני דמשמע דאין אורחא בכך אבל איסורא ליכא והרי התם מיירי דליכא בהכנ"ס אחר ע"ש. אבל באמת קשה לי דהא המג"א לשיטתי' בסי' קנ"ב ס"ק א' דעתו דאפילו איכא בי כנישתא אסור דלא כהט"ז שם ע"ש והכי מבואר ג"כ דעת המג"א מבואר ג"כ דעת המג"א סימן זה ס"ק ט"ז ודו"ק הרי מיירי הסוגי דב"ב אף ביש להם בהכ"נ אחר ואפ"ה אסור למכור וצ"ע:

סעיף ז' אא"כ תלו אותו בדעת היחיד ואם יש חבר עיר ע' בבית ישראל ובשו"ת פני משה ח"א סי' ל"ב:

מג"א ס"ק יח ולא הבינותי ותמיה לי על תמיהתם דנראה פשוט כוונת המ"ב דמלשון הר"ן והרמב"ן שכ' בנו אותה אדעתא דכ"ע דמשמע שאם היה בשעת הבנין כפר אף שאח"כ נקבצו הרבה ממקומות אחרים להתפלל מ"מ הוי כפר ואזלינן בתר התחלה אבל מלשון הרא"ש שכ' מסתמא הקדישו. משמע דלא תליא כלל בשעת בנין אלא כל שנעשה אח"כ כרכים הקדישו אח"כ אדעתא דרבים כנלע"ד פשוט בכוונת המ"ב ובעיקר דין כבר נזכר מזה בב"י בשם נ"י בפשט הסוגיא דא"ר אשי האי מתא מחסי' אדעתא דידי קאתו היינו כיון שבאו רק אדעתא דידיה ללמוד ונעשה אח"כ כרכין אבל בשעת הבנין היה כפר מותר למכרה ע"ש:

סעיף י' יש אומרים דיחיד בשלו בתשו' הראנ"ח ח"ב סי' ס"ד מסתפק די"ל דלא נאסרה מכירת ס"ת רק לאיש שמצווה על כתיבתו. אבל אשה דאינה מצווה על הכתיבה אפשר שאינה בכלל איסור המכירה עכ"ל:

מג"א ס"ק כז כתוב במ"ב אם בנו בהכנ"ס חדשה לכאורה תמוה דהא כבר כ' בהגה ס"ז דכ"ז מיירי שיש להם בהכנ"ס אחרת וע' במג"א שם שעכשיו בנו בשביל זה בהכנ"ס אחרת אבל בלא"ה אף למכור בזט"ה במאה"ע אסור. וא"כ הא דפליגי במתנה היינו ג"כ שבנו בהכנ"ס אחר ואפ"ה לולי הך סברא דאי לאו דעביד להו נייח נפשי' היה אסור. ולא הוי אמרי' דפקע על בהכ"נ אחרת ואם כן נסתר סברת המ"ב וצ"ל להמעיין בהר"ן דעיקר סברת המ"ב הנ"ל הוא מדברי הרמב"ן שכ' הכל לפי יסודו דלמשתי בי שכרא משום דזטעה"ע במאה"ע רשאים להפקיע קדושה בהכ"נ בכדי וא"כ ע"כ מיירי דבנו בהכ"נ אחרת דאל"כ מ"ש דלסתרו דאסור ולדבריו באמת מיירי הפלוגתא במתנה בזט"ה לבד. אבל לדעת הר"ן דההיתר למשתי בי' שיכרא דהקדושה חלה על המעות והך קדושה היא קלישה ויש בידם להוציא לחולין. ובלא"ה ל"ק מהך דאסור לסותרו דשאני התם דליכא חליפין שיחול קדושה עליו וא"כ י"ל דהפלוגתא במתנה מיירי בלא בנו בהכנ"ס אחרת ומש"ה צריך לטעמא דאי לאו דעבוד להו נייח נפשי'. אבל אם בנו בהכנ"ס אחרת. י"ל דבלא"ה מותר דפקע קדושה על הבהכנ"ס אחרת ולפ"ז י"ל דהך דינא דהמ"ב ממנ"פ מותר לדעת הרמב"ן מותר דבזטה"ע במאה"ע יכולים להפקיע קדושה בחנם אם בנו בהכנ"ס אחרת ולדעת הר"ן הוי הפקעה על בהכנ"ס אחרת. והא דפסקי' בהג"ה ס"ו כהרמב"ן והכא פסקי' במתנה דוקא זט"ה במאה"ע כהר"ן היינו דזיל הכא לחומרא והכא לחומרא אבל דינא דהמ"ב מותר בממנ"פ ועיין:

סעיף י"ב למכור זכותו לאחר. עיין מג"א לעיל סי' קל"ו:
מג"א ס"ק ל"ח היינו מצד התקנה. ע' תשו' מאמר מרדכי סי' ג' וד':
סעיף ט"ו אינו יכול לאוסרה אם יש בהכ"נ אחרת באותו העיר יכול לאסרה תשב"ץ חלק ד' בטור הראשון סי' ז':
מג"א ס"ק מ"ו אסור ואם נתנה האשה. תמור' כ"ט
שם ואם נתן. שם:
שם ואם עשתה. תמורה ל':
שם והאומר לזונה. תמורה כ"ט:

סימן קנד

מג"א ס"ק ט' ואסור לשורפן ובשעת הדחק שאין לו מקום לגונזן ויש לחוש שיבאו כתבי הקדש לידי בזיון ע' שו"ת כנסת יחזקאל סי' ל"ז:
מג"א ס"ק י"ז שהעמידו דמות בבהכ"נס לא מצאתי כן בגמ' רק איתא התם דהיא אנדרטי בבהכ"נ דהיינו צורת אדם ושקיל וטרי הש"ס שם אמאי לא חיישי' לחשדא אבל לא שהוא ע"ז גם מה דנקיט בתירוצו דהיא באה בגבולה היא במתניתין בע"ז במרחץ של אפרידיטי אבל לא בההיא עובדא ע"ש: (ומה שהקשה השואל ע"ז דרש"י כ' שם להביא על אנדרטי צלם זה אינו דצלם לאו היינו ע"ז שנעבד אלא שהוא דמות צלם. דבמה דאמרינן אלמלי נגדוה לחנניה מישאל ועזריה הוי פלחי לצלמא כ' תוס' דפסחים נ"ד דצלם זה שעשה לכבוד עצמו. הרי שכ' דצלם הוא אנדרטא ואינו ע"ז:
מג"א ס"ק כ"ג. ואין יד להקדש שמקור דין זה בתוס' במעילה די"ג ע"א ד"ה אבל וע' בתוס' שם ועיין ברמב"ן פ' הספינה שכ' תירוץ אחר לקושי' התוס' דשם יוא"כ אין הכרח לדין זה:
שם בא"ד. ור"י לוי סי' ט"ז. וע' באריכות בתשו' מגן גבורים סי' א':
שם בא"ד ומפרסמת העושה מצוה עכ"ל. ע' בס' אמונת שמואל סי' ל"ה:

סימן קנו

סעיף א' בהג"ה משום שאין העכו"ם בזה"ז נשבעים בע"ז. ע' תשובת ושב הכהן סי' ל"ח ובתשו' מעיל צדקה סי' כ"ה ובפלפלא חריפתא להתוס' יו"ט על הרא"ש בסנהדרין:
מג"א עיין בהלכות דעות להרמב"ם ג' אין ממצעים ואין מתמצעים הכלב והדקל והאשה. וי"א אף החזיר וי"א אף הנחש. ואי ממצעי' מה תקנתי' יפתח באל ויפסיק באל (אל מוציאם ממצרים עד מה פעל אל) א"נ יפתח בלא ויפסיק בלא (לא איש אל עד לא

יקימנה) הני בי תרי דמצעי להו אשה נדה אם תחלת נדה היא הורגת א' מהן. ואם סוף נדה היא מריבה עושה ביניהן. מאי תקנתי' יפתח באל ויפסיק באל. פסחים קי"א ע"א. ועיין לעיל סי' י"ג סעיף י"א ובמ"ש על הגליון שם. ג' דברים קשים לכשפים השולף ירק מאגודה וההורג כנה על בגדיו. המקנח בחרס שבת פ"ב:

מג"א ס"ק ב'. המתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעוה"ב. בכ"מ פ"ג מהלכות תשובה כ' שלא ידע מקומו של דין זה ובהקדמה לס' שאילת שלום כ' שכן הוא בירושלמי פ' אין דורשין:

שם בא"ד וכ"ה בברכות דף כ"ז ע"ש בתר"י וצ"ע. ע' קרבן עדה בירושלמי נזיר פ"ז דכ"ח וע' ביו"ד סי' רמ"ב סכ"ג:

שם בא"ד כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו מדרש תנחומא פ' במדבר שעובר על לא תגזול דל כי דל הוא וכן הוא בילקוט רמז תרנ"ה ובילקוט משלי כ"ב:

שם בא"ד וכל המספר בטובת חברו בפני שונאיו. וכ"כ הרמב"ם פ"ז מהלכות דעות וכ"כ הסמ"ג סי' ט' שבפני אוהביו מותר:

שם בא"ד השח שיחת חולין וכו' וקלות ראש. ע' ביו"ד סי' רמ"ו סכ"ה בהג"ה. וע' ברבינו יונה פ"ב דברכות (בדף הספר י"א ב') השח שיחת חולין עובר בעשה. ושיחת חולין כשמדבר בדברי הבאי. אבל כשמדבר בעסקיו לצורך פרנסתו אע"פ שאינו שיחה של תורה מותר עכ"ל ובפירש"י יומא שיחת חולין גנאי וקלות ראש:

שם בא"ד שהוא מחוייב לסבול צער שלא יהרוג חבירו חנם. אם א' קטל נפשא רוצים להרגו בדיניהם אף דבדיננו אינו חייב מיתה כיון שלא היה התראה מ"מ אסור למטמרי' ולהצילו. ע' נדה דף ס"א ע"א ובראב"ש שם הקשה על רש"י דתימה לומר דמשום קלא בעלמא יהא אסור להצילו משמע דבבירור גמור אסור להצילו:

סימן קנז

מג"א ס"ק ג שיכנס. הרוצה שיכנס לסעודת קבע מהלך י' פעמים ד' אמות או ד' פעמים י' אמות ויפנה כן אי' התם:

סימן קנח

סעיף ד' הג"ה יין שמן שמן זית כ"ה בב"י. ועיין תשו' גו"ו ח"א סי' כ"ט:

מג"א ס"ק ח' ודם דגים מה דפשיטא ליה למגן אברהם דדם דגים אינו מכשיר לדידי צ"ע טובא דאף שומן דג מכשיר דדג כולו הוי מים וכדאיתא בזבחים דכ"ב מטבילין בעינו של דג וכן פסק הרמב"ם והש"ע וכיון דנחשב כמים ממילא מכשיר:

סעיף יא הג"ה מברך אחר כך אם ברך ענ"י אחר ברכת המוציא קודם אכילתו נראה דלא הוי הפסק ע' לקמן סי' קס"ז ס"ז ובמג"א:

סימן קנט

מג"א ס"ק ג הביא הרב"י לשונו ופי' בדוחק כלי שניקב נקב גדול עד שהוא מכניס משקים וכו' הר"ז פסול בד"א וכו' שאינו מקבל רביעית מנקב למטה אבל אם מקבל רביעית מנקב ולמטה כשרים בד"א בכלי שאין שבירה זו מעלה אותו מטומאתו אבל כלי שניקב וכו' המעלה אותו מטומאתו פסול שאין זה כלי אלא שבר כלי עכ"ל:

סעיף ז' אבל אם נותן אותם זהו מדברי הרא"ה הובא בב"י ולענ"ד תמוה על המחב' לפי"מ דמבואר בסעיף ח' נראה דס"ל להמחבר דצנור הוי כלי והא דלא מהני במטביל ידיו לדעת בה"ג דכשר בטובל ידיו בכלי היינו כיון דצנור הוי מחובר לקרקע דמי לטבילה וכמטביל לשאובים דמי א"כ מאי מהני המשכה הא מ"מ הצנור הוא כלי ואין שם טבילה עליה וגם משום נטילה פסול כיון דהיא כעין מחובר לא מקרי נטילה והר"א שפסק כן י"ל דאזיל לשטת התוס' והרא"ש שתרצו על הבה"ג דצנור לאו כלי הוא ומזה הטעם בעצמו קשה הלשון של מחבר שכ' בתחלה ואם הטביל ידיו לתוך הצנור אינם טהורים מכח הטבילה שהם שאובים וזה מדברי הרא"ש ולטעמי' אזיל דצנור לאו כלי היא אבל לדעת הש"ע דהוי כלי בלא"ה פסול דטבילה בכלי ליכא. ואף אם נימא דהיכא דממ"נ כשר דהיינו לולי פסול דשאובים היה כשר לטבול ידיו לבה"ג דנותן ידיו לתוך כלי דמהני אלא דבכלי המחובר לקרקע דפסול דדמי לטבילה היינו דדמי כאלו אינו כלי ותורת קרקע עליו וא"כ היכא דאלו היה קרקע היה כשר מדין טבילה ראוי להכשיר כיון דבין כך ובין כך מדין כלי כשר ומדין קרקע כשר מש"ה צריך טעם דהוי שאובים בזה שפיר פסול אף לבה"ג דמחזי כקרקע דהיא פסול ואם המשיכוהו כשר דמה בכך דמחזי כקרקע הא מ"מ בקרקע באמת כשר. מ"מ קושיא הראשונה אינה מיושב דהיאך סתם המחבר דהמשיכוה כשר הא מ"מ לדעת הי"א בסעיף ח' פסול דהא באמת הוי כלי ליכא טבילה ומדין נטילה ליכא כיון דליכא כח גברא וצע"ג:

מג"א ס"ק טו דאם לא כן איך אוכל בלא נטילה לא אבין הא מספק אם מקרי נטילה הדין דמותר לאכול מטעם ספק דרבנן כדלקמן סי' ק"ס סעיף י' אבל מכל מקום מספק לא יברך והרי המג"א עצמו לעיל סס"י י"ב כ' ומ"מ נ"ל דלא יברך הרי אף דמתירים לו לילך בציצית אלו אפי' הכי אינו מברך וצ"ע:

סעיף ט' מוטה בארץ והמים מקלחים צל"ע דסתם כן הא זהו רק לשטת הרא"ש דבעינן כח גברא וכן לשטת הרמב"ם דבעינן כח נותן עכ"פ אבל לדעת הבע"ת וזהו דעת הי"א קמאי בסעיף ח' דלא בעינן רק כח כלי פשיטא דאף במוטה כשר אם נותן ידיו קרוב למקום השפיכה וכ"כ בהדיא הרשב"א בתהה"א דפסק כבה"ג ופסק דמוטה כשר וא"כ היאך סתם המחבר כאן דלא עלתה לו נטילה ובס"ח פסק דבשעת הדחק יש לסמוך אבה"ג וצ"ע:

מג"א ס"ק כד. דביו"ד סס"י ב' פסל שחיטת קוף לענ"ד לק"מ דהתם בשחיטה בעינן דוקא בר זביחה דמה"ט פסול נכרי בשחיטה א"כ ממילא קוף פסול דהא לא בר זביחה:

מג"א ס"ק כז פי' להמקילין. ע' בב"י דהרשב"א בתה"א פסל בזוחלים. אלא דהב"י כ' עלה ולהרר"י יש להסתפק היינו כיון דס"ל להר"ר יונה דרביעית מהני. י"ל גם זוחלין מהני. ואף דמקודם כ' הב"י דהרשב"א והר"ר ס"ל דמהני רביעית וכיון דהרשב"א אף דמיקל ברביעית. מ"מ זוחלין ס"ל דפסול. א"כ מהיכא תיתא להסתפק בדעת הרר"י לשוויי' מחלוקת היינו דבאמת חזר הרשב"א בתה"א למה שכ' בחידושיו לפרש ההיא דאפסקינהו בבת בירתא דמיירי שהוא רביעית ומזה מוכח דרביעית מהני בדעת הר"י. אבל בת"ה כ' דמיירי דהוא מחובר למקוה וכמו דהעתיק בש"ע סי' ק"ס ס"ז מבואר שחזר מדבריו בחדושיו ומש"ה ס"ל ג"כ בתה"א דזוחלין פסול אבל לדעת הרר"י ולפי"מ דהיה סובר הרשב"א בחי' דרביעית מהני. י"ל גם זוחלין מהני וכנים דברי הב"י:

סימן קס

ס"ב עשה במים מלאכה. אם ניסה במים הכלי אם ניקב שיזובו המים יש לדון דלא מקרי נעשה בהם מלאכה. דאין עושים המים שום פעולה. וגלוי מלתא בעלמא הוא ואינו דומה למודד בהם המדות במג"א ס"ה בשם המרדכי דהתם ע"י המים הוי תיקון כלי שיוודע דאותו כלי מחזיק לוג או רביעית בא עליו שם מדה והוי תיקון כלי ממש. משא"כ בזה י"ל דהוה גלוי מלתא בעלמא אם לא ניקב הכלי וצ"ע לדינא:

מג"א ס"ק ג' נעשו כשופכין. עשה מלאכה במים של חברו י"ל דאף דקיי"ל דאדם אוסר דש"ש במעשה. מ"מ כיון דטעם דשוינהו שופכים ולאו כל כמיניה לעשות מי חבירו שופכים ולא נעשו שופכים לגבי' בעולם וצ"ע לדינא:

ס"ב אלא במים בלבד. ע' פר"ח ס"ס תמ"ב:

סימן קסא

ס"ק י' ובדיעבד. ע' תשו' מעיל שאול סי' י"ח:

סימן קסב

מג"א ס"ק י"ח כשאינו מקפיד עלייהו. ק' לי הא בכל מיעוט שאינו מקפיד. מ"מ בעינן שהמים יבא עליו ואינו חוצץ בין בשר הגוף להמים והכא דא"צ ליטול על הרטייה כיון דלא יגע בשרו שם להפת. א"כ גם אם מקפיד לא יזיק ואיך שייך בזה דין חציצה אם אינו נוטל שם. ובעיקר הקושי' היה נ"ל דהך דהכא וההי' דלעיל סי' קס"א הכל חד הוא והיינו דאם אינו חוצץ ל"צ ליזהר שלא יגע ברטייה דכיון דאינו חוצץ הוי המים שבכל הרטייה כמו על ידו ומים שניים מטהרים הראשונים ע' מג"א סי' קס"א ס"ד אלא כיון דבאמת היה רטייה מיעוט המקפיד ואינו בטל לגבי יד. אלא דא"צ ליטול שם מש"ה צריך ליזהר שלא יגע המים ברטייה. וא"כ מיירי הכא דוקא שמקפיד והיינו ההיא דלעיל סי' קס"א דחוצץ לענין שצריך שלא יגעו המים ברטייה ודו"ק:

סימן קסג

ס"ב המאכיל לאחרים. במהרש"ל כ' אם המאכיל הוא השמש צריך ליטול ידיו. כיון דטרוד חיישי' שיאכל הוא עצמו ג"כ ממנו:
שם במגריפה. במוהריק"ש כ' הדבר שטבולו במשקה מותר במגריפה. ולענ"ד מדברי הש"ע כאן ס"א מבואר ההיפוך אחרי כך ראיתי בא"ר סק"ג שהערה בדין זה:

סימן קסה

מג"א ס"ק ב' אבל הכא אכוין עליה לענ"ד כיון דהברכה ענ"י לא קאי על הנטילה השנייה דהאי כבר נטהרו ידיו קודם וקאי רק על הנטילה ראשונה א"כ הפסיק בין נטילה לברכה בברכת א"י ומה הרויח בנטילה שנית:

סימן קסז

מג"א ס"ק ז' וכ"מ רסי' תע"ה דצריך. ולכאורה יש לחלק דשם קאמר על בע"ה דהיינו הבוצע דהוא בוודאי צריך לאכול כזית ואינו מוציא את המסובין דצריכי ג"כ כזית וצ"ע:
ס"ק י"ח. הוי צרכי סעודה. ע' לקמן סימן רע"א במג"א ס"ק י"ב:
ס"ק י"ט לא היה חולק עליהם. ע' תשו' גנת וורדים חא"ח סימן מ"ג:

ס"ק כ"ב מלכא דעלמא מריה דהאי וכו'. וכן הוא בש"ע סי' רי"ט ס"כ:

סימן קסח

סעיף ו' ואם אכל ממנו שעור שאחרים. מהר"ם בן חביב בספרו תוס' יוה"כ דע"ט ע"ב בתוס' ד"ה מיני תרגימא וכו' כתב דהוא שיעור פרס שהוא שיעור סעודה לענין עירוב ג' או ד' ביצים ע' לקמן סי' שס"ח ס"ו וכ"כ בשו"ת פרח שושן סי' ד' ובגן המלך סי' ל"ו לא ס"ל כן:

באבן העוזר בד"ה נתגרה מזה עוד. בסוף הדבור לכן מברך אחריו ג' ברכות והמוציא וזה ברור. עדיין אינו מספיק דאם נחליט דלחם גמור כיון דהוא שבע ממנו חייב בבהמ"ז מה"ת. א"כ אף בפת הבב"כ אמאי אינו מברך כה"ג בהמ"ז. הא הוא לחם גמור למצה ולחלה אע"כ צ"ל או דגם בלחם גמור מה שחייבה תורה ואכלת ושבעת היינו מה שאחרים רגילים לשבוע. או דצ"ל מה"ת יוצאים בברכה מעין ג' דאין מנין ברכות דאורייתא. ע' בב"י סי' י' ובמג"א שם א"כ בספק פת הבאה בכיסנין הוי ורק ספק דרבנן ועיין:

סעיף ז שלכל אלו הדברים נותנים. ק' לי אמאי לא כ' דאכלם תוך הסעודה כההיא דלקמן סימן י"ג:

מג"א סט"ז לענין מנה ה"ה לענין. לק"מ דדוקא מה דלא הוי לחם כלל לענין המוציא כגון אורז לא הוי לחם לענין מצה אבל פת הבב"כ דבקבע עלה מברך המוצי' הוי לחם גמור ויוצא ידי מצה וכדאיתא ברכות ל"ה. אח"כ ראיתי דזה נכלל בדברי אבן העוזר ד"ה דהשתא:

מג"א סכ"ב הנזכרים בס"ז טעונין ברכה. היינו מה דמקרי פת הבב"כ. למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל אנן דמספקא לן איזה שיטה עיקר ממילא מספק שמא זה לחם גמור אינו מברך תוך הסעודה:

מג"א סל"א ולכן כל זמן שיש בו. דבריו צ"ע דמשפט הש"ע ודבריו דאיו תולה כלל בתואר לחם וכו':

מג"א סקכ"ד ש"מ דפת הנילוש בבצים. בפשוטו יש לדחות דכיון דקבע עליו מברך המוציא ובהמ"ז הוי לחם גמור. והוי בכלל פת ואין בו משום בשול נכרים:

סימן קע

מג"א סק"ג ול"נ דא"כ. ולכאורא י"ל דזה בוודאי ליכא למיחש רק זה יש לחוש דאיכא דחזי שהשתין וסבר ג"כ ששפשף וכו' וק"ל:

סעיף י"ט וליתן לבנו. ומכ"ש ליתן לאחר דאסור שו"ת מהרי"ט ח"א סי' ק"ל:

סימן קעב

סעיף א' ואינו מברך. משמע דאפי' תכ"ד אינו מברך ולא מקרי עובר לעשייתן וע' לקמן סי' רכ"ז ובמשבצות זהב בפתיחה לה' ברכות השחר:

מג"א סק"א לנהוג שלא להכניס. תמוה לי כיון שיש לו יותר משקים א"צ להכניס עצמו בספק דאחר שיבלעם יברך ברכה ראשונה על שאר המשקים ואח"כ יברך ברכה אחרונה וצ"ע:

סימן קעד

סעיף ב' יין פוטר. ע' בס' בתי כהונה ח"ב בכלל בית דין סי' ב' בארוכה והעלה דדוקא בשותה יין דרך שתייה שרצונו לשתות יין אבל בשותה מצד כוס של ברכת המצות כגון כוס בהמ"ז וכדומה אינו פוטר יין. וע' במג"א סס"ק י"א:

ס"ד שלא להוציא ע' מג"א סי' תרל"ט ס"ק ט"ז וע' בתבואת שור סי' י"ט סקי"ג:

ס"ז ויברך ע"ד. ואם אחר שבירך על הכוס נשפך הכוס. א"י להביא כוס אחר דאיך יעשה עם הברכה דשמא הפת פוטר משקים בתוך הסעודה ולא חלה הברכה זו כלל. וצריך לברך על הכוס ב' או דפת אינו פוטר וחלה הברכה על המשקים ההמה וא"צ לברך על הכוס הב'. כ"כ בס' תוס' שבת ססי' רע"א. וע' מחצית שקל שם חולק עליו דישתה כוס האחר בלא ברכה:

סימן קעה

ס"א הטוב והמטיב רבינו בחיי בס' כד הקמח אות ס' כ' ומפני שחייב למעט בשמחת עולם תקנו חכמינו ז"ל לברך על שינוי היין הטוב והמטיב דהרי במקום שמשנים היינות אין ספק שיש שם רבוי שמחה. וכדי למעט השמחה ההיא לזה תקנו הטוב והמטיב שהוא ברכת האל והוא שתקנה ביבנה על הרוגי ביתר:

מג"א דהא כבר אמר הטוב והמטיב בבה"מ. משמע דהיה ראוי בפה"ג וגם הטוב והמטיב על בהמ"ז וזה דלא כמ"ש בשו"ת סי' ס"ט דכללא כייל דהיכי דמברך בפה"ג כגון בנמלך או בשינו מקום אינו מברך בברכת הטוב עיי"ש:

מג"א סק"ב או שעבר. כדמשמע סעיף ג' ע"ש:

מג"א סק"ד לדידיה לא יברך עכ"ל. ע' תשו' גנת וורדים חא"ח כלל א' סי' מ'

סימן קעז

מג"א סק"ה כגון בשר ודגים. ואם אכל פת הבב"כ נפטר בבה"מ. ע' לקמן סי' ר"ח ס"ט על הגליון והכא עדיף די"ל דמקרי קבע דמגו דהוי קביעות לפת הוי נמי קביעות לגבי הפת זו שבאה בכסנין. ומדינא ראוי לברך עלה בהמ"ז כדין אכל פהבב"כ בקבע ענה. אולם ק' לי א"כ אמאי מברך בפהבב"כ בדאוכלים לקנוח בתוך הסעודה. וכן בלחמניות לעיל סימן קס"ח דמברך לפניהם. נימא מגו דהוי קובעת לפת הוי קביעות גם עלייהו. וממילא מדינא ראוי לברך המוציא ופת פוטרתן וצ"ע:

סימן קעח

ס"ב בהג"ה ואכל דברים שצריכים ברכה במקומם. ואכל כשיעור שצריך ברכה אחרונה. מג"א לקמן רסי' ר"י:

מג"א סק"ג אפי' בשתייה. עדיין דחוק קצת דהא המחבר לא הזכיר מזה דבשתיי' מברך למפרע על מה שאכל ול"א דהוי כנמלך דא"צ רק ברכה לכתחלה ולא למפרע וכמ"ש הר"ן באמת בכוונת פרכת הש"ס מדקתני ועקרו היינו דאלו מיירי בדברים שאינן טעונין ברכה במקומם הוי רק כנמלך וא"צ ברכה למפרע. ואפשר דלא ניחא להמג"א בכך כי לשטת הר"ן דמצד ברכה במקומו צריך ברכה למפרע זהו רק קודם שיוצאים. אבל אם יצאו וחזרו ורוצים עוד לאכול אין מברכים למפרע. ומה הפרש אם יברכו קודם אכילה או אח"כ. א"כ כיון דכ' המחבר ביצא ממקומו וחזר צריך לברך למפרע ממילא נודע דהטעם משום דפסקה סעודה. וממילא ה"ה בשתייה כן דצריך לברך תחלה על מה ששתה ונלע"ד ראי' להט"ז דבפירות לא מהני הניח מקצת חבירים ממה שהביא המחבר סעיף ה' י"א ז' המיני' טעונים ברכה. ולכאורה יפלא למאי זכרם המחבר כאן בסי' זה דמיירי בשינוי המקום הא המחבר פסק בכל דבר ש"מ צריך לברך. ושרש דין אם טעונים ברכה לאחריה במקומה נזכר לקמן סי' קפ"ד. כי שם ביתו אבל בסי' זה דמיירי רק לענין ש"מ דצריך לברך. אין נ"מ בזה. אע"כ דנ"מ לענין הניח מקצת חבירים דלא מהני בדברים שאינן טעונין ברכה לאחריהם במקומם ועדיין צ"ע. ומסתפקנא לדעת הט"ז אם הסיבו על הפת ויצאו ממקומם קודם שאכלו כזית אם מהני הניח. דאף דלר"ח נראה דפחות מכשיעור פת הוו כמו דברים שאינם טעונים ברכ' לאחריה' במקומם כתב להדיא המג"א סי' ר"י ססק"א. דהיינו מטעם דמ"מ עדיין לא נתחייב בברכה לאחריו. ואין עליו חיוב לחזור למקומו. והוי העמידתו סילוק גמור. אבל לענין מעלת הניח דלא מהני לפירות היינו כיון דאין קובעים עליו לא הוי הסיבתן הסיבה כמו דאין מזמנים על הפירות א"כ

י"ל כל שהסיבו על דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אלא דעדיין לא אכלו כשיעור י"ל דמהני. וצ"ע לדינא. ואא"ז הגאון מו"ה ר"א ברודא זצ"ל בספרו אשל אברהם הסכים ג"כ להט"ז:

שם (הר"ר מנוח והר"ן) לא ידעתי איה כן דעת הר"ן. דלא כ"כ רק לרש"י דבשינוי מקום שצריך ג"כ בהמ"ז ואף אם יצא ולא בירך בהמ"ז וחזר למקומו דצריך לברך תחלה בהמ"ז וזהו כדעת הרמב"ן במלחמות אבל לר"ח בוודאי א"צ לברך בהמ"ז דהא לא מחשיב כלל ש"מ. והרי ברייתא ערוכה חבירים שהיו מסובים ועקרו לצאת לבה"כ כשהם יוצאים אין טעונים ברכה למפרע. הרי אף דלכתחלה א"צ ולדעת הפוסקים כהר"ח פוסקים כהך ת"ק. ואם נימא דהת"ק מיירי בשעה עוברת דהוי צורך מצוה. א"כ אמאי קתני בברייתא הראשונה דכי יצאו לקראת חתן דהוא ג"כ לדבר מצוה דכשיוצאים טעונים ברכה למפרע. אע"כ דשאני התם דהך ברייתא משוי ליה ש"מ. וכיון שכבר נגמר סעודתו דמה שיאכל אח"כ הוי סעודה אחרת מש"ה צריך לברך בהמ"ז מיד כשיוצא מטעם שמא ישכח ומה"ט אף שיצא וחזר צריך לברך בהמ"ז תחלה שכבר נתחייב בבהמ"ז. וע' בהרמב"ן ותמצא. אבל למאי דקיי"ל כר"ח שעדיין לא נגמר סעודתו דמה שיאכל אח"כ הוא גמר סעודתו א"צ לברך ברכות המזון ודו"ק:

מג"א סקי"ב דספק ברכות להקל לדעתי צל"ע לדינא בזה דאף דלהפוסקים דז' מינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם הדין דשינוי מקום א"צ לברך. מ"מ עתה לדידן דמכח דספק דרבנן לקולא קם הדין דא"צ ברכה ממקומו וממילא נעקר מקביעתו כיון דאינו עומד לחזור למקומו ול"ש לקיבע' קמא הדר ממילא קיימא הדין דהוי שינוי מקום וצריך לברך ול"ש בזה ס' דרבנן לקולא וצ"ע:

ט"ז סק"י והנה יש תימא למנהגינו. גם בדרישה הרגיש בזה וכ' קצת לחלק כמ"ש הט"ז והמג"א סי' תע"ד:

סימן קעט

ס"א יברך עליו תחלה. וצריך לברך ג"כ בסוף דלא עדיף מסולק דלעיל סי' קע"ז ס"ב. מג"א סי' ר"ח סקכ"ד:

שם אם רצה לחזור לאכילתו. משמע דבנטל ידיו גם כה"ג הוי היסח הדעת תשו' פרח שושן כלל א' סעיף א':

שם אם רצה לחזור לאכילתו. וכן בהב לן ונבריך דגורם רק לאסור בשתיי':

סימן קפא

מג"א סק"א ואין סדר למשנת הטור. ע' מג"א סי' ר"ע:

סימן קפב

מג"א סק"א וצ"ע דבשלמא. לענ"ד ממ"ש תוס' ק"ב והרא"ש דההוא דמשלשלין כולן היינו כיון דאינו מצפה שיהיה לו יין למחר וכן הוא לקמן רצ"ו ס"ג ואם אין לו אלא כוס א' ואינו מצפה. ואם נימא דלענין כוס בהמ"ז א"צ לעבור זמן אכילה גם במצפה יהא הדין האוכל קודם הבדלה ומשלשלין כולן אחריו דאם לא נתיר לעשות כן ממילא יבדיל עתה על הכוס ויהיה הדין דאוכל אח"כ ומברך בלא כוס ועדיף יותר לעשות ע"י הכוס כמו באינו מצפה. ומה הפרש בין אינו מצפה למצפה אע"כ כהטור דמשום כוס בהמ"ז צריך לעבור זמן אכילה מש"ה במצפה שיהיה לו כוס למחר הדין דמבדיל ואינו אוכל עד למחר והוא ראיה ברורה בעזה"י ודו"ק:

סימן קפג

ס"ח יש מי שאומר שדינו כתפלה. במקור הדין בא"ח הלכות בהמ"ז אות נ"ג כ' כתפלה מה תפלה אין מתפללים אותה אלא במקום א' ומעומד כן בהמ"ז אין מברכים אותה אלא ביושב משא"כ בק"ש שיכול לאומרה מהלך מעל לבבך ואילך עכ"ל:

סימן קפד

ס"ד צריך לברך מספק. ואשה כה"ג י"ל דא"צ לברך. דלגבי דאורייתא הוי ס"ס. ס' אין חייבות. ס' ברכה. ולגבי דרבנן הוי חד ס' שמא בירכה ולקולא. ע' ד"מ יו"ד סי' פ"ד:
שם צריך לברך מספק. ויכול להוציא לאחר שאכל ולא בירך. כך העליתי בתשובה:
שם מפני שהיא מן התורה. אבל בשאר ברכות לא יברך מספק ובגן המלך לבעל גו"ו סי' כ"ג כ' דיהרהר בלבו הברכה לצאת לדעת הרמב"ם דבכל ברכות דרבנן יוצא בהרהור:
מג"א ס"ק ז' וצ"ל גם. ע' בפר"ח בלקוטי' סי' ר"ט:
פר"ח בליקוטים ולא את דבריהם. זה אינו דבעצמו כ' בקונטרס הספקות היכי דאתחזק מדאורייתא ספיקו לחומרא. ס"ל דבוודאי נתחייב בבהמ"ז. וס' לחומרא ד"ת. גם בלא"ה הא גם חיוב דרבנן יכול להוציאו לחיוב דאורייתא בברכות המזון כדקיי"ל אכל כזית דגן מוציא אחרים יד"ח:

סימן קפה

מג"א ס"ק א' ונ"ל דאם. ע' לעיל סי' ס"ב ס"ד:

סימן קפו

סעיף א' ואינם מוציאות אלא למי שאין חיובו. ואם האיש שאכל כדי שביעה מסופק אם בירך בהמ"ז י"ל דאשה דמוציאו דהוי ס"ס שמא כבר בירך ואת"ל דלא בירך שמא נשים חייבות בבהמ"ז מה"ת ויוצא בהם וכן אשה מסופקת אם בירכה בהמ"ז י"ל דא"צ לברך דלגבי דאורייתא הוי ס"ס אם מחוייב וס' אם ברכה ולגבי דרבנן הוי הספק אם בירכה ספק דרבנן ע' ביו"ד סי' פ"ג:

סעיף ב' קטן חייב מדרבנן. מסתפקנא באכל ביום האחרון של שנת י"ד לעת ערב קודם לילה ובתחלת הלילה שנעשה גדול עדיין לא נתעכל המזון אם מחוייב מדאורייתא לברך. ואם נדון דהוא דאורייתא י"ל דאם בירך קודם הלילה. דכשהחשיך צריך לחזור ולברך כיון דבעידן דבירך לא היה חייב מה"ת לברך א"י לפטור חיובא של דאורייתא. ע' מג"א סי' רס"ז סק"א ד"ה וצ"ע עיי"ש. אח"כ הראה לי חתני הרב מהו' שמואל ני' דכעין זה נסתפק בת' חכמת אדם באם אכל כשהוא אונן ונקבר אמת קודם דנתעכל המזון אם צריך לברך. ויש לחלק דהתם החיוב נמשך מהתחלת אכילה עד אחר עיכול. אלא דבעידן דעוסק במצוה. היינו באנינות פטור מלברך. בזה י"ל דתיכף כשגמר המצוה צריך לעשות מצותו דבהמ"ז. אבל בזה נ"ד בעידן אכילה הגברא בעצמותו אינו בר חיובא. י"ל דלעולם לא מתחייב מדאורייתא. וצ"ע לדינא:

מג"א ס"ק ג' חולקים בזה. ואשה שאכלה כזית י"ל דיכולה להוציא לאיש שאכל כזית דבדרבנן אמרינן ספיקא דאיבעי' לקולא דשמא נשים חייבות דאירייתא והויין ג"כ חד דרבנן. גם י"ל גם לאידך צד דחייבות רק מדרבנן יכולה להוציא כה"ג דגדול ובר דעת עדיף כמ"ש תוס' מגילה כ"ד ד"ה מי דלענין זה לא מצינו דפליג ר"י. אולם למ"ש תוס' שם י"ט גבי ד' כוסות דסומא עדיף דכבר נתחייב מדאורייתא (וההיא דמי שלא ראה אורות מימיו ד' כ"ד צ"ל דמיירי בבית האפל) וזהו ל"ש הכא:

סימן קפז

סעיף א' מארי' דהאי פתא יצא. ע' רמב"ן מלחמות ספ"ק דברכות כ' מהא דאמרינן אינו רשאי לקצר. מ"מ איכא למימר דאם קצר יצא. וה"נ מוכח בפ' כיצד מברכין עכ"ל נראה דכוונתו להך דהכא דפשטיה דסוגיא אף דלא סיים וחתם יצא:

סימן קפח

סעיף ו' ולא הזכיר של י"ט. וביו"ט של ר"ה ע' שאגת אריה סי' ק"א ק"ב. ואשה ששכחה להזכיר יו"ט בבהמ"ז א"צ לחזור ולברך כמבואר בתשובתי סימן א':

סעיף ז' דינו כר"ח. ע' לח"מ דגם בזה חוה"מ כר"ח דצריך להזכיר בברכה בפ"ע קודם דהתחיל הטוב והמטי' אף שלא הזכירו כן בפוסקים עיי"ש. וכ"כ הא"ז שם בשכנה"ג. אלא דכ' שלא יאמר ברוך שנתן י"ט דחוה"מ לא מקרי י"ט. אלא יאמר ברוך שנתן ימים לישראל לששון ולשמחה:

סעיף ח' דינה כר"ח. ואם אכל סעודה הב' סמוך לחשיכה ושכח להזכיר של שבת ולא נזכר עד אחר שהבדיל בזה י"ל דאינו חוזר ומברך כיון שכבר הבדיל ע' לעיל סי' קי"ח סעיף י"א. ואף בנזכר קודם שהבדיל דעת בעל כסא דהרסנא סי' פ"ז דאינו חוזר ומברך:

מג"א ס"ק י"ז מהרי"ל בשו"ת סי' נ"ז משמע. ואם לא התפלל ואמר המבדיל יש להסתפק אם יאמר רצה מג"א לקמן ססי' רס"ג:

סימן קצ

מג"א ס"ק ג' דאם טעה. היינו ביודע בשעת טעות שרצונו לאכול עוד אלא שטעה בדין שחשב דצריך לברך ברכה אחרת אבל בשגג ובירך ברכה אחרונה לא כדלקמן סי' תפ"ז ס"ב. קרית מלך רב בתשובותיו סי' ט':

סעיף ג' או ברביעית. ומסתימת דברי המחבר סי' רע"ג ס"ה משמע דס"ל לעיקר דבעי' רביעי' עיי"ש:

סעיף ד' יטעום א' מהמברכים. והמברך בהמ"ז לא יברך בפה"ג והטועם הוא מברך דדלמא בהמ"ז אין טעונה כוס. ובפרט דקיי"ל כן לעיקר. א"כ לא הוי ברכת המצות וא"י לברך בשביל אחר אם אינו מברך גם לעצמו:

מג"א ס"ק ו' אפשר דאף. מפורש כן לקמן סי' רע"א סי"ד וכבר הערה בזה בס' תוספ' שבת שם:

סימן קצא

מג"א ס"ק א' ועמ"ש ססי' קנ"ד. לענ"ד אין ראיה משם די"ל דוודאי בברכה א' כגון ברכת הזן אינו יוצא דצריך להזכיר מזון וברכת הארץ ובונה ירושלים אבל מ"מ מדאורייתא יכול לכלול כולם בברכה כמו ברכה מעין ג' ויוצא בה ועמ"ש סימן קס"ח ס"ו בגליון על אבן העוזר שם:

סימן קצג

סעיף א' מברך היודע ואם הוא לא אכל כזית דגן עיין מג"א לקמן סי' קצ"ז:
סעיף ו' פרח זימון מינייהו ובזה דוקא אם לא אכלי אח"כ יחד אבל אכלו אח"כ ביחד מצטרפי':
שם כיון שחביריהם זמנו נלע"ד דזהו דוקא אם זימנו הם קודם שנתחברו אלו הג' יחד דאז אין להאחד ממקום שיצא לצאת בפ"ע ידי זימון בזה חל הזימון שזימנו הג' הנשארים בביתם גם עליו ופרח זימון ממנו אבל אם נתחברו אלו הג' למקום א' ואח"כ זימנו האחרים הנשארים בביתם יכולים אלו הג' לזמן ולא פרח זימון מינייהו וכיון דיש כאן מקום להם לזמן יחד בפ"ע נתפרדו לגמרי מחבורתם ולא קאי הזימון עלייהו וקצת ראי' מהג"ה כאן אבל אם היה בכל חבורה ד' מותר ליפרד ולא התנו שיזמנו הם תחלה כנלע"ד:

סימן קצד

ואם הא' זימן. היינו דגם בירך אבל זימן לחוד ולא בירך הב' האחרים מצטרפים עמו לזימון אבה"ע סי' ר':
שם בהג"ה אין יכולים לזמן עליו לבוש אבל אם נזדמן להם אחר יכולים לזמן עליו דמינייהו לא פרח זימון דבשביל א' לא פרח הזימון מ"ב א"ר ססי' קצ"ג:

סימן קצה

סעיף א' אם מקצתם רואים אלו את אלו. בתשו' הרשב"ש סי' ק"ז כתב דוקא כשיש זימון לכל חבורה וחבורה בפ"ע בזה מצטרפים לזמן יחד אבל שיהיה שיעור זימון ע"י צירוף לא ועיין לעיל בב"י סי' נ"ה דמ"ש עליה דהרא"ש בש"ך תוך הפתח דלמד דין דהכא משמע דס"ל דהכא מהני רואים זא"ז לצרף השיעור זימון. וכ"מ בתשו' הרשב"א סי' צ"ו הובא במגן אברהם שם סי"ד וכ"כ הפר"ח שם סי"ג:

סימן קצו

ס"ק א' אכל דבר איסור ואם אכל פת שנלוש בחלב או בשומן שאסור מדרבנן שמא יבא לאכלו עם בשר י"ל דלא מקרי כ"כ איסור ובפרט למ"ש הכרתי סי' צ"ז דרשאי לחלק הפת לברכה כ"א בענין שיהיה לכל א' דבר מועט א"כ י"ל דדמי לדמאי דמברכי' כיון

דאי בעי מפקיר לנכסיה ואכל בהיתר ה"נ אי בעי מחלקו ואוכל כזית בהיתר ועיין באשל אברהם סי' קס"ח סט"ז:

מג"א ס"ק א' לא בתחלה ולא בסוף. עיין תשו' ב"ח ח"ב סי' א':

סימן רב

סעיף ב' מברך בפה"א. עיין לקמן סי' ר"ו באה"ע ולענין פירות האדמה עיין מג"א סי' ר"ד ס"ז:

סעיף ג מברך בפה"ע ובאבן עוזר פסק דמברך בפה"א וכן העלה בתשו' פנים מאירות ח"א סי' ה' ובפר"ח כ' לברך שהכל ולא ידעתי למה:

אבן העוזר ס"ג ואני הקטן תמהתי. ע' ס' גן המלך אות ל':

סעיף ו' הקפריסין בפה"א דאם ברך עליהם בפה"ע אף לדעת האבן העוזר לקמן סי' ר"ו דבדבר דאינו עיקר הפרי אם ברך בפה"ע לא יצא ודלא כהמג"א מ"מ הכא יוצא דהא לדעת הרא"ש ראוי לברך על הקפריסין בפה"ע וא"כ מספק יצא ואף לדעת הרי"ף מ"מ כיון דלערלה בא"י פרי הוי א"כ הוי כמו ספק ומדמי' דין ברכה לח"ל דכמו דמקלינן בח"ל ה"נ לענין ברכה מספק מברך בפה"א אבל בדיעבד אם ברך בפה"ע יצא מספק:

מג"א ס"ק י"ח ונ"ל דוקא בגדגדניות שנתבשלו ונמוחו לגמרי עד שאין שם אוכל עליהם ונעשה כמשקה פרישה:

סעיף ח' על משקין היוצאין מיצ פירות מברך ברכת הפרי פר"ח בספרו מים חיים חא"ח סי' ז' ועיין לקמן סי' ר"י בגליון:

ט"ז ס"ק ט' וקשה דהטור כ' סי' ר"ה אין בזה סרך קושי' דשם מיירי בירקות ובזה אין חולק דהוא דין ערוך בש"ס ובסי' זה דמיירי בפירות שבשלן במים כ' הטור בשם הרא"ש דאפשר דמברך בפה"ע:

ט"ז ס"ק י"ד ע"כ יברך שהכל זהו תמוה דלא מצינו מי שיסבור כן לברך שהכל אלא דלא יברך בפה"ע אלא בפה"א וע' תשו' אדמת קדש סי' ב':

סימן רד

החומץ שעירבו ברא"ש איתא שעירב חומץ הרבה ועיין מג"א סי' ר"ב סי"ט:

מג"א ס"ק יד כ' בחכמת מנוח. עיין תשו' מעיל צדקה סי' מ"ב:

סעיף ה' ואם מצא פחות כפימ"ש הרשב"א בתה"א והובא בב"י יו"ד סי' קס"ג אף בפחות מד' כל שהיא יותר מתלתא ופלגא ראוי לברך בפה"ג אך לשטת הר"ן שם ארבעה דוקא

וא"כ ספק ברכות להקל ומברך שהכל אבל לענין ברכה אחרונה יש לשתות כוס יין ולפטרו:

סימן רה

ט"ז ס"ק ג' אלא דקשה ממ"ש תוס' תמהני דבלא"ה מבואר כן מההיא הזית מליח דברכתו בפה"ע ומ"מ ע"י מליחה ושליקה מקרי נשתנה לגמרי לגריעותא:

מג"א ס"ק ט' טחנן מברך שהכל ע' סי' ר"ח באה"ע ד"ה כ' הב"י:

סימן רו

סעיף א' אם אמר שהכל יצא וברכה אחרונה בדבר שמברכין מעין ג' אם ברך בנ"ר אם יוצא עיין תשו' גו"ו סי' ט"ו ועיין מג"א סי' ר"ח ובסי' ר"י:

סעיף ב' ונתכוין לפטור. עיין ט"ז סי' ר"ח ס"ז:

מג"א ס"ק ד' כ' שהאבודרהם חולק. עיין תשו' פרח שושן שכתב לחלק דהתם השהייה לצורך קריאה לגלול ולקרות:

סעיף ג' בהג"ה יותר מכדי דבור היינו שתיקה אבל דבור בכל ענין הוי הפסק ואסור לענות אמן או קדיש וקדושה ואם ענה תליא במחלוקת הט"ז והמ"א לעיל סי' כ"ה ס"י אשל אברהם סי' נ"א סק"ו:

סעיף ה' אינו צריך לברך היה לפניו איזה מינים שברכותיהן שוות והיה דעתו לאכול כולם אבל כשבירך על א' לא היה יודע שהמינים אחרים ג"כ ברכתן שוות לזו והיה בדעתו שלא יפטרו בברכה זו צ"ע אם צריך לחזור ולברך על האחרים עיין תבואת שור יו"ד ססי' י"ט:

סעיף ו' בהג"ה רק שלא היה דעתו עליו. אם נטל כוס שכר קודם הסעודה לשתות והיה דעתו לשתות ג"כ בתוך הסעודה ונשפך הכוס י"ל דלהסוברים לעיל סי' קע"ד דהפת פוטר המשקים שבתוך הסעודה. א"כ הברכה לא היה כלל על השכר שבתוך הסעודה וצריך לחזור ולברך כשישתה קודם הסעודה ע' בס' תוס' שבת לקמן ססי' רע"א:

סימן רח

סעיף ב' דבש הרבה יותר מהם אפי' בענין דליכא כזית דגן בכא"פ מג"א סי' זה ס"ק ט"ו ואפי' לא אכל רק כזית מהתערובות דהכל נחשב אחר הדגן פר"ח בתשו' סי' א':

סעיף ג' ופטור ממנה קשה לי' הא אם הוא לדבק צריך לברך כמו בכל פירות אח"כ מצאתי כן בגן המלך להרב גו"ו סי' קל"ב:

מג"א ס"ק ז' ועס"ו. וכזה כ' המג"א לעיל סי' ר"ה ס"ק ו' דיברך תחלה על המים ע"ש:
סעיף ה' ואחריו בורא נפשות רבות מדלא נקט גם בזה דהוי ס' אם יברך לאחריו מעין ג' כמ"ש בס"ו מבואר דס"ל להמחבר דספיקא דתוס' הוא רק בדגן חי היכא דמברך תחלה בפה"א אבל היכא דמברך שהכל בודאי מברך לאחריו בנ"ר ולכאורה ראיה לזה מסוגי' דברכות ל"ח גבי זית מליח דמברך תחלה שהכל ואחריו בנ"ר הרי אף דזית הוי מ"מ ממין ז' אינו מברך אחריו מעין ג' כיון דבתחלה מברך שהכל ולכאורה סתירה לזה מתוס' שכ' דהאמוראים בירושלמי היה מסופקים בזה אם מברכים לאחריו בפה"א והא י"ל דס"ל ודאי דהיכי דמברכים תחלה בפה"א מברכים אחריה מעין ג' אלא דנסתפקו בסלת אם מברכים תחלה בפה"א כר"נ או שהכל כר"י וממילא הוי ס' בברכה אחרונה אע"כ דאין חלוק בין היכא דמברכים תחלה בפה"א או שהכל:
אמנם היטב השיב לי א' מבחורי חמד דמ"מ היה אפשר להם לאכול סולת ולאכול ג"כ קליות ועוד מין שברכתו אחריו בנ"ר ולברך מעין ג' ובנ"ר וכעין זה כ' התה"ד והובא בט"ז ססי' זה אע"כ דבקליות עצמו מספקי אם מברכים לאחריו מעין ג' אולם מ"מ הרי מפורש ברשב"א בח"י דבין בקמחא דחטי ובין בקמחא דשערי הוי ס' בברכה אחרונה והביא כן הב"י עצמו ואיך פסק כאן בפשיטות דלא כהרשב"א ולשטת הרשב"א צ"ל בהא דזית מליח הנ"ל היינו כיון דאשתני מחמת מליח בטיל ממנו חשיבות ז' מינים אבל בסלת אף לאחר שנשתנה ראוי לעשות ממנו פת ולברך בהמ"ז מש"ה כי לא אפו לה מברך מעין ג' אח"כ מצאתי דעמד בזה באשל אברהם וכ' לתרץ דהרשב"א לשטתי' דפסק כר"נ דבקמחא דחטי מברך בפה"א דס"ל אף בנשתנה במלתי' קאי מש"ה ס"ל דגם בקמחא דשערי אף דברכתו שהכל משום דאשתני אשתני לברכה מ"מ לענין ברכה אחרונה אף דאשתני במלתי' קאי אבל למאי דפסק בקמחא דחטי דמברך שהכל משום דאשתני ה"נ אשתני לענין ברכה אחרונה ע"ש ולפ"ז ממילא מיושב ההיא דזית מליח דהתם דקיימא לפי הס"ד דשלקות מברכים שהכל ומטעם דאשתני מש"ה מברכין אחריו בנ"ר אולם מלבד דמפשטא דדברי הרשב"א לא משמע כן והרי בהוכחת הרשב"א מהברייתא דלא עשאו דגן משמע דלכ"ע אף לר"י מברכים אחריו מעין ג' בלא"ה אינו מספיק ביישוב דברי המחבר דהא הך גופא דפסק דמברכים על קמחא דחטי שהכל היינו רק מספיקא דרבוואת' כמ"ש הב"י וא"כ עדיין הוי ס' בברכה אחרונה דשמא הדין דתחלתו מברכים בפה"א ומברכים אחריו מעין ג' ודוחק לו' דהוי כמו ס"ס ס' דתחלתו מברכים שהכל ואת"ל דמברכים בפה"א מ"מ דלמא ברכה שאחריה בנ"ר דדלמא גם בכוסס חטה מברך אחריו בנ"ר. וביותר י"ל דהמחבר ס"ל לדינא לעיקר דהכוסס חטה מברך אחריו בנ"ר

כנראה מהלשון דהש"ע רק דהביא גם דתוס' נסתפקו לחשש בעלמא להזהר לכתחלה ולזה בקמחא דחטה כיון דיש עוד סניף ומברכים תחלה שהכל משום דנשתנה בזה סמכי' בוודאי לברך אחריו בנ"ר. ועדיין צ"ע:

סעיף י"ג שגם הם בכלל ברכת על העץ. דוקא תפוחים אבל אם סחטן ושתה מימיהם או אפי' בשלן במים לדעת הרשב"א לעיל סי' ר"ב ס"י אינו נפטר בברכת על העץ דלאו פירי הוא כלל מג"א לעיל סי' ר"ב סקכ"ה:

מג"א ס"ק כ"ב לחזור ולברך בפה"ג. תמהתי ע"ז דהא שם פרי עליו דהא מברכים פה"ג וא"כ ממילא שפיר מברך פרי העץ אלא דלא בירר איזה עץ וא"כ גרע מאם בירך שהכל דיצא:

סעיף י"ז שאם אכל דייסא דוקא דייסא שאין בו שייכות בהמ"ז דאפי' קבע עלה אין מברך בהמ"ז. אבל פת הבא בכסנים דהוי לחם גמור אלא דבלא קבע לא חייבו חז"ל לברך בהמ"ז. דמה"ת בפת גמור ג"כ אין חיוב בבהמ"ז אא"כ אכל כדי שביעה ע' אבן העוזר סי' קס"ח בזה ברהמ"ז פוטרו כיון דבאמת הוא לחם וכ"כ בגנת וורדים חא"ח סנ"ג:

באר הגולה ה"ה בדייסא ולא בא להוציא. וכן הסכים הפר"ח ובר"ן פסחים בדף קנ"ז מפורש להדיא דבדייסא בהמ"ז פוטרת ולענין יין דעתו ודעת הר"ן במלחמות דאין ברהמ"ז פוטרו:

סימן רט

מג"א ס"ק ב' משום דלהרמב"ם. ע' סי' רס"ח במג"א ס"ג:

מג"א ס"ק ג' הא קיי"ל ספק ברכות להקל. לענ"ד למה דהוציא המהרש"א פסחים ק"ב א' מדברי הרשב"א שם דס"ל ס' ברכות להקל והיינו בברכת המצות אבל בברכת הנהנין אם מסופק אם נפטר המאכל בברכה או לא אסור לאכלו וכאלו מעל א"כ בעלמא במסופק אם ברך על המאכל א"א לו לחזור ולברך דשמא כבר ברך וגם אסור לאכלו דשמא לא ברך והכא אם נפסוק דלא יברך שנית יהא אסור לאכלו ויהיה הברכה שברך בוודאי ברכה לבטלה. ואם נפסוק דמברך שנית ג"כ לא הוי רק ברכה א' לבטלה. ואין הפרש בין יחזור ויברך בין שלא יחזור ויברך דבין כך ובין כך הוי ברכה א' לבטלה י' שפיר הדין דיברך שנית ויאכל והרי"ף והנך פוסקים דפסקו בהך דינא ס' ברכות להקל וישתה בלא ברכה. צ"ל דגם ברכת הנהנין ס' ברכות לקולא. היינו דמותר לאכלו בלא ברכה שנית ודלא כהרשב"א ועכ"פ אין כאן תימה על הר"י די"ל כו'. אח"כ ראיתי באבן עוזר לקמן ריי"ד שכ' במלות קצרות דר"י לשטתיה דפסק בשכרא דאזלינן לחומרא בס' ברכות הנהנין ואפשר דכוונתו למה שכתבנו:

מג"א ס"ק ד' משמע שאחר כדי דבור. ע' תשו' פרח שושן כלל א' סי' א':

סימן רי

סעיף א' האוכל פחות מכזית. כזית ונצטמק אין מברכים לאחרי' אא"כ דחזר ונתפח ואם לא היה כזית ונתפח ונעשה כזית הוי ספק גן המלך סי' קכ"ד:

שם והשותה פחות מרביעית. המוצץ פירות שעורו כזית פרי"ח בס' מים חיים חא"ח סי' ז':

שם ויש מסתפקים לומר שעל דבר שהיא כברייתו. מקור הדין בארוכה בתוס' יומא דע"ט ובפ"ב דסוכה שרוצים להשוות דברי הירושלמי לסוגי' דידן דסוגי' דידן מיירי שבא לפניו בלא גרעין. מש"ה לא הוי בריה עיי"ש ובמה שכתבו עלה זית דירושלמי זית קטן מזית בינוני הנה בעניי לא זכיתי לעמוד על דבריהם הקדושים בזה דאם כוונתו כיון דהירושלמי מיירי שאוכל עם הגרעין א"כ הוי שיעור זית ממש מש"ה הוכרחו לומר דהוא זית קטן א"כ איך נפרש לישנא דהירושלמי מפני שגרעוניתו ממעטתו הא עם הגרעין ג"כ לא הוי זית בינוני אע"כ מוכרח דבאמת עם הגרעין היה זית בינוני אלא אף דלענין בריה מהני אכילת הגרעין דסוף סוף לא חסרה כלום מבריה אבל מ"מ אינו משלים לשיעור זית כיון דלאו מידי דהנאת אכילה הוא וד' יאיר עיני:

ט"ז ס"ק א' נ"ל דיין שרף במג"א סי' ק"ץ ס"ד חולק עליו:

מג"א ס"ק א' מברך אחריהם בנ"ר. ע' מג"א לעיל סי' ר"ח וצל"ע. ועמ"ש לעיל סי' ר"ו בגליון:

שם האוכל והשותה אין מצטרפין. וכ"כ בגן המלך לבעל גו"י סי' כ"ב. וע' אשל אברהם סי' ק"א ס"ו:

שם וכ"מ ממ"ש סי' ר"ח. ע' במשבצות זהב בפתיחה לה' פסח ח"ב אות י"ד:

שם ונ"ל כמ"ש דהא כל ע' בתשו' מוצל מאש סי' ת"ז ובשו"ת זרע אברהם סי' ב' וג' ובשו"ת פנים מאירות סי' קכ"ז ובשו"ת בית יהודה ובשו"ת מים חיים להפר"ח סי' א':

סימן ריא

מג"א ס"ק יא בעי' שיתכוין לו. ואם אוכל אצל הבעה"ב כיון דאתכא דבעה"ב סמיך הוי כאלו דעתו בפירוש לפטור כל מה דיביאו לו ת' גנת וורדים חא"ח כלל א' סי' ז':

סימן ריב

מג"א ס"ק ג' ובתשו' רמ"א כ'. סי' א' ומחלק שם דאם אוכל הפת אחר השתייה א"צ נטילה אבל אם אוכלו קודם השתייה למתק השתייה דצריך לברך עליו צריך גם כן נטילה:

סימן ריג

סעיף ב' אפי' לא יענו אמן. עמ"ש בגליון סי' רי"ט ס"ד וס"ה:

מג"א ס"ק ז' דהתם הו"ל שוגג. וה"ה מזיד אם כשברך היה דעתו לאכול ואח"כ הפסיק בין ברכה לאכילה במזיד אף דלעצמו אינו יוצא האחרים יוצאים משבצות זהב לעיל סי' קס"ז ס"ח:

שם וע' יו"ד סי' רס"ה ס"ה. ע' תבואת שור סי' י"ט ס"ח:

סעיף ג' נתכוין לצאת י"ח. ע' בב"י הטעם דקיי"ל דמצות צריכות כוונה וק' לי הא כ' המג"א לעיל בסק"ג דמצות דרבנן אינן צריכות כוונה. וה"נ הברכות הוי רק דרבנן אח"כ מצאתי מזה בעזה"י בספר אשל אברהם סי' ג' סק"ט:

סימן רטו

מג"א סק"ו ודעת הרמב"ם שהוא דאורייתא ע' בכ"מ פ"ג מה' מילה ה"ו ובשו"ת קול אליה סי' ז':

שם וק' דהא. ע' באבן העוזר לעיל סי' רי"ב ודו"ק (גה"ב):

סימן רטז

מג"א סק"ג ולענ"ד צ"ע. ע' חק יעקב סי' תמ"ו סט"ז:

ט"ז ס"ק ד' שהוא נעגליך. בא"ר מסיק לברך על נעגליך במ"ב והגאון פרי מגדים בספרו אשל אברהם באגרת שבתחלת הספר אות ק' כ' וקליפת מראנצן ספק ברכה לאכילה ה"ה המריח בהם מברך במ"ב עכ"ל. ולענין פלפלין וזנגביל ע' בא"ר לקמן רסי' רצ"ט:

סימן ריח

מג"א ס"ק ג' כללא שייך בכל מקום. וכך מבואר בפירש"י מנחות דף נ"ב ע"א ד"ה הי מינייהו אחריתא:

מג"א ס"ק ז' וכ"מ בלבוש. וכ"כ בל"ח:

סימן ריט

מג"א סק"א בחטא אביו. ע' שו"ת הנקרא לחמי תודה שחברם מה"ו ישעיה באסמאן ז"ל סי' ה' שהעלה דקטן מברך:

סעיף ג' בפני י' ותרי מינייהו רבנן. כ' הראנ"ח בדרשותיו פ' אמור דבוודאי האנשים ההמה צריך שיהיו זולת המודים ובעלי הנס ובהיותם בדרך שאין שם י' ותרי מינייהו רבנן אפי' הם הרבה מ"מ כיון דכולם המה בעלי הנס א"י לברך:

שם בסוגי' איתא אביי אמר וצריך לאודויי באפי עשרה. מר זוטרא אמר ותרי מינייהו רבנן. ואימא בי עשרה שארי עמא ותרי רבנן. וכ' תוס' ועבדי לחומרא ואפי' ליכא תרי רבנן ובטור כ' בשם תוס' כיון דלא אפשיטא עבדינן לחומרא ובעינן תרווייהו ולפי גרסתינו בתוס' ק' לי. איך שייך להחמיר לברך והא בכ"מ הכלל דספק ברכות לקולא ולא מברכי' משום ספק לא תשא ואם כוונתם דלישנא צריך לאודויי היינו לכתחילה אבל אם אינו מוצא מברך אף בפחות מעשרה ע' בטור ובב"י. א"כ מכ"ש ק' ביותר כיון דכל הפלפול אם צריך לכתחלה לטרוח ולמצוא עשרה ועוד תרי רבנן א"כ הו"ל למפסק דצריך לטרוח על עשרה ותרי רבנן. וגרסת הטור הנ"ל ניחא דאזלי' לחומרא ובעי' לתרווייהו. ובאמת לכאורה ק' מאי חומרא היא הא אינו מברך עד דאיכא תרווייהו וזה נקראת בלשון קולא כדאמרי' בכ"מ ס' ברכות להקל אבל נראה דכוונת הטור דכל הפלפול הוא רק לכתחלה אבל בדיעבד אם אינו מוצא עשרה ג"כ מברך וכדנראה בדעת הטור להמעיין שם א"כ שפיר כ' דאזלינן לחומרא דצריך לטרוח אחר י' ותרי רבנן אבל גרסתינו בתוס' ק':

סעיף ד' וענה אמן יצא. ע' לעיל סי' רי"ג ס"ב וצ"ל דהכא ל"ש שומע כעונה דהא הוא צריך לומר בנוסחא אחרת דהיינו שגמלני אלא דע"י אמן דהוא כמו שהוא ג"כ משבח ומודה יצא. ובטור בשם הרא"ש כ' הטעם דהכא שאני דדוקא כשהמברך חייב ג"כ בברכה אז יוצא השומע בלא עניית אמן אבל הכא שהמברך אינו חייב בברכה זו צריך דוקא לעניית אמן וצ"ע:

שם מלכא דעלמא דיהב לן. ע' סי' קס"ז ס"י ובמג"א שם סכ"ב:

שם בהג"ה ואין זה ברכה לבטלה. ע' פר"ח סי' תפ"ט ס"ה:

מג"א סק"ד אפי' בפחות מי'. ע' תשו' תשב"ץ ח"ד בחוט המשולש בטור הראשון ביו"ד:

סעיף ה' בהג"ה שהמברך ג"כ חייב משמע אם המברך אינו חייב בברכה אף דמברך בנוסח זה שגמלנו כדי להוציא חבירו לא יצא בלא עניית אמן. עמ"ש בגליון סעיף ד' וא"כ בכל ברכות המצות דקיי"ל אם יצא מוציא מ"מ כיון דאין המברך מחוייב עתה בברכה זו לא יצא בה בלא עניית אמן ואם המברך חייב ומברך הברכה על שהיה חולה ונתרפא וזה

שומע חייב בברכה על שהיה הולך מדבר מסתפק בס' אורים גדולים בדרשותיו פ' צו די"ל דיוצא בלא עניית אמן או דאף בעניית אמן אינו יוצא עיי"ש:
מג"א ס"ק ח' וכ"פ לעיל סי' ס'. שייך לעיל בסעיף ה' על ומתכווין לצאת:

סימן רכג

סעיף ב' מברך ג"כ שהחיינו. ובהיפוך אם מת הבן והיה לו ממון והאב יורשו אין האב מברך שהחיינו כיון דהוי פורענות גמור שהאב יראה במיתת בנו כדאיתא בפ' יש נוחלין כ"כ בס' לוית חן בפ' בא:
סעיף ג' או קנה כלים חדשים. בכלים שצריכים טבילה יש לדון דאינו מברך בשעת הקניין כיון דעדיין א"י להשתמש בהם קודם טבילה גם בבנה בית חדש הא א"י לדור בו קודם שיקבע בו מזוזה ע' מג"א סיכ"ב וצ"ע לדינא:

סימן רכד

סעיף ב' הרואה מקום. והעוקר עצמו מברך אשר קב"ו לעקור ע"א מארצינו מהרש"א ח"א:

סימן רכה

סעיף א' מחיה המתים. בלא מלכות כיון דבמקומה בתפלת י"ח היא סמוכה לחברתה וכמ"ש בגליון לעיל סי' קי"ד ס"ד ובשם רבינו יונה לענין תפלת הדרך תשו' פנים מאירות ח"א ס"ח ס"ו:
מג"א ס"ק ה' ובלבוש פי' איפכא. ע' בס' אבן השהם סי' כ"ו:
מג"א ס"ק ט' נתעכל הפירי. ע' תשו' שער אפרים סי' ל"ה:
מג"א ס"ק י"א א"צ לברך משום דאינו ניכר ואם שתה יין חדש ואח"כ אוכל ענבים צ"ע אם מברך על ענבים אחרים שכבר שתה יין חדש ע' מג"א ס"ט:
סעיף ו' בהג"ה ירק חדש דעומד כל השנה. בא"ר סי' תקפ"ג סק"ג כ' מהרי"ל היה נוהג לאכול ערד עפפיל בר"ה כי הוא מקרר והיה מברך עליו שהחיינו עיי"ש:
מג"א ס"ק י"ג וכ"מ בברכות. כבר קדמו בראיי' זו בבה"ז מנחות דף ע"ה:
סעיף ט' מברך דיין האמת. ובספק אם נולד כך או לא ע' יו"ד סי' פ"א וצ"ע לדינא:
מג"א ס"ק כ' והא דאמרינן. מגלה כ"ח:
שם כמה נאה. כדאיתא בש"ע יו"ד סי' קנ"א:

סימן רכו

וראה אילנות אם האילנות תוך ג' שנים לנטיעתן אני מסתפק אם יברך כיון דא"א ליהנות מפריה וכן בדינא דסי' רכ"ה ס"ג הרואה פרי חדש אם הפירי הוא באיסור ערלה אם יברך והיכא דהוי ספק נ"ל דיברך ולא מקרי ס' ברכה כיון דהדין דספק ערלה בח"ל מותר א"כ ראוי ליהנות ממנו ומברך שפיר:

סימן רכז

מג"א ס"ק ב' ולא עשה צרכיו עדיין. משמע שבעשה צרכיו ואפי' לא נגע במקום מטונף אסור לברך בלא נטילה וע' לקמן סי' תרי"ג ובמג"א שם דמשמע להדיא דשרי לברך ורק להתפלל צריך נטילה וצ"ע:

סימן רכט

סעיף ב' בבקר אומר ברוך. ע' תשו' דבר משה סי' ח"י ובס' בן יוחאי סי' רפ"א העיד שזקנו הגאון מהר"ל מפראג בירך בלא שם ומלכות:

סימן רל

סעיף א' המתפלל אל יתפלל אדם לבקש דבר שאינו כפי הטבע ואף שהיכולת ביד הקב"ה כגון הפילה אשתו לח' חדשים אין מתפללים עליו שיחיה ואסור להתפלל שיעשה לו הקב"ה נס בשינוי עולם כגון שיוציא אילן זה פירות קודם זמנו ס"ח ס"י תשצ"ה:
שם שתוציאני מכרך זה לשלום. הכא דכולל התפלה יחד עם ההודאה מש"ה אומר הכל בלשון יחיד דהודאה ל"ש רק בלשון יחיד אבל לעיל סי' ק"י דהאומר תפלת הדרך לחוד דמיירי ביוצא מביתו אומרו בלשון רבים צל"ח פ"ד דברכות:

סימן רלב

סעיף ב' בהג"ה. ואפשר הטעם משום דעכשיו. ע' באר שבע בסוף ספרו בקונטרס באר מים חיים אות י"ב:
מג"א ס"ק ט' מפסיקים אפי' יש שהות. אף דקי"ל לקמן סי' תרנ"ב דבדרבנן אף התחיל באיסור דאין מפסיקין באיכא שהות צ"ל דהכא גרע דעיקר זמן הוא בתחלת מנחה קטנה דבאותו שעה היו מקריבים התמיד ברוב פעמים ולא היו רגילים לאחרה ע' בפני יהושע:
שם ועיין סי' ג' סי' ע' ס"ג כצ"ל (מק"ח):

סימן רלג

סעיף א' ואסיקנא בעבד. ע' שבת תוס' ד"ה דעבד ובא"ר סי' ג' ס"ד:
שם ואם בדיעבד התפלל ואם התפלל בדרך טעות דהיה סבור שהוא לילה חוזר ומתפלל אבל צבור גם בכה"ג אינם חוזרים ומתפללים ע' לקמן סי' רס"ג סי"ד ובמג"א שם ס"ק כ"ו:

סימן רמ

סעיף ו' אסור לשמש כל הישן בקלעא שאיש ואשתו שרויים בה עליו הכתוב אומר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיהם ואפילו באשתו נדה ערובין ס"ג ע"ב:
מג"א ס"ק טו אסור עד שיהיו הספרים. וכ"כ בשער אפרים סי' קי"ט:
סעיף יא בהג"ה מחיצה גבוה. ע' בתפאר' למשה יו"ד סי' שמ"א דוילון התלוי לפני המטה כיון דאינו עומד ברוח מצויה לא מהני מדין מחיצה לשמש בפני ס"ת. אלא לגבי נר ושאר ספרים דהוי ככסוי וע' מג"א לקמן סי' שט"ו ס"ג:
סעיף י"ב בשני רעבון. שיעור שנת רעבון ע' תשו' בית יהודה סי' מ':
סעיף יג בטליתו של בעה"ב בשבת ק"מ ע"ב לא לשדר מאני לאושפיזו לחוורי' לי דלאו אורח ארעא דלמא חזי בי' מידי דאתו למיגני':

סימן רמד

סעיף ו' יהודי הקונה מכס. ואפשר דשרי לקנות לכתחלה מכס דבשעת קנין לא עביד איסורא וכי מטא שבת כיון דכבר קנה שרי ליה משום פסידא:
שם אם הוא בקבולת. קשה לי אמאי נקרא זה קבולת הא זה הוי אריסות ממש דהוא שותף לחלק א' ממאה:

סימן רמה

סעיף א' בשעה שבאו גר ועכו"ם שירשו אביהם עכו"ם מהני התנו תחלה קודם דכיון דירושת הגר דרבנן אקילו רבנן דהוי כבאו עכשיו להשתתף כ"כ הרא"ש פ"ז מ"ו דדמאי בשם התוס' וע' יו"ד סי' קמ"ו ס"ד:
מג"א ס"ק ג ואם צ"ל כ' הב"י ואם:

סימן רמו

סעיף א' כגון מחרישה י"ל דבא לאתויי דדוקא דברים שעושים בהם מלאכה דאורייתא אבל בעושים מהם מלאכה דרבנן מותר כיון דלא אחזי רק כעובר על שבות דשבות ע' מ"ש בגליון לקמן רנ"ד ס"ד:

מ"א ס"ק ד' אפי' בכלי היינו דלא נימא דהרמ"א מיירי רק בכלים שאינם עושים בהם מלאכה דאסור על יום שבת לבד משום שכר שבת בזה מחלקים דלשאול אף דמתנה דיחזיר וישאיל לו לא מקרי שכר שבת שלא בהבלעה דבאמת זה עיקר דברי הגה"מ אבל בכלים שעושים היה ס"ד כיון דמ"מ נהנה ישראל ממלאכה דעי"ז יחזור וישאלנו אסור דמחזי כשלוחו כמו דאסור להשכיר לזה כ' המג"א דמ"מ שרי דגם לענין זה קיל משכירות ממש דכן מבואר מתוך דברי הגמ' דכ' מכאן הורה ר' במקום שמבשלים המלח ע"ש ואפשר לומר דמה"ט כ' הרמ"א בע"ש דבכלים שעושים מלאכה אסור בשבת אבל באין עושים י"ל גם בשבת שרי כיון דלא מקרי שכר שבת ונ"ל ראי' מה דאמרי' שבת קנ"א מותר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור לך פירות שבתחומי הרי דזה לא מקרי שכר שבת ה"נ להשאיל שיחזור וישאל לו. ועיין בגליון ש"מ ס"י:

סעיף ג' אסור להשכיר מכר בהמתו לנכרי וקצב לו דמים ומסר לו הבהמה לנסותו אם מוצא הלוקח טעות במקח מחזיר' ואם רוצה בה מחזיק במקומות כ"ז שלא גלה הלוקח דעתו הוא בחזקת שאינו חפץ בה הו"ל בחזקת הלוקח ואינו בכלל שביתת בהמה ר"ן פ"ק דע"ז:

שם מצווה על שביתת בהמתו הו"ה חיה ועופות שלו ואפי' על מינים שבים ספ"ה דבב"ק ובתוס' שם:

שם יפקירנו בינו לב"ע קשה לי בהפקיר שלא בפני נכרי או באומר קנו לעכו"ם שלא בפני דזוכה לו חצרו של נכרי שלא מדעתו א"כ כשהנכרי מחזיר לו הבהמה אחר שבת איך רשאי ללוקחו הא הנכרי אינו נותן לו במתנה אלא בדרך חזרה דלא ידע דקנה הבהמה הוי כמו גזל נכרי דהישראל יודע האמת שהוא דנכרי ועיין:

מג"א ס"ק ז' בשם הרמ"ע. במג"א סק"ז כ' והרמ"ע ססי' קי"ב כ' וז"ל. בהמות ישראל והחלב שלה מחצה לישראל ומחצה לנכרי אריס מהו להניח לחלוב בשבת. תשובה החולב הוי מפרק דהוי מלאכה גמורה מגופה דבהמה לפיכך אם הפקירה בעליה או אם התנה עם האריס שיתחייב באחריות כל שבת ושבת מותר ואם לאו אסור עכ"ל ומה דהקשה המג"א מסי' ש"ה תירץ הא"ר שם דמיירי בנודע דאין החלב מצערה ואולם עיק' דברי הרמ"ע אינם מובנים לי דמה שייך בזה שביתת בהמה ומה בכך שהמלאכה בגופה

דבהמה היא הא מ"מ הבהמה אינה עושה מלאכה. אלא החולב הוא עושה מלאכת מפרק והר"ז כמו עורות לעבדן דאף לב"ש דפ"ל דמוזהר על שביתת כלים מ"מ בעורות לעבדן ליכא משום שביתת כלים כיון דאין העור עושה מלאכה אלא המעבד עושה מלאכה בגופה של עור כמ"ש תוס' י"א ע"ב ד"ה ולב"ש וה"נ לדידן לענין שביתת בהמתו כנלע"ד בעז"הי:

שם בהג"ה אין אדם מצווה על שביתת ע' לקמן סי' ש"ד בתוס' שבת ס"ק ה':

שם שביתת בהמתו ביו"ט. וכן הסכים בתשו' אהל יעקב למהריק"ש סי' פ"ט:

מג"א ס"ק י"ב וזה אפילו באדם מותר דהא אין איסור הוצאה בי"ט אינו מובן לי דהא קיי"ל דיש עירוב והוצאה ליו"ט אלא דמותר מטעם מתוך היכא דיש צורך קצת אבל במשאות דלא הוי צ"ק אסו' מדאורייתא גם הא לנכרי אפי' מלאכת א"צ אסור והכא מלאכת הבהמה בשביל נכרי:

שם ודעת הרב"י שם לאסור. נ"ל ראיה דהרמב"ם ס"ל לאיסור דהא וודאי אם אמרי' אין שביתה בבהמה בי"ט דלמען ינוח כתיב רק בשבת ממילא גם ביוה"כ ליכא ש"ב ומחמר והרי הרמב"ם כ' פ"ח ה"י מהל' עירובין יראה לי יוה"כ שחל בע"ש או לאחר שבת שהן כיום א' וחדא קדושה להם וכ' הה"מ הטעם כיון דכל מה שאסור בשבת אסור ביוה"כ ע"ש והרי אין זה כלל דהא בשבת אסור ש"ב ומחמר משא"כ ביוה"כ יש ש"ב ומחמר ממילא ה"נ ביו"ט ודו"ק:

שם ולכן יש להחמיר. וע' תשו' בשמים ראש סי' מ"ח:

סעיף ה' קנאה העכו"ם להתחייב באונסים. נראה דהיינו בהתחייב אף אחריות דזולא וכ"כ בפשיטות בס' שלחן עצי שטים. אבל בא"ר צידד דגם מהאונסים לחוד מהני דתלינן שלא יעשה מלאכה שלא יתחייב באונסים ושאני שואל דעלמא דגם בחול חייב באונסים עיי"ש ולענ"ד א"כ אמאי אסר בס"ג בהג"ה בשוכר ומתנה שתנוח בשבת הא אם עשה מלאכה יתחייב באונסים כדין שואל שלא מדעת ובחול אינו חייב רק בגנבו"א ונימא ג"כ דמסברא לא ישתמש בה בשבת:

מג"א ס"ק י"ג ר"ל חביב אבל אם לא התנו תחלה אסור אף שאין כאן משום שביתת בהמתו מאחר שיש לגוי חלק בבהמה ואינו נמנע מלעשות בה מלאכה בע"כ של ישראל מ"מ הוא כו' כצ"ל:

סימן רמז

סעיף א' בהג"ה אם צריכים. היינו בשלוח אגרת אבל בדברים אחרים דנתן כליו לנכרי לעשותן בביתו אף לא צריכים לכך מותר ליתן ביום ה' בלא קצץ. מג"א לקמן סי' רנ"ב סעיף ח':

מג"א ס"ק ב' ואע"ג דשאר כלים. אם באנו לדמות זה לזה הא קשה מניה וביה דכמו דשרי ביש שהות ביום לבא להעיר אף דאפשר שילך בשבת ה"נ לשתרי בלא קביע בי דאר כיון דאפשר שימצאהו בביתו א"כ לא יספיק תירוצו דמג"א כיון דניכר כתב דישראל דמ"מ מ"ש ספיקא דיעשהו בשבת דשרי ומ"ש ספיקא דלא ימצאהו בשבת דאסור:

שם בכתב של עכו"ם שרי ומזה נלמוד. אם בלא קצץ הא אף בלא יאמר ראה שתהא שם אסור כיון דליכא שהות לעשותו ואם בדקצץ וכדמסיים המג"א ואפי' קצץ אסור איך נלמוד זה מכאן דאיידי בלא קצץ ואם מכאן נלמד היינו ממ"ש בש"ע ובלבד שלא יאמר לו שילך בשבת מה כ"ש הוא הא פשיטא דאמירה במפורש שילך בשבת גרע יותר:

סימן רמח

סעיף א' בהג"ה בספינה שמושכין ק' לי הא מזה לא חיישינן כלל אפי' תוך ג' ימים כמ"ש הג"ה ס"ב בסמוך:

סעיף ב' והוא שלא יהא ידוע. מזה מוכח דס"ס להחמיר מ"מ בדרבנן לקולא דהא הכא הוי ס"ס להחמיר ס' אי בעומקם עשרה ואת"ל שיש עשרה דלמא יש תחומין למעלה מי' ע' לקמן סי' ת"ד:

מג"א ס"ק ז' שמדברי הרי"ף. צ"ל התוס':

סימן רמט

מג"א ס"ק ה' וסי' תקמ"ו. ר"ל אף דקי"ל שם דמותר לעשות פדיון הבן בחוה"מ ומשמע אף שלא בזמנו היינו מטעם דמסקי תוס' שם דלא מקרי ערוב שמחה בשמחה אלא סעודת נשואין וכמ"ש השו"ך יו"ד סי' ש"ה סקט"ו אבל מ"מ נקטינן הסברא כדנקטי תוס' בקושיותם דפדיון הבן שלא בזמנו לא מקרי זמנו קבוע:

מג"א ס"ק ח' עד אחר קבלת שבת. וכן בעי"ט עד אחר קבלת י"ט ומדין תוס' שבת משא"כ בערב ר"ח וערב חנוכה. אשל אברהם סי' תקס"ב ס"ב.

סימן רנא

מג"א ס"ק ד' דבח"מ סי' של"א כ'. בשם הירושלמי:
שם ס"ק ה' שלא לגלח אחר מנחה. אחר זמן מנחה:
שם וע' סי' רל"ב. ע' תשו' מהרם מטראני ססי' רס"ז:

סימן רנב

מג"א ס"ק א' ועסי' רנ"ז. רנ"ד ס"ב כצ"ל (פר"מ):
מג"א ס"ק ב'. סי' שי"ח ס"ח. זה תמוה דשם מבואר בהיפוך וראיתי שגם בת"ש עמד בזה:
מג"א ס"ק ה' משום דאכתי לא קנהו ק' לי אף להפוסקים כסף אינו קונה בנכרי מ"מ הגביה קנאו ונעשה חפצו של נכרי קודם שהוציאו גם ביחד לו מקום במה קונה העכו"ם המקום ההוא שיהיה חצרו וצ"ע:
סעיף ב' וגם שיעשה העכו"ם המלאכה בביתו. והיכא דהמלאכה שעושה הנכרי היא רק מלאכה דרבנן אם שרי בקבולת בבית ישראל ע' שו"ת נ"ב ח"ב מא"ח סי' כ"ט:
שם בטובת הנאה צריך לו' ואפי' שהיה שהות לגומר' המלאכה מבע"י מכ"ש בלא קצץ כלל דכל שרואהו עושה מלאכה בשבת ליכא מעליותא במה שהיה אפשר לעשותו מבע"י:
מג"א ס"ק ט' דהא אסור ליתנם ל בשלחן עצי שטים כ' דמיירי היכי דהיה היתר ליתנם לו כגון ביום ד' וה' או דהיה יכול לגומרה קודם שבת ובזה לענין המחאה קיל יותר בשכר ולא קצץ מבחנם:
סעיף ד כל שקצץ אפשר דוקא קצץ ממש אבל בטובת הנאה אף שהתחיל הנכרי דמקרי קצץ מ"מ אסור כי היכי דחמיר לענין דצריך למחות בו וכן משמע מדברי מג"א סי' תקט"ו ס"ג:
מג"א ס"ק ט"ו לית ביה משום מוקצה עיין מג"א לקמן סי' תקפ"ה סכ"ה:
מג"א ס"ק כ'. דמ"מ ק' לימא גבי ריחיים זה תמוה מאד דהא ע"כ הברייתא דלא כב"ש דאמאי שרי במוגמר וכדומה אע"כ דאתי' כב"ה ורחיים דאסור משום השמעת קול וכן מצאתי באבן העוזר סי' שכ"ח:
מג"א ס"ק כ"ה מ"מ הואיל עיין תשו' שאנת אריה סי' ל"ט:

סימן רנג

סעיף א' פסולת של זיתים וכ"ה בטור וקשה לי אמאי דייקי בזה ולא נקטי בסתם גפת בזיתים ושומשמים כדלקמן סי' רנ"ו ס"ג וברש"י הכא במתני' כתב גפת דשומשמים והיינו דילפי' שומשמין ובברטנורא דגפת ושומשמים:

שם או שהוא חי מדברי תוס' בשבת ל"ט ב' ד"ה ממעשה יש ללמוד דדעת ר' יונה דמים חיים מותר להשהותן דלענין הטמנה הוא דאסירי דקדרה חייתי אסור בהטמנה אבל לדעת רבינו שמואל בתוס' ר"פ במה טומנים מוכח דמים אין לו דין קדרא חייתא עיין לקמן סי' רנ"ד וסי' רנ"ז ס"ז:

מג"א ס"ק ג' ואפי' הובערה ע' תוס' ורשב"א דעתם דוקא לענין נתבשל כ"צ הוי כקטומה אבל בפחות מזה לא הוי כקטומה ואם נתלבת' שהוא פחות מהובערה הוי כקטומה לכל מילי:

מג"א ס"ק ה' אסור לסמוך באינה גרופה בספר דגול מרבבה כ' היינו לסמוך תחלה בשבת אבל סמך מע"ש מותר להחזיר בשבת ולסמוך כדמוכח מההיא דב' כירות המתאימות וע"ש ובמחכ"ת אינו כן אלא כוונת המג"א דלהך דעה דלא קיי"ל כחנניה וזהו שטת רריף והוכיח כן מדבעי לן מאי לסמוך הרי דשהייה אסורה וביאר הר"ן דס"ל להריף דאם איתא דהאי בעי' בלהחזיר איך פשטי' מהברייתא דב' כירות מתאימות הא התם מיירי בשהייה ודלמא חזרה חמיר ע"ש א"כ קיימא הדין דחזרה אסור בסמיכה ומזה מובן דמ"ש הגאון כדמוכח מב' כירות הוא שגיאה דהא התם מיירי בשהייה וע"ז כ' המג"א אבל לסברא השנייה שרי היינו לסברא השנייה דקיי"ל כחנניה והאיבעי' מהו לסמיך היינו בחזרה ופשיט לה מההיא דב' כירות הרי להדיא דגם בחזרה שרי ומ"מ דוקא דרך חזרה אבל לסמוך לכתחלה בשבת לא כדמוכח מהרמ"א ססי' זה במ"ש וכן נתבאר דנהגו להקל באופן דלכתחלה לסמוך אסור ובחזרה זהו תולה המגן אברהם בב' שטות ולא כדברי הגאון ז"ל:

שם או נתבשל כל צרכו משמע דבנתבשל כמאב"ד והתבשיל מצטמק ויפה לו אסור כדעת הרז"ה וממ"ש אח"כ ולא הוזכר גרופה וקטומה אלא בשהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכ"ד משמע דבהגיע למאכ"ד מותר בכל ענין גם בעיקר הדין דכ' הש"ע בפשיטות דבלא הגיע למאכ"ד מהני גרו"ק אינו ברור דהא ממ"ש הרא"ש בשם רבינו יונה דמה דקתני אין צולין וכמה כדי שיצילן כמאב"ד אתיא בין לחנניה בין לרבנן ולרבנן בגרוף הרי דמ"מ אף שהוא גו"ק בעי' שיצולו כמאב"ד והא דקתני במתני' לא יתן עד שיגרוף לחנניה איירי רק לחזרה כדאיתא בסוגיין:

שם ולא הגיע למאכל ב"ד עיין רשב"א פ' כירה דמסתפק בזה אם מהני גרוף וקטום בפחות מכב"ד דדילמא י"ל דיהיב דעתי' טפי וחיישי' לחיתוי ומ"מ העלה שם דמסתבר דמהני גו"ק ולענ"ד יש לעיין למה כ' הרשב"א פ"ק דשבת דף י"ח ע"ב אההיא דאמרי' שם דצמר ליורה בעקורה ואינה טוחה חיישי' שמא יגיס תירץ שם דלאחר שנתבשל כמאב"ד אין בו משום בשול ע"ש א"כ להך סברא ממילא בפחות מכמאכב"ד לא מהני גו"ק משום חששא דשמא יגיס וצ"ע: גם נ"ל לדייק מהר"אש דס"ל כן ממה דכ' בשטת הריא"ף דפסק דלא כחנניה הא דכ' פ"ק גבי אין צולין בשר וכו' כמה שיצולו מבע"י כמאכב"ד היינו באם יגרוף קודם שבת מהני כדי שיצולו מבע"י כמאכב"ד ע"ש הרי דגם בגו"ק בעי' שיהי' כמאכב"ד ולא מקודם לזה ודו"ק:

סעיף ב' ולא הניחה ע"ג קרקע אבל הניחה ע"ג קרקע אפי' דעתו להחזירה אסור ועיין בב"ח וכן מבואר סעיף ג' דיכול להסיר ולהניח קדרה ישנה וליתנה ע"ג ואפ"ה צריך ליזהר שלא להניחה ע"ג קרקע:

מג"א ס"ק כ שפינן ממיחם למיחם והר"ן כ' עוד לפרש האיבעי דפינן ממיחם למיחם היינו דאם חזר ושפכן למיחם אם הוי בהניח ע"ג קרקע או לא:

מג"א ס"ק כ"ו דהא לא אסור מדאורייתא. אינו מדוקדק דבודאי אסור מדאורייתא דהא תוס' שבת דאורייתא אלא דקיל יותר דליכא אלא עשה ואולי י"ל כיון דתוס' שבת אין לו שיעור אלא דבברכו מקבל שבת מקודם הך הוספה הוא רק דרבנן ועיין לבוש סי' רס"ג דהקדמת הוספה הוי מדין נדר ע"ש ומדברי המרדכי שהובא במג"א סי' רנ"ו ס"א משמע דהקדמת הוספה הוי דאורייתא:

מג"א ס"ק לה הו"ל כגרופה וקטומה משמע דהיתרא דלא נשאר בו רק הבל מועט היינו דזה הוי כגו"ק ומותר בדרך חזרה כדברי הר"ן דנטלו בשבת מותר להחזיר אף הניחה עג"ק אבל נתנה לכתחלה אסור וכמ"ש במג"א סל"ו וקשה לי דאיך כ' רמ"א סעיף א' על הדין בתנור אסור אפי' גו"ק כ"ז שהיס"ב הא אף באין היס"ב ליתסר דהא בתנור לא מהני גו"ק וכן קשה במ"ש בהג"ה ותנור אין חלוק בין להחזיר (והיינו דתנור שבתלמוד) ודוקא במקום שהיסיב אבל אין היס"ב שרי הא אף אין היס"ב לא עדיף מגו"ק דלא מהני בתנור שבתלמוד וצ"ע:

מג"א ס"ק מ"א כמ"ש סי' ש"ך ס"י היינו מדין נולד וקשה לי אמאי אינו אסור מדין מבשל אף דשומן קרוש הוי כמו יבש אף דנימוח אח"כ עיין מג"א סי' שי"ח ס"מ היינו התם כשנמוחו אצל האש הוא קרוש ואח"כ כשנימוח אינו עושה דבר אבל הכא כיון שבא מועט רותחים על השומן נמסה ונמוח וכששופך אח"כ עוד הרותחים הוא מבשל הלח

א"כ אף באינו מכוין אלא לצחצחן ליתסר דהוי מבשל ופ"ר ואולי י"ל דע"י תחלת השפיכה שבא על השומן נעשה השומן רותח דכלי שני וסמכי' על הדין דבלא נצטנן לגמרי אין בשול אחר בשול כמ"ש המג"א כאן סקל"ד אף דנלע"ד דזהו רק כשלא נצטנן לגמרי מבשולו דלא פקע שם בשול ממנה אבל בנצטנן לגמרי דאזדא שם הבשול ממנו אם אח"כ הורתחו מעט הוי דבר חדש ואסור לגמור בשולם דמ"מ כיון דבתחלה כשהיה השומן קרוש אף דנצטנן לא אזדא שם מבושל ממנו וכשנימוח ונעשה לא הוי רותח קצת נשאר שם בשול עליו והוי אח"כ בכלל אין בשול אחר בשול ודו"ק ועדיין צ"ע לדינא:

סימן רנד

סעיף ג ואם עבר או שכח קשה לי אמאי לא מחלק דבעבר בכל גונא אסור אבל בשכח אם היה מבושל כל צרכו קודם שבת וצלה באיסור כגון אינו סמוך להגחלים ומ"מ שרי דיעבד וכדלעיל סי' רנ"ג ס"ח וצ"ע:

מג"א ס"ק יג דתפוחים חיין לצולן אסור לא ידעתי מה כ"ש איכא הא הכא גרע לענין קירוב בשול הוי בשול גמור דאורייתא (ועיין מ"ש בגליון רסי' שס"ח) אלא דהכא הוי רק דרבנן כיון דנאכלים חיים וא"צ בשול כמ"ש הרמב"ם פ"ט הל' ג' אבל עכ"פ הבשול הוי בשול מעליא דבעלמא כה"ג חייב ואלו להניחה סמוך לתנור קודם שהוסק בעלמא הוי ג"כ דרבנן דבעידנא דנותן שם הפירות עדיין ליכא אור וכדקיי"ל א' נותן מים וא' נותן אור דהנותן מים פטור א"כ קיל יותר מהך דהכא ומה כ"ש הוא:

סעיף ה' ושלא לצורך היום אסור היינו יותר מג' סעודות ע' מג"א סק"כ וסקכ"ג:

מנ"א ס"ק כו לשתות חיין מ"מ והוי כמו מאכב"ד דמותר להרמ"א לעיל רסי' רי"ג דפסקי' כחנניה:

סימן רנז

מג"א ס"ק ו וה"ה המטמין משמע דבמטמין בשבת במוסיף הבל אף בעומד בחמימותו אסור וצ"ע:

סעי' ז בהג"ה אין לנהוג כן ובדיעבד נ"ל דשרי דהא הרמ"א כ' בסעיף א' כשמטמין לצורך מחר בדיעבד שרי דסמכינן על המתירים זה ואפילו לכתחלה ולהנך פוסקים לא חמיר הטמנה משהי' דלמאי דקיי"ל בשהייה כחנניה גם בהטמנה מותר כמאכב"ד:

סעיף ח' להניח הקדרה בתנורים שלנו לא ידעתי דקדוק ל' תנורים שלנו והא גם בתנורים שבתלמוד דלא מהני גו"ק מ"מ חייתא שרי והמחבר סי' רנ"ג לא הביא כלל קולא דתנורים שלנו דינם ככירה וצ"ע:

מג"א ס"קיט אבל בבשר חי א"צ לענ"ד הא הרמ"א בא לומר אם הוא דרך הטמנה דלא מהני חי כמ"ש ס"ו וצ"ע:

סימן רנט

סעיף ג ונמצא כמי שטומן בשבת קשה לי הא לא גרע מהטמנה להטמנה דמותר כדלעיל סי' רנ"ז ס"ד וצ"ע:

מג"א ס"ק יב וה"ה ליל שבת ולהניח תבשיל חם היינו דרך חזרה ואם נטלו מע"ש צריך שיהיה עודו בידו ודעתו להחזיר וליכא קולא בסמיכה יותר רק באינו גו"ק הוי כמו גו"ק לענין על גבה כמ"ש הרמ"א סי' רנ"ג וכן ההיתר דנתן לבינה או ד"א על התנור דהוי כגו"ק ומהני רק לענין חזרה כמו בגו"ק ולפי זה מ"ש המג"א ודבר שאין בו רוטב קר כחם דמי אין זה ברור כ"כ דבנצטנן לא מקרי חזרה והוי כמניח לכתחלה כמ"ש המג"א סי' רנ"ג סכ"ו ע"ש (וע' סקי"ט) וממילא אסור אף בגו"ק ואף בדרך סמיכה:

שם אפי' קר כחם דמי מבואר דעת המג"א דבכ"מ דאין בו חשש בישול דהיינו בלא נצטנן לגמרי או בדבר יבש מותר ליתנם על התנור קודם ההיסק או ע"י הפסק לבינה אחר שהוסק אמנם באמת צ"ע לדינא דהא עיקר ההיתר דמעזיבת התנור או ההפסק לבינה הוי כגרוף וקטום והרי מבואר לעיל סי' רנ"ג במג"א סקל"ו בנצטנן לגמרי בטל מעשה הראשון והוי כמניח לכתחלה דלא מהני גרוף וקטום אלא בחזרה דוקא וומה"ט יש לדון דאפי' להניחו אצל התנור אסור דהא מבואר בססי' רנ"ג בהג"ה דגם בסמיכה מותר רק ע"י חזרה אלא דבסמיכה גם באינו גרוף מותר וא"כ בנצטנן דלא מקרי חזרה וגם בסמיכה אסור ע"ש וצ"ע:

סימן רס

סעיף א' בהג"ה כסדרן עיין עטרת זקנים לעיל סי' רמ"א בשם אבודרה"ם דבימין אגבה"ד וכן כ' באבן שהם:

סימן רסא

סעיף א בין השמשות להדליק הנר לצורך שבת ומ"מ סגי בנר אחד ולא יותר מג"א סי' רס"ג סקי"א ואחר העיון נ"ל דברי המג"א שם קאי אמה שכ' מקודם ואם שכחה לברך

עד שחשכה (ר"ל דלא הדליקה) יש לסמוך על מהר"ם (היינו דתאמר לנכרי להדליק והיא תברך) ועיין סי' רע"ו ס"ג (ר"ל דסמכי' על הפוסקים אמירה לנכרי בשבת אפילו מלאכה גמורה מותר לצורך מצוה) וע"ז כ' ומ"מ סגי בנר א' א"כ י"ל דהיינו בחשיכה דזה אין היתר כשיש נר א' אבל בה"ש י"ל דהותר אפי' להרבות נרות דהא עקרי צורך שבת ובפרט להדליק ב' נרות דהעולם נזהרים שלא לפחות מב' נרות א' נגד זכור וא' נגד שמור כדלקמן רסי' רס"ג י"ל דהוי כמו נר יא"צ במג"א סק"ו וכן יש לדקדק קצת דבמ"ש המג"א שם סי' רס"א סי"א על דברי מהר"ש ומיהו בה"ש ל"ג אשבות לא כ' עלה דאם יש נר א' סגי:

מג"א ס"ק ז' להדליק הנר קאי על דברי הג"ה קודם חשכה יכול לו' להדליק:

סעיף ב בהג"ה ואם רוצה להקדים בלבוש סי' רס"ג כ' דהוי כמו נדר ומהני לזה התרה ובא"ר פקפק ע"ז ועיין מ"ש בגליון סי' רנ"ג במג"א סכ"ו:

סימן רסג

מג"א ס"ק ד' דאשמעינן דבמקום שאין לו לענ"ד י"ל דהא הר"ן בשבת הקשה איך דחינן קידוש דאורייתא בשביל נר ביתו ונר חנוכה ותי' דמקדש אפת אלא דמצוה מן המובחר ביין ע"ש והרא"ש ס"ל דבזה אין חדוש כיון דיכול לקיים קידוש על הפת ונר ביתו אבל בהא ס"ל להרא"ש ג"כ כהר"ן דלא דחינן דאורייתא משום נר ביתו ולזה ס"ל להרא"ש דאם אין לו פת בודאי עדיף לקנות פת דבלא פת אינו יוצא ידי קידוש דהרא"ש לשיטתי' דאין קידוש אלא במקום סעודה הוא דאורייתא אע"כ דיש לו פת ומקדש בלא יין דיוצא ידי דאירייתא אלא מדרבנן לא יצא ובזה נר ביתו עדיף לזה הקשה הרא"ש דאם איתא דמקדשים אריפתא א"כ יצא גם ידי דרבנן אע"כ דלא יצא ידי דרבנן רק ביין ואשמעינן דנר ביתו עדיף מלקנות יין לקידוש ודו"ק אולם למ"ש המג"א סי' רע"ג סי"א דמיני תרגימי מקרי מקום סעודה א"כ עדיין מה הקשה הא י"ל דמיירי שיש לו מיני תרגימי דיצא מדאורייתא אבל מידי קידוש דרבנן דבעי' על הפת או יין ומיירי דאין לו פת ויין והוכיח המג"א דס"ל להרא"ש דסעודת שבת היינו פת עדיפא מנר שבת ודו"ק ועמ"ש בגליון סי' רע"א במג"א סק"א:

מג"א ס"ק ט' וק"ו הוא מנר אינו מובן דהתם אינו מצוה ליהנות רק לפרסומי ניסא מש"ה אין חלוק בין סומא לאחר:

סעיף ד' בהג"ה הנר דולק מבע"י היינו שהיה דלוק לענין אחר כיון דלא היה הדלקה לשבת צריך לחזור ולכבות ולחזור ולהדליקה לצורך שבת אבל אם ההדלקה הי' לצורך שבת

אלא שהדליק בעוד היום גדול א"צ לכבותו אלא לכתחלה לא ידליק כ"כ מקודם שאינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת אבל דיעבד ש"ד ומ"ש תוס' כדתני' ובלבד שלא יקדים היינו דמזה משמע דהמצוה אינה רק שיהיה לו בשבת נר דלוק אלא דמצות ההדלקה עצמו לצורך שבת ולכתחלה ראוי שיהא ניכר שההדלקה לכבוד שבת ולפ"ז תלוי הכל אם ההדלקה היא לצורך שבת או לא ולישנא דהרמ"א מבעוד יום גדול אינו מדוקדק ובתוס' והטור לא הזכירו תיבת גדול:

סעיף ה' גם בי"ט צריך לברך יש מקומות שהנשים נוהגין לברך זמן בהדלקת נר יו"ט ואין לזה יסוד מיהו אין למחות בהן בחזקת היד שאלת יעב"ץ סי' ק"ז:

מג"א ס"ק יא ותמוה הוא דלא שייך לענ"ד גם על אידך תקנה דתאמר לגוי להדליק קשה כיון דאין שליחות לנכרי היא אינה מדלקת ואיך תברך והעיקר לפי"מ דקיי"ל דיכולה להתנות עכ"צ לצורך ותדליק קודם ותתנה:

מג"א ס"ק יב דלא חלקו חכמים כמ"ש סי' קנ"ח וכו' לענ"ד דהא תינח להבה"ג דהדלקה הוי קבלת שבת ולהסוברים דאפי' תנאי לא מהני א"כ בשבת החיוב לברך אח"כ י"ל דלא חלקו חכמים אבל כיון דקיי"ל דלצורך מהני תנאי וע"כ דס"ל לעיקר כהפוסקים דתנאי מהני אלא דשלא לצורך חיישי' להפוסקים דלא מהני תנאי ומש"ה מברכים אחר הדלקה לחוש להחמיר להנך פוסקים וכמ"ש המג"א סק"כ וא"כ ל"ש לומר לא חלקו חכמים דהא לא תקנו חכמים מידי בשבת דמדינא גם בשבת מברכים תחלה ודו"ק ובעיקר הדין בשבת דאין מברכים קודם דהוי קבלה איני מבין דהא מדלקת כמה נרות ולא אמרינן דאחר הדלקת נר א' הוי קבלה ואיך מדלקת האחרים וע"כ דהקבלת שבת בגמר הדלקה א"כ פשיטא דהברכה לא עדיף מהתחלת הדלקה וצ"ע:

סעיף י' משליכות לארץ משמע דאסור לו לילך עם הנר למקום אחר להניחו עיין לקמן סי' רס"ז במג"א סקי"ט ובאבן עוזר שם אח"כ מצאתי להגאון מהר"א ווילנא עמד בזה בסי' רס"ו ס"ק ט"ז:

סעיף י"א בעשיית מלאכה ואפי' אם אומר. בטור כ' והתוס' כ' שאין תלוי בהדלקת הנר אלא תלוי בתפלת ערבית שהמתפלל ערבית חל עליו שבת וכתב הב"י דצריך לפרש דהיינו תחלת ערבית שהוא ברכו ואח"כ כתב הב"י ומה שכתב רבינו עוד שהמתפלל ערבית חל עליו שבת נ"ל לאשמעי' דאע"פ שלא התפללו הקהל ערבית וקדם היחיד והתפלל של שבת חל עליו שבת מיהו אם אינו רוצה לקבל שבת וכו' ויותר נראה כיון דהזכיר קדושת היום בתפלה א"א לעשותו חול לד"ה עכ"ל. נראה דזהו דוקא בתפלת ערבית ממש דמזכיר קדושת היום אבל בברכו תליא בשטת הפוסקים אם מהני תנאי

בהדלקה. ואולם ק' לשון הש"ע. דהא במ"ש תחלה אם קדם היחיד והתפלל חל עליו קבלת שבת זהו מיירי בברכו לחוד ועלה כ' ואפילז אם אמר שאינו רוצה לקבל"ש והא זה רק בתפלה ממש ולא בברכו וצ"ע:

מג"א ס"ק כ"ו ומהרמ"ט כ'. ר"ל דלפי דברי הש"ע צ"ל אף דקבלת שבת ע"י תפלה דטעות לא הוי קבלה הדלקה גרע דאפי' בטעות הוי קבלה וכמ"ש בב"י ולזה קאמר דמהרמ"ט כ' דאין חלוק. אלא דהנך פוסקים ס"ל דגם בתפלה הוי אפי' בטעות קבלה מש"ה ס"ל הכי גם בהדלקה:

סעיף ט"ו אלא יתפלל ערבית שתים. וצ"ע אם בכה"ג מתפלל מנחה תחלה. כיון דעדיין יום הוא. משבצות זהב סי' ק"ח סק"ח. ובכאן בספר אשל אברהם כ' כאן ס"ק כח דמשמע דמתפלל ערבית תחלה ואם היפך אפשר דיצא כיון דעדיין הוא יום:

סעיף ט"ז מתחיל להתפלל מנחה. ולא ימתין להתפלל מנחה עד אחר ברכו בשביל עניית ברכו כמי שצריך לעשות בשאר ימים. כיון דאם יענה ברכו אינו יכול להתפלל מנחה עכ"ל מהרא"י. ואפשר דוקא להתחיל קודם. דעדיין אין חיוב עניית ברכו. וכן משמע להדיא בתה"ד שם והוא דלא קבל שבת עמהם כגון שלא היה בבהכ"נ ולא ענה ברכו משמע אם הוא בבהכ"נ מחוייב לענות ברכו. אבל באגודה כ' פ"ב דשבת דאם בא לבהכ"נ כשאומרים ברכו לא יענה. ולפמ"ש לעיל סי"א בגליון דלמה דקיי"ל דבהדלקה יכול להתנות. ה"ה בברכו קודם תפלה. א"כ י"ל דצריך לענות ברכו ולהתנות שאינו מקבל שבת ויכול להתפלל מנחה מחוץ לבהכ"נ:

סעיף י"ז מותר לומר לישראל חברו. ע' ת' פני יהושע חיו"ד ססי' י"ג:

סימן רסד

מג"א ס"ק ד' לטעמי' אזיל. לכאור' אינו דומה דהתם כיון דאסור ליהנות מנר חנוכה אף דיש עוד נר אחר. מ"מ הוא נהנה מנר חנוכה מחמת תוס' אורה. אבל כיון דבנר כשר לחוד היה מותר להשתמש תשמיש קל ולא חיישי' דיטה כדי להרבות אורה. היינו ע"כ כיון דלתשמיש קל לא צריך לריבוי אור לא יטה. א"כ מה בכך דדולק ג"כ הנר הפסול הא יש לו אור כשר דדולק יפה ולא יטה. ודו"ק:

סעיף ג' ונמצא מחייב משום מכבה. ע' מג"א רסי' ס"ב:

מג"א ס"ק ט' עוד יש טעם אחר. זהו קאי על ולא בצרי:

מג"א ס"ק י"ב ומ"מ נר שעוה. ר"ל אם אין לו שמנים אחרים ויש לו נר שעוה ונר חלב. אף אם ניחוש להאוסרים של שעוה היה ראוי בשל חלב מהותך דאין בנר זה שמא יטה רק דגזירה אטו אינו מהותך דמ"מ שעוה עדיף דחלב הוא מאוס:

סימן רסה

מ"א ס"ק ב' ותלמוד ערוך הוא. לפ"ז יהא מוכח מסוגי' זו דעכ"פ אם לא היה עליו בה"ש והונח בשבת ולא היה דעתו להיות עליו כל השבת לא הוי בסיס. וק' מלשון תוס' ריש ביצה ד"ה ובה"א וכו' וי"ל לפיר"ת ניחא וכו' הא שם דלא היה עליו בה"ש לכ"ע מותר. וביותר ק' בתוס' בשבת מ"ד ד"ה יש עליו מעות ובמניח בשבת איירי וכו'. וי"ל כגון דהניחם כדי להסירם אחר השבת. הרי די"ל אף דלא היה עליו בה"ש וגם דעתו להסירה בשבת מקרי בסיס. ואולם התמיה קיימת על תוס' מההיא דשליפי אגורי. ונ"ל די"ל דלא הוי ביטול מהיכנו. דבכל שעה שירצה לשתות בכלים יכול להניח על הכרים גם דבר ההיתר ואח"כ יהא מותר לנער דאין מוקצה לחצי שבת. וכמ"ש הט"ז להדי' לקמן ססי' ש"י ודו"ק:

שם נ"ל דלק"מ דעכ"פ. עדיין יקשה מפירכת הש"ס דנותנים כלי תחת הדלף הא זה דומה לשעוה וצ"ע:

שם כ' עוד בהג"א אם יש בכלי. וק' לי א"כ היכא משכחת אין נותנים כלי תחת השמן. הא לא הוי ביטול כלי מהיכנו דכשירצה לטלטל הכלי יניח בו ההיתר ומשום דהיה בסיס שעה א' קודם שנתן לתוכו היתר. הא קיי"ל אין מוקצה לחצי שבת וכמ"ש לעיל וצ"ע:

מג"א ס"ק י' וא"כ אפי' בשברן שרי. האליה רבה אוסר ועיי"ש מ"ש בשם הלבוש:

סימן רסו

סעיף ה' שהקטן יבוא לכלל דעת. כ"ה בטור. אולם בסוגי' איתא חרש ושוטה נותנים לשוטה קטן ושוטה נותנים לשוטה. וי"ל דבתרווייהו חד טעמא דשוטה אין לו דעת כלל. אבל קטן יש לו קצת דעת. ע' תוס' חולין י"ב ד"ה מאן תנא. ובזה.' מיושב קושי' תוס' ד"ה חרש אתי לאחלופי תימא א"כ לעיל בשוטה וקטן לשוטה הא אמרי' אתי לאחלופי והניחו בקושיא. ולפי הנ"ל ניחא דוודאי הסברא דטוב יותר ליתן לשאין בו דעת כלל עדיף מכל אף במקום סברא דאתי לאחלופי. מ"מ עדיף יותר ליתן לשוטה שאין בו דעת כלל. רק בחרש וקטן דלתרווייהו יש דעת קצת דיש ס' ליתן לקטן דלא אתי לאחלופו. מ"מ ס' ליתן לחרש דלא אתי לכלל דעת בזה פליגי הנך ב' לישני הי עדיפי ודו"ק:

מג"א ס"ק י"ג שאם יפלו ישתברו. דעת הרז"ה אף לצורך מקומה אסור לטלטלה כיון דלא חזו לגופם לשאר דבר. והרשב"א בח"י חולק וס"ל דמותר לצורך מקומם. והא דמקרי בטול כלי מהיכנו. היינו להביא כרים לכתחילה לשום תחתיהן כדי לטלטלן אח"כ לצורך מקומם אסור עיי"ש:

מג"א ס"ק י"ד הפריקה בנחת מפני ה"מ. ע' במג"א לקמן סי' של"ד סק"ג:

שם באבן העוזר סי"ב דהו"ל ממש דין כלי. ועדיין יש לדון דהא חזינן דכלי שמלאכתו לאיסור עדיף דמותר לטלטל ע"י ככר או תינוק כדלקמן סי' ש"ח ס"ה משא"כ בשכח מעות בכיס ליכא היתר ע"י ככר או תנוק. דהא בכל שוכח אסור לטלטל אגב הכלי שמונח עליו וע' במג"א סי' ש"ח ס"ק נ"א בשם הרמב"ם והר"ן. אולם באמת קשה לי כזה בשבת דמ"ג. היכא דאיכא ככר או תנוק לכ"ע שרי. הא כיון דהמטה לא נעשה בסיס. דמה"ט הותר לנערו. א"כ המטה עצמה יוחשב ע"י כא"ת. וכן ק' במג"א סי' ש"ח סקנ"א. ומשמע מזה דמותר להניח אצלם ככר או תנוק. ואמאי לא נעשה השלחן עצמו כמו כא"ת וצ"ע:

שם בא"ד וראיה ברורה לזה. ולענ"ד ראיה לזה מהירושלמי הובא בר"ש פ"י מ"ב דדמאי. ולא נמצא מטלטל תר"ט בשבת אר"א משייר כ"ש חולין ע"ש. והא כשנטל הכוס בידו הוה בסיס להיתר ולאיסור וכששותה אף אם לא משייר כ"ש ונעשה אז בסיס לאיסור הא הוא בידו. אע"כ דבבסיס לא מהני בידו כיון דאין לו היתר כלל בטלטול. ומדברי ירושלמי אלו מוכח לכאורה דאף בלא היה עליו תחלת שבת נעשה בסיס ע' לקמן סי' ש"ט ס"ד. ומ"מ ק' הא אין יכול לעשות כלי חברו לבסיס כמ"ש המג"א ססי' ש"ט. והכא דהכלי הוא של ע"ה אין נעשה בסיס. ואפשר כיון דע"ה נותן לו הכוס לשתות הוו כנותן לו רשות לעשות בסיס להיין שבתוכו:

שם בא"ד אלא דלר' נחמיה מותר לטלטל לצורך מקומו כמ"ש התוס'. במחכ"ת הא מבואר בתוס' ד"ה והתני' דלשון לפי שאין מטלטלין היינו אפי' לצורך מקומו. א"נ דשיעור דבריהם כך הוא. דכלים שמלאכתו לאיסור ויש בהם תשמישי היתר דרגילים בחול כמו קורנס לפצע אגוזים. בזה אף לצורך מקומו מותר. דכל שיש לו מציאת היתר טלטול בשבת לגופו היינו לתשמישים הרגילים בו בחול מותר גם לצורך מקומו אבל שופר דאין רגילים ליתן בו מים לתנוק וליכא מציאת טלטול לגופו בזה גם לצורך מקומו אסור ומה"ט ניחא דמשמעות הפוסקים דמוקצה מחמת חסרון כיס אסור לטלטל בשום ענין ובנזירות שמשון רסי' ש"ח טען דלצ"מ לשתרי דאין בזה חסרון כיס ולפי הנ"ל ניחא

דכל שאין מציאות היתר טלטול לצ"ג גם לצ"מ אסור. ועמ"ש סי' רע"ט במג"א סקי"ב בגליון ודו"ק:

שם בא"ד ע"ז אמר ומה שופר חצוצרות. לפ"ז אמאי מוקי לה כר"נ הא גם לר"י ניחא דהא חצוצרות גם לר"י אסור בטלטול. ולענין חצוצרות אין חלוק בין ר"י לר"נ:

מג"א ס"ק כ"א כמ"ש סס"א. אינו מוכרח. דהא חזי' דהוצרך הש"ע להשמיענו דין זה דמצא ארנקי אסור ליטלו אף דכבר כ' סעיף א' וס"ז דמציא' דלא בא לידו ע"כ משום דמשם לא שמעינן רק לענין הוצאה ברה"ר. אבל הנטילה דהיא טלטול מוקצה היה ס"ד דשרי. וכן מבואר להדי' במקור הדין פ"ק דמציעא. דאלו מההיא פ' מי שהחשיך לא נשמע דהגבהה בעלמא אסור. ומוכח רק מההי' דפ"ק דבב"מ דאפי' הגבהה אסור משום טלטול מוקצה עיי"ש. א"כ י"ל דע"י נכרי מותר טלטול מוקצה היכי דליכא משום הוצאה ברה"ר ודו"ק:

סימן רסז

סי' רסז מ"א ס"ק א' כ' המ"מ אעפ"י שמבע"י קידש או הבדיל. מסתפקנ' אם אחר שלא קבל עליו שבת יכול להוציא לקדש למי שקבל עליו שבת. די"ל דלזה שלא קבל דהוא חול אצלו הוי כאינו מחוייב בדבר כההיא דירושלמי הובא בתוס' יבמות י"ד בן עיר א"י להוציא לבן כרך דהוי אינו מחוייב בדבר. או דהכא עדיף דבידו להביא עצמו לידי חיוב לקבל עליו שבת וצ"ע לדינא:

שם בא"ד וצ"ע דהא קטן אינו מוציא. ומדברי כ"מ פ"ה הל"ז מהל' קרבן פסח מבואר ג"כ דלא כמרדכי הנ"ל:

סימן רסח

מ"א ס"ק ד' וה"ה ביו"ט שני. ע' רבינו יונה פ"ד ברכות דמצדד לדינא בטעה בליל ר"ה והתפלל תפלת חול דאפשר אין מחזירין דהוי כמו ר"ח דעלמא ולא הזכיר ר"ח דבערבית אין מחזירין עיי"ש:

מג"א ס"ק ה' וכמ"ש סי' רס"ט. ע' ת' בית יהודה סי' ד':

מג"א ס"ק ט' עכ"פ הזכיר קרבן. ק' לי מדברי הרא"ש ספ"ד דברכות בטעה ולא הזכיר ש"ץ בר"ח במוסף א"י לסמוך על מנחה. כיון דאין מתפללים מיד זה אחר זה. הא בלא"ה אף אם רוצים להתפלל מנחה מיד לא יצא. כיון דאינו מזכיר הקרבנות ומכ"ש בגירסא דידן. דגם בטעה במוסף א"ח וסומך על מנחה. וצ"ע:

סימן רע

מג"א ס"ק א' וכ"מ בטור ובש"ע. מדסדרו תחלה דין קידוש ואח"כ דין במה מדליקין. וע' לעיל מג"א רסי' קפ"א. ובא"א הביא בשם פרישה דהמנהג לומר בכל מקום קודם. ע"ש:

סימן רעא

מג"א ס"ק א' ורבנן תקנו על היין. מדברי המג"א שהבאתי בגליון סי' רס"ג במג"א סק"ד מוכח לכאורה דס"ל דקידוש על היין או על הפת דאורייתא:

שם בא"ד וכ"מ בתוס' שכתבו דלר"ת לענ"ד מוכח כן ממה דלא מקדשין ביוה"כ שחל בשבת לצאת ידי קידוש דשבת דאורייתא. ע"כ משום דיוצאים בתפלה. ואולם ק' לי מדברי הרא"ש שהוכיח דאין קידוש אלא במקום סעודה דאורייתא ממה דפרכי' למ"ל לקדושי בבי כנישתא. והא מקדשים לצאת ידי דאורייתא והא לענין דאורייתא כבר יצאו בתפלה. ודוחק לומר דדלמא מקדשין בשביל אותם שא"י להתפלל. וגם לכאורה לאו דוקא תפלה אלא דכל שמזכיר שבת ואומר שבתא טבתא ג"כ יוצא. דמ"מ הזכיר שבת. ודו"ק:

שם בא"ד ודע דהקידוש ביום טוב. ע' אשל אברהם ססי' רצ"ו:

מג"א ס"ק ב' ועמ"ש רסי' קצ"ג. בס' דגול מרבבה כ' דאיש שכבר התפלל ערבית א"י להוציא בקידוש לאשה שלא התפללה ערבית דהוא אינו מחוייב בדבר מדאורייתא דאף דבברכות המצות אם יצא מוציא. הא הטעם משום דכולם עריבים זה בזה כמ"ש תוס' ר"ה כ"ט. והרי הרא"ש כ' בפ"ג דברכות דאשה אינה בכלל ערבות לכך אינה מוציאה אלא למי שחיובו מדרבנן. ובזה יש להסתפק די"ל נשים אין עריבים בעד אחרים. אבל אנשים ערבים גם על הנשים עיי"ש. ולענ"ד דאין חלוק דין אנשים לנשים לענין ערבות ולא מצינו בשום דוכתא דבנשים אין הדין דאם יצא מוציא והרי גבי ינאי מלכא ומלכתא דכריכו ריפתא משמע דאם היה אוכל שמעון בן שטח כזית שפיר עבד והא אם נשים מחוייבות בבהמ"ז דאורייתא. איך היה יכול להוציא לאשת ינאי דהיא מחוייבת מדאורייתא ורשב"ש מדרבנן והא ליכא ערבות. זולת שנאמר דנשים אין ערבים לאחרים. אבל אנשים ערבים גם לנשים. א"כ עכ"פ נפשט ספקו דהגאון הנ"ל. אבל נראה דכוונת הרא"ש דהערבות היה רק לגבי מי שמחוייב במצוה זו הוא ערב על אחרים. ואם נשים בבהמ"ז דאורייתא באמת אם יצאו מוציאים לאנשים. דכיון שהם שייכים במצוה זו ישנם ג"כ בכלל ערבות. אבל במצוה שאין חייבים בה דהיינו אם נשים בבהמ"ז דרבנן. אין להם דין ערבות במצוה א'. ובתשובות כתבתי ראיה ברורה לזה מהא דמבואר בסוגיא

דמגלה אם חרש שא"י להשמיע לאזנו לא יצא א"י להוציא אחרים דהוא אינו מחוייב בדבר. וכן פסקי' לקמן סימן תקפ"ה ס"ב. ובזה יקשה ק' הרא"ש דהא יצא מוציא וליתא לתי' הרא"ש. דהא התם מיירי באנשים דישנן בכלל ערבות. אע"כ דאין כוונת הרא"ש לחלק בין נשים לאנשים לענין ערבות. אלא דמי שאינו בר חיוב במצוה זו אינו בכלל ערבות על אחרים ומש"ה בשופר כיון דאינו שומע. ואינו בחיוב מצות שופר אינו בכלל ערבות על אחרים ודו"ק:

ס"ד אלא קידוש בלבד בלא ברכת היין. זהו מדברי הרא"ש והוציא כן מהירושלמי. אבל דעת הרמב"ן במלחמות בסוגי' דלא יפחתו לו מד' כוסות שצריך לברך גם בפה"ג. והירושלמי קאי לר"א. דגם בבהמ"ז לא הוי הפסק עיי"ש. ואפשר דזהו דעת הי"א שהביא הב"י ע' בב"י דנדחק בזה. וע' בב"ח דכ' דסברת הרא"ש דחוקה. ולענ"ד מדבר המרדכי שדקדק דהמקדש בבהכ"נ רשאי לטעום אף שלא יצא ידי קידוש מדאמר שמואל אף ידי קידוש לא יצא דמשמע דקאמר ג"כ ידי יין לא יצא והיכי משכחא דשתה אע"כ דרשאי לטעום. ומעתה אם נימא דהקידוש הוי הפסק למאי נ"מ לשמואל דל"י ידי יין מטעם שינוי מקום תיפוק לי' הא מיד אחר הטעימה נאסר בשתייה עד שקידש בביתו. וממילא יצטרך לברך בפה"ג דהקידוש הוי הפסק (ע' בט"ז סק"ז דשותה בלילה עדיף. אבל א"י טעם לחלק בזה) אע"כ כהרא"ש כיון דברכת בפה"ג שייך לברך קודם קידוש. לא הוי קידוש הפסק. והרא"ש לשיטתיה דאסור להמקדש לטעום ולשמואל באמת לא ישתה עיי"ש. מש"ה הוצרך להביא ראיה מהירושלמי. וע' תוס' ד' ק"ו ב' ד"ה טעם וכו' איך יקדש שוב בביתו וע' מהרש"א שם דס"ל דלשמואל שתה יין. והיינו כדדייק המרדכי הנ"ל. אבל מ"מ נ"ל. דלדינא לא ס"ל כהמרדכי דרשאי לטעום דא"כ לא הקשו כלום דהא טעם בהיתר. אע"כ דס"ל כהרא"ש דאסור לטעום. רק מלישנא דשמואל משמע דנ"מ דידי יין ל"י להיכא דשתה באיסור ותירצו ע"ז כיון דלא טעם רק מכש"ב לא מקרי טעם. ובזה מובן קו' מהרש"א על קו' תוס' דדילמא באמת דלא יקדש בביתו והיינו כיון דבאמת דאין מורים לטעום שפיר י"ל דבאם טעם א"י לקדש בביתו. ובאמת ליתא לקו' מהרש"א דלמאי אמר ידי יין ל"י הא לא ישתה בביתו כלל כיון דא"י לקדש. ולפ"ז מוכח ג"כ דדעת תוס' כהרא"ש. דאל"כ עדיין ק' למאי אמר ידי יין ל"י. הא בלא"ה יהיה הקידוש הפסק וכנ"ל ודו"ק:

מג"א סק"ו ואע"ג דבסימן תרנ"ב. ק' לי דמה הקשו תוס' והר"ן. הא יש לחלק דדוקא בק"ש ולולב דהאכילה אינו איסור בעצמותו. אלא מטעם שלא ישכח מלעשות המצוה וטעימה בעלמא מותר ע' מג"א סימן רל"ה ס"ד וסימן תרנ"א סעיף ד' מש"ה התחילו בהיתר

אין מפסיקים משא"כ בקידוש דאפי' טעימה אסור והאכילה בעצמותו האיסור. וכמ"ש המג"א כאן סק"ט וסק"י בזה לא מהני התחילו בהיתר. וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ב ואח"כ צריך להפסיק ולהבדיל. לענ"ד י"ל דהשמיט הרמ"א דברים אלו כיון דזהו רק למאן דס"ל הבדלה דאורייתא דמפסיקים בהתחילו באיסור כמ"ש המג"א רסי' רל"ט. אם כן לדידן דמספקינן לן בזה אי ההלכה דהבדלה דאורייתא או דרבנן ע' לקמן סס"י רצ"ו. וא"כ לענין ההפסקה הוי ס' דרבנן אם מחוייב להפסקה. ואזלינן לקולא דא"צ להפסיק:

ס"ו בהג"ה להוציא את נפשיה מפלוגתא. ק' לי הא מכניס עצמו בפלוגתא דלדיעה א' צריך לברך בהמ"ז מיד דכיון דנטל ידיו אסור לו לאכול עוד קודם בהמ"ז וכדפסק המחבר לעיל סי' קע"ט וא"כ לכאורה ראוי לעשות כדיעה א' לברך בהמ"ז תחלה. והספיקות הראשונות הא לא יכול לתקן לא יטעום מכוס בהמ"ז עד אחר שיקדש על הכוס השני ויקדש ויחזור ויאכל שיהיה בודאי קידוש במקום סעודה. ולענין הזכרת רצה הא הכריע הרמ"א דלא יזכיר. א"כ לכאורה זהו דרך סלולה שיוצא אליבא דכ"ע. וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ג עדיין כ"ע מודו. היינו לשטת הרא"ש בדעת הרי"ף דצריך לחזור ולאכול אבל להר"ן דא"צ לחזור ולאכול. א"כ בלא נטל ידיו מקדש קודם בהמ"ז. ואף לפריסת מפה א"צ דל"ש דתיתי סעודה ביקרא דשבת. וגם ל"ש הטעם דצריך להקדים בפת דהא אין רצונו לאכול פת וליכא חיוב קדימה:

מג"א ס"ק כ"ב שלא לומר ג"כ כי הוא יום. ברש"י ברכות מ"ז א' ד"ה כדתניא וכן בכתובות דף ז' ד"ה מידי דהוי איתא הך גירסא כי הוא יום:

מג"א ס"ק ל' שיטעום המקדש כשיעור. לענ"ד בלא"ה כיון דטעימת א' כשיעור בוודאי מהני דטעימת אחרים הוי רק מצוה בוודאי עדיף יותר לעשות כן ממה שיטעמו כולם להצטרף למלא לוגמיו דיש ב' דיעות אם מהני:

מג"א ס"ק ל"ב א"צ לברך שנית בפה"ג. לענ"ד כיון דנוסח הקידוש שאמר על הכוס של מים לא הוי קידוש זהו הוי הפסק בין ברכת בפה"ג לשתיית יין אחר:

שם בא"ד דהא י"א דדי בפת. לענ"ד מה תועלת במה דקידש על השכר כיון דלא שתה בודאי לא יצא כמ"ש המג"א לפני זה. וביותר קידוש של יום דליכא רק נוסח הברכה שעל הכוס. וכיון דלא שתה הברכה לבטלה וכלא בירך כלל. וכיון דודאי לא יצא בקידוש שעל הכוס למה נסמוך על הי"א דדי בפת. ומ"ש זה מכל קידושין של יום דלכתחלה אין סומכים לקדש על הפת:

סימן רעב

ס"ד אבל מבדילין עליו. ע' רמב"ן דכ' דלא גרע משכר. ולפ"ז בקידוש דשחרית מותר לקדש. ואפשר דבכל הני דפסולים בסימן זה הוא כן דלא גרע משכר:

ס"ו יין צמוקים מקדשים. אף שלא מצא במדה כשעור הנזכר סי' ר"ד ס"ה גבי שמרי יין. ת' תשב"ץ ח"ג סי' נ"ז. ובח"י בכור שור כתב דצריך שלא יהיה במים ששה נגד הצמוקים אחר שנתגדלו:

ס"ח מקדשים על יין מבושל. ויין מעושן. למ"ש תוס' ב"ב ח"י ד"ה לא יפתח דטעמא דפסול לנסכים משום גריעותא. ממילא פסול לקידוש. ולרמב"ן שם דטעם דאשתני כשר לקידוש כמי מבושל:

סימן רעג

מג"א סק"א אבל לכתחלה. איני רואה הכרח לזה דמה דנקט המחבר שאם קידש ל' דיעבד היינו רבות' דלכתחלה דדעתו לאכול בפנה האחרת הוי יותר מקום סעודה. כמו מחדר לחדר. דמהני דעתו מתחלה לכך לדעת הטור ולזה אשמועי' אף דקידש לאכול בפנה זו ואח"כ נמלך דמ"מ מהני. וגם ממנ"פ אם נימא דוקא דיעבד יהיה הדין דוקא. שהלך לפנה האחרת. וזה אינו במשמע לשון הש"ע ובממנ"פ אם מיירי דוקא בהלך אמאי נקט קידש לנקוט קידוש לאכול בפנה אחרת והלך דהא עיקר דיעבד במה שכבר הלך. אבל מעשה קידוש לא מקרי דיעבד דהא יכול לאכול כאן ודו"ק:

ס"ד אם אינו נהנה עמהם. אף דהמחבר כתב לעיל סימן רע"א סי"ד דראוי לחוש לדברי הגאונים דצריך דהמקדש ישתה. צ"ל דהכא במקדש רק להוציא האחרים מקרי הם המקדשים. ולכאורה מוכח כן מהא דאמרינן לאפוקי אורחים דגנו ואכלי בבי כנישתא. והא המקדש אינו יכול לשתות. דהוא לא יצא ידי קידוש שלא במקום סעודה. אמנם י"ל דהגאונים לשטתייהו דיין הוי ג"כ מקום סעודה. א"כ י"ל דהמקדש שתה שיעור שחייב בברכה אחרונה. והוי מק"ס:

שם בהג"ה בשם הרי"ף והרא"ש והטור. וכן מבואר דעת תוס' פסחים ק"ז ד"ה דהוי:

שם והוא שאינם יודעים. ע' פר"ח לקמן סימן תקפ"ה:

ס"ה שתה כוס של יין. ע' בדרישה לעיל סי' רס"ט שכתב דזהו דוקא לשיטת הרמב"ם והרשב"ם דכל ז' מינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם מש"ה הוי מקום סעודה דהוי קביעות אבל לשטת הרא"ש וסייעתו דאין טעון ברכה לאחריהם במקומם רק פת ומין דגן ע' לעיל סי' קפ"ד לא מהני כוס יין למחשבי' למקום סעודה ובעי' פת או מין דגן. והטור

דהביא כאן דברי הגאונים. היינו דהם ס"ל דז' מינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם. ונ"מ מזה לדידן דמיני דגן מקרי מקום סעודה. ונראה ראיה לזה דהא להרא"ש דס"ל דאין קידוש אלא במקום סעודה דאורייתא מאי פרכינן ריש נזיר קדושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני. וע' בתוס' דהוא דרך בתמי' וכי החיוב לקדש על היין. והא משכחת דאין לו רק יין וצריך לשתותו מדאורייתא שיהיה מקום סעודה. אע"כ דלהרא"ש באמת לא הוי יין מקום סעודה:

מג"א סק"י ונ"ל דכזית מיהא בעינן. באשל אברהם סימן תרל"ט סקט"ז כתב דסבירא ליה דוקא כשמקדש על הכוס אבל מקדש על פת בעינן ב' זיתים ע"ש:

מג"א ס"ק י"א מיני תרגומא מה' מינים. לענ"ד מדברי תר"י בברכות הובא במג"א סימן קפ"ח ס"ט מוכח דס"ל דיין ומיני תרגומא לא מחשיב מקום סעודה עיי"ש:

מג"א ס"ק י"ב שישתה עוד כוס ע' אשל אברהם סי' תרל"ט סט"ז די"ל דמקדשים על הפת לר"י שיאכל ב' זיתים:

סימן רעו

ס"ג שעיקר ההליכה בשביל ישראל בשכנה"ג סימן ז' בטור אות ב' כתב בשם הראנ"ח כשהיה רוצה ספר העומד בחדר שאין בו נר היה אומר לשפחה שתביא לו חפץ פלוני והשפח' מדלקת נר להביא החפץ והולך הוא לשם ונוטל הספר עיי"ש. וצ"ע:

מג"א ס"ק י' ועססי' רנ"ג. ר"ל באמירה לנכרי מותר בפסוק רישיה. ולענ"ד. דמ"מ הכא הי' אסור דנהי דלענין מבעיר דמקרב השמן לא היה איסור. מ"מ היה אסור מצד האמירה בטלטול מוקצה. דל"ש הסברא דהיתר דאי בעי ישראל היה שקיל כלאחר יד דהא אינו יכול לעשות כן מצד ההבערה. וליכא היתר כאן אלא מטעם דלא הוי פ"ר. והיה יכול לעשות כן לשקלו כלאחר יד:

מג"א ס"ק י"ב והמחמיר תע"ב. עיין לקמן סימן שכ"ה במג"א ס"ק כ"ה ובט"ז שם סק"י:

סימן רעז

סעיף ד' ונמצא משתמש באילן. עיין לקמן סי' של"ו סעיף א' בהג"ה ובמג"א שם סק"ב:

סימן רעט

סעיף א' וכן מותר השמן קשה לי הא זהו כ"ש כיון דדעתו עליו לאחר שיכבה אסור מכ"ש שמן דאין דעתו עליו דס' שיכלה כל השמן בהדלקתו ובטור איתא בהיפוך שמן אסור וכן נר וכ"ה בלבוש:

סעיף ג בשבת אסור ע' לקמן סי' ש"ח ס"ה ומה שכתבתי שם על הגליון:
מג"א ס"ק ה'. צריך לו עתה בעוד במקור הדין בריב"ש איתא דצריך לו למצו' א"כ אם יש לו עוד נר למצוה י"ל דל"ש כן ועיין שו"ת מקור ברוך סי' ג':
מג"א ס"ק ט' ויש בו איסור אמירה לכאורה אף דמיירי הכא לטלטל מחמה לצל מ"מ לשתרי כיון דיש לו היתר לטלטל בעצמו כלאחר יד לצורך גופו ומקומו וצ"ל דצריך שיהא אפשר לו לטלטלו בעצמו לצורך הענין כפי שמטלטלו עתה ע"י נכרי וכיון דיכול לטלטל דבר זה עצמו כלאחר יד מותר ע"י נכרי כדרכו אבל להתיר ע"י נכרי לצורך הכלי שלא יוגנב ע"י מה שאפשר לו בעצמו טלטול לצורך גופו ומקומו זהו לא אמרינן דהוי ב' ענינים ולפ"ז יהא הדין דכלי שמלאכתו לאיסור אסור לומר לנכרי לטלטלו שלא יוגנב אף דיש לו היתר בעצמו לצורך גופו ומקומו ודלא כדעת האשל אברהם על המג"א סי' ש"ז סכ"ט דדוחק לומר דדוקא תרתי ל"א דמתוך שיכול לטלטל בעצמו כלאחר יד לצורך גופו ומקומו יהיה מותר ע"י נכרי כדרכו שלא יוגנב אבל חדא אמרי' דכלי שמלאכתו לאיסור אמרינן הואיל ובידו לטלטל בעצמו כדרכו לצורך גו"מ מותר ע"י נכרי שלא יוגנב וכן בנר שהדליקו עליו כגון דבידו לטלטל עצמו כלאחר יד לצורך גומ"ק מותר ע"י נכרי כדרכו לצגומ"ק א"ו דהעיקר דצריך שיהיה אפשרות לטלטל בעצמו לצורך ענין זה שמטלטלו ע"י נכרי וכלי שמלאכתו לאיסור אסור ע"י נכרי שלא יוגנב ואולם לפ"ז יוקשה הא הכא מיירי לטלטלו בשביל הכלי שלא יוגנב א"כ מאי מהני דהוי כאלו התנה הא מ"מ הכלי בעצמו הוי כלי שמלאכתו לאיסור כמבואר בתוס' בשבת קי"ב כו' ד"ה דהא דכל נר אף שלא הדליקו מקרי כלי שמלאכתו לאיסור ולענין הזה לא שייך התנ' ואולי מוכח באמת מהא דפסקי' כהרשב"א שכ' בחדושיו שבת קכ"ב דנר לא מקרי מלאכתו לאיסור דאינו משמש מלאכת איסור אלא דנעשה בסיס ובתשו' תשב"ץ ח"א סי' קל"ז כ"כ בשם הרמב"ן שכ"כ בשם הראב"ד ואפשר דהכא לטלטל ע"י נכרי' סמכי ע"ד הרשב"א כיון דלהרשב"א הישראל עצמו יכול לטלטלו שלא יוגנב אבל לענין טלטול ישראל נר בשביל שלא יוגנב אפשר דלא מקילי' כהרשב"א בזה וכמו דאמרינן כיון דיש פוסקים דמהני התנה סמכי' עלייהו לענין טלטול ע"י נכרי ה"נ י"ל לענין זה דע"י נכרי סמכי' על שטת הרשב"א:
מג"א ס"ק יב. דוקא לצורך גופו או. בזה יש לי לדון דנראה מדברי הר"ן פ"ג דביצה דף קצו מבואר דפלוגתייהו דר"י ור"ש במוקצה מחמת מיאוס היינו אם אמרינן מגו אתקצאי דר"ש ס"ל דמשעה שרוצה להשתמש בזה ואינו חושש למאיסתו אזדא הקצאתו ולא אמרינן מגו דאתקצאי ע"ש וא"כ כ"ז שאינו נוטל להשתמש בו קיימא הקצאתו וכדס"ל

לר"י דנר ישן דאסור אפי' לצורך מקומו דלא חזי לכלום ה"נ לר"ש דלא פליגי ר"י ור"ש בזה אלא משעה שרוצה להשתמש בו דאזדא הקצאתו וא"כ לצורך מקומו אסור כ"ז שלא חפץ להשתמש בו דעדיין הקצאתו עליו ואולם נראה דלצורך מקומו תליא דכל שא"א להשתמש בו ולא חזי למידי אסור לצורך מקומו אבל כל שיש לו מציאות היתר להשתמש בו מותר לצ"מ ועיין במאור פ' מי שהחשיך ד"ה אר"ה היתה בהמתו אבל לר"ש אף דלא סילק הקצאתו מ"מ כיון דבידו לסלק הקצאתו ולהשתמש בו מותר לצ"מ והכי מוכח מדברי הר"ן במ"ש אבל שפוד זה אינו כן וכו' ולפיכך כל שרוצה להשתמש אי אתה יכול לאוסרו עליו אא"כ תאמר וכו' ומה הכרח לומר כך דלא חזי כלל עד שהרוצה להשתמש בה בטלה דעתו דלמא באמת הוי כל מוקצה מ' מיאוס ובאמת בשפוד זה משעה שרוצה להשתמש בו אזדא הקצאתו מותר גם לר"י כיון דלא אתקצאי בה"ש והוי בכלל אין מוקצה לחצי שבת ומ"מ הסוגי' דשם דלא מיירי ברוצה להשתמש ועדיין הקצאתו עליו אסור לטלטלו ואף לר"ש א"ו דשטחיות דברי הר"ן כ"כ דעל מה שמביא ראי' דקי"ל כר"י ביו"ט בזה דחה הר"ן דבזה ליכא פלוגתא בין ר"י ור"ש דמשעת שימוש אזדא הקצאתו ומותר מדין אין מוקצה לחצי שבת וממילא יהיה מותר לצורך מקומו כיון דאם ירצה יכול לבטל הקצאתו ולהשתמש בו הוי מידי דחזי לי' ואמאי צריך להיתר דשומטו מכח היזיקא דרבים דמי לקוץ ברה"ר הא בלא"ה כיון דצריך למקומו להלוך בני אדם מותר אע"כ דשפוד גרע דלא חזי למידי אף שירצה להשתמש במיאוסותו בטלה דעתו ואסור להשתמש בו מש"ה אסור לצ"מ א"כ שמעי' מזה דבמוקצה מחמת מיאוס בשבת דקיי"ל כר"ש ומשעה שרוצה להשתמש בו בטלה הקצאתו מותר לצורך מקומו אף דעדיין לא סילק הקצאתו ודיק היטב:

שם בא"ד כמ"ש סי' ש"ח סי"ג משמע דמדין מלאכתו לאיסור הוא וא"כ ה"נ בסעיף ד' בהתנה דשרי היינו לצורך גומ"ק וכ"כ תוס' בשבת דף ל"ו ד"ה הא ר"י ע"ש דמבואר דס"ל דנר מקרי מלאכתו לאיסור וכ"כ תוס' בשבת קכ"ב ד"ה רחת ועיין בחדושי הרשב"א דתירצו דנר לא מקרי מלאכתו לאיסור דאינו משמש מלאכת איסור אלא דנעשה בסיס עיין תשב"ץ ח"א ססי' קל"ז שכ"כ בשם הרמב"ן שכ"כ בשם הראב"ד:

סימן רפב

סעיף ג' בהג"ה וממזר מותר לעלות ובמקום לוי לא יעלה דנתחלל קדושת לויה מג"א לעיל סי' קלו סקי"ג:

מג"א ס"ק ה'. לא למנין שלשה מבואר שם דהיכי דעולים פחות משבעה כגון יו"ט ויה"כ אינו עולה ורק למנין ז' עולה ע"ש לפ"ז נראה פשוט דבשבת רק אשה א' עולה אבל לא ב' נשים כיון דמבלעדה ליכא ששה קרואים ולא גרע שבת מיוה"כ דלששה לא מצטרף אשה ואולם מלשון הרמ"א אבל לא שיהי' כולם נשים לא משמע כן ועיין תשו' פנים מאירות ח"ב סי' נד:

מג"א ס"ק ו'. וקטן לאו בר עבודה לענ"ד הא איתא בספרי הובא בחינוך להרא"ה מצוה רס"ט דקדושים יהיו לאלקיהם אתי לרבויי דמחוייבי' לקדש כהן בע"מ אע"ג דאינו בכלל את קרבן ד' אלקיך הוא מקריב ע"ש:

סעיף ד' בהג"ה אע"פ שיש חולקים ע' ת' פרח שושן סי' ח' העלה לעיקר דקטן לא יקרא בד' פרשיות:

מג"א ס"ק טו. צריך לחזור ולקרות כיון. היינו בברכה פ"מ ע"ש:

מג"א ס"ק טז. דיאמר קדיש אחר ההפטרה וה"ה אם שכח לומר קדיש אחר ז' ונזכר קודם ההפטרה לא יאמר אז קדיש עד אחר ההפטרה משום הנכנסין שיאמרו שהמפטיר לא קרא בתורה. פר"מ:

סימן רפד

סעיף א' בהג"ה אחר שקראו בתורה אם קראו בס"ת ובאמצע מצאו טעות ולא היה ס"ת אחרת לגמור הקריאה י"ל דמ"מ אמרינן ההפטרה כיון דקראו בס"ת דאף דנמצא פסול מכל מקום מה שקראו מקרי קריאה דהא אם יש ספר תורה אין חוזרים וקוראים מה שקראו כבר וצ"ע לדינא:

מג"א שקורין רק יונה במנחה יוה"כ ג' פסוקים בלה"ק ואחרי כך מתרגמי' כל הפרשה ואח"כ אומרים מא"כ כנ"ל:

סעיף ג'. הקוראים בתורה ולברכות המפטיר הא דהברכה שלאחריה מתחיל בברוך ולא מקרי סמוכה שלפניה ע' בלבוש בהג"ה:

שם בהג"ה ויענה אחריהם אמן משמע דבעי' תרתי שישמע ויענו אמן אף דבסי' ר"ג ס"ב מבואר דיוצא בברכה ע"י שומע כעונה אף בלא ענה אמן הכא גרע דל"ש לומר שומע כעונה דהא הוא לא קרא בתורה. ול"ש לומר דהוי כמברך רק ע"י עניית אמן דגדול העונה אמן עולה לחשבון ק' ברכות כ"כ במשבצות זהב לעיל סי' קכד ע"ש:

מג"א ס"ס ג' כיון שהפסיקו בקדיש ואם אירע כן בת"צ דא"א קדיש עיין שו"ת נ"ב ח"ב ססי' ק"י דמ"מ הכי הוא דאחר יאמר ההפטרה ולא יקרא בתורה ואם הכהן או לוי שקראו בתורה יכולים לומר הפטרה טוב יותר ע"ש:

מג"א ס"ק ז דבכל העולם יש יהודים עיין שבועות ל"ה ב':

מג"א ס"ק ח אבל בשבת שלפני ר"ח א"א אותו. בתוס"ש הגיה אנו אומרים אותו ועיין בפמ"ג בא"א [נה"ב]:

סימן רפו

מג"א ס"ק א' כוס יין אחריו קשה לי הא למחשבי' למקום סעודה צריך שישתה רביעית שחייבים עליו ברכה אחרונה כמ"ש המג"א סי' רע"ג סק"ח ואיך רשאי לשתות כמה קודם מוסף הא המג"א ססי' רל"ב דלשתות קודם מנחה יותר מכביצה אסור א"כ ה"נ קודם מוסף וצ"ע:

שם בא"ד ויתפלל מוסף בצל"ח בח"י לברכו' בפ"ז כ' דמבואר בירושלמי בהיפוך דאיתא שם תפלת המוספין ותפלת מנחה תפלת מנחה קודמת הוין בעין מימר כשאין שהות להתפלל שתיהן אבל יש שהות מוסף קודם ר"ז אמר אפי' יש שהות מנחה קודם הרי דבליכא שהות עדיף ולכ"ע מנחה קודם ע"ש ולע"ד אינו מוכרח די"ל דהירושלמי לא מיירי מדין השלמה ומיירי בענין דלא יהא באפשר להשלים כגון שמת לו מת בשבת דבלילה יהי' אונן ויעבור זמן ב' תפלות דליכא השלמה אח"כ גם נלע"ד דדינא דהמג"א רק בשוגג אבל בהזיד והמתין עד סמוך לערב בזה אם נפסוק דיתפלל מוסף ממילא הוי לגבי מנחה כמזיד כיון דע"י פשיעתו בא לו שא"י להתפלל מנחה ולא יהא לו תשלומין מש"ה באמת מנחה קודם וא"כ י"ל דהירושלמי מיירי במזיד וק"ל:

סימן רפח

מג"א ס"ק יד ול"נ דקטנים במה"ש כ' דהמגן אברהם אינו חולק ע"ש:

סימן רפט

מג"א ס"ק ב' אפי' לא בירך על הפת נ"ל כוונתו קודם דמברך על הפת דסמכי' לענין זה על המ"ד דמקשי על השכר ולחנם נדחק במחצית השקל:

מג"א ס"ק ד א"כ כל אדם נמי לענ"ד אין ראי' דאורחי' דאזלי סמוך לבי כנשת' ויש להם מקום סעודה במה דשומעים ברכה מעין ז' דהוא במקום ק"ע אבל לאחר דאין לו פת ולא

מיני תרגימא לא הוי מקום סעודה ואף ביש לו מיני תרגימ' שאוכל בביתו אין הקידוש דהיינו התפלה במקום סעודה י"ל דאסור לו לאכול:

סימן רצא

מג"א ס"ק יא איש ואשה שוין. עיין אשל אברהם סי' ש"ז ס"ח ובסי' שכ"ה סקי"א וע' במרדכי שכ' דר"ת מחייב נשים בסעודה ג' דאף הם הוי באותה הנס דסעודה ג' בירידת המן ועיין ת' מהרי"ל סי' לט:

סימן רצג

סעיף ג יכול להתפלל של מ"ש עיין מג"א סי' רצ"ט סק"י:

סימן רצד

סעיף א ואם טעם קודם שהבדיל או עשה מלאכה כן הוא בחי' רשב"א:
מג"א ס"ק א ועכשיו ג"כ צריך מה"ט נראה דבתפלה ראשונה דשחרית מזכיר אתה חוננתנו וכן בליכא השלמה כלל בהזיד ולא התפלל ערבית דמזכירו בתפלת שחרית וראיתי בס' תוס' שבת דהעתיק דברי המג"א דבשחרית בתפלה הב' שהיא לתשלומין ערבית מזכירו ולא נזכר מזה כלום כאן במג"א ולענ"ד העיקר דמזכירו בתפלה הראשונה:
סעיף ב'. למחר לא יהיה לי. עיין סי' רצט ס"ו ואפשר דעל ידי שלא יהיה לו כוס למחר ממילא לא יהיה צריך להתענות עיין סי' רצו ס"ג וממילא יהי' הדין דטעם קודם שהבדיל חוזר ומתפלל ועמ"ש בגליון רצ"ט:
סעיף ד'. מיד כשסיים הברכה היינו דהזכיר השם של סיום הברכה עיין סי' תרפ"ב ס"ב:

סימן רצו

סעיף א שלא יהיה הכוס פגום וצריך לשתות מלא לוגמיו ואם לאו לא יצא ידי הבדלה א"ר סקי"ב:
מג"א ס"ק ה דלא הוי שכר חמר מדינה. קשה לי דאיך כ' הרמ"א וטוב יותר וכו' הא על השכר א"י להבדיל כלל אם אינו חמר מדינה:
מג"א ס"ק ח' ועיין מ"ש ססי' רעד צ"ל רפט וכוונתו אף לדידן דאמרינן יקנה"ז על הפת מ"מ נ"מ באין לו גם בפת דמצד קידוש א"ל לדחות אכילתו כמ"ש המג"א ססי' רפ"ד ומצד הבדלה אסור:

ט"ז ס"ק ז תלוייה בשמירת שבת לענ"ד מוכח דתוס' ס"ל כן דאין הבדלה דאורייתא ממה דשקלי וטרו בשבועות כ' ד"ה נשים ולחד תירוצא ס"ל דאורייתא הוא שיהיה קידוש על כוס יין אלא דהטעימה הוא דרבנן ואם איתא דהבדלה דאורייתא דזכרהו על היין בכניסתו וביציאתה דדרשא גמורה היא גם ליציאתה אם כן ממילא היא דאורייתא על היין ואיך אמרינן דתחלה קבעוה בתפלה אע"כ דס"ל דהך ביציאתו הוא אסמכתא ודוק:

סימן רצז

מג"א ס"ק ה וקשה כמש"ל לענ"ד גם אם הוי ברכת המצות מ"מ כיון דהוא אין לו חוש הריח הוא פטור לגמרי ממצוה זו ומקרי אין מחוייב בדבר שאינו מוציא אחרים ודמי לדלקמן רסי' תקפ"ט ואולי י"ל דמקרי בר חיובא אם נזדמן לו דבר שהוא חזק ביותר דמתחזק ראשו וגופו כמ"ש המג"א:

סימן רצח

סעיף א מברך על הנר בטור בשם ר"ה ואי לא אתרמי לו נר כשיראה האש ונהנה לאורו מברך על הנר במא"ה ועיין סי' תקנ"ד ואם יתרמי לי' כוס בלילה ורוצה ללמוד מקודם שיבא לידו הכוס י"ל שאינו מברך עתה וטוב יותר שיסדר הכל על הכוס ועיין בב"י בשם הכלבו דלא משמע כן מדכ' דבפורים במ"ש מברך במה"א קודם קריאת המגלה וע' בת' תורת חסד סוף המפתחות:

מג"א ס"ק ד עמ"ש סי' תלג ס"ב בס' אורח מישור במהדורא בתרא ליו"ד השיג בזה והעלה דא"צ להיות מדובקים ושאני בסי' תלג דמותר באינן דבוקים כיון דל"ש הטעם דא"י לכנס לחורים ולסדקים:

מג"א ס"ק ו. בדיעבד לא יצא לענ"ד דצריך לחזור לברך בפה"ג כיון דבברכת מאורי אש שבירך לא יצא ממילא הוי הפסק בין בפה"ג לטעימה ע' ט"ז סי' תרכ"ד ס"ב:

מג"א ס"ק י' אפי' עכו"ם הדליק נר לחולה ומחלק שם דעכו"ם שהדליק נר לחולה כיון דברשות עבידי' הוי כהדליק במ"ש ולזה אם הדליק לחולה ממדורה שלו הוי כעכו"ם שהדליק במ"ש מעכו"ם דאין מברכים אבל אם הדליק לחולה ממדורת ישראל ששבת מעבודה הוי כעכו"ם שהדליק במ"ש מישראל דמברכי' ע"ש:

מג"א ס"ק יג וצ"ע ע' ת' בית אפרים ד' מב ע"ב:

סימן רצט

סעיף א וחשכה לו צריך היינו אפי' ס' תשכה לדעת המג"א סק"א וכמ"ש סק"ו:

מג"א ס"ק ו. ולדידי' כשמבדיל על שכר לא ידעתי דלמה תולה המג"א דבר זה לדיעה אחת הא גם לדיעה א' י"ל דוקא יין כיון דשתה מקודם ובירך בפה"ג דפוטר לברך על כוס דהבדלה אבל במבדיל על שכר דלא בירך תחלה על שכר אלא דפת פוטר מלברך על השכר ומשום דבא מחמת הסעודה והוי טפל להפת וכוס דהבדלה דל"ש לסעודה לא הוי טפל להפת ולא נפטר בברכת המוציא דפת:

סעיף ו ולא הבדיל במ"ש אבל במי"ט אין לו תשלומין כ"כ בסוף ס' לשון חכמים שמעיד שכן הסכימו רבני חכמי פראג ולענ"ד עדיין י"ל דמ"מ יש לו תשלומין ביום הראשון שאחר יו"ט דהא לדעת הי"א דאינו מבדיל אלא כל יום ראשון ולא יותר דהטעם דיום הולך אחר הלילה ממילא ה"ה ביו"ט הכי הוא א"כ י"ל אף למאי דקי"ל דמבדיל עד סוף יום ג' ומטעם דהוי בתר שבת י"ל דזהו לא שייך לענין יו"ט מ"מ ס"ל ג"כ היסוד דלענין יום הא לא צריך לטעם דבתר שבתא אלא מטעם דהיום הולך אחר הלילה ונראה ראיה לזה דלכ"ע קיימים הסברא דלענין יום א' הוי כמו במש"ק ממ"ש הרא"ש פ"ד דברכות בשם רבינו יונה דאם מצפה שיהיה לו כוס למחר וטעה ולא הבדיל בתפלה דאינו חוזר ומתפלל וכ"ה בש"ע לעיל סי' רצד ס"ב והא הרא"ש בפסחים ס"ל דיכול להבדיל עד סוף יום ג' א"כ אמאי נקט דוקא שמצפה שיהי' לו למחר וכן קשה אפסקי דש"ע ומה שרציתי לומר לעיל סי' רצד בגליון דכיון דאינו מצפה שיהיה לו למחר יהא מותר לאכול והוי טעם דחוזר ואינו מוכרע אצלי כיון דהפוסקים נקטו בלשונם דטעם באיסור חוזר ומתפלל א"כ אפשר באינו מצפה שיהיה לו כוס למחר דמותר לאכול אינו חוזר ומתפלל ולזה י"ל הטעם דאם ההבדלה על הכוס יהיה בזמנו דהיינו במוצאי שבת קודש או למחרתו דהוי כמו במוצאי שבת קודש בזה הוא דא"ח ומתפלל אבל באינו מצפה שיהיה לו כוס למחר אף שיהי' לו כוס ביום ב' או ג' כיון דאינו עיקר הזמן אלא משום דמקרי בתר שבתא בזה חוזר ומתפלל ואפשר דזהו כוונת המע"מ שם לפ"ז נראה הדין דבשכח במוי"ט להבדיל עכ"פ יכול להשלים להבדיל למחרתו ודוק אך העומד לנגד קצת ממ"ש הבה"ג דהא דטעם מבדיל הנ"מ דמבדיל בליל מ"ש אבל אם לא הבדיל בלילה כיון שטעם שוב אינו מבדיל וזהו שכ' כאן המחבר ויש מי שאומר וכו' מזה משמע דעיקר זמן הבדלה רק בליל מ"ש דאם נימא דהיום א' עם ליל מ"ש הכל חד מה"ת לחלק לענין טעם:

מג"א ס"ק ח' עסי' ר"ב צ"ל ער"ב:

מג"א ס"ק ט' דאם טעם איני מבדיל אא"כ דמבדיל במ"ש והכא הא אינו מבדיל במ"ש:

סימן שא

סעיף י"ד בהג"ה אבל אסור לאשה ע' ת' רשד"ם סי' ד':

סעיף ט"ו אין הקטע בהה"מ פ"ג מהלכות שביתת עשור ה"ז ומותר לצאת בסנדל של שעם וכו' ויש מי שאוסר לצאת בהן לרה"ר בין בשבת בין ביה"כ משום איסור הוצאה וכו' ואין זה עיקר עכ"ל ועיין בס' מחצית השקל סי' תרי"ד ס"ק ב':

מג"א ס"ק לט אף הוא עצמו אסור אם גברא אבד המחאה אז אפילו החולה ההוא אסור לצאת בו דשמא לא תלינן בחולה אלא בגברא כן הגיה במחה"ש ע"ש:

מג"א ס"ק מ"א וע' סכ"ב ועיין לעיל סי"ג וצ"ע:

סעיף ל"ג בכסף וזהב התפורים בבגדו עיין לקמן סי' שי"ב ס"ח:

מג"א ס"ק מ"ו. הוצאה ולובש כלאחר יד. וכ"ש בזה"ז דלית לן רה"ר לבוש:

ט"ז ס"ק כו לילך בגלוי הראש עכ"ל ואפי' על המצנפת לא חיישי' אלא היכא דדרך בני אדם ללילך ברה"ר בלא כובע וגם בזה בכובע שלנו שהם עמוקים ואין כח ברוח לזוז אותם ולהגביה מעל הראש אין לחוש ת' מ"ב בסוף הספר בכללי דינים:

סעיף מב או נותנם לחברו. עיין לקמן סי' שמ"ח ס"ו:

מג"א ס"ק נד זלכן נ"ל ע' מה שהשיג ע"ז בס' שער המלך פי"ט הפ"ג מה"ל שבת:

סעיף מד לעטוף ופושט וחוזר ולובש. עיין לקמן סי' של"ד ס"ח:

מג"א ס"ק נו ואפשר דהתוס' סוברים לענ"ד י"ל דאין הסוגיות חלוקות והיינו למה דהקשה תוס' נ"ה דלמאי צריך הטעם דאזיל לחינגא ואמאי לא משום דהוי משא ע"ש ובאמת י"ל דנקט טעם דחינגא לאסור אף במבוי מעורבא כמ"ש המג"א סי' ש"ה סק"ו ולפ"ז י"ל דמחזי דאזיל לחינגא ודרך אזלי לחינגא לילך עם בהמות לשווקים ורחובות ויהיה איסור דאורייתא דכשיוליך בשוק שהוא רה"ר יהיה איסור שביתת בהמתו דהזוג הוא משא ומש"ה אמרי' דלרב אפי' בחצר אסור דהוי מראית עין על דאורייתא דאפילו בחדרי חדרים אסור ומ"מ אנן פסקינן דבחצר מותר דלענין איסור מראית עין סמכינן על הסוברים דאין לנו עתה רה"ר עיין לקמן סי' ש"ג סי"ח והוי מראית עין רק על דרבנן בזה בחדרי חדרים מותר ודוק:

סעיף מו סמוך לאש כשהוא לבוש בהם תי"ט בשם מהר"ל פראג:

מג"א ס"ק נז שאין בשול אין לבון ומ"מ נ"מ דאין שרויים במים חמים שהיס"ב דמשום בשול ליכא דאין בשול אחר בשול וכן אם המים עתה צונן אלא שכבר נתבשלו פ"א ונצטננו להסוברים דגם בלח אין בשול אחר בשול אבל משום מלבן איכא כיון דהוי ע"י

חימום אש דיש בו משום בשול בעלמא אלא דבהנך מים אין בשול אחר בשול וממילא שייך בזה ליבון וכ"כ במשבצות זהב ססי' ש"ב:
סעיף מט שלא יוציאם עיין לקמן סי' שכ"ו ס"ז:

סימן שב

מג"א ס"ק ד לפיכך מי שנסתבכו כן הוא ברמב"ם פכ"ב הכ"ד והוא מהירושלמי:
מג"א ס"ק ה' ובס' הזכרונית כ' נראה דגם המחבר ס"ל הכי דהא כ' אבל אם הסירם משמע דלכתחילה אסור:
מג"א ס"ק ו' אין מציעים המטות משבת למ"ש אף אם מ"ש הוא י"ט אבל מיו"ט לשבת ואף שלא הניח ע"ת דהרי הר"י ס"ל דמציעים מיוה"כ לשבת דשבת קדושתו חמורה אבל לא משבת ליוה"כ וס"ל שם דחלבי שבת קרבים ביוה"כ אלא דרע"ק פליג וס"ל דשניהם שווים וחלבי שבת אין קרבים ביוה"כ ומשמע דס"ל ג"כ דאין מציעים מיוה"כ לשבת אבל מ"מ כיון דשבת בודאי קדושתו חמורה מיו"ט וחלבי שבת קריבים ביו"ט יש ללמוד דמציעין מיו"ט לשבת כמו דמותר לר"י מיוה"כ לשבת כנלע"ד אח"כ ראיתי בא"ר סק"ח כ' רש"ל פסק ממהר"ש נ"ל דטליתים חדשים שרי לקפל ביו"ט שחל להיות בע"ש כשעשה ע"ת ולענ"ד בלא עשה ע"ת ג"כ שרי כמו מיוה"כ לשבת לר' ישמעאל וי"ל ועמ"ש בגליון סי' תקכ"ח במג"א ס"ב ובססי' תרס"ז:
מנ"א ס"ק ז' ואפילו הי' מותר מע"ש היינו דאם מותר קצת בע"ש דס"ל לר"י במתניתין דמתיר כולו ושומטו בזה ס"ל לת"ק דאסור דגזרי שמא לא יהא מותר כלל מע"ש ויבוא להתירו בשבת אבל אם היה מותר מע"ש בענין דיכול לשומטו בלי התרה כלל בזה באמת שרי דבזה ל"ג ומה"ט מתפרש ג"כ טעמא דהרמב"ם משום מוקצה דאלו בשומטו מה טלטול מוקצה יש כאן דאף אם עי"ז ינענע המכבש מ"מ הוי טלטול כלאחר יד לצורך דבר המותר כנלע"ד:
סעיף ז' יבש אסור דהוי טוחן לכאורה יש לדון כיון דמתחל' היה מפורר וע"י יבשות נדבק ונעשה מחובר יחד דאין טחינה אחר טחינה כדלקמן סי' שכ"א ס"ח בהג"ה:

סימן שג

סעיף יח ויש מי שאומר דבזמה"ז שנהגו מקורו מהר"ן וכ' כן דלר"ת באנשים ל"ג דשלפי ומחווי לדידן מותרים לצאת גם אין עליהם חותם דעתה זה תכשיט אבל לפסקא דהש"ע סי' ש"א ס"ט דתכשיט לאיש ולאשה גם לאיש אסור א"כ מה מהני דעתה הוי אין עליו

חותם תכשיט הא מ"מ הוא ג"כ תכשיט לאשה ואסור מדרבנן ואפי' ביש עליו חותם כיון דהוי עתה ג"כ תכשיט לנשים מגרע גרע א"כ קולא זו זהו רק לפי המתירים דעתה שאין לנו רה"ר לא גזרי' לשליף ומחוי' אבל לפי דכ' המחבר ומ"מ צריך להזהיר לנשים וכו' תשמעו לנו משמע דאין סומכים על ההיתרים הללו רק דאין מוחים לנשים דמוטב שיהיו שוגגים א"כ לכאורה עתה אין ראוי להאנשים השומעים לדברי חכמים לצאת בטבעת בין יש עליה חותם בין אין עליה חותם ודוק ונראה דלזה כיון הרמ"א לעיל סי' ש"א ס"ט כמ"ש וע' סי' ש"ג סי"ח ואפשר דכוונת המחבר כיון דיש לימוד זכות דכרמלית דידן הוי כחצר שא"מ יש לסמוך בזה על הר"ן דבאיש ל"ח כלל למחוי' ומכל מקום בעל נפש יחוש לעצמו שלא לצאת בטבעת כלל:

סעיף כב שיחדתו לכך. היינו באבן עגולה דאורחי' בהכי מש"ה יחוד לשבת א' מהני כ"כ מג"א סי' ש"ח סמ"ז אבל יחוד לעולם מהני גם במטבע:

מג"א ס"ק כ"ב מ"מ כיון שהוא רוצה בלא"ה אף שאינו מכוין להפרדת נימין מדולדלי' מכל מקום בודאי אם יתלשו ניחא לי' בכך והוי פ"ר דניחא ליה:

סימן שד

סעיף א' דינו שוה לקבל שבע מצות היינו עכו"ם גמור אם הוא עבד קנוי קנין עולם דינו שוה לקבל עליו ז' מצות אבל בזה חמור קיבל עליו דאפי' שכירו ולקיטו אסור דהיינו ובגר דכתיב בקרא ונכרי גמור דאתי' מן למען ינוח עבדך הוא רק בעבד ממש אבל לא שכירו ולקיטו וכדאיתא סעיף ג' וע' בהמ"מ דאפי' אינו שכירו ולקיטו מ"מ כיון שמצוהו לעשות מלאכתו הוי שכירו לפי שעה לאותה מלאכה וצ"ע שהשמיטו הש"ע והאחרונים:

שם אפי' עושה לדעת הישראל מותר ואפשר עוד דבגר תושב שהוא שכירו אפי' עושה מלאכת רבו לדעתו מיתר דאינו עושה אלא דנפשיה כיון דאינו כבוש תחתיו ובעבד מלאכת רבו אסור לדעתו אף בלא אמירה כיון דאינו כבוש תחתיו על דעת אדון עושה אבל במלאכת ישראל אחר ע"ד עושים ואינו אסור אלא באמירה ת' הרשב"א סי' נ"ח:

סימן שה

ס"א נטירתא יתירה ביותר דוקא בשמירה יתירה הרבה אבל אם רק מעט יותר ממה שצריכה לא הוי משא דא"א לצמצם כ"כ ב"י בשם בעה"ת:

סעיף י' לחמור טרסקל. בשו"ת בית יהודה סי' כ' דהמנהג דתולין טרסקל לכל בהמות ונת. שם טעם ליישב המנהג:

מג"א ס"ק י' אבל בתוס' כ' דכולא חדא גזירה. לענ"ד לית מאן דפליג בזה על תוס' דאיך נימא דשמוש בע"ח הוה ענין איסור בפ"ע למאי צריכי' לטעמא דאין רוכבים משום יחתוך זמורה הא בלא"ה אסור משום משתמש בבע"ח א"ו דעיקר גזירת חז"ל. על הרכיבה משום יחתוך זמורה. וכללו בזה כל מיני שימוש בע"ח. אף היכא דליכא חשש דיחתוך זמורה. ודברי הרמ"א ג"כ הכי. דמתחלה נקט הטעם דמשתמש בבע"ח. דר"ל דהוא בדרך שאר"זל לאסור כל שימוש משום לתא דרכיבה בדרך כולא חדא גזירה. ואח"כ הוסיף גם שלא יחתוך זמורה. היינו דיש בזה עצמו חששא דזמורה וע' בב"י והוא ברור ואך בין כך ובין כך קשה לי פסקא דהרמ"א סי' רמ"ח ס"ב אבל אין איסור במה שהבהמות מושכות הספינה ול"ד להליכה בקרון. ועי' במג"א דבקרון החשש שיחתוך זמורה. אבל בספינה הבהמות הולכות ברחוק ממנו. והא מ"מ יהא אסור מהטעם ראשון דמשתמש בבע"ח דאסור אף היכא דליכא חשש יחתוך זמורה. וצע"ג. ואפשר דמכח דבהמות רחוקים הו"ל צדי צדדים כמ"ש המג"א שם ועדיין צ"ע:

מג"א ס"ק י"ב ע"י ישראל משום צער בע"ח. לא ידעתי אמאי העלאת הבהמה מן המים אסור כמ"ש המג"א כאן סקי"ט דאסרי' טלטול מוקצה במקום צעב"ח. ומ"ש הכא דשרי דהוי ג"כ טלטול מוקצה. ואולי י"ל דמיירי היכא דא"צ ליקח האווזה ולטלטלה רק שמונח האווזה במקומה והוא מכניס האוכלים לפיהן. והכי משמע לישנא דהרמ"א בת' שכ' שאין כאן מלאכה רק עובדא דחול:

מג"א סקי"ה ולפעמים מוליכים אותו חוץ לי"ב מיל ובני הב' החתן החריף מהו' שמואל אמר דלהך שיטה די"ב מיל דאורייתא לכ"ע ממילא מוכח דליכא בזה משום שביתת בהמתו כיון דאין בו כרת וסקילה כמ"ש הגמרא. והיינו מסוגי' דע"ז דר"א בן בתירא מתיר בסוס. הא מ"מ ניחוש דיוליך הבהמה מחוץ לי"ב מיל ונהי דטעמא דנסיוני בזה ל"ש בזה מ"מ קיימא האידנא משום שאלה ושכירות. ודבריו נכללים ומדוקדקים בזה לישנא דהש"ס שם בן בתירא מתיר בסוס שעושה מלאכה בדבר שאין בו חטאות ולמאי דקדק שאין בו חטאת. ולא נקט יותר אין בו איסור מלאכה דאורייתא אלא דהוא חשש איסור דאורייתא דשמא יוציא חוץ לתחום. דמכל מקום כיון דאין בו חיוב חטאת לית בי' משום שביתת בהמתו ודו"ק:

סימן שו

סעיף א' וי"א שאם אין הבהמה ק' לי הא הדבר פשוט דכה"ג אסור כדמפורש בסוגיין דאסור להחשיך להביא דבר שהוא מוקצה כגון תבנא סרי' וכדאיתא לקמן סי' ש"ז ס"ח.

ותוס' כ"כ דרך פירוש דאם גרסי' אין מחשיכים להביא בהמה איירי בקטנה שא"י להלוך ברגלים. והיינו דלהגירס' מוליכים מיירי בגדולה. אבל הדין וודאי דקטנה אסורה ואמאי נקיט הש"ע בלשון וי"א. ובלבוש לא כ' בלשון וי"א רק בסתם והנ"מ בבהמה גדולה וכו':

מ"א ס"ק ד' אבל אסור להביאה בידו אם הוא חוץ לתחום. ואינו מותר אלא ע"י קריאה. אבל לילך מעבר לבהמה ולרודפה לעיר לא. תוס' שם. וראיתי שכ"כ הא"ר ולענ"ד אינו מוכח. די"ל דתוס' כ"כ רק לאוקימתא דרבינא. דאוקי לברייתא כגון דתחום שלה מובלע תוך תחום שלו. א"כ מדקתני בברייתא קורא לה. ולא קתני דהולך מעבר לבהמה ורודפה מוכח דזה אסור. אבל לפי"מ דקיי"ל כשינויי דרנב"י דתנאי היא. א"כ הברייתא כפשטו דהוא חוץ לתחום שלה ושלו ואינו יכול לילך לשם. י"ל באמת היכא דהוא תוך תחום שלו. דמותר לילך מעבר לבהמה ולרודפה. ומה"ת להמציא איסור כיון דלא מוכח כן מהברייתא וביותר י"ל דרבינא דהו' ס' דמבחוץ לתחום שלו אסור לקרות לה דגזרי' שמא ילך לשם. מש"ה בתוך תחום שלו גזרי' נמי לילך ולרודפה שמא יביאנו בידים אבל לדידן דבבהמה ל"ג. י"ל ג"כ דתחום שלו מותר לילך ולרודפה דלא גזרי' שמא יביאנה בידים ודו"ק:

מג"א ס"ק ז' שכר שבת בכיוצא בזה. נ"ל היינו בכיוצא בזה דהוא ענין קנס ולא הוי שכר שבת רק דמחזי כשכר שבת ואפשר דג"כ רק בהבלעה. אלא שאם תחזור באמצע שבוע. וחשב לימים בזה דוקא שרי בפחיתת חיב:

מג"א ס"ק ט"ו למכור מצות שלו לאחר. ולהפקיר דבר בשבת ע' בשער המלך פ"ה מהל' לולב ה"ב:

מג"א ס"ק ט"ז ועפי"ז פסק בש"ע שם להתיר שומא. ובסמ"ע הוסיף להתיר מדידה כצ"ל:

סעיף י"א בהג"ה בכתב שלהם. ע' לקמן סי' ש"מ מג"א ס"ק י'. ובסי' תקמ"ה סכ"ג. ובשו"ת תשבץ ח"א סי' ח':

סימן שז

מג"א ס"ק ג' אפי' בכולה אסור כמ"ש בהגמ"נ. אפי' בכל השבוע (מק"ח):

סעיף ה' והוא שיהיה שם מקצת חולי בת' חו"י סי' מ"ו מסתפק. די"ל דדוקא באמיר' לנכרי לעשות מעשה אבל אמיר' לנכרי שיאמר לנכרי אחר י"ל דשרי לגתרי:

שם שלא עירבו לרחוץ בו המצטער. משמע דמצטער מותר לרחוץ אפי' גופו בחמין שהוחמו מע"ש וקיל יותר משאר שבותים. כיון שהוא רק מכח גזירה וכמ"ש הריא"ף פ"ב דביצה. ע' שו"ת דברי יוסף סי' ס"ד:

סעיף י' מותר לומר. בתוס' עירובין מ"ג א' ד"ה הלכה. ומשמע דסייר פירא לית בי' איסורא דאפי' בשכר שרי כדאמרי' שמור לי פירות שבתחומך ואני אשמור פירות שבתחומך ע"ש. וק' לי הא להדיא מפורש ברייתא בב"מ כ"ח השוכר את הפועל לשמור זרעים וכו'. מבואר דאסור לשמור בשכר. והוא בש"ע סי' ש"ו ס"ג. וצ"ע:

מג"א ס"ק כ' אני נהגתי לומר. ק' לי הא בלא קצץ ורואה שעושה מלאכה בשביל ישראל צריך למחות בידו. ה"נ אף אם הנכרי הוא שליח בשכר. מ"מ על הפתיחה אינו מקבל שכר. גם הא המג"א שם סק"ט כ' בשם הגמ"ר דלהבעיר בעצי ישראל דצריך ליטול רשות מבעל העצים ל"ש אדעתא דנפשי' עביד ומכ"ש בזה. ואפשר דהכא דהפתיחה אסור רק משום חומרא מקילין בזה. או די"ל דלעיל סי' רנ"ב הכל רק בנתן לנכרי בחול לעשותו אלא דלא א"ל לעשותו בשבת. אבל בלא אמר לו מעולם לעשותו אין לו למחות. וצ"ע וע' לקמן סי' זה במג"א סמ"ז:

שם באו"ד משמע דאסור לומר לפתחה. וכן החמיר הפ"ח יו"ד סי' קי"ח סק"ח:

מג"א ס"ק כ"ד דיכול ללמוד. ע' ש"ע אה"ע ססי' קל"ו:

שם באו"ד וכן משמע באגודה. וכ"כ בבאר שבע בקונטריסו סוף הספר נקרא באר מים חיים אות ד':

מג"א ס"ק כ"ט וי"ל באכילת העכו"ם. ולענ"ד י"ל דאמירה לעכו"ם דאסרו חז"ל דדמי לשליחות. דאף דאין שליחות לנכרי. ומ"מ כיון דבישראל כה"ג יש בו שליחות אסרו חז"ל. ובאכילה דאמרי' קדושי' דף מ"ג דאף למ"ד יש שליח לד"ע. מ"מ באכול חלב ובעול ערוה פטור דלא מצינו זה נהנה וזה מחייב. מש"ה לא אסרו אמירה לנכרי:

שם באו"ד לומר לעכו"ם כבה דליקתך. ע' ת' ב"ח ח"ב סי' נ':

בס' תוספת שבת אות מ"ט כל שבות וכו' והתוס' הקשו עליו. לענ"ד אין זה כוונת קושית תוס' דגם י"ט לאחר שבת נימא הואיל דהא בה"ש מותר פחות פחות מד"א. אלא דכוונת קושיתם דהא שקושטא דמילתא גם לפי שינוי' דהש"ס אף דבי"ט דעלמא צריך להוליכו אף בשביתתו ברה"ר משום גזרה אטו י"ט אחר השבת דאז א"א להוליכו פחות פחות מד"א דשבות דאפוקי יומא חמירו מ"מ בשבתות דעלמא לא לצטרך בכה"ג דל"ש לגזור אטו שבת אחר יו"ט דמ"מ גם בזה לשתרי דהוא שבות דעיולי יומא. ונראה שזהו כוונת המהרש"א עיי"ש:

סימן שח

סעיף א' תשמיש א' אסור לטלטלו. אם בשבת רצונו שלא להחזיק עוד הסכין למילה אלא להחזיקו כשאר סכינים לכל דבר י"ל דבזה נסתלק הקצאתו ומותר למה דקיי"ל בשבת כר"ש דלא אמרינן מגו דאתקצאי. אלא דא"כ יהיה מותר לצורך מקומו אף בעוד שמחזיקו למילה כיון דיש לו מקום היתר לבטל הקצאתו. ע' מ"ש לעיל סי' ר"ט במג"א סקי"ב בגליון ובסמוך במג"א סקי"ט בגליון. ואולם מדברי תוס' ריש ביצה ד"ה אין מבקעין וכו' דהוי' מוקצה מחמת חסרון כיס. והרי עתה שרוצה לבקעו לעצים מבטלו מהקצאתו לבנין ואפ"ה אף לר"מ אסור וצלע"ג:

ואולם אף אם מע"ש אמר שאינו רוצה להחזיקו לסכין של מילה אלא כשאר סכין י"ל דלא מהני דהרי בסי' ש"י ס"ז בהג"ה גבי כיס של מעות אא"כ עשה בו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מתורת יחוד. והתם בכיס הוי מוקצה מ' חסרון ומשמע דלא מהני בטול יחודו מע"ש בדבור רק במעשה. ומה דכ' המג"א סי' ש"ח סק"מ דבחריות כיון דקיימא לעצים כמו לישיבה כמו לעצים אלא בטל מחשבתו בגדרן לעצים מש"ה מחשבת ישיבה מוציאה מידי מחשבת שריפה. צ"ל דבכיס כיון דיחדה למעות והניח בו מעות הוי מעשה ולא מהני מחשבה לבטלה ושאני בחריות דהגרידה לא מקרי מעשה דגם לישיבה צריך הגרידה ואין המעשה מוכח עלי' דלשריפה הוא. וא"כ בסכין של מילה ומל בו וכן סכין של שחיטה ושחט בו י"ל דבאמירה לא נתבטל יחודו אא"כ ע"י מעשה. וכ"ז צל"ע לדינא:

סעיף ג' הג"ה אבל בנגיעה בעלמא. ע' רסי' תקי"ג ובמג"א שם:

שם היתר המונח על דבר מוקצה. אפי' היכא דמנדנד דה"ל טלטול כלאחר יד לצורך דבר המותר ע' מג"א לעיל סי' רס"ה סק"ד:

שם כלאחר יד. לפ"ז מותר רק לצורך גופו ומקומו. וק' לי הא מדברי ש"ש לקמן סי' ש"י סח"י מבואר דטלטול בגופו אפי' לצורך דבר האסור מותר. והרמ"א שם לא חלק. א"כ הכא ג"כ נימא דלא הוי טלטול כלל ואפי' לצורך האסור לשתרי ובמקור הדין במוהרי"ל בשו"ת סימן רכ"ב מדמי לה להיא דקש שעל המטה מנענע בגופו:

מג"א ס"ק ז' שהוא בידו. קשה לי מהירושלמי הובא בר"ש פ"ז דדמאי מ"ב דפריך שם ולא נמצא מטלטל תרומה טמאה בשבת. והא התם כבר הוא בידו ומותר לטלטלו להניחו על השלחן ואף לדעת האבן העוזר לעיל סי' רס"ו דלא מהני הך היתירא אלא בכלי דמלאכתו לאיסו'. כיון דבלא"ה יש לו היתר לצירך גופו ומקומו אבל במוקצה גמור לא. הא ומ"מ דעתו שם דבשכח מעות בכיס כיון דלא היה בסיס ומותר לטלטל עם המעות לצורך

מקומו מותר ג"כ כשהוא כבר בידו וה"נ הא הכוס לא היה בסיס בה"ש ה"נ שהיה בסיס גם לדבר המותר שהיה בו יין חזק וגם הא משמע דמזגו לו בשבת:

סעיף ה' כלי שמלאכתו לאיסור. וה"ה כלי שהוא מוקצה מחמת חסרון כיס נראה דמותר אף דאין בו היתר לעצמו לצורך גופו ומקומו. דהא מקור הדין זה יצא מההוא דמדוכה דיש בו שום. והרי בר"פ כל הכלים רצה להוכיח מזה הברייתא דכלי שמלאכתו לאיסו' אסור לצורך גופו ומקומו. הרי אף דאין לו היתר כלל. אפ"ה מטלטל אגב השום. ולפ"ז ה"ה הנר שהדליקו בו בשבת מותר ע"י ככר ותנוק. וכן הביא המאור בשם חכם א' וע' לעיל סי' רע"ט ס"ג ובט"ז סי' שי"א סק"ה וע' תוס' ביצה דף כ"א ד"ה כנונא ודו"ק:

מג"א ס"ק י"ז דאם זרקה בשבת שרי. ואם זה המוצא באשפה א"י אם נזרקה מע"ש או בשבת. י"ל אוקי כלי אחזקתו דגוף והיום נשבר. ומ"מ צ"ע אם מהני חזקה בדשי"למ להסוברים דהרוב לא מהני. ואם מצא במקום שאין רשאי לטלטל בכרמלית או ברה"ר. ורוב העיר ישראלים י"ל דמסתמא נשבר מע"ש. ולדינא צ"ע:

מג"א ס"ק י"ט ומזה יש ללמוד. לענ"ד אין ראי' דהכא דעדיין הפתח להחזיר לבית לתשמישו הראשון ואין שם כלי עליו וע' מג"א בסמוך סקל"ח. אבל בכלי שמוקצה מחמת חסרון כיס שנשבר בשבת דעתה עומד למלאכה אחרת לא הוי מוקצה אלא לר"י מטעם מגו דאתקצי בה"ש אבל לר"ש שרי כמבוא' ריש ביצה. וזהו דינא דלקמן רסי' תק"א:

סעיף י"א נוטל חודה. ודעת הרשב"א בח"י דדוקא בניטל מבע"י. אבל בשבת יש להתיר כיון דעושין מעין מלאכתן והוכנו אגב אביהם ומדמי ליה לשירי מחצלאות בסעיף שלאחר זה. ולענ"ד כיון דפסקי' בשירי מחצלאות דזרקן לאשפה מבע"י משמע דבזרקן לאשפה בשבת שרי. הרי דעדיף ממחט. (ע' בהרשב"א דס"ל באמת דזרקן לאשפה בשבת אסור דדמי ממש למחט) דאנן מחלקי' דמחט גרע יותר דאין עומד כלל למלאכתו א"כ אין ללמוד זה מזה כלל וצ"ע:

סעיף י"ג מותר לטלטלן. אם הבעלים עניים. ומותר גם כן לעשירים שבבית הבעלים עניים. אבל לעשירים אחרים לא. תוס' דף קכ"ז ב'. וע' ט"ז ססי' זה:

מג"א ס"ק כ"ח והקשה המ"מ מ"ש מכל שברי. ובהרשב"א בח"י תירץ דהכא לא מבטל ליה איניש ממלאכתו בהכי ליחודי לכסויי בי' מנא ולסמוך כרעי המטה אלא דעתי' לתקוני ולאהדורי למלאכתו במיוחדת לו. ומה"ט מחלקינן בין חצר לכרמלית. דבכרמלית דלא מנטר לא הקצי מדעתי' אלא דעתי' לטלטלי' ע"י גמי לח אבל בחצר דמצטרי מקצי' דעתי' מני' עד דמתקן לי' וכ"כ הר"ן בשם הראב"ד:

סעיף כ"ב אבל בכל מידי דאורחי'. המייחד נייר חלק לקנח בו אם הוא נייר טוב שעומד לכתיבה בעי' שמייחד לכך לעולם ומהני לכ"ע כיון דלאו בר מעשה הוא. אבל בנייר גסה סגי בייחוד לשבת א' מג"א לקמן רסי' שי"ב סק"ב ובתוס' שבת שם וכו':

סעיף כ"ג להבריח הזבובים. הכל בו סיים ובלבד שלא יהרוג הזבובים כשיבריחם. עכ"ל ד"מ:

מג"א ס"ק נ"ו דלא חזי לאכול חי אסור וה"ה. נלע"ד דמ"מ מותר להשליך לכלבים דמהשתא דרוצה ליתנו לכלבים נעשה מוכן לכלבים ומותר למאי דקיי"ל כר"ש דלא אמרי' מגו דאתקצי לבין השמשות ורק לטלטל בעלמא אסו' דכל זמן דאינו מיחדו לכלבים מסתמא לא יתן לכלבים ולא חזי לכלבים. ונלע"ד דזהו כוונת הרע"ב פכ"ד מ"ד דשבת ד"ה מחתכים דלועים וא"צ לדברי תוס' שהביא תוי"ט שם ודו"ק:

סעיף ל"ח בטל אגב עפר הבית. ובנ"ש כ' דאם יש רצפת אבנים או נסרים שרי:

סעיף מ' כל בהמה חיה ועוף. ואסו' לטלטל לשתק בו תנוק כשבוכה. תוס' שבת דמ"ה. ולהלק"ט ח"א סי' נ"ה נראה דאשתמיט ליה:

מג"א ס"ק ע"א בכרמלית אסו'. ע' ת' מהר"ם די בוטן סי' כ"ח:

סימן שט

סעיף ד' שכח אבן. בשו"ת מקור ברוך סי' ג' תמה דהא יש יין בחבית. וכפירש"י אמאי לא הוי החבית בסיס להיתר ולאיסו' ונדחק כיון דבסיס להאבן אינו אלא פי החבית. פי החבית אינו בסיס ליין ושאני בכלכלה ופירות דהפירות והאבן הם תוך הכלכלה עיי"ש. וע' א"ר ות"ש:

שם יכול להגביה כמו שהוא. לשון רש"י מגביה לחבית כולה ומסלקה מבין החביות ושם מטה על צדה עכ"ל. משמע מיד אחר שסלקה מבין החביות אסור לטלטל החביות עם האבן שעליו כיון דאפשר לנער שם. וק' לי הא כיון דהמוקצה בידו יכול לטלטל למקום שירצה כדלעיל רס"ו סי"ב והכא דמי לשכח כיסו בשבת דאף לאבן העוזר שם שרי:

שם מותר להטות ולנער בשבת. אבל מכל מקום אסור להגביה החביות היכי דצריך למקומה. כך נ"ל לדייק מדברי תוס' שבת דף קכ"ג ע"א ד"ה האי פיגול. אולם מדברי תוס' פ"ד דשבת דף נ"א ע"א ד"ה או שטמן וכו'. משמע לכאורה דלא ס"ל הכי דא"כ לא הוי צריכים לפרש דמיירי בענין דא"א לאחזו בקדירה הא בפשוטו ניחא דבאמת בסיס לא הוי כיון שדעתו ליטלה בשבת מש"ה במגולה קצת מותר לנערה אבל באינו מגולה קצתה דא"א לנער אא"כ יאחז בדפני הקדרה ויגביהנה וינער ע' במהרש"א שם וזה אסו'

דטלטול גמור לא שרי כיון דמ"מ הניח בכוונה ולא היה לו להניח בענין שיצטרך לעשות טלטול גמור. אע"כ דס"ל דהוי לגמרי כשוכח. וצ"ע. ולאחר העיון נלע"ד אף דבתחלה כשהעתיקו פירש"י היינו סבורים דא"א לנער ע"י אחיזת הקדרה כ"א להגביה הקדירה כי זהו היה עיקר החילוק בין מקצתה מגולה או לא. מ"מ אחר שהקשי לפירשי' ממתני' דניער את הכסוי דמשמע אף באינו מגולה. והא דלא הוי בסיס היינו כמו שפי' ר"ת כיון דאין דעתו שם לכל השבת. באמת מזה מוכח ג"כ דע"י אחיזת הקדרה א"צ להגביהה כ"א לצדד ולנער. ומש"ה הוצרכו לתרץ דמיירי שהקדירה בלועה בתוכה באופן דאין סתירה בדברי תוס' דשפיר י"ל לדינא דבמניח ע"ד ליטול בשבת אסו' להגביה ולנערו אלא דבקדירה אפשר לאחזו בדפני הקדירה ולנער בלי הגבהה ודו"ק:

מג"א ס"ק ו' על האפר שברי עצים. לענ"ד אין מזה ראי'. דאין שברי עצים מכסים לכל האפר אלא דמונח בכמה מקומות שברי עצים ונהי דבמקום העצים י"ל דהאפר שתחתיהם הוי בסיס מ"מ האפר שבצדדים לא הוי בסיס. דאין האפר גוש א' שיהיה הכל בסיס:

סימן שי

סעיף ז' והיה עליה בין השמשות. לשון הרש"י כל בהש"מ ע' במשבצות זהב בפתיחה לה' י"ט פ"ג ח"ב אות א':

שם בהג"ה אא"כ עשה בו מעשה. מבוא' דבאמירה בעלמא לא נתבטל יחודו. ועמ"ש בסי' ש"ח ס"א בגליון:

מג"א סק"ה וכ"ע מודו בזה דהוי כלי שמלאכתו לאיסור. לענ"ד לאו כ"ע הוא דלפ"מ שכתבתי לעיל סי' רע"ט במג"א א"ח דהרשב"א בחי' שבת ד' קכ"ב. וכן בתשו' תשב"ץ בשם הראב"ד דנר לא מקרי מלאכתו לאיסו' דאיני משמש מלאכת איסור. אלא דהאיסו' מונח עליו א"כ ה"נ במטה שאינה משמשת מלאכת איסו' רק דהמעות מונח עלי' לא מקרי מלאכת איסור: ובלבוש כאן כ' פלוגתא אם המטה מקרי מלאכת איסו' או כיון דהמטה אינו עושה דבר רק דהמעות מונח עלי' לא מקרי מלאכתו לאיסור והיינו כדברינו:

מג"א סק"ו א"צ לנערו. ונלע"ד שכן מוכח להדי' דעת תוס' והרשב"א בחדושיו שהקשו דמאי פריך הש"ס הא אין עלי' מעות דלמא מיירי בשוכח שיש עלי' מעות דאסו' היינו טלטול גמור ואינה נשמטת אף טלטול גמור מותר עיי"ש. ולשטת הרמב"ם דגם באינה

נשמטת אם אפשר לנער אסור א"כ ע"כ הא דנשמטת אסור היינו בא"א לנער משום בסיס. א"כ מוכח דמיירי במניח בכוונה באמת ליתא לקושי' תוס':
סעיף ח' לכסות בו רוק וכו'. ע' לקמן ססי' שי"ג במג"א:

סימן שיא

סעיף א' באותו רשות ע"י ככר. מבואר דטלטול כדרכה ע"י ככר או תניק עדיף מטלטול כלאחר יד בלא ככר או תנוק ובטלטול המת לצורך מקומו הוא בהיפוך דטלטול מן הצד שרי כדלקמן סעיף ה'. וכדרכה ע"י ככר או תנוק אסור. ע' מג"א סקי"ד:
שם ואם אין לו ככר או תנוק. ק' לי אמאי נחשוב המטה עצמה שלא נעשה בסיס לככר או תנוק לטלטל על ידי המטה. דהא כא"ת לאו דוקא דה"ה כלי כמ"ש המגן אברהם:
מג"א סק"ב ואם היה חי. ואם היה חי בע"ש מותר לטלטל אח"כ המטה והיינו אחר שנסתלק המת מהמטה דאין מוקצה לחצי שבת. וכן פירשו תו"ש ומחצית השקל. ולי תמוה דהא ע"כ מיירי היכי דלא הוי מטה בסיס כלל כגון בשוכח או מת בשבת הוי כמונח דאל"כ אמאי מנער דהוי טלטול מן הצד הא המטה עצמה אסורה בטלטול:
מג"א ס"ק י"ד ה"ה דלצורך מקומו שרי. ולפ"ז מ"ש בהג"ה אבל ע"י עכו"ם יש מתירים לכאורה בפשוטו יש היתר ע"י עכו"ם כיון דהוי לצורך מקומו דיש היתר ע"י ישראל בטלטול מן הצד שרי בעכו"ם לגמרי כדאיתא לעיל סי' רע"ו סעיף ג' בהג"ה. ע' במג"א שם ובסי' רע"ז סק"ט:
סעיף י"ח וטלטול בגופו. ע' בסי' ש"ה במג"א ס"קט וסי' ש"ח במג"א סק"ז:
מג"א ס"ק כ"ב צע"ג דהא סי' ש"י. כך הקשה בלבוש ומחלק בין חטים לצנון עיי"ש:
שם בא"ד כל זמן שלא השרישו. והכי מוכח מדברי תוס' דשם להדיא במה שכתבו דמשמע ליה דמשום שבת נקיט נמי מקצתן מגולין וש"מ דאתי' כרבנן. ולכאורה תמוה דעדיין יקשה דדלמא אתיא כר"א תדאי ומאי דבעי' מקצתן מגולין היינו ג"כ משום דלא להוי כזריעה. אע"כ דלענין שבת ל"ש דאף אם הוי כזרועים מותר בלא השרישו:

סימן שיב

מג"א ס"ק א' דהוי ליה להזמינם מאתמול. ע' מג"א לעיל סי' י"ג סקי"ג ואם שכח להזמינם מאתמול י"ל דשרי כמו בסי' שנ"ה ס"ג בהג"ה:
מג"א ס"ק ד' מ"מ עדיף לקנח בו מהצרור. ק' לי למ"ש המג"א סי' ג' ס"ק י"ב דהאור שולט דשיניו התחתוניות נושרת זהו מצד הכישוף. א"כ היאך פרכי' בסוגיא דשבת א' אההיא דצמר ועשבים מקנח בעשבי' הא המקנח בדבר שהאור שולט בו שיניו התחתון כושרת

בו. הא זהו רק מצד כשוף ועדיף הצרור כמו בחרס ונהי דמדינא עדיף צרור מעשבים יבשים שהם חדים ומחתכים הבשר מ"מ הו"ל למפרך מה"ט. אבל לא מהטעם דהאור שולט בו וצ"ע:

סימן שיג

מג"א ס"ק י"ז גמ' ב"ח. לשון הב"ח משום דמוסיף על הבנין א"כ משום אשוויי גומות:

סימן שיד

ואפי' נקב בעלמא אסור. ק' לי מאי אפי' הא לנקבה חמור מלשברה דנוקבה אף במוסתקי אסור אח"כ מצאתי שעמד בזה במשבצות זהב סק"ו ובאשל אברהם סק"ח:

מג"א ס"ק ה' ע' ברכות נ"ד. צ"ל בכורות:

בא"ד ול"נ צ"ע על הגאון. ע' רשב"א ח"י שבת ק"ה ד"ה אלא בהא:

בא"ד ואפי' במלי דרבנן אסור. ונלע"ד דכן מוכח להדיא מהא דפרכי' סוכה ל"ב והא הוי פסיק רישי' והא התם האיסור מיעוט ביו"ט הוא רק דרבנן כמ"ש בגליון לקמן סי' תרמ"ו:

סעיף ז' יכול להתירו. מותר לפתוח מסגר הדלת ע"י כלי אומנות שקורין טיטרי"ך ועכ"פ ע"י עכו"ם בוודאי שרי מהר"י הלוי אחיו של הט"ז סי' ל':

שם להתיר קליעתו. ע' מג"א לקמן בב"י שי"ז בשם הרמב"ם וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ד דפסיקת תלוש. ע' פרי מגדים ססי' שי"ז:

סעיף י' ע"מ שלא להסירו בשבת. אלא במ"ש אבל אם אין דעתו להסירה גם במ"ש אסור אשל אברהם סי' שי ז סק"ב:

סימן שטו

סעיף ב' חשיבי כאהל. היינו לענין דמותר לפרוס עלי' מחצלת ולקרותו תוס' אהל. אבל לא מקרי אהל לענין דלתסר לעשותו כן. דאטו מי אסור לעלות ב' חיטין כשאין בין זה לזה ג"ט. תוס' עירובין דק"ג:

סעיף י"ג על פי חבית. בגן המלך לבעל גו"ו אות נ"ד כ' דזהו רק בחביות יין. אבלבשמן ודבש מותר לכסותה דביין צריך לאויר שבין היין לגג הכלי שיהא ריחו נודף כדאיתא סימן פ"א דמנחות. משא"כ בשמן ודבש:

סימן שטז

מג"א סק"ג פטור קאי על סעיף ב' או זקן פטור:

מג"א ס"ק י"א ומ"מ אין להקל וכן משמע דעת הרמ"א ס"ג דאסור לסגור התיבה דהוי פ"ר לענין זבובים אף דסוגר התיבה לשמור שאר הדברים שבתוכה:
מג"א ס"ק יד דסתמן נצודין ועיקר החלוק בין ח' שרצים דסתמא ולישנא דהש"ע שלא לצורך או סתם הא כשלא לצורך במפורש גם בח' שרצים פטור:
שם בא"ד דהא אין דרכן להזיק אבל שאר שרצים דמזיקין סתמא נצודים בשביל שלא יזיקו וקשה לי דאיך כתב ולהרמב"ם חייב הא כ' מקודם בס"ז דלא ישכנו מותר דגם הרמב"ם מתיר וצע"ג:

סימן שיח

סעיף א המבשל בשבת אם היה הקדרה על האש ולא היה ראוי להתבשל עד שעה ושתים והופך בגחלים שעי"ז מתבשל במוקדם כ' הריטב"א בח"י לשבועות דף יז ע"ב ד"ה אמר ר"ה דאפשר דחייב דקרובי בישול מלתא היא כמו בקרובי עבודה ע"ש:
שם בא"ד אסור לו לעולם עיין לקמן סי' תקלח:
מג"א ס"ק ב'. דלדידהו הוי דשאל"מ. דהא גם בירושלים לא יהיה להם היתר בלא ביטול ויהיה מותר להם גם חוץ לירושלים (מזה משמע דלא כמ"ש הצ"צ דטריפה שנולדה ביו"ט דמ"מ איסור י"ט לא בטל) אע"כ כיון דאיסור חוץ לירושלים הוי לכהנים ישל"מ אינו בטל גם לזרים ה"נ במבשל בשבת כיון דלאחרים הך איסור ישל"מ אסור גם להמבשל ואף דתרומה שנתערבה הוי ישל"מ לכהן טמא מ"מ איסור זרות לא הוי ישל"מ ובאמת גם הזר אסור לאכלו בטומאה דהך איסור כיון דישל"מ לכהנים גם לזר לא בטל:
שם בא"ד אפשר דמיירי כשנתערב וה"ה כשנתערב בשבת לאחר שבת מותר דנהי דביום שבת לא נתבטל מכח ישל"מ מכל מקום מתחיל הבטול לאחר שבת:
סעיף ג וחפי' בתולדת חמה ונ"ל דאפי' דיעבד אסור כדמשמע בסוגיין במה דאמרי' מי סברת אסיפא קאי ארישא קאי וכו' ומ"מ אפשר דלאחר שבת מותר אף למבשל עצמו וצ"ע לדינא:
מג"א ס"ק י אפי' מבע"י אבל הרשב"א בחי' כ' להתיר להטמין בחול מבע"י להחם בחמה דכל שהוחם בע"ש מן החמה מצטנו לגמרי בליל שבת והו"ל בשבת דבר שאינו מוסיף הבל אף דחול בעצמותו מקרי מוסיף הבל כדלעיל סי' רנז סעיף ג' היינו בתבשיל רותח אבל לא בתבשיל צונן כדאי' פ"ב דחמימי חיים וקרירי מקרר:
שם בא"ד ובירושלמי איתא בהדי' דאסור וכ"כ להדיא בח"י הרשב"א מההיא דירושלמי:

שם באי"ד אבל מע"ש מותר בח"י הרשב"א כ' וז"ל ומשהה ע"ג תולדת חמה לא מצינו מי שיחמיר עליו לשהות וכ"ש למ"ד להחזיר תנן עכ"ל משמע לצדד להקל דאף מה דאסור להשהות ע"ג כירה מותר להשהות ע"ג תולדת חמה ונלע"ד דיש לדון דגם על תולדת אור מותר דלא גרע מכירה גרופה כיון דל"ש בי' שמא יחתה:

מג"א ס"ק יא אפילו ליתן על הכירה וליתן על הכירה קודם ההיסק תבשיל לח בעודו רותח ואחר שיצטנן יסיק הנכרי הכירה י"ל דשרי לכתחילה דהא דא' נותן את המים וא' נותן את האור הראשון אסור מדרבנן כיון דאלו האור שם דאז היה חייב משום מבשל אבל בזה דבעידנא דנותנים שם אף אם היה שם היה מותר דאין בשול אחר בשול ולאחר שיצטנן לא עביד מידי וצ"ע לדינא:

סעיף ה אפילו בכלי שכי' ובכלי שלישי עיין אשל אברהם סי' זה סקל"ד:

שם בהג"ה ונהגו ליזהר לכתחלה ליתן ובדיעבד י"ל דאף בכלי ראשון מותר כיון דיש מתירים לגמרי אשל אברהם סי' שכג סקי"א:

מג"א ס"ק לא דאין בשול אחר בשול וכן בצוק"ר מותר מה"ט וכ"כ בתשו' פמ"א ובמרדכי ואגודה סיימי' ומ"מ טוב להחמיר:

סעיף י ולערות עליהם מכלי ראשון באו"ה כלל ל"א סקכ"א כ' דאין איסור אלא לערות על התבלין עצמן אבל לשפוך בצדן לא עכ"ל ועיין בפמ"ג יו"ד סי' צה בש"ך סקי"ח:

מג"א ס"ק לב ואם עירה אזי הקליפה אסורה אם מותר לקלף הקליפה ולא הוי כמתקן עיין באשל אברהם לקמן סי' שכג סקי"א:

מג"א ס"ק לה ונ"ל דאסור עיין בספר חוות דעת ליו"ד סי' צא באורים סק"ה:

מג"א ס"ק לו וכתב המ"מ. משמע דלדברי הה"מ מיירי הכא אף באיכא פ"ר אולם באמת הה"מ כתב זה רק על גחלת וכמו שביאר היטב הלח"מ שם דבגחלת אין כאן תקון כלי שאינו כלי ואין הצירוף מועיל כלום בחיוב ואין החיוב אלא על הכוונה לעשות ממנו כלי משא"כ במיחקן שיש מיד תקון כלי בשעה שמתחזק אף בלא מתכוין ייב היכא דהוא פ"ר וברור:

סעיף יד כיון שיכול להתבשל שם. ואפי' בתולדת חמה אסור לפשר היכי דיכול להתבשל שם כך מבואר ממ"ש הר"ן בפי' הסוגי' גבי טול בכלי ב' ותן אף דהתם היה בחמי טברי' דהוי תולדת חמה וכ"כ בהדיא בח"י הרשב"א שם ודעת תוס' בדף מח ד"ה מ"ש ממיחם נראה לענ"ד דס"ל דבאור גזרי' שישכח ויניח שם עד שיתבשל אבל בתולדת חמה לא גזרינן דהרי ע"כ אין גרסתם כהר"ן ש"מ הפשירו לא זהו בשולו דא"כ מדלא הניח בכ"ר לפשר מוכח דלפשר במקום שיתבשל אסור וכמ"ש הר"ן א"כ למה כתבו ונראה

להרשב"א הא להדיא מוכח כן אע"כ גרסתם כגרסת רש"י הפשירו זהו בשולו מדלא נתן בכ"ר לפשר אלא דשם דאיירי בחמי טברי' והוא תולדת חמה מותר לפשר ולא חיישינן שישכח להניח עד שיתבשל וחידש הרשב"א דבאור אסור לפשר היכי דיכול להתבשל דודאי דוחק לומר דתוס' היה מסופק בהגירסא ודוק:

סימן שיט

סעיף ו' מתוך קליפתן הירוקה באשל אברהם סי' ש"ך סק"א תמה דאיך מותר לשבור אגוזים מקליפתן ולא הוי מפרק דמ"ש קליפה ירוקה מעץ שעליו הואיל ונתכסה בו ע"ש:

מג"א ס"ק ח' מותר לקלפו קשה לי מהא דאיתא שבת ע"ד א' ולחשיב נמי כותש פירש"י חטים במכתשת להסיר קליפתן הרי אף דכבר נפרקו החטי' משבלים מ"מ במה שמסיר עתה קליפה ע"י הכתישה מקרי מפרק וצ"ע:

סעיף י' ונותן לתוך הסודר ולדיעה א' אפילו במשמרת שרי:

מג"א ס"ק י' אם יש בו קמחים היינו בסודרים אבל במשמרת אסור להצילן במג"א דנראה דקאי אמשמרת בהכרח הוא ואח"כ מצאתי בעזה"י שכ"כ האחרונים:

מג"א ס"ק יא. דדוקא ביין מותר. ההיא מימרא דזעירא נותן אדם מים צלולים לתוך משמרת ואינו חושש צ"ל דזעירי לא ס"ל להההיא דפ' דם חטאת דשרייתו זהו כבוסו וס"ל בטעמא דמתניתין דהיתה עליו לשלשת מקנחו בסמרטוט אבל ליתן מים אסור היינו מטעם שמא יסחוט אבל לפי ההלכה דקי"ל שרייתו זהו כבוסו מים במשמרת אסור כך ביאור כוונת המג"א בשער המלך פכ"ב מהל' שבת:

מג"א ס"ק טז וכ"מ בסי' ש"ך דלא אסרו ואין לדחות דהתם מיירי לאכול לאלתר דבברירה כזו ע"י סחיטה גם מיד אסור כמ"ש המג"א סי' ש"ך ס"ק ד' ואף להט"ז שם סק"ד דמותר לאלתר הא מ"מ מדאסר ר"ח בבוסר דמיירי ע"כ באינו לאכול לאלתר מוכח דבשארי דברים אף כה"ג מותר:

מג"א ס"ק יז להאוסרין אסור ע"י מפה והא דאינו אסור משום שמא יסחיטו כ' הב"י כיון דאינו נשרה במים אלא דבר מועט מהבגד כדי הנחת פיו לא אתי לידי סחיטה וגם אין זו שרייה הצריכה סחיטה שבהגעת מים בבגד כסחוט ועומד הוא עכ"ל:

סעיף יז בהג"ה משום זורה ולא ראינו מי שחשש בזה כיון שאינו מתכוין לכך כ"ש שאין דרך זריקה בכך. עכ"ל הרי"קש:

סימן שכ

מג"א ס"ק ה' עיו"ד בסי' ק"ב. וע"ע לקמן סי' תצ"ח במג"א ס"ק כ"ח:

ס"ט הניחם בחמה לא ידעתי אמאי נקט לשון דיעבד. ולא נקט אבל מותר להניחו בחמה. דהא באמת אפי' לכתחלה שרי כדלעיל סי' ש"ח סט"ז:

סעיף ט"ו על פי החביות. ברמב"ם חבית של מים. ועיין לעיל סי' שי"ט ס"י במגן אברהם שם סי"א:

שם וליתן על גביו הכלי. וכ"ה בגמ' ואנח נטל' עילוי'. משמע דפריסת סודר לחוד ליכא איסו' רק מכח הנטלא שהוא במשקין והסודר נתלכלך במשקי' ממנו. אולם קשה הא פרכינן עלה ומ"ש מפרונקא. וע' תוס' דפריך ממימרא דרבא דפרק חולין. והא התם לא נזכר כלל מנטלא אגבה. והרמב"ם פכ"ב משבת לא כ' וליתן ע"ג הכלים. וצ"ע:

מג"א ס"ק כ"ד כך לכן אין להקל בתשו' בית אהרן נדפסו לקוטו' מהגאון חכ"צ ע"ש אות א' דהסכי' להרדב"ז:

סימן שכא

מ"א ס"ק ז' א"כ הו"ה דאסו' ליתן מים עליו. ע' ת' נ"ב ח"ב חא"ח סי' כ"ז:

סעיף י"ט בהג"ה אבל לאכול לאלתר שרי. ומפרק לא הוי דהקליפה בטילה להפרי. וכמ"ש המג"א לעיל סי' שי"ט סק"ז דכשנתפרקו השבלים מן הדגן מע"ש מותר לקלפו. אשל אברהם לעיל סי' שי"ט סק"ז:

סימן שכד

סעיף ג' המורסן כדרכו. צריך לומ' בדרך זה:

ט"ז ס"ק א' היה לו לומר אפי'. לא היה צריך לזה הדקדוק דהא בהדיא קתני במתני' אבל לא גובלים. מוקמי' לה כריב"ל:

סעיף ד' בקשר שאינו של קיימא. לענ"ד מדברי הרמב"ם פ"י ה"ד שכת' כל הראוי למאכל בהמה מותר לקשור אותו בשבת וכו' משמע לכאורה דבכל ענין מותר לקושרו. וא"כ ממילא הו"ה להתירו. וכך ראיתי בהריק"ש ססי שי"ז שהביא דברי הרמב"ם להקל. וכ' עלה ונראה דהיינו אפי' יהי' מעשה אומן לקיימו כשיבש. עכ"ל:

סעיף י"ג לא על גבי מוקצה. לחד תירוצא תוס' שבת קכ"ב אם נתלשו העשבים לא הוי מוקצה. כיון דבעודם מחוברים ג"כ היו מוכני' לבהמה אא"כ הנהר דמפסיק ולא היה יכול להוליך הבהמה לשם. ולאידך תירוצא שם נלע"ד דס"ל דמ"מ הוי מוקצה לענין טלטול עיי"ש:

סימן שכה

מ"א ס"ק ט' ומוקצה מותר בהנאה עכ"ל. ע' בפמ"ג יו"ד סי' צ"ט בט"ז סקי"ב. וע' בחי' הרשב"א שבת כ"ט ע"א שכ' דהעיקר דמוקצה מותר בהנאה ולא אסרו אלא לטלטלו או לאכלו. ואפי' להשתמש בו בידים כגון הדלקה או לסמוך בו כרעי המטה אפי' במקומו שאינו מזיזו ממקומו אסור עכ"ל ולפ"ז ודאי אסו' לישב על אבן. דע"ל בין סומך כרעי המטה או שסומך עצמו עליו. ע' מג"א סי' ש"ח סק"מ וצ"ע:

מ"א ס"ק י' משא"כ גבי נולד. ע' מג"א סימן תקפ"ו סקכ"ה:

מג"א ס"ק י"ג דאל"כ עכי"ם שהביא דורון. היינו דקאמר דמירי דידעי' שלקטן לישראל ואף דהא מ"מ לא ידעי' דלקטן היום כדקאמר אם יש במינו במחובר צ"ל דלעניו זה באמת מהני דורון דמסתמא לקטן היום אלא דצריך דידעי' דלקטן לישראל אבל בלא דורון אף דידעי' דלקטן לישראל. מ"מ בספק אם לקטן היום מותר להנך פוסקי' דבספק לא בעי' בכדי שיעשו כדאיתא להדיא סעיף מ'. ולפ"ז תמוהי' דברי המג"א דכ' דאל"כ ל"ל דורון וכו' הא אף דידעי' דילקטו לישראל מ"מ בלא דורון ל"ל בכדי שיעשו כיון דהוו רק ס' שילקטו היום. וצ"ע:

מג"א ס"ק י"ד ולערב מותרין מיד. הציון קאי על סעיף ז' וי"א דלערב מותר מיד. והמג"א בא לתרץ דלא יקשה אהא דסתם בסעיף ט' לאסור בספק אע"כ דבו ביום חמור. לענ"ד ז"א דהא לדעת הרי"ף דס"ל דחוששים שמא חוץ לחומה לנו היינו לחומרא בוודאי אף בעלמא דהא אמרי' ת"כ דשמואל ממרחץ וא"כ מאן דמיקל מספק היינו דמפרש חיישי' לקולא וא"כ מפורש דאפי' במת מקילים באופן שאין שום מקום לחלק בין מת לשאר מילי לענין ספק. א"ו דהדינא דהמחבר בסעיף י"ד היינו לדיעה קמייתא דהכא שכן דרך המחבר לפסוק בכ"מ כדיעה א'. אולם לדינא בהא יש לחלק בספק מחוץ לתחום די"ל בעלמא לא בעי' בכ"ש כמ"ש המג"א סקי"ט. ומשום דיש לנו ה' סברות להקל דעת הסוברים בתחומין דאפי' וודאי לא בעי' כ"ש וסברא דבספק לא בעי' כ"ש משא"כ במת דלכ"ע בעי' בכ"ש ה"נ בספק מחמירי' ודו"ק:

במחבר סעי' י' מותר לישראל להשקות בהמתו. במתני' ובריייתא קתני משקה אחריו ישראל וכ"ה ברמב"ם וכ' רש"י דדוקא נקט אחריו דניכר דמילא הנכרי לצורך עצמו ולא ידעתי למה לא הובאו דברי רש"י להלכה:

מג"א ס"ק כד כגו' דאיכא סכנת דרכים אסור. ונלע"ד דאם העכו"ם הביא דרך ר"ה והיה ג"כ חוץ לתחום אף לדעת הי"א בסעיף ח' דמשום תחומין לא בעי' כ"ש מ"מ בזה בעי' כ"ש דעשה העכו"ם מלאכה דאוריית' בשביל ישראל במה שהביא דרך ר"ה. דהא לא

היה יכול הישראל לילך לשם ולשתות כיון דהוא חוץ לתחום. ע' בהר"ן פרק ג' דסוכה דף ר"נ ע"ב שכ' כיוצא בזה. ודו"ק:

סעיף י"א מאכיל אחריו ישראל. דמוקצה מותר בהנאה ע' מג"א סק"ט:

שם דאלו להעמידה עליהן אסור. ובהיפוך ליתן מוקצה לפני בהמה היכי דיכול לטלטלה כגון שנטל גרף של רעי נלע"ד דמשמע מדברי רש"י שבת קמ"ג ע"א דשרי:

מג"א ס"ק כ"ו כדקאי לה באפה. משמע דע"י העמדה ממש אוכלת אף במקום שאין שם עשבים הרבה. וק"ל א"כ עדיין יקשה הא אין צורך למלאכת הנכרי דהא יכול להעמידה על מחובר כדלעיל סי' שכ"ה סי"ג וצ"ע. וראיתי שגם בעל מחצית השקל עמד בזה ונדחק הרבה:

מג"א ס"ק כ"ח א"צ להמתין בכ"ש כיון שאינו. לענ"ד הא חזי' להמקשן דרצה לדמות מרחץ דר"י למכירו. והיה מוכח דבמכירו צריך כדי שיעשו:

מג"א ס"ק ל"ד י"א דבעי' בכדי שיעשו. הלשון אינו מדוקדק דהא הכא בחלילי' פשיטא דלכ"ע בעי' כדי שיעשו בתחומין כמבואר בסוגי' ומטעם דמת חמיר טפי תוס' והרא"ש פ"ג דביצה עיי"ש:

סעיף ט"ז שמא מחוץ לתחום הובאו. ואסורי' לערב בכ"ש ודוקא לאותו ישראל שהובאו בשבילו. אבל לאחר אפי' בוודאי מחוץ לתחום מותר מיד כמו בעלמא דבחוץ לתחום שהובא בשביל ישראל זה מותר לאחר. דבזה אין במת חמור יותר:

סימן שכו

סעיף א' אפילו במים שהוחמו מע"ש. מצטער אף שאינו חולה כל הגוף י"ל דמותר לרחוץ עמ"ש לעיל סימן ש"ז ס"ה בגליון:

מג"א ס"ק ד' שיתערבו יחד שרי. משמע דשרי אף ברחיצה אף דהמים נמשכו ובאו בשבת כיון דבהיתירא הוא כההיא דפותקים מים לגנה ע' בתוס'. ואף דחמים שהוחמו בשבת דרך היתר ג"כ אסור לרחוץ כמ"ש המג"א בסק"ו צ"ל דהכא עדיפא כיון דלא נעשה מעשה בשבת כלל:

מג"א ס"ק ח' דלר"י מטבילין גר בשבת. ראיה זו אינה מובן. דהא פשיטא דמדינא דגמ' אפי' טמא מותר לטבול דלא הוי כמתקן כיון דנראה כמקר אבל לדידן דנוהגי' לאסור רחיצת צונן. י"ל דהוי מתקן ואסור אפי' רחיצת מומר:

סימן שכח

סעיף א' שחיקת סממנים. אם מותר לחולה שאין בו סכנה דברים האסורים משום מוקצה. הארכתי בתשובה:

סעיף ג' מהשינים ולפנים. לשון הגמ' מן השפה ולפנים. וע' ת' אדמת קידש א"ח סי' ד':

סעיף ד' אסור לחלל עליו אעפ"י. וכ"ש בחולה או רופא אומר שא"צ. ב"י בשם הרמב"ן בס' תורת האדם:

סעיף ה' א' מהם סכנת נפשות. ספק סכנת נפשות כ"צ לומר:

סעיף ז' מחמת ברזל. ע' בתבואת שור יו"ד סימן מ"ד סק"ד:

סעיף י' בהג"ה דוקא ישראלים. כיון שהוא מצווה על השבת ואומר לחללו וודאי סומך על המחאתו לבוש:

מג"א סק"ו שומעין לרופא. אפי' בחול משום סכנת החולה:

מג"א ס"ק ה' רמב"ם גמ' יומא דפ"ב ובסוגי' איתא ואע"ג דמכווין לתבר בשיפי. ובראש ואע"ג דמתבר. וע' שהר"ן ספ"ג דשבת שכ' אפי' מתכוין למלאכת רשות אם אותה מלאכה של פ"נ שרי:

מג"א סק"ט אבל הר"ן כ' הטעם ע' בספר תוס' יום הכפורים ובפרשת דרכים דרוש י"ט יבתשב"ץ ח"ג סי' ל"ז ל"ח:

מג"א ס"ק ט"ז רש"י וכ"כ תוס'. דהוי כמו זה א"י וזה א"י דבמלאכת שבת שניהם חייבים. ותמוה לי מנ"ל זה לרש"י ותוס' הא י"ל דדוקא במלאכה שעושים שניהם כגון שהוציאו יחד וכדומה בזה כל א' מקרי מוציא. אבל הכא דעמיץ ופתח העין דאין זה כלל כוחל אלא דעושה הכנה שיהיה ביד העכו"ם לכחול בזה י"ל דמסייע אין בו ממש דהא אין עושה מקצת כוחל וכעין דמחלק השך בנקה"כ יו"ד סי' קפ"א לענין הקפה והיינו מרוויחים ליישב בזה קושית התוס' בשבת די"ל דמ"ה ר"ז ור"א היו סבורים לאסור כיון דבלאו דידי' לא אתעביד הוי כמו זה א"י וזה א"י ואמימר ס"ל דמ"מ בזה דאינו עושה דבר מגוף המלאכה רק מסייע בהכנה דעלמא אין בו ממש וראיתי בשטה מקובצת ביצה כ' ג"כ דמיירי בלאו דידי' לא מתעביד ומחלק בין זה לבין זה א"י וזה א"י דעמיץ ופתח לא מוכח דעושה בשביל כן דדרך בלא"ה לעמוץ ולפתוח עיין ע"ש. ולענ"ד היה נראה לחלק כהנ"ל:

מג"א ס"ק כ"ז (ש"ל). והוא בב"י וכ' עלה ואיני יודע מנין לו לחלק בין הזיד ללא הזיד:

סימן שכט

סעיף ח' ספינה שיש בה ישראל. משמע דוקא בידוע שיש בה ישראל. אבל ברואה ספינה מטורפת וא"י מי המה אנשים שבתוכה אין מחללים דאזלי' בתר רובא דעלמא דהוי נכרים. והוי כמו תנוק נמצא מושלך בעיר שרובא נכרים וצ"ע לדינא:

סימן של

מ"א ס"ק ה' דליכא איבה דיכלי לומר. ע' ת' עה"ג סי' קכ"ג דוקא לגבי איניש דעלמא אבל גבי מושל גדול אין זה התנצלות ואיכא משום איבה:

סעיף ה' בהג"ה דאין בקיאי'. ובפסקו ראשה ל"ש כן וקורעים בטנה. שבו"י סי"ג. ופשוט:

מג"א ס"ק י' וצ"ע מיהו מדסתם הרמב"ם. בתשו' שב"וי ח"א סי' י"ג העלה לעיקר כמהר"א שטיי"ן ואדרבא להכי דקדק הרמב"ם והמחבר למנקט יושבת על המשבר:

מג"א ס"ק ט"ו משמע דלהרמב"ן. לי העני בדעת נפלאו דברים אלו דזה אינו נוגע כלל להרמב"ן דמחלק רק דעובר לא מקרי נפש מדשרי להורגו מש"ה אין מתירים איסור בשביל עובר אבל יושבת על המשבר דכמנח בקופסא הוא ומקרי נפש אלא דהוא ס' נפל י"ל דמספק מחללים שבת כמו כל ס' פקוח נפש:

סימן שלא

סעיף י' אדם שלא מל מעולם מסתפקנא אם גם ביו"ט הדין כן או ביו"ט שרי. דמקור הדין דלמד כן מסוגי' דביצה מפני שצריך לבדקן ולכאורה למה דפסקי' סי' תצ"ח ס"ח איבעי' דעוף שנדרס לקולא וממילא הטעם בלבון הרעפים משום חסום א"כ ליתא לראיית המרדכי. ולזה י"ל הטעם דפסקי' האיבעי' לקולא ע"כ משום דביו"ט שרי מדאורייתא משום מתוך והוי ס' דרבנן וא"כ י"ל מש"ה גבי מילה בשבת מחמרינן מספיקא דאיבעי' דהוי ס' דאורייתא. וא"כ יש לדון ביו"ט דחבורה לצורך שרי מותר למול דדייניגן האיבעי' לקולא דבלבון רעפים משום חסום נגע בה ופרט דנראה מתוס' מגילה ד' ד"ה ויעבירנה דכתבו וגם אין אדם מל אא"כ בקי וכו' משמע דאין דרך בכך אבל איסורא ליכא וכן בהר"ן פ"ק דטרח ליתן טעם במה דל"ג במילה בשבת שמא ילך אצל בקי. משמע לכאורה דלא ס"ל לדינא דהמרדכי וא"כ יש לסמוך על זה ביו"ט דאינו מפורש לאיסור בש"ע:

סימן שלב

סעיף ד' מותר לומר לגוי להקיז. והוא מדברי המרדכי מטעם דאי לא שרינא ליה יעשה כן בעצמו דאדם בהול על ממונו וק' לי דמ"ש מדליקה דלא שרי רק לומר כל המכבה אינו מפסיד אבל לא לומר לנכרי שיכבה ואדרבא בהר"ן פ' חביות כ' לחד תירוצא דמדינא היה מותר בדליקה לומר לנכרי שיכבה דשבות במקום פסידא מותר כמו בצנור אלא חיישינן כיון דבהול שמא יעשה כן בעצמו וע' בר"ן ר"פ מי שהחשיך ולשיטת הרמב"ן שם דמחלק בין ממון דבידו לאינו בידו ולשטת הר"ן שם דמחלק בין מלתא דפתאום עיי"ש. ולהנך טעמא הכא בהקזה דומה לדליקה ואין שום הפרש ביניהם וצ"ע:

סימן שלד

סעיף כ"א אין מצילים אותן. ואם נמצא ביד מין וא"י מי כתבו דקי"ל ביו"ד סי' רפ"א דיגנזו מ"מ בשבת אף היכא דליכא חשש כבוי כגון להציל ממפולת ומים אסור לטלטלן ולהוציאן תוס' בשבת קט"ז ד"ה ספרי מינים ובד"ה כך אין מצילים וע' בכ"מ פ"ו מהל' ס"ת נראה דמפרש דלא כפי' התוס' אלא דהברייתא מיירי בכתבן מין וקיי"ל כר"ט וא"כ אין ראיה לדין זה לאסור לטלטלן ולהוציאן אם נמצאו בידו גם מפירש"י שבת שם נראה כדעת הכ"מ מדכ' כך אין מצילין אפי' בחול וא"כ א"א לפרש בנמצאו דא"כ ברייתא דגיטין דלא כמאן דלר"ט ישרף וכן לר"י באזכרות ולת"ק עכ"פ לא בעי גניזה דהא מותר לאבדן במפולת ומים אע"כ דמיירי בכתבן מין ובברייתא דגטין כר"ט כנלענ"ד בעזה"י:

סעיף כב בהג"ה במקום פסידא. בפשוטו נראה דקאי על כל הסעיף ואף לפרוס עור של גדי דלא יתכבה ממש אלא שלא ידלק יותר מ"מ אסור שלא במקום פסידא אך מדברי מג"א סי' תקי"ד ס"ד מבואר דס"ל דלא קאי רק אסוף דינא דכ"ח חדשים דהאש יתכבה ממש אבל לא ידעתי הכרח לזה דמ"ש המג"א סי"ז וא"ל דהתם משום פסידא דהא הרא"ש ס"ל וכו' ומזה משמע דהוכיח דאף בלא פסידא שרי לענ"ד אינו מוכרח דעיקר קושית הרא"ש אההי' דשפופרת דגרינן שמא יסתפק דס"ל להרא"ש דמדגזרי' לשמא יסתפק משמע דמסתפק הוי מכבה גמור מדאורייתא וכיון דשרי במקום פסידא ע"כ דמדאורייתא לא הוי כבוי וביותר דאם נימא דמ"מ גזרו אף בכבוי דרבנן מ"מ יקשה על סוגי' שבת כ"ט ואי אשמעי' הניתרת בהני אמר ר"י וכו'. אמאי לא בפשוטו דמ"ד דרבנן שרי רק בהנך תרתי דאף אם יסתפק הוי רק דרבנן דאינו מכהה אורו מש"ה ל"ג לשמא יסתפק אבל בקערה דראש הפתילה בתוכה דמכהה אורו והוי כבוי דאירייתא גזרי' אע"כ דגם ברישא הוי כבוי דאורייתא וע' תוס' ביצה ד"ה והמסתפק כ' בהדיא דגרם כבוי אסור מיהו אף

דהתם לא יתכבה ממש אלא שלא ידלק יותר וכיון דמדברי הרא"ש אין ראיה בהיפוך א"כ קיימא דברי הרמ"א כפשטן דקאי על כל הנזכר בסעיף זה ודו"ק:

מג"א ס"ק כ"ז (תוס' דף קי"ב) קכ"ד וע' לעיל סי' שכ"ה מג"א סקכ"ט:

מג"א ס"ק כ"ט הוי דרבנן צריך למחות. ר"ל אף לשטת הרשב"א דאיסור דרבנן שרי למספי' ליה בידים (והרמב"ם אוסר וכמו שפסק המחבר לקמן סי' שמ"ג) הכא גרע כיון שעושה כן לצורך הגדול:

סעיף כ"ו כל המכבה אינו מפסיד. ואם מותר לומר לנכרי אם תכבה לא תפסיד כתבתי בשו"ת:

שם בהג"ה מלאכה שאינה צריכה לגופה. ז"ל הא"ר ואו"ה כלל נ"ט כ' בזה"ז שאין לנו רה"ר וליכא למגזר אטו דאורייתא אם נפלה דליקה אפי' בביתו יכול להציל כל דבר אפי' מעות דבמקום פסידא אין לחוש לאיסור מוקצה וכן מפני הגנבים או אנס או פחד תפיסה או מצור ע"כ לכן קצרתי ברוב דינים בסי' זה וע' ססי' זה בהג"ה או"ה כ' דדוקא הוא בעצמו או אשתו ובניו א"צ לחוש לאיסור כרמלית ותחומין וכו' אבל חבירו ספיקא הוא מיהו באיסור מוקצה דלית ליה שרש מה"ת מותר לכל אדם לסייעו ולטלטל ולהוציא לחצר אפי' אינו מעורב ע"ש שהאריך וכל זה באיסור דרבנן אבל לחפור תחת הקרקע או לחלל שבת ויו"ט בשום מלאכה דאורייתא עבור ממון כלל וכלל לא עכ"ל הא"ר ס"ק א':

מג"א ס"ק ל"ב שלא ימנעו מלכבות. ע' תשו' רש"ל סי' צ"ו:

סימן שלה

מג"א ס"ק א' שאין לנו ר"ה יש להקל. נלע"ד מ"מ יש לפקפק דחיישינן שמא יספוג כמ"ש תוס' וזהו שייך גם לדידן אמנם הא לכאורה מ"ש המג"א בשם הב"י דגם לשפך אסור שמא יביא כלים דרך רה"ר הא הב"י חולק על המהרא"י מתוך דברי הר"י בתיס' וא"כ הטעם משום שמא יספוג ולזה נ"ל דס"ל להמג"א דהב"י סתר רק דגם בנשפך שייך בהול דזהו דוחק לומר דלמסקנא הוא בהיפוך דנשפך שרי אבל מ"מ כיון דמוכח מזה דגזרי' לשמא יביא כלים מה"ת לן לומר לחדש גזירה שמא יספוג והכל טעם א' שמא יביא כלים:

סעיף ד' שמבטלו מהיכנו. ק' לי למה דפסק בש"ע סי' רס"ו ס"ז הכא לשתרי להניח כלי תחתיו ע"ד כשיתמלא לחזור ולשופכו אל הגיגית דכיון דלא היה עליה בה"ש וגם אין דעתו להניח שם כל השבת וצ"ע:

מג"א ס"ק ג' דאל"כ אף בראוי אסור. נ"ל דהכוונת המג"א דהא אף בראוי אא"כ לצורך שבת דהיינו הרבה בכלי א' או באיזה כלים ב' וג' סעודות וא"כ הכא כיון דהיין אסור ממילא ל"ש זה וא"כ בלאו טעמא דביטול כלי מהיכנו ליתסר משום דאדם בהול והתוס' שבת לא הבין ולענ"ד כמ"ש:

מג"א ס"ק ד' ולא יטלטל המוקצה בידים. דבטול כלי מהיכנו קיל מאיסור טלטול מוקצה ע' רש"י בשבת קנ"ד ד"ה והאיכא צער ב"ח וע' מג"א סי' רס"ו סי"ד וסי' שצ"ד ס"ד:

שם בא"ד שהוא מחובר שם במקומה. ק' לי דבשופך תוך כלי מחובר מה שייכות לביטול כלי מהיכנו הא בלא"ה א"א לטלטלו וצ"ע:

סימן שלו

סעיף א' בין יבש. ע' לקמן סי' שע"ב במג"א סקכ"ו:

מג"א ס"ק א' אסור משום לא פלוג. ק' לי הא מבואר בסוגיין דבאמת מותר כה"ג אלא דרב בקעה מצא בה וגדר ואנן סמכינן ע"ז והוא בדרך גדר וחומרא:

שם בא"ד אבל באמת ביבש שאין בו לחלוח. ר"ל דהא דאמרי' דאסור משום דנתרי קינסי ולא משום יעלה ויתלוש היינו דאין בו משום תלישה אלא דהתלישה אסור מדרבנן אטו תלישה אחרת אם כן משום שמא יתלוש לא היה אסור דהוי גזירה לגזירה רש"י:

שם בא"ד וצריך ליישב. ע' שבת ק"ן ב' בתוס' דהביאו ראייה מסוגיא דאמרי' דנתרי פירי דהוי תלישה גמורה ביבש אלא דמוקי לסוגי' בלא יבש עוקצין עיי"ש:

מג"א ס"ק ב' אין מניחים נר עליו. צ"ל בי"ט:

סעיף ח' אפילו אינו נקוב יש ליזהר מליטלו. סוגי' דהאי פרפיסא מיירי רק בעציץ נקוב אבל באינו נקוב י"ל דליכא איסור כלל כיון דעל קרקע ג"כ איו לו יניקה מהקרקע במה שנוטלו ומניחו על מקום אחר לא עביד מידי ובפרט שהניחו על יתידות דגם בנקוב הוא רק דרבנן וא"כ בעציץ שאינו נקוב דלית בי' תלישה כלל מדאורייתא י"ל דהוי כמו גזירה לגזירה ואולי דטעם הש"ע מכח הספק אם דינא דעציץ שאינו נקוב בעץ או בחרס:

ט"ז ס"ק ט' באיסור דאורייתא. ע' מג"א סי' ש"ב סנ"ו:

מג"א ס"ק יא אין לך תלישה גדולה מזו. ע' מנחות דף ע' ע"א ואז גחין ואכיל וכו' אח"כ מצאתי כן בתבואת שור בח"י לשבת ע"ג ב' ובקונטרס מוצל מאש סי' ח"י:

מג"א ס"ק י"ב מנ"ל להרמב"ם הא. ע' ת' מהריט"ץ סי' ע':

מג"א ס"ק י"ג וע' סי' תרנ"ד דאסור להוסיף שם איתא רק דמותר להחזיר הלולב למים בי"ט ולהוסיף מים ודינא דשבת לא נזכר שם כיון דלדידן אסור הלולב לטלטל בשבת ומ"מ הדין אמת דכיון דאם נוטלים לולב בשבת דמחזירים אבל לא מוסיפים כדאיתא במתני'

דפ"ג דסוכה וא"כ ה"ל להדיא לבאר כאן דרך חזרה מותר אבל לא להוסיף מים כיון דהיתר דהוספה לא נשמע מדינא והנה רש"י והרעמ"ב כתבו במתניתין דסוכה דמחזירין שהרי משם נטלו היום מלשון זה משמע לכאורה דדוקא כשנטלו בשבת מהמים אבל אם נטלו משם בע"ש אין מחזירים לאותו מים בשבת כיון דלא היה הלולב במים בשבת אבל לא מצאתי מי שהעיר בכך לחלק בזה:

סימן שלח

סעיף ב' בהג"ה ומיהו בזה"ז. ע' בזה תוכחות מוסר בתשו' זכרון יוסף בא"ח סי' י"ז:

מג"א ס"ק ד' דבמרדכי שם. בס' שולחן עצי שטים מההמ"ש סי' א' סי"ג כת' לתרץ דהרמ"א מיירי בכלי שיר דעכו"ם דהוי כאומר עשה מלאכה בשל עצמך:

שם דאיתא במהרי"ל. בה"ל ערובי חצרות:

מג"א ס"ק ז' גזרי' אבוס. לענ"ד אדרבא התם משמע בהיפוך דדוקא קרקע מרוצף אטו אינו מרוצף גזרי' דקרקע בקרקע מחליף אבל שלחן אטו קרקע ל"ג כמבואר בב"י שם בשם ספר התרומה:

סימן שלט

סעיף ד' כדי שלא יברח. ואם רצה לברוח לעגן אשתו מותר לחבשו תשו' שבו"י ח"א סי' י"ד:

מג"א ס"ק ג' וכל שכן שאסור להלקותו. ומ"מ באומר סוכה שאיני יושב דהדין דמכין אותו עד שתצא נפשו לקיים העשה ולא בדרך עונש י"ל דמותר בשבת משבצות זהב בפתיחה לה"ל שבת:

שם שלא לבטל התמיד בשבת. מצאתי בשו"ת מהר"ם ב"ב סי' קנ"ג וז"ל גם יש חרם קדמונים שלא לבטל תפלה בשבת ויו"ט בשביל תביעה שיש לאדם על חברו אם לא ביטל כבר ג' תפלות קודם:

שם דאין לו אשה ובנים. נלע"ד דלר"ת אף ביש לו בנים אלא שאין לו אשה מותר ממה שהקשו בתוס' על הירושלמי דלשני גבי כה"ג כיון דמתה אשתו דמצוה קעביד לישא אחרת ולא ניחא להו דמ"מ יקשה להו בכה"ג שיש לו בנים מא"ל אע"כ דגם בזה שרי:

שם סומכים ע"ז בשעת הדחק. ומה"ט י"ל דמותר לקבל מאיש חולה ומסוכן על אשה שמת בעלה היכי דיש חשש שלא ימצאו עדות אחרת ת' שבו"י ח"א סי' י"ד:

שם בא"ד וע' באה"ע. וע' תשו' שבו"י ח"א סי' ט"ו:

מג"א ס"ק ו' משום מו"מ. אם מוצא בשבת דבר הפקר מה דאין בו איסור טלטול צ"ע לדינא אם מותר לזכות כיון דליכא מקנה וקונה אינו בכלל אין קונים בשבת והכי מוכח לכאורה מההיא דסי' שע"א ס"ה ובמג"א שם סק"ז דאם יהיה אסור לכתחילה להחזיק בנכסי הגר נימא כיון דהותרה הותרה דאינו עומד להתקלקל ומסתמא לא יחזיק בה אדם בשבת לעשות איסור וצ"ע אח"כ ראיתי שכ' כן אשל אברהם לא"ח שם סק"ז ועדיין צ"ע לדינא וע' עצי אלמוגים סי' שע"א סי"ב:

סימן שמ

מג"א ס"ק ג' בין מן המת. ע' מג"א סי' תקכ"ו סי"א:

מג"א ס"ק ז' קטן אוחז בקולמוס. ע' תבואת שור ססי' ב':

מג"א ס"ק יא התופר ב' תפירות בס' קרבן נתנאל פ"ז דשבת כ' דמ"מ בתופר ב' תפירות ולא קשר איסור דרבנן מיהא הוי ומה"ט אסור לחבר מלבושים בתחיבת המחט ב' פעמים וכ"כ בתשו' גנת וורדים חא"ח כלל ג' סי' י"ז וי"ט באורך עיי"ש:

סעיף יב. משום לש. ע' מג"א סי' של"ו סי"ב:

סימן שמג

ט"ז ס"ק א' קשה לכתו' רחמנא נבלה. אינו מובן שדנים דהוי ב"כ א"כ הוי באמת רק באלו אבל בנבל' אין מצווים להפרישו א"כ אין שייך דלכתו' נבלה הא בנבלה באמת אין צריך להפרישו:

מג"א ס"ק ב' וכ"מ משניות באהלות. ע' בפני יהושע בסוכה י' ע"א ד"ה כמה יהא בין סוכה לסוכה ובין סואר וע' בתשו' זרע אברהם חיו"ד פרק י"ד:

מג"א ס"ק ג' דכל דבר שהוא משום מצוה. ע' לקמן סי' תקל"א מג"א סקל"א:

סימן שמה

מג"א ס"ק א' גם מה שתחתיו הוי רה"י. הגם מה שתחתיו הוי רה"ר כצ"ל (מה"ש) ותמוה לי דלהדיא מבואר בתוס' דתחתיו אינו רה"ר ומצאתי שעמדו בזה האחרונים:

סעיף ד' שכלפי רה"י הם רה"י. אילן גבוה י' ורחב ד' וכלכלה תלויה בו ושוה לגבי אילן הוי הכלכלה חורי רה"י אף בשולי הכלכלה שעמוק יותר מג' הוי רה"י ואף דגדיים בוקעים תחת הכלכלה דבחורי רה"י אין לחוש אם גדיים בוקעים גמ' עירובין ל"ג ובתוס' שם:

סעיף ז' משער לשער. ע' בספר שביתות יו"ט חא"ח סי' ה' ו' ז':

ט"ז ס"ק ה' נראה דאם ע' לקמן סי' שס"ה במג"א סק"ב:

מג"א ס"ק ט' והוי כרה"י. אף במקום שאינו רוחב ד' דהוי חורי רה"י:
מג"א ס"ק י"ד ממיא משחינן נ"ל דנרשם בטעות וראוי להיות בסעיף י"ד כגון ים:
סעיף טז ואין ביניהם ד' על ד'. ע' מג"א סימן תע"ה סט"ז:
שם בהג"ה מצא מין את מHBU וניער והוי כרמלית ר"ן פ"ק דשבת והגהת מיי' פט"ו כצ"ל הנה הב"י השוה דעת הגהמיי' לדעת הר"ן וה"ה ידידי הגאון מוהר"ם ני' בעהמ"ח בית מאיר העלה לדייק מהג"מ מדמדמי לקנה ברה"י. דס"ל בעומד בכרמלית גבוה י' ואינו רחב ד' לא הוי מקום פטור. והשיג מזה על הב"י הנ"ל דהא מדברי הר"ן דפי' דהא דאין כרמלית למעלה מי' מיירי גם במסויים בעמוד בכרמלית הרי דלמעלה מי' הוי מקום פטור דלא כהגמיי' ואני השבתי דלענ"ד אין להוציא כן מהגהות מיי' דהרי מתחלה כשבא לומר דצואה בכרמלית לא הוי מקום פטור למד כן מדברי רב פ"ק דעירובין מצא מין את מינו וניער ואח"כ כ' ובתי כסאות שבין ב' בתים וכו' ואפי' את"ל דצואה ברה"ר הוי מק"פ הכא דרבנן לא אשכחן ולמד זה מקנה בר"ה ולכאור' האי כבר למדה מפ"ק דעירובין ולזה נראה ברור דמה דקאמר ברשויות דרבנן היינו רשויות חצירות ובתים שלא ערבו יחד דהוי רה"י גמור ובזה באמת אף בגבוה י' ולא הוי מק"פ ומש"ה הביא ראיה חדשה מקנה משום דבכה"ג אף בגבוה י' כן או דבא לומר ראיה ראשונה אף אם נימא דבכרמלית הוי ג"כ מקום פטור מ"מ בכה"ג בב' בתים דהוי רה"י לא הוי מק"פ וכמבואר בהגהת ש"ע סי' שנ"ה דבכרמלית הוי ב' דיעות ובב' בתים לכ"ע לא הוי מק"פ וא"כ עיקר ראיית ההגה"מ מקנה לדין האחרון בבתי כסאות בין ב' בתים בזה גם בגבוה י' לא הוי מק"פ אבל בכרמלית י"ל דס"ל ג"כ דלמעלה מי' ואינו רוחב ד' דהו' מק"פ ודברי הב"י ברורים:

סימן שמו

מג"א ס"ק ד' אין מקום ד' הוי כלפנים ואם הקורה אינו רוחב כרוחב הפתח ומונח לצד פנים דעת רש"י דאסור לטלטול משפת הקורה ולחוץ וברז"ה כ' להתיר:

סימן שמז

מג"א ס"ק ה' המושיט מרה"י לרה"י. מתני' ר"פ הזורק:
שם בב' דיוטות פטור. ומרה"י לרה"י דרך כרמלית כה"ג אם אסור מדרבנן ע' מג"א סי' שנ"ה ס"ק י"א:

סימן שמח

סעיף א' שמא ישליכה. בע"ש תמה על שהשמיט המחבר הדין דהדביק פת בתנור דמותר לרדותה בכדי שלא יבא לידי איסור סקילה במחכ"ת לא ראה שהמחבר כ' דין זה לעיל סי' רנ"ד ס"ו:

מג"א ס"ק ד' החצרות ר"ה אסור. וס"ל להמג"א בכוונת תוס' דמיירי בפתוחי' לכרמלית (וע' באבן העוזר) לפ"ז יהיה מוכח דמושיט מרה"י לר"ה דרך כרמלית לא מתסר מדרבנן. דלענין זה לא החמירוו לדין לכרמלית לחומרא דרה"ר וע' מג"א לקמן סי' שנ"ה סי"א ולפירושו דאה"ע אין הכרח לדין זה:

סימן שמט

סעיף ה' ואפי' בכרמלית בתשב"ץ ח"ב סי' רפ"א וטלטול במבוי שלא עירב פחות פחות מד"א אינו מותר וכו':

באבן העוזר בתחלת דבריו ולפי מה שאכתוב וכו' בכרמלית לכתחלה. לענ"ד כך מבואר להדיא בפירש"י בשבת דף קכ"ז בד"ה ועימר:

שם יש כאן עוד תקנה. יש לדון בזה טובא דהא מדברי רש"י שבת ק"א א' ד"ה אבל מבואר דספינה אם אינה עמוקה ט' הוי כרמלית הרי דהספינה כלי מ"מ כשעומדת בכרמלית הוי כרמלית וכמ"ש המג"א סי' שנ"ה ס"י וא"כ לדידן דאין לנו רה"ר לרוב הפוסקים ע' לעיל סי' ש"ג א"כ אזדא התקנה זו ומ"מ י"ל דרש"י סבור דאין כרמלית בכלים. היינו דבעומד כלי ברה"ר הוי רה"ר דבטל לרה"ר וכמ"ש תוס' שבת ה' א' ד"ה כאן למטה מי' מש"ה כלי בכרמלית בטל לכרמלית אבל להסוברים דכלי ברה"ר הוי מקום פטור גם בכרמלית הוי מקום פטור דהרי בלא"ה צ"ל לרש"י כן דהא ל"ש דטעמא דרש"י דכרמלית חמיר בזה דמצא מין את מינו וניער ע' לעיל סי' שמ"ו סי"ט בהג"ה דהא רש"י לא ס"ל כן בשבת ז' א' ד"ה דעדי' הוי כרמלית וכו' א"כ מצינו חומר בכרמלית עיי"ש א"כ דברי אה"ע כאן דקאי להסוברים דכלי ברה"ר הוי מק"פ ועולה שפיר תקנה א'. אח"כ ראיתי שהאבן העוזר להדיא ס"ל כן דכלי בכרמלית הוי ג"כ מקום פטור כמבואר בדבריו לעיל סי' שמ"ה ס"ב ובחדושיו לשבת ה' א' תוס' ד"ה כאן למטה מי' אולם בח"י שם מחליט דגם רש"י ס"ל דכלי ברה"י הוי מק"פ ושכן הוא ג"כ כלי בכרמלית עיי"ש. אבל במחכ"ת הא ברש"י הנ"ל גבי ספינה מפורש בהדיא דעכ"פ בעומד בכרמלית הוי כרמלית:

שם דבר"ה פטור. ע' בתשו' עבה"ג סי' קכ"ד וכ"כ בט"ז סי' ל"ז ס"ק י"ב:

סימן שנ

סעיף א' אא"כ יכניס ראשו ורובו. וכן בבהמה אם עומדת ברה"י והוא משקה אותה ברה"ר. ונקט למנא ולא נקט לדידה. בעי' שיהא ראשה ורובה של פרה מבפנים ואם נקיט לה ג"כ נראה מדברי הרמב"ם ר"פ ט"ו דלא בעי' רובה בפנים אא"כ בגמל דצוארו ארוך:

מג"א ס"ק ב' וכשמניח החפץ ברה"ר לפטור. ואיך אמרי' לעיל סי' שמ"ה דבמזיד והוציאה משחשיכה דאם ישליכנה יבא לידי חיוב חטאת:

סימן שנב

מ"א ס"ק ב' וה"ה אם זרק דבר לרה"ר. מקור הדין בהרמב"ם פי"ג הי"ד מה"ש. וז"ל הזורק חפץ מרשות לרשות והיה קשור בחבלו ואגדו בידו אם יכול למשוך החפץ אצלו פטור שהרי אין כאן הנחה גמורה ונמצא שעקר ולא הניח עכ"ל. והה"מ כ' עלה מפו' בסוגי' שם פ' הזורק ק"ב לכתו' ומתנא אוגדו בידו. וק' לי דזהו ראי' לאגדו בידו דפטור מ"מ מנ"ל דדוקא ביכול למשוך אצלו. דלמא אף בא"י למשוך פטור דהוי כאלו מקצת הכלי שבידו כרה"י והוי כמוציא חפץ שמקצתו ברה"ר ומקצתו ברה"י וצל"ע ומ"מ אף להרמב"ם נ"ל דדוקא כשהחפץ כלו חוץ מידו אלא דהחבל בידו אבל מקצת חפץ בידו בוודאי אף בא"י למשוך כל החפץ אצלו פטור דהא מקצת חפץ אינו ברה"ר ולישנא דהמג"א אינו מדוקדק:

סעיף ב' אסור לגוללו אצלו. ק' לי הא אף אם לא יהי' אגדו בידו מ"מ כמו שהוא הספר עכשיו דמקצתו למעלה מי"ט אם גללו אצלו ליכא רק שבות כיון דקצתו נאגד במקום פטור כההי' דפ"ק דשבת ד"ח בכוורת דא"א שלא יעלה קרומית של קנה למעלה מי"ט. ואין לומר דאם יפול מידו מסתמא יפול כל הספר למטה ויהי' הכל למטה מי' דא"כ אין הכותל משופע אמאי מותר דלא נח. הא יפול כולו על הקרקע ויהי' נח אע"כ דל"ג אלא שיהי' בענין שהוא עכשיו הספר באויר וגזרו רק אגדו בידו אטו אינו בידו א"כ תקשי. והנה ראיתי להרשב"א בח"י שבת צ"ט אהא דאמרי' שם עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' וזרק ונח על ע"ג דחייב שהקש' הא הדבר המונח עלי' מקצתו באויר למעל' מי' ולשתרי כמו בכוורת. וכ' שם לחלק דדוקא בכוורת דהכלי עצמו אוכל כל הרשות וגם אגדו למעלה מי'. אבל כשאין גופו של כלי גבוה כ"כ שיהי' אוכל כל הרשות לא מהני אגדו דמקום פטור עיי"ש. וא"כ ניחא הכא ואף דקושיית הרשב"א הנ"ל ליתא רק לשיטתי' ולשטת הרמב"ן דבעמוד שאינו מוקף מחיצות ל"א אויר דהי' עולה עד לרקיע אבל לפירש"י ותוס' שם בסוגי' דנראה דס"ל דגם בעמוד אמרי' דעולה עד לרקיע ליכא

קושיית הרשב"א הנ"ל. מ"מ י"ל דמכח קושייתם הנ"ל מחלקים כחילוקי דהרשב"א. אמנם עכ"ז עדיין אינו מספיק. דא"כ דכותל שאינו משופע והספר נגלל עד הגיע לארץ לשתרי דהא הספר אוכל כל הרשות. ואוגדו למעלה מי' לא יהי' חייב אף אם אין אוגדו בידו ודוחק לומר אף דאנו דנין רק להספר כמו שהוא עתה באויר ולא אזלי' בתר סוף דיפול לארץ מ"מ אנו דנין לראש הספר שלמעלה כאלו נכרך ונכפף והגיע לראשו התחתון וצ"ע:

מג"א ס"ק ה' וע' סי' שמ"ה ס"י. דלדיעה הא' דשם דדוקא בט' מצומצמת. א"כ היכא קתני הכא משהגיע לי"ט הא כה"ג לא הוי הכותל רה"ר אלא צ"ל דכותל משופע כיון דנח בשפועו דרואה פני הקרקע דרה"ר הוי השפוע רה"ר כמו בזרק הכותל למטה מי' דבילה שמינה ונח בפני הכותל וכמ"ש הריטב"א עי"ש:

סימן שנה

סעיף א' והנ"מ כשהוא תוך י' טפחים. והוא מדברי הרמב"ם פט"ו מהל' שבת וע' במ"מ דס"ל להרמב"ם דהחליף ברשויות דרך מקום פטור אסור אפי' הספינה גבוה י' מעל המים בעי' זיז ד'. אולם הטור דפסק דלהחליף מ"פ אסור ואעפ"כ פסק כאן כהרמב"ם צ"ל כמ"ש הב"י דמ"מ כיון דהוי היתר משרי שרי ותמוה לי מאד היאך מצינו ידינו ורגלינו בפירכת הש"ס בסוגיין ק' ע"ב ולר"ה דאמר כו' הא מ"מ בממנ"פ שרי אם דופני הספינה אינם גבוהים י' הספינה בעצמה כרמלית ואם גבוהים י' מה בכך דהמים אינם עמוקים י' ומטלטל מכרמלית הא מ"מ כשמגביה המים להביאם לספינה מעבירם דרך למעלה מי' מקרקע המים דהוי מקום פטור לר"ה דס"ל מארעא משחי' והוי מחליף ברשיות דרבנן דרך מקום פטור דמהני זיז כ"ש. אע"כ מוכח כדעת הה"מ בשטת הרשב"א דאף בכה"ג צריך זיז ד'. ולדידי' צ"ל הא דלר"ה מהני זיז כ"ש היינו כיון דמקום פטור ממילא מהני זיז כ"ש. אבל בממלא מכרמלית ומטלטל דרך מ"פ לא מהני זיז כ"ש ולזה שפיר פרכי' זימנין דליכא י' וממלא מכרמלית ואף דמטלט' דרך מקום פטור מ"מ לא מהני זיז כ"ש אבל להרמב"ם והטור צלע"ג: והנה לא מבעי' הפ"י בטעמא דמילת' דבעינן לר"ה זיז כ"ש להיכירא היינו דלאו כ"ע ידעי דהמים עמוקים י'. א"כ בוודאי ק' דהא אף בוודאי ליכא י' מים מהני זיז כ"ש כיון דמטלטל מכרמלית לרה"י דרך מ"פ אלא אף למה דס"ל דלא כהפ"י דנ"ל דבריו סתורים מהברייתא מסוגיא רי"א עמוקה י' ואין גבוה י' וכו'. ופירש"י ותוס' דאלו גבוה י' ס"ל לר"י דמותר להחליף ברשויות דרבנן דרך מקום פטור וס"ל דאפי' זיז כ"ש לא בעי א"כ יקשה לר"ה דס"ל דמארעא משחי' גם

אינו גבוה י' לשתרי בלא זיז לר"י כיון דהספינה בעצמותה גבוה י' א"כ מה הפרש בין הספינה גבוהה מעל המים או לא דאם שרינן בגבוה י' מהמים ולא בעי' היכירא דאף לפי טעות העולם דאין עמוקים י' ומטלטלים מהכרמלית מ"מ ליכא איסור כולי האי כיון דמטלטל דרך מקום פטור ממילא גם אינה גבוהה י' ממים הוא כן דאף לפי טעות העולם דאין עמוקים י' ומטלטל מהכרמלית מ"מ הא מטלטל מהכרמלית דרך מ"פ דהא מעבירם דרך למעלה מי' מארעא ואיני יודע הפרש בין גבוה י' לאינו גבוה ולזה מוכרח דלא כהפ"י אלא דהיכר הוא דלאו כ"ע יודעים דהדין דמארע' משחי' ומש"ה שפיר יש חילוק דבגבוה י' אף לפי טעות דממיא משחי' מ"מ מטלטל מכרמלית לרה"י דרך מ"פ אבל אינו גבוה י' לפי הטעם דממים משחינ' יסברו שמטלטל מכרמלית לרה"י שלא בדרך מ"פ. ובזה ניחא ג"כ מה דק' לי במאי דפסקי' בהגהת ש"ע ב' ספינות זו אצל זו אסור לטלטל וכו' אא"כ קשורות או גבוהות מהמים הא סברא זו נסתר לכאורה מדברי ר"ה דס"ל דמארע' משחי'. א"כ כי קתני במתני' ב' ספינות קשורות זו בזו מטלטלים מזו לזו אם אין קשורות אע"פי שמוקפות מטלטלים מזו לזו איך משכחת דבעינן קשורין הא לדידי' כי מטלטלין מספינה לספינה דרך אויר מ"פ מטלטל כיון דהוי למעלה מי' מארע' ולפי הנ"ל ניחא דמ"מ לאו כ"ע יסברו דמארע' משחי' ודמי למטלטל דרך אויר כרמלית (ובאמת לפ"ז קשה לשטת הה"מ דס"ל להרמב"ם דמותר להחליף ברשות דרבנן דרך מ"פ מנ"ל להרמב"ם דבעי' זיז כ"ש דהא זו ליכא למשמע מיני' דר"ה דדלמא דוקא בדר"ה בעי' היכירא דלא ידעי דמארעא משחי' וממילא אינו דרך מקום פטור דלמא לא בעי' זיז כ"ש. ואפשר לומר דהרמב"ם למד כן ממה דס"ל לת"ק דר"י דאף בגבוה י' אין מטלטלים דבהא פליגי ר"י ורבנן כמ"ש תוס' וס"ל להרמב"ם דמ"מ לת"ק מהני זיז כ"ש) מ"מ קושייתינו הנ"ל אינה מתורצת בזה דזהו מספיקי על דברי הר"י הנ"ל בליכא זיז כ"ש להיכירא עולה יפה חילוק הנ"ל דבגבוה י' ניכר להדיא דהוי דמ"פ ובאינו גבוה י' דיסברו דממיא משחי' וליכא אויר מ"פ אבל בפירכת הש"ס על ר"ה זימנין דליכא י' ובזה יקשה כיון דבאיכא י' במים דמהני היכר זיז כ"ש הרי אף לפי הטעות דממיא משחי' הוי טלטול מכרמלית דלא מהני זיז כ"ש מ"מ הקילו חז"ל בהיכר כ"ש כיון דבאמת מטלטל ממקום פטור אלא דאיכא חשש מראית עין מהני היכירא א"כ אף אי המים אין עמוקים י' הא מ"מ כפי האמת מטלטל בהיתר דמטלטל רשויות דרבנן דרך מ"פ עכ"פ בהיכר זיז כ"ש ולגבי חשש הטעות מהני ג"כ היכר כ"ש כמו בעמוקים עשרה וא"כ מה לי אם עמוקים י' או לא הא מדינא מותר לטלטל ולגבי הטעות אין הפרש בין עמוקים י' או לא וצ"ע:

מג"א ס"ק ד' שרי ועושה בו נקב. קאי על סוף הסעיף:
מג"א ס"ק ז' כיון דאיכא זיז כ"ש הוי היכר ושרי. ותמוה לי דמאי פריך בסוגי' לר"ה זימנין דליכא עשרה וקמטלטל מכרמלית לרה"י הא לר"ה דס"ל דמארע' משחי' ממילא הוי דרך מקום פטור ומהני זיז כ"ש כמו לדידן אם דופני הספינה גבוהים מהמים י' ועדיף מינה דהא בכל פעם הוי מקום פטור כיון דמארע' משחי'. וצלע"ג וכמו כן ק' לי על פסק הרמ"א דב' ספינות גבוהות מן המים אף באין קשורות מערבים יחד הא סברא זו נסתר מדחזינן לר"ה דמארע משחי' ותמיד מקרו דופני ספינות גבוהים י' וא"כ הא דקתני נפסקו נאסרו היכי משכחת לה וצל"ע:
מג"א ס"ק יג והוי חורי רה"י. ק' לי דאם אין הבית כסא למעלה מעשרה אף דהוי חורי רה"י. מ"מ הא נפרץ למקום אסור דהא נפרץ לכרמלית וכמ"ש באה"ע לעיל סי' שנ"ג ע"ב גבי זיז:
סעיף ג' בהג"ה העומד בין ב' בתים אסור לפנות שם. נלע"ד דמיירי דמקום מושב הבה"כ לו לבדו והוי הוצאה מרשותו למקום השותפי' דאל"כ דגם מקום מושב להשותפי' אף דהצואה מקרי שבתו בבית כמ"ש המג"א בסי' שע"ו הא עד מקום מושב הבה"כ טלטול בהיתר ואזי איסו' הטלטול בחצ' השותפי' רק בטלטול ד"א אבל בפחות מזה מותר דההולך מביתו בבגדיו לחצר השותפים ופושט שם בגדיו נראה ברור דמותר לטלטל בפחות מד"א וכדמוכח מהא דאמרינן בעירובין דף פ"ז ע"ב והא ר"י אף ברשויות דרבנן אסו' אף דמ"מ כשמורידי' מכותל לחצר וא"א שלא יטלטל בחצר חבירו כ"ש ומה בכך דאפסקי' מקום פטו' הא בטלטל בדרך היתר ג"כ אסו' כמו כסותא וסודרא אע"כ דמכח דאפסקי' מקום פטור לא היה הטלטול באיסו' אינו אסו' בטלטול חצר חבירו רק במחוץ לד"א ואח"כ ראיתי שכן ג"כ דעת אבן העוזר לקמן סי' שפ"ו ד"ה תו נתברר וא"כ אמאי אסו' הכא לפנות הא אין מטלטל הצואה ד"א אע"כ דמיירי הכא דמקום המושב בה"כ לו לבדו והוי מוציא מרשות לרשות וכן הסכים עמי הגאון בעל בית מאיר זצ"ל. ומ"מ אנו צריכים לדברי המג"א בסי' שמ"ו דהרי דינא דבה"כ הוא ג"כ אם הוא בין ב' חצירות כמבוא' בד"מ סי' שנ"ה ס"ג מה בכך דמוציא מרשותו לרשות שניהם הא קי"ל חצירות רשות א' להן אע"כ דהוי ככלים ששבתו בתוך הבית:
מג"א ס"ק ט"ו דאין מקום פטו' ברה"י כצ"ל:

סימן שנז

מג"א ס"ק ט' וא"ת. ע' ס' ששה זרעוני גנה להגאון מהו' זלמן עמריך זצ"ל:

סימן שנח

סעיף א' ובלבד שלא יהא ארכו. ובפחות מסאתים י"ל גם כה"ג מות' תוס' דף כ"ה ע"ב ד"ה קרפף בתירוצם ב':

סעיף ב' שהשלימו לעשרה. היינו ליתר מעשר:

סעיף ד' והו"ה לחופר בו בור. מדברי תוס' דף כ"ב ע"א ד"ה בור ופסין נלע"ד דס"ל דבור ממעט כמו עמוד:

סעיף ה' בנה בו עמוד. בגמ' איתא גבוה עשרה וכן הוא ברמב"ם וצ"ע אח"כ ראיתי דהא"ר כ"כ בשם עבודת הקדש:

מג"א ס"ק י"ד משמע דמחצר לבית. ק' לי דמ"ש מכותל בין ב' חצירות ולא ערבו יחד ונפרץ הכותל מע"ש דאסו' לכל א' לטלטל בחצירו כלים ששבתו בבית. ע' לקמן סימן שע"ד סעיף ב' וצ"ע:

מ"א ס"ק ט"ז ומיירי כשיש להחצר גיפופים. ומ"מ לא מהני הגיפופים לקרפף אף באין נכנסים ואינו דומה לדלקמן סי' שע"ד ס"ג דהתם אמרי' מגו דמהני לנפשי' מהני לקטנה משא"כ הכא ב' ענינים הם דהקרפף נאסר מדין כרמלית מהרש"א:

סימן שסא

סעיף ב' דליכא פה. ע' עירובין פ"ו תוס' ד"ה גזוזטרא שכ' דאם אינו שוה וממילא פגימות שסביבותיה לא מקרי פי תקרה. גם כ' שם דמשמע מפי' הקונטרס דאם אין טפח בעובי הקורה לא אמרי' בי' פי תקרה יורד וסותם:

סימן שסב

מג"א ס"ק ט"ז עומד מרובה על הפרוץ מב' רוחותיו. ולא מהני הכא דאויר האמצעי פחות מד' עם האויר שלמעלה מחבל הג' מבטלים להאויר פחות מג' עם החבל הג' כ"ש דהוא יחד ג"ט ואם עשה מחצלת. כצ"ל:

סעיף י"א אפילו אינו נוגע בהן. ומטעם דאמרי' גוד אסיק והקנים עולים עד החבל ומטעם זה אפי' קנה א' גבוה וקנה א' נמוך לא הוי כפתחא שמאי בראשו א' לשמים וראשו א' לארץ דהא דאמרי' הקנה הנמוך עולה עד למעלה הרא"ם בתשובה ח"ב סי' כ"ו. וע' מג"א סק"כ ולפ"ז אם החבל עצמו משופע הרבה הוי כפתחא שמאי וצ"ע לדינא:

מג"א ס"ק י"ח אפי' א' גבוה מחבירו. כצ"ל:

סימן שסג

סעיף ב' והו"ה לנשתייר מהם. ואף אם אותו שיור רחב ד"א לא בטיל מדין פס ול"ד לדלקמן סי"ב. תוס' עירובין דף ה' ד"ה אינו דין ובדף ט' ע"ב ד"ה כותל:

סעיף ג' עשרה טפחים. מרווחות כדלקמן סעיף כ"ו. כנלע"ד:

סעיף ו' צריך שלא יהא הלחי. ק' לי הא זהו נכלל בסעיף י'. ותרתי למ"ל:

מג"א ס"ק ה' דאתי אוירא. וכך הוא בלבוש:

סעיף י"א כגון שהיה שם לחי אחר. מסתפקנא אם היה מחיצה ונפל בשבת. ונשאר יותר טפח. אם נימא דמהני. כיון דאותו קצת היה בכלל המחיצה שסמכו עליו. מקרי סמכו עליו. דעל כל המחיצה סמכו להתיר בטלטול. ואותו מקצת בכלל. ומסברא היה נראה דבעי' דוקא סמכו עליו בתורת לחי. דהא קיי"ל לחי משום מחיצה ובמחיצה העומד מאליו מהני. ומשמע גם בלא סמכו כגון שהיה מחיצה אחרת ונפל בשבת. ובאים עתה לסמוך על זה המחיצה. וע"כ הא דבלחי לא מהני דבעי' היכר שמחשבים אותו למחיצה ע"י שסמכו עליו מבע"י. וא"כ בעי' סמכו בתורת לחי. אלא דלפ"ז מסוגיא דעירובין צ"ג ב' ת"ש חצר קטנה שנפרצה לגדולה וקשה. דאם כן גם הגדולה לתסרי למה דהי' ס' דמיירי בנפרצה בשבת. א"כ לא סמכו מאתמול על ההיתר דגפופים. אע"כ מוכח דמקרי סמכו כיון דהגפופים היו בכלל המחיצה שסמכו עליו אם לא דנימא דפסין עדיפא מלחי וא"צ לסמכו עליו. א"כ אחת מאלה מוכח או דבכה"ג מקרי סמכו. או דבפסין לא בעי' סמכו וצ"ע לדינא:

והנה בעיקר פיסקא דדיכא יש לע' מנ"ל דבכי ה"ג שהיה הלחי אחר ונפל בשבת דלא מהני דלמא לא מקרי לא סמכו אלא דלא ידע מאתמול מלחי זו או דלא טלטלו בשבת העבר ע"י לחי זו כמ"ש המג"א ס"ט. אבל בכה"ג שהיה שם לחי אחר. י"ל דהא קי"ל בשבת כיון דהותרה הותרה. רק בנפל לחי. כיון דליכא מחיצות ל"א הותרה הותרה א"כ דלמא כיון דלחי זו הוי מחיצה. אלא דחסר ההיכר. י"ל דמקרי איתוהו למחיצה ואמרי' הואיל והותרה הותרה. ומההיא דעירובין ט"ו א' דרב יתיב אההי' מבואה. אחויה ליה וקם אדוכתי' אין ראיה. דרב לשיטתיה דס"ל דגם באיתנהי למחיצות ל"א הותרה הותרה. ואדרבא בזה מרווח יותר הא דאמר ר"ה לא סבר מר לסמוך אדיקלא. דר"ה לשיטתיה דס"ל דבאיתנהו למחיצות אמרי' הותרה הותרה יש לסמוך אדיקלא. ואולי כיון דקתני בברייתי' גם נפלו קורותיו אנן קיי"ל דקורה משום היכר. א"כ בנפל הקורה לקרי איתנהו למחיצות. כיון דחסר רק ההיכר. אע"כ מ"מ כיון דחז"ל אמרו דבמחיצות ג' אין מתירים

אלא ביש להם היכר קודם היכא דנסתלק ההיכר. הוי כבטלו המחיצות ה"נ הך לחי באין לו היכר בטל שם מחיצה ממנו מדרבנן ועדיין צ"ע:

סעיף ט"ז לפיכך אם עשאה מעצי. ק' לי אמאי סתם ולא חילק דבאשרה דנכרי מהני כדלקמן סי' תקפ"ו ס"ג:

שם מעצי אשרה פסולה. ואם בקורה רחב ד' תליא בב' תירוצי' בתו' עירובין פ"ו בטעמא דלחי כשר בעצי אשרה. דלתי' א'. כיון דרחבו משהו לא החמירו בו. ע' מג"א סק"ז. וא"כ הכא בקורה אפי' רחבו ד' לא מהני בעצי אשרה. אבל לתי' הר"ר אברהם דלחי אם מדבק הכתיתים הוי לחי. ע' ט"ז סק"ה והיינו דקורה א"א על ידי דיבוק כתיתי' דבעי' ראוי לקבל אריח: אם כן בקורה רחב ד' מהני בעצי אשרה. דאף דהוי בכתות הוי כהדביק כתתי' ועושה מהם קורה ד' כנלע"ד:

מג"א ס"ק ט"ז דבהכי סגי אורך הקורה. דבט' אמות וב' משהויין סגי אורך הקורה ומשני קצותין אמרי' לבוד כמ"ש כו' כצ"ל:

סעיף כ"ו פחות מי' טפחים מרווחים. מסתפקנא אם הך כללא דשיעור חכמים להחמיר בשוחקות ועוצבות הוא כעין דרך ספק באיזה אמות ישערו ונקטי' בכל פעם לחומרא. וא"כ היכי דמבוי רחב ד"ט מצומצמת להי"א סכ"ח בזה מהני ארכו דמבוי ד"א מצומצמת וגבהו י"ט מצומצמת להתירו בלחי דממנ"פ אם נשער במרווחים המבוי א"צ תקון כיון דאין ברחבו שיעור ד"ט מרווחות. ואם נשער במצומצמות. ממילא ארכו וגבהו כשיעור. או דכך הוא מעיקר הדין דהיכא דנזכר אמות וטפחים גבי קולא הפירוש מרווחות. והיכא דקתני גבי חומרא היינו מצומצמות. וכאלו אמרו חז"ל במפורש מבוי רחב ד' טפחי' מצומצמות צריך תיקון לחי וצריך שיהא גבהו י"ט מרווחות וארכו ד"א מרווחות. וכן בכלאי' דגדר שנפרץ בעשר היינו מצומצמות ובכה"ג אם מהני הרחקת כרם ד"א מצומצמות. כיון דאם נשער מרווחות. ממילא מותר מפני הגדר כיון דליכא י"א מרווחות. ונ"ל ראיה מתוספות עירובין ה' א' ד"ה ואי בד'. ואף על גב דד' דאר"י וכו' ואמאי לא הקשו בפשיטות דהא ד' דקאמר ר"י היינו מרווחות דהא כל שעורים דלהחמיר הוא מרווחות. ואי דגם שיעור בתים וחצירות פתוחות לתוכו דשיעור פתח ד"ט הוא גם כן מרווחות. א"כ לא הקשו תוספות כלום. דשפיר י"ל דבד' דקאמר ר"י היינו בד' ממש. ומ"מ ארכו הוי יותר על רחבו. דהא היינו ד' היינו מרווחות. ורחבו בד' היינו מצומצמות. ופרכי' שפיר היכי משכחת לה הא בעי' פתוח לתוכו שיעור פתח ד"ט מרווחות. אע"כ כפי צד א' הנ"ל. וא"כ לא הו"מ להקשות בג' שיטות דהא ד' היינו מרווחות. דהא י"ל דד' דקאמר ר"י היינו כפי ד' דרחבו דאם רחבו ד"ט מצומצמות. גם ארכו בד"ט מצומצמות

ובדרך ממנ"פ כנ"ל. ופרכי' שפיר דבכה"ג דאיכא ד"ט מצומצמות היכי משכחת לה. לזה הקשו דגם בכה"ג דרחבו דטמ"צ בעי' ארכו יותר מדטמ"צ. דהא בעי' ארכו יותר על רחבו:

עוד נ"ל מסוגיא דהתם ראיה מהא דאמר אביי מנא אמינא לה דאר"ה לחי הבולט וכו' ור"י לאפוקי מתורת לחי. ואם איתא דהנך שיעור דמרווחות ומצומצמות מעיקר הדין. א"כ לאביי דנפקא מתורת לחי תליא בשיעור מבוי דאם הלחי כשיעור מבוי נפקא מתורת לחי. א"כ כיון דשיעור מבוי ד"א מרווחות. ה"נ לחי הבולט לא יהא נפקא מתורת לחי עד שיהא ד"א מרווחות. והא מה דאר"ה ד"א צריך לחי אחר. בודאי משמע ד"א מצומצמות כפי הכלל המסור דאמות דלחומרא הוא מצומצמות. ואף אם נדחוק כיון דאמר כמבוי נדע דהיינו מרווחות שהוא שיעור מבוי. מ"מ לר"י דאינו תולה זה בשיעור מבוי דהא השיעור מבוי ד"ט אלא דלא נפקא מתורת לחי עד ד"א. א"כ ממילא ד"א היינו מצומצמות. דהוא בכלל מה שאמרו דכל שיעורי' דלהחמיר מצומצמות. וזה אינו במשמע דפליגי רבה ור"י בפירושא דר"ה ד"א צריך לחי אחר. דלאביי ד"א היינו מרווחות. ולר"י היינו מצומצמות. אע"כ כפי צד א' הנ"ל דהשיעורים בדרך ס' ולחומרא. מש"ה גם לאביי ההיא דלחי ד"א צריך לחי אחר היינו דאמ"צ. דמה דשיעור מבוי ד"א מרווחות. היינו רק בדרך ספק ולחומרא. וא"כ בהיפוך לענין לדונו להלחי דיצא מתורת לחי. כיון דיש בו שיעור מבוי. אזלי' ג"כ נחומרא דדאמ"צ הוי שיעור מבוי. וצריך לחי אחר להתירו. ובאמת ההיא לחי אחר סגי בגבוה יטמ"צ מדרך ממנ"פ דאם אתה דן האמות למרווחות. ממילא הלחי הראשון דד"א מצומצמות יש בו דין לחי ומשתרי' המבוי בחד מהנך לחיות. ודו"ק:

שם בהג"ה ויש חולקים. אבל בפתוחים רק דרך חלונות אף כשמרבים יחד מ"מ מקרי ב' חצירות תוס':

שם ב' משהויין או צורת הפתח. ק' לי הא צורה"פ דעושה קנה מזה ומזה ממילא איכא ב' פסין ואיך שייך לומר או צה"פ דלמ"ל לטרוח בקנה שעל גביהן וצ"ע:

מג"א ס"ק כ"ז משמע דאיירי במוקף חומה. ע' ת' ב"ח החדשות סי' ג':

מג"א ס"ק ל"ה דאתי אוירא. כן הוא ברש"י ד"ה אין הלכה. אבל תמוה לי מאי צריך לזה. הא בלא"ה כיון דלא נעשה ב' מבואות לו יהיה דמקום הפס ממעט להאויר הא מ"מ עדיין המבוי רוחב יותר מי' אמות ע"י ב' האוירים. דהאוירים הם כ' אמות פחות מקום הפס ורק ע"י פס נחלק המבוי ונעשה ב' מבואות. והרי במאי דפרכי' אח"כ ואמאי יעשה

פס אמה וכו' ולא ידע לסברא דאתי אוירא מהאי גיסא וכו'. ואעפ"כ לא הי' מהני פס כ"ש באמצע. א"ו כנ"ל. וצלע"ג:

אה"ע סל"ג וראי' לזה ממסכת אהלות. לזה כיון בתשובת שבות יעקב ח"ג סימן כח:

סעיף ל"ד צורת פתח לזוטא. אינו מובן לקטני דעת כמוני טעמא בזה במה דמהני צורת הפתח לזוטא. וראיתי אח"כ בלבוש שהאריך להמתיק ליתן טעם. ועדיין צ"ע:

מג"א ס"ק ל"ז וצריך ג"כ לחי. כך הוא להדיא בירושלמי ריש עירובין. וז"ל עושה פס ג' אמות וכל שהוא מרחיקו מן הכותל ב"א וכ"ש נידון משום לחי עכ"ל. והמפרש ק"ע שם כתב דמזה ראיה דלא כהש"ג שהביא המג"א לעיל סק"ה ובתשוב' הארכתי:

סימן שסה

סעיף ב' נפרץ מצדו. היינו דלא נפרץ סמוך נראשו אלא בפנים ממנו. ואם כן היינו דינא דסעיף א' דנשתייר פס ד'. וראיתי בלבוש שכתב באמת ומה שכתבנו דשעורו בעשר וכו':

סעיף ג' עם המבוי אוסרת עליו. ובנפרצה מבע"י א"נ בשבת. ול"א הואיל והותרה הותרה אלא בכותל שבין ב' חצירות דחד תשמישא הוא. אבל מבוי וחצר לא. הג"ה. וע' מג"א סי' זה סקי"ג:

סעיף ד' נגד הלחי. דעת תוס' בשמעתין דאם הלחי רחב ד' אף בפתוח לרה"ר אסור להשתמש כנגדו. והרמב"ן במלחמות כ' להתיר והסכים לזה בת"ח רצפו בלחיים פחות פחות מג' ופתוח לכרמלית משתמש עד חודו פנימי של הפנימית וע' מג"א לעיל סי' שס"ג סעיף קי"ב:

סימן שסו

סעיף ב' יושבי אוהלים. סוכת החג בחג שפתוחה לחצר לכאורה נראה דאינו אוסר. וא"צ לערב ע' פ"ק דיומא דף י' דר' יהודא ס"ל דסוכת החג בחג חייב במזוזה ותני עלה ר"י מחייב בעירוב ובמזוזה ובמעשר. משמע דלרבנן אינו חייב בעירוב. אולם לענין בית שבספינה חלוקים לדינא דהא פטור ממזוזה כדאיתא בש"ע יו"ד סי' רפ"ו סי"א וכללא כייל לה התם בחדא מחתא עם סוכת החג. דבתרווייהו הטעם מטעם דאין להם קבע. ואלו הכא בתים שבספינה חייבים בעירוב כמ"ש בהג"ה ואם כן לכאורה גם סוכת החג חייב בעירוב. וצ"ע לדינא. ואח"ז ראיתי שהמגן אברהם סימן ש"ע סק"ב כתב בפשיטות דסוכת החג בחג אינו אוסר. ולמד זה מסוגיא דיומא הנ"ל:

סעיף י' אפי' אם אינם סמוכי' ע' פרישם בתוי"ט ומגיני שלמה פ"ה דכתובות:

שם ולא ע"י אשתו. אע"ג דפסק לעיל דהבעל שנתן מתנה לאשתו קנת' ואין הבעל אוכל פירות כמבואר באה"ע סי' פ"ח. וכן הנותן לבנו גדול הסמוך ע"ש מתנתו מתנה צ"ל דיש חילוק בין נותן להם ממש לבין הנותן להם לזכות לאחרי' וע' בר"ן נדרים דף פ"ט. וע' בתשו' מהו' בצלאל אשכנזי סי' ל"ח ושו"ת הראנ"ח סי' ב' ובמגנת שלמה פרק ה' דכתובות:

סעיף י"ד מברך על מצות עירוב. אם מניח ע"ח וגם עירובי תבשילין מברך ברכה אחת על מצות עירובין שו"ת מהר"ם די בוטין סי' ל"ח:

סימן שסח

שס"ח מג"א סק"א ואם הם במבוי א'. לחצר א' כצ"ל (מה"ש):

סימן שע

מג"א סק"ו שכרה מתחלה. דמתחלת השכירות הסכימו לדור יחד בבית אי' אע"ג דהאחר מושכר מן הגוי ולא האחר מ"מ לא יוכל השוכר מהגוי לסלק חברו מהבית כיון דמתחלה נתרצו לדור יחד אשתכח דהאי שוכר מן הגוי שליחותיה דחבריה קעביד. מהרי"ק:

מג"א סק"י אפי' לחם. אפי' מעות כצ"ל. ור"ל דאפי' מעות אינו איסור אם נותנים העירוב בא' מבתים אלו לאפוקי מדעת תוס' והרא"ש:

סימן שעא

סעיף ב' אינו אוסר. כאן שייכים דברי המג"א סק"ג:

סעיף ד' שבחצר אוסר. אף דלא בא לדור בבית שירש. מ"מ כיון דיש לו בית באותו חצר שדר בו וראוי לו להשתמש גם באותו בית חשבינן כאלו נכנס לדור בבית שירש תוס' והרא"ש:

מג"א ס"ק ה' דדוק' כשהיה. והוא דוחק דהא הוכרח להסיח דעתו כיון שהיה מורשו קיים ולא יגרע מהסיח ע"י שהלך לו. אבל באמת קושי' המג"א מעיקרא לק"מ דמה בכך שהסיח הא עתה שבא לאסור אלא שהסיח דעתו מהני הותרה הותרה כמ"ש המג"א ס"ק ג'. והכא דבתחלת שבת בלא"ה היה אסור מכח הבן חצר שלא עירב מש"ה עתה שבא היורש לדור אוסר. ואולם בסוף הסעיף דמבע"י מת ולא היה איסור בתחלת שבת בזה צ"ל כדברי המג"א והתם ניחא כיון דכבר ירש לא הסיח דעתו:

מג"א סק"ז תלויות ועומדת. ע' במג"א סימן של"ט במג"א סק"ו:

סימן שעב

סעיף ו' ואם אינו רוחב. ע' מג"א לעיל סי' שנ"ה סט"ו:
מג"א ס"ק ט"ז משך ד'. קאי אדלעיל וזוקף סולם כו' במשך ד' (מחה"ש):
סעיף ט"ו לעלות עליה מה"ת. זהו לרווחא דמלתא דאף אם רק איסור דרבנן. מ"מ כיון דאיסור לא הוי פתח כמו אילן דבלאו טעמא דל"ג בשבות בה"ש לא הוי פתח אף דהאיסור רק דרבנן:
מג"א ס"ק כ"ד ערסי' שע"ה. דנסתם הפתח בשבת אמרי' הואיל והותרה הותרה. וק' לי הא היכא דידעי' דיתקלקל בשבת ל"א כן כדלעיל סימן שס"ה ס"ו בהג"ה וסי' שע"א ס"ה וע' מג"א לקמן רסי' שפ"ח. וא"כ מכ"ש הכא דידוע דודאי יסתר הפתח בשבת דהא אחר שתחשך אין האילן פתח. דאין עולין דל"ש לומר הואיל והותרה. וצלע"ג:
מג"א ס"ק ל"א כי מפחית מי'. הלשון אינו מדוקדק דהא בלא"ה בעי' שלא יהא הגדיש נמוך מהתקרה דאז לא הוי מחיצה כדאיתא להדיא בסוגיין וא"כ לא תלי כלל במפחית מי' דממנ"פ אם לא יהי' ג' בין גדיש לתקרה אף דאין הגדיש גבוה י' הוי מחיצה דמדין לבוד הוי גבוה י' ואם יש ג' אף אם הגדיש גבוה י' לא מהני:

סימן שעד

מג"א ס"ק ג' ע' סי' שע"ב ס"ב. לענ"ד מבואר כן להדיא בתוס' שבת ט' א' במ"ש א"נ וכו' כגון שפתוח לכרמלית וגדולה מזו מצינו עירובין צ' דמבעי ב' אמות וב"א באכסדרה מהו. פירש"י שם באכסדרה יותר מב' סאתים דהוי כרמלית דבאכסדרה דידי' וודאי מותר דליכא שינוי בעליי'. אלא דמבעי באכסדרה דאחר הרי אף דגם הוי רה"י. מכל מקום כיון דאסור לטלטל בו ד"א מצד שנפרץ למקום האסור לה לגג אחר מותר לטלטל ממנו לכרמלית ויש לדחות דרק באכסדרה דג"כ הוי רה"י גמורה והזורק לתוכו חייב אלא דהוא יותר מסאתים אסרו לטלטל. משה"ה דמי לגג הזה. אבל לכרמלית אחר י"ל דאסור לטלטל כיון דהגג הוי רה"י גמור ואולם בתוס' שם שכ' ובפר"ת דהאיבעי דבעי בגג ובא' בעמוד היינו עמוד גבוה ט' שהוא כרמלית ואמרי' עלה כרמלית ורה"י מבעי' ליה היינו דגג חשיב לגבה רה"י משום דמהני בי' עירוב לטלטל בכולה משמע דבלאו ה"ט היה מותר לטלטל מגג זה לכרמלית ה"נ בחצר שנפרצה לכרמלית כנלע"ד:
סעיף ד' במלואו לגג גדול אסור להעלות. דכי אמרי' גוד אסיק לגבי גג גדול לעצמו אבל לא להצי' לגג קטן בגיפופי דגדול. כ"כ הריטב"א. ובדרישה כ' בע"א עיי"ש:

סימן שעה

מג"א ס"ק א' וכ"ה בגמ'. היינו מדפרכי' על רב בור מק"ל. אף דלזה בשלשל ולזה בזריקה גובה י' ובשלשול אפ"ה הדין דלרב שניהם אסורים ובס' נתיב חיים נדחק בזה שלא לצורך. ומ"מ קשה לי בההיא דעירובין פ"ד אלימא לחצר וכו' ואמאי רשותא דתרווייהי נינהו הא לחצר הוי רק בזריקה ולהמרפסת זריקת הפלגה ושלשול מש"ה נותנים לחצר אף דתוס' כ' דלמסקנא לרב ל"א בזריקה ושלשול ול"א בשלשול שניהם שווים היינו לרב דלא אזלי' בתר נחותא יותר דכל דקשה לשניהם הם שווים. אבל לשמואל דאזלי' בתר נחותא יותר דמש"ה לזה בשלשול ולזה בזריקה נותנים לזה בשלשול ה"נ לחצר נחת יותר דהוי לזה בזריקה ולזה בזריקה ושלשול ומלשון רש"י דזריקת הפלגה לא הוי כ"כ קש' כמו בזריקת גובה מש"ה זריקת הפלגה עם שלשול הוי בשוה עם זריקת גובה לחוד' אבל הא בתו' ד"ה בור מא"ל מבואר דאדרבא זריקת הפלגה קש' יותר ואח"כ דחו דהם שווים אבל מ"מ גובה אינו ק' מהפלגה א"כ ק'. וצ"ע:

סימן שעח

סעיף ג' שתיהן אסורות עד שיבטל רשותו. ע' תשו' חינוך בית יהודה סי' י':

סימן שפב

שפב סעיף א אז העכו"ם אוסר. בפשוטו נראה דזהו לענין טלטול כליה ששבתו בבית. אבל שבתו בחצר דישראל אינו אוסר אולם במוהרי"ל הובא במג"א לעיל סי' שס"ג סכ"ז כ' לאסור ועיי"ש. וצ"ע:

שם אלא צריך שישכירו ממנו. ודוקא בשכירות אבל לא בשאלה. ע' סעיף ט' וס"ב. ב"י:

סעיף ג' וא"צ לשכור מהעכו"ם. על"ק סימן ש"צ במג"א:

ס"ח ובתוך הזמן השכיר העכו"ם. דוקא השכיר אבל מכר צריך לשכור מהקונה. שו"ת ח"צ סימן ו':

ט"ז ס"ק י"ד כשנותן לו חצר אחד. ומבואר עוד בב"י אם נתן לו רשות לשמש בחצירו אם לא אמר בפירוש איני משאיל לך רשות ביתי מהני כיון דאם למחר יצטרך מקום חצירו יפנה לתוך ביתו הו"ל כאלו השאיל לו ביתו:

סימן שפה

סעיף ג' ישראל מומר בחידושי אהעו"ז. דפ"ח ע"ב בתוס' ד"ה למימרא כ' דמ"מ להחמיר דינו כישראל דיחיד במקום מומר אוסר דאף על פי שחטא ישראל הוא. ובזה מהני ביטול כיון דהאיסור רק מכח דדנין אותו כישראל:

סימן שצא

מג"א ס"ק ב' לחצר או לעיר. ונראה דלפ"ז גם הבעה"ב אסור להכניס לבית האורח. אבל באמת מבואר בסי' ש"ע סעיף ח' דלא כהמרדכי והוא והם מותרים בין בביתו בין בביתם. ותמוה לי על המג"א דכ' בפשיטות ונ"ל שהדין עמו נגד דברי הש"ע המפורשים. וצ"ע:

סימן שצג

סעיף ג' שניהם קנו עירוב נלע"ד דאם שניהם עירבו לרוח א' אין אחד מהם יכול להוליך עמו פירות אבל השני דהא בממנ"פ אם עירובו קיום עירוב דבעה"ב אינו עירוב ומוליך הפירות חוץ לתחום שלהם דהוי כרגלי הבעלים:

סימן שצד

סעיף ב' בהג"ה לבצוע עליו. ע' לקמן סי' תקכ"ז במג"א סט"ו:

סימן שצז

מג"א ס"ק י"ג תמיהני דהא להדיא משמע דדוקא בירדו מעי"ט בזה כיון שסמוכים לעיר אמרי' כיון דדעת אנשי עיר עלייהו מש"ה הם כרגלי אנשי אותה העיר אבל בירדו בי"ט דלא הי' באפשר לקנות שביתה בתחלת י"ט הם כרגלי הממלא וצ"ע:
סעיף ט"ז כרגלי הממלא. כאן שייכים דברי המג"א ס"ק י"ד:

סימן שצח

סעיף ו' בהג"ה אין לו דין עיר לתת. ובעי' ג' חצירות של בני בתים דאז מקרי עיר ליתן לו קרפף ודמי לסעיף י' לענין יושבי צריפי' שו"ת נ"ב ח"ב:

סימן תג

מג"א ס"ק א' דיש לו אלפים בלא"ה. ולכאורה אם הוליכוהו עכו"ם באותו היקף חוץ לאנפיים מותר לילך בכל היקף אבל הריטב"א כ' בשם מורו ז"ל כיון שאין ההיקף כולו

חוץ לתחומו ומתחלתו נאסר באותו ההיקף שלא היה אלא אלפים שלו כשהוציאוהו אח"כ לאותו קצה שנאסר לא חשיב כנתנוהו לדיר וסהר:

מג"א סק"ב אסור להוליכה. במג"א סי' ת"ג סק"ב הרי אסור להוליכה. ע' עירובין מ"ה ע"ב במתני' בפירש"י ד"ה ובלבד ומהרש"ל ומהרש"א שם:

סימן תד

סעיף ב' בימים ובנהרות. ולא בכרמלית שם בהה"מ. לפ"ז להסוברים דעתה אין לנו רה"ר ע' לעיל סי' ש"ג סח"י ליכא תחומים מדאורייתא:

שם ויש לו אלפים אמה במהרש"א בעירובין מ"ה בתוס' ד"ה ולקני שביתה כ' דבכה"ג אין לו אלא ד"א אא"כ כשהיה דעתו בתחלת שבת לקנות שבית' באיזה אילן או גדר שיש שם בזה מהני כיון דהיה תחלת שבת למעלה מי' הוי כאלו היה תוך התחום של האילן והגדר:

שם בהג"ה ואם הוא ספק אם. עמ"ש לעיל סי' רמ"ח בגליון. וכעת מצאתי בשער המלך פ"י מהל' מקוואות כלל ח' כדברי:

סימן תה

מג"א ס"ק א' בין שיצא באונס. למ"ש תוס' בסוגיין די"ל דגם באונס ל"א הבלעת תחומין. ושאני ההיא דלקמן סי' ת"ו בנכנס למקום צנוע כמ"ש תוס' מ"ד ע"א ד"ה א"ד. כיון דכבר יצא מד"א שנתנו לו חכמים והיה מהדין ליתן לו ד"א אחרות. וכיון שהוא בתחום הראשון לא נתנו לו ד"א אחרות אלא חוזר לתחומו הראשון אבל הכא שלא הפסיד הד"א לא יכנס וכ"כ עוד תוס' שם ע"ב ד"ה ומ"מ וכו'. וההי' דלקמן סי' ת"ט ס"ב בפשוטו דהתם לדבר מצוה מהני כדאיתא בסוגיין דמ"ו אבל באונס י"ל דל"ד לדבר מצוה. והיכא דלא הפסיד הד"א שלו לא יכנס:

מג"א ס"ק ב' אפי' מחיצה יותר מאלפים. זהו כדעת הראב"ד והרשב"א דדמי לנתנוהו לדיר וסהר אבל דעת הרמב"ם דאין לו אלא אלפים. וכ' הה"מ בטעמו דיוצא שלא לדעת כל מה שנחשב לו ד"א כששבת שם נחשב לו ג"כ כשיצא שלא לדעת כד"א וזהו דיר וסהר אבל בנתנם במקום שלאחר מיכן נעשה המחיצה שהרי אם שבת שם לא היה נחשב לו המקום ההוא כד"א כדלעיל סי' ת"ג כ"ש כשיצא דלא שבת שלא יחשב לו כד"א ודי אם נתיר לו אלפיים אמה כהיתירו דשבת שם עיי"ש:

סעיף ו' חוץ לתחום בדיר או בסהר. והשומר הבהמות דר שם רבינו יהונתן וע' שו"ת נ"ב ח"ב חא"ח סי' ס"ז:

סימן תט

סעיף א' אינו עירוב. תמוה לי היכן מצינו דבדיעבד לא הוי עירוב. דבגמ' אמרי' רק לענין דאינו רשאי לערב בזה כיון דרוצה בקייומו דעירוב אחר הקניה הוי נהנה אבל לענין דיעבד מה"ת נימא דלא הוי עירוב. הא איסור העבירה אינו תלוי בקיום המצוה דאף אם נימא דאינו עירוב מ"מ עבר על הנאה דרוצה בקיום העירוב. והיא מילתא אחריתי ואין העבירה בקיום המצוה. וצע"ג:

מג"א סק"א דקרקע עולם אינו נאסר. ודוקא ישראל אבל כהן א"י לערב דא"א ליכנס בשידה תיבה ומגדל דקיי"ל אהל זרוק ל"ש אהל אבל בקבר יחידי אם הוא קרקע עולם דמותר בהנאה אף כהן יכול לערב דיכול ליכנס עד שפת הקבר דאף דמת תופס ד"א. כיון דהוא רק דרבנן משום היכר מותר ע"י שידה תיבה ומגדל. ולזה כיוון המג"א סק"ה:

סימן תטז

וא"א באותו הפת שהניח אתמול. ובפרישה אוסר אף בפת זה לרוח אחרת. אלא דוקא באותו מקום שעירב תחלה בראשון אבל בעירב ברגליו בראשון מפטר. דיכול לערב בשני אף לרוח אחרת. ובא"ר כ' בשם עה"ק לרשב"א דמותר עיי"ש אבל בריטב"א בעירובין מפרש לאיסור. וע' שו"ת נ"ב ח"א חא"ח סי' מ"ח:

סימן תיז

מג"א סק"א דוגמת קה"ח שהיה מעומד. בער אנכי ולא ידעתי היכן מצינו דקידוש החדש היא מעומד ואדרבה ברפ"ג דר"ה משמע שהיה מיושב:

סימן תכב

סעיף ב' וכן נוהגים בכל מלכות א"י. עמ"ש בגליון לקמן סימן תרע"א ס"ב:

מג"א סק"ה (רד"א כ"ה) ע' מג"א לעיל סי' רי"ח סק"ד:

סימן תכה

סעיף א' ובשני קורא מפטיר וביום השבת. ע' תשו' קול אלי' סעיף י"ג:

סימן תכו

סעיף א' אשר במאמרו ברא שחקים. ע' בס' הברי' ח"א מאמר ד' פ"ב:
מג"א בהתחל' סומא חייב לקדש הלבנה המוהריק"ש כ' דמלישנא הרואה משמע דסומא אינו מברך:
סעיף ב' אלא במוצאי שבת. הא דאין מברכים בליל שבת ע' ת' הרב"י סי' קל"ג:
שם ומברך מעומד. ע' בתורת חיים דיש ליזהר אפי' מלסמוך על המקל:

סימן תכח

מג"א סק"י נוהגים כמ"ש בש"ע. נ"ל דה"ה אם שבת פ' אחרי היה ער"ח ומפטירי' מחר חדש דיפטירי' בשבת פ' קדשים הלא כבני כושיים:

סימן תכט

סעיף ב' ואין מספידים. אפי' בפניו של מת ת' גנת וורדים חא"ח כלל ד' סח"י:

סימן תלב

סעיף ב' כמה בתים. יש לע' במבית לבית אמאי לא הוי שינוי מקום הפסק. ע' סי' ח' במג"א סקי"ח. וע' בבית הלל יו"ד סי' רפ"ט ודבריו דחוקים:
מג"א ס"ק ו' דמ"מ מצוה קעביד. וע' מג"א סימן שס"ו ס"ב:
שם ונוהגים להניח. קאי על ההג"ה:

סימן תלג

מג"א סק"ט והוי כמו חמץ בבור. ברור כצ"ל:

סימן תלה

מג"א סק"ב צ"ע אם יברך. ולקמן בסי' תמ"ו כ' המג"א בפשיטות דמברך:

סימן תלו

מג"א סק"ט ואפי' למ"ד בחמץ שנפל'. לעיל סי' תל"ז במג"א ס"ק י"ז:

סימן תלז

מג"א סק"ה אין נאמנים אפי' בדרבנן. דברי תוס' שם לענין קטן. אבל עבד ואשה י"ל דהכא מהימני. ומ"ש המג"א אח"כ ובפסחים כתבו דמה שבידם נאמנים אפי' בדאורייתא וכו'. זהו רק בנשים ועבדים אבל לא הקטנים דמה"ט דבטבילת כלים אין קטנים נאמנים ע' בתה"ד סי' רנ"ז דדקדק הכי מלישנא דמסכת פסחים דרק נשים ועבדים מהמני בדאורייתא אבל לא קטנים. וזהו כוונת המג"א שכ' תחלה דברי תוס' פסחים וכ' עלה. וע' ביו"ד סימן ק"כ ר"ל דמשם נשמע דדברי תוס' רק בנשים ועבדים ולא בקטנים. ומדברי התה"ד הנ"ל שכ' דקטנים א"נ בטבילת כלים דהוי דאוריי' משמע לכאורה דמדרבנן הוא מהימני ונ"מ בכלי זכוכית דהוי דרבנן מהימני לכאור' משמע דלא ס"ל להלכה כדברי תוס' עירובין דבמידי דשליחות אף בדרבנן קטנים לא מהימני:

סימן תלח

סעיף א' אחר הככר. היינו דבזה בעי' שידוע לו בבירור שמצא ככר שנכנס אבל במצא ככר אף לדעת הרמב"ם דפוסק דאמרי' ככר שאבד הוא ככר שנמצא וכן להטור שס"ל הכי בבטלו. מ"מ הכא גרע כיון דמצא פירורים וניכר שבא לבית ככר אחר י"ל דשמא הך שנמצא הוא ככר אחר. כ"כ המ"ל:

סימן תלט

סעיף א' בהג"ה מיהו אם הככר קטן. גם בככר גדול אם על ובדק ומצא ככר. י"ל דאף לדעת הטור דבלא ביטל לא תלינן דככר שאבד הוא ככר שנמצא. מ"מ הכא הוי ס"ס ס' שקל מצה ואת"ל חמץ שמא זהו ככר שנמצא והיינו לפי תירוצו א' של המג"א סק"ג:

מג"א ס"ק ג' שמא נטל. לענ"ד י"ל כיון דאכלתי' הוי ספק הרגיל עד דהיה ס"ד דהש"ס לומר דס' זה מוציא מידי ודאי וא"כ נהי דמסקינן דאין ס' מוציא מידי וודאי מכל מקום מוציא מידי ספק וא"צ לדון מדין ס"ס אלא דס' הרגיל מוציא מידי ספק איסור:

שם בא"ד שמא אכלו. ע' בנקה"כ ססי' י':

מג"א ס"ק ה' (מ"מ) ע' בהה"מ דכ' בדעת הרמב"ם דפסק כר'. וממילא גם בלא ביטל הכי הוא:

סימן תמ

סעיף א' אם הוא חייב באחריותו. היינו בקיבל בפירוש דהא קי"ל אין דין שומרים לנכרי. ואף בקיבל בפי' להתחייב בתשלומין י"ל דלענין פשיעה מהני בלא קנין אבל לענין גו"א צריך קנין. עי"ש בגליון ח"מ סי' רצ"א סכ"ז וע' במחנה אפרים הל' שומרים סי' ח':

מג"א סק"א דאפילו בא העכו"ם מותר בפסח ולענ"ד י"ל כיון דהישראל עבר על ב"י כשבא הנכרי בפסח אין הישראל יכול להניחו ליטלו. נהי דלא מקרי נהנה. מ"מ הישראל מחוייב לבערו לתקן הלאו דהא הלאו דב"י ניתק לעשה כדאיתא פסחים דף צ"ה. וא"כ מחוייב לשרפו ולשלם להנכרי מעותו:

שם מותר להניח. בפסח:

שם בבאר הגולה דעובר עליו. ואולם יש לדון דבס"א בעכו"ם שהפקיד חמצו לישראל בזה הנפקד עובר בקיבל אחריות אבל בישראל שהפקיד לחבירו דמשעה שהגיע ע"פ בשעה ו' דנאסר בהנאה פסקה אחריותו דהא הוא כעפר' בעלמא (וע' מג"א לקמן סי' תמ"ג סק"ה ובאבה"ע ובח"י שם חלקו דמה שלא מכרו לא מקרו פשיע' וא"כ אין הנפקד עובר דבשעה שחל חיובו דב"י כבר פקעה אחריות וע' בחדושי צל"ח):

סימן תמא

מג"א ס"ק ב' אסמכתא לעכו"ם לאו משום דקנין מדיניהם מהני אלא כיון דבדיניהם אין דנין דין אסמכתא גמר ומקנה כ"כ המג"א לקמן סי' תמח ס"ד ובענייי לא זכיתי להבין הא יסוד דאסמכת' לא קניא אף דמכח התנאי היה ראוי לקנותו ויודע דאם לא יהיה המעות יקנה זה מ"מ אמרי' דהוא חושב בדעתו שבודאי יהיה לו מעות ולא יבא לכלל זה שיקנה זו ולא גמר ומקני א"כ מה בכך דבדיניהם אין דנין דין אסמכתא מ"מ הא דנין רק באם לא ישלם יקנה והוא חושב בדעתו שישלם ולא גמר ומקני דהרי גם בדיניהם היה ראוי לקנותו באם לא יפרע לו ואעפ"כ אמרי' דהוא לא גמר ומקני דחושב בבירור שבודאי יפרע ומה אלמותא בזה במה דבנכרי אין דנין דין אסמכתא ואם לא יפרע יקנה זה הא מ"מ לדעתו שבודאי יפרע ולא גמר ומקני וצ"ע:

מג"א סק"ג היה הישראל חייב לשלם דאף דקני הנכרי החמץ למפרע היינו ברוצה להקנותו דהלוה קנס עצמו שאם לא יפרע יקנה החמץ למפרע אבל מ"מ המלוה יכול לו' אין רצוני לקנותו ויכול לכופו לפרוע חובי דהתנאי אינו לחובת הלוה רק לחובת המלוה ומה דלא הקשה המג"א ביותר דאם יאנס ממילא לא ירצה הלוה לקנותו והוי למפרע חמצו של ישראל וגם זה אינו מתורץ בתירוץ של המג"א דהוי חמצו של נכרי בבית נכרי דהא

הוי חמצו ש"י היינו דבאמת בפסח עובר הישראל בספק דשמא יכוף הלוה אותו לפרוע אלא דמ"מ עתה אחר הפסח דהנכרי מתרצה לקבל החמץ בחובו ואיגלאי מלתא למפרע דהי' החמץ של נכרים ומותר בהנאה ולזה הקשה המג"א רק דנהי דאגלאי דהיה חמצו של נכרי מ"מ עכ"פ היה באחריות של ישראל ולתסר אחר הפסח כדין חמץ של נכרי בפקדון ביד ישראל וקיבל אחריות דאסור אחר הפסח כדס"ל להמג"א ר"ס ת"מ וכמ"ש להדיא הרמב"ם וכדמוכח ג"כ מדברי הרא"ש והש"ע ס"א דאם לא הרהינו אסור אחר פסח משום אחריות [זהו דלא כח"י] וע"ז שפיר תירץ המג"א דהוי חמצו של נכרי בבית נכרי דהא השתא דלא כפה אותו לשלם אגלאי מלתא דהוי חמץ של נכרי ולפ"ז מ"ש המג"א תחלה ונסתפק הב"ח אם מותר לכתחלה ללות עליו מעכו"ם וכו' לכאורה אין כאן מקום ספק דודאי אסור דשמא יכוף אותו הגוי לשלם והוי חמץ ישראל ועבר עליו ודוק אבל לפ"ז קשה על סעיף ב' ישראל שהלוה וכו' דקני למפרע הא יכול המלוה ישראל להציל חמצו ולהפקיר אסורו שיאמר אין רצוני לקנותו ויחזיר החמץ לנכרי ויכוף אותו לפרעו וצ"ע:

סימן תמב

מג"א סק"ז דלא עדיף מפת שעיפש' במק"ח תמה דהא בפת שעיפשה מיירי דנפסל לאכול לכלב וכ' דצ"ל דלא עדיף מנוקשה ע"י תערובות וע"ש:

סעיף ז אם יש כזית במקום אחד ואם מיעטו מכזית מבעי' בירושלמי אם בטל או מכיון שנראה לבער צריך לבער כולה:

סעיף ח כל שאלו ינטל החוט ואף אם הוא יבש דעי"ז אינו ניטל דמפריך מאחר דאלו היה לח היה נקלף כולו כא' אפי' יבש חייב לבער הירושלמי:

סימן תמג

מג"א סק"ב מצה עשירה. לכאורה תמוה. דהא הרמ"א כ' בסי' תמ"ד ס"א במדינות אלו וכו' וראיתי בשו"ת נ"ב סי' כ"א שהוציא מזה דהרמ"א אינו אוסר מצה עשירה אלא מחצות ואילך אבל בשעה ד' מותר וכוונת המג"א יאכל מצה עשירה עד חצות או בשר ודגים אחר חצות:

מג"א סק"ג ונ"ל דאם שכח ולא מכר. לכאורה יש לדון דנהי דלענין איסור הנאה הוי שעו' דרבנן ובדרבנן סמכי' להקל מ"מ אחר שיגיע זמן שעות דאורייתא לענין חיוב תשביתו דשמא אזלי' בתר ערך היום ומכירתו לא היה מכירה ומחוייב מדאוריית' לבערו אף די"ל

דאינו עובר על לאו דב"י די"ל בהשליכו לחוץ או מכרו לנכרי בפסח דאינו עובר בב"י כיון דאינו ברשותו ע' שאגת ארי' מ"מ אינו יוצא בעשה דתשביתו כשאינו מבערו מן העולם. ונראה דלק"מ דנ"ל בזורקו חוץ לרשותו דרך הפקר בשעה ו' אינו חל הביעור כיון דקודם זמן חיובו דביעור אין החמץ ברשותו אף דביטלו בשעה ו' לא מהני אפקועי חיובו דאורייתא היינו כיון שאינו שלו ולא חל הביטול וכלא ביטלו דמי אבל זרקו לחוץ שאין החמץ בגבולו מהני אף בשעה ו' ורק בזורקו אחר שעה ו' דכבר חל עליו חיוב הביעור מחוייב לבערו מהעולם דוקא גם י"ל כיון דבאמת הוי ס' דרבנן לענין הנאה וכיון דס' דרבנן לקולא הוי כמו וודאי מותר בהנאה והוי מכירה מעליא ודו"ק:

מג"א סק"ה וכ"מ בב"ק דף מ"ה. הא דלא מדמי בפשוטו לגזל חמץ דמתניתן ערוכה היא דיכול לומר הרי שלך לפניך כדקי"ל בח"מ סי' שס"ג די"ל שומר גרע מגזלן כמ"ש תוס' בב"ק נ"ו ב' לענין הרקיבו מקצתו ולזה למד רבינו מסוגיא דבב"ק דמ"ה והיינו משור שנגמר דינו דלר"י דס"ל גומרי' דינו שלא בפניו יכול לומר הש"ל וה"נ לדידן בחמץ והא דבאמת דהרקיבו גרע מגזלן היינו דשומר דמוטל עליו לשומרו פשיעתו הוי כמזיק בידים וכי היכי דאם בידי' הרקיבם חייב מדין מזיק ה"נ פשיעתו משא"כ גזלן בכלל שמירה אבל בשור שנגמר וכן בחמץ דאף אם הוי כמזיק מ"מ הא הוי כהיזק שאינו ניכר דקיי"ל דל"ש היזק ואף דבהאביד בידים חייב מקנסא מ"מ יש לומר דבשומר דממילא לא קנסוה. אולם לענ"ד אין ראיה דשפיר י"ל דפשיעתו דהשומר הוי כמזיק ממש ואף בהיזק שאינו ניכר חייב מדרבנן ושאני בשור שנגמר דינו דל"ש שם קנסא דרבנן שלא יהא כל א' וא' וכו'. כדמוכח הכי מדברי תוס' שם בקושייתם דאם הוי היזק שא"נ גם באתפסי' בידים לפטר. ובמ"ל פ"ג מהל' גזילה תמה באמת דהא מדרבנן חייב כמו במטמא ומדמע והתו' שם בגיטין נזהר מזה דהכא ל"ש חששא שלא יהא כל א' וא' הולך עיי"ש הרי דשם גם בידים פטור אבל בעלמא י"ל דכל דע"י פשיעותא דהשומר ניזק בהיזק שא"נ הוי כמזיק והוא בכלל תקנת חז"ל לחייבו במזיד ולענין זה גרע שומר מגזלן כמו בהרקיבו. והא דאמרי' בב"ק א"כ לפלגו בחמץ בפסח י"ל בגזל חמץ דאם איתא דבשור דל"ש שלא יהא פליגי בהיזק שאינו ניכר אם יכול לומר הש"ל לפלגי בחמץ ובגזלן ולזה מוקי דפלוגתייהו בגומרים דינו שלא בפניו ובחמץ בגזלן לכ"ע יכול לומר הש"ל ובשומר ובחמץ י"ל דחייב דבשומר בהיזק שאינו ניכר חייב מקנס' כמו במזיק ומדוקדק לישנא דרש"י שכ' לפלגי בחמץ בגזל וע' באבן העוזר ולפי הנ"ל כ' רש"י כן בדקדוק: @44אמנם @55מ"מ נ"ל ראיה להמג"א דשומר שפשע פטור באינו ניכר ממה דפסקי' בש"ע יו"ד סי' קכ"ז דהפסד

שכרו הוא מועט מש"ה א"נ לומר נתנסך יינך ואם נאמר דשומר שפשע חייב באינו ניכר הו"ל לחלק בנתנסך בפשיעה נאמן כיון דמפסיד כולו אע"כ כהמג"א וד"וק:
באבן העוזר וע"כ פשע שלא מכרו קודם פסח וחייב בגניבה. במחכ"ת למאי דקיימי' עתה דילפי' שאור דאכילה משאור דראייה וחמץ של הקדש מותר אחה"פ ליכא פשיעה דמה דלא מכרו דהא יהיה מותר אחה"פ ולא הפסיד להקדש:

סימן תמד

סעיף ה' וכופה עליו כלי עד. ק' לי אמאי נתיר בכפיית כלי הא יכול לזרקו לחוץ או לבה"כ ושאני ביו"ט דאסור בטלטול וצ"ע:
ט"ז סק"ה אלא דצריך שלא יוציאנו. ע' בס' תוספת שבת סי' רמ"ו סק"ה:
מג"א סקי"א ומשמע דאם הוא מתחלת. וכ"ה להדיא בשאלתות פ' צו סי' ע"ג:
מג"א סקי"ד (כ"מ בתוס'). אינו ראיה דהתם בקדשים אינו עובר על הלאו אחר שכבר הותר אבל הכא בכל רגע ורגע עובר בב"י ואף בחצי שיעור הוי איסור ב"י להרבה פוסקי'. ע' תוס' שבת סי' רמ"ו ס"ה:

סימן תמה

מג"א סק"ה דהתם עצים אינן בני אכילה. גמגום לשון יש כאן ואולי יש לדון דהוי דשל"מ דאינו חוזר ונאסר. דלגבי פסח אחר מותר בלא ביטול מדין חרכו קודם זמנו:
שם בשעת הדחק מעצים. צ"ל בשעת הדלקה:

סימן תמו

מג"א סק"ב ונ"ל דחמץ לא מקרי עשה. לכאורה קשה דיבערנו במקומו דהוי בעידנא וצ"ל כיון דמדאורייתא מהני פירור ואפשר לקיים שניהם אסור לשורפו ואחרי דאסרו חז"ל טילטול מוקצה אסור לפרר דלא הוי בעידנ' ולשרפו במקומו ג"כ אסור דמדאורייתא לא דחי כיון דאפשר לקיים העשה ע"י פירור וזורה לרוח:
שם דאמירה לעכו"ם. יש לפקפק די"ל דלא מקיים בזה עשה דתשביתו כיון דמבערו ע"י נכרי ואין שליחות לנכרי והוי כנעשה הביעור מעצמו דלא קיים עשה דתשביתו:
שם וצ"ע דה"נ אף על פי. בפשוטו י"ל דבשופר אין הפיקוח התחלה למצות תקיעה כלל רק הכנה לקיום המצוה להשיג שופר אבל הכא דנתנה לעכו"ם להוציא מביתו כולה השבתה היא אלא דלא נגמרה עדיין עד גמר ביעורו מהעולם מש"ה מקרי בעידנא ע' בני פ"ב דבב"מ:

שם לכן נ"ל דכופה עליו כלי. לפמ"ש לעיל דע"י נכרי לא נתקיים עשה דתשביתו י"ל דמגרע דאם כופה עליו כלי ומבערו בחוה"מ הוי תקון ללאו ואינו עובר למפרע אבל אם יטיל לים על ידי נכרי חסר התקון של הלאו:

שם לכן יבערנו בז' ע"י. ובתשו' ח"צ סי' פ"ו כ' דגם ביום ז' כופה עליו כלי ואחר י"ט שורף החטה ואוכל התרנגולת:

סימן תמז

סעיף א' בלא רוטב די בקליפה. קשה לי הא חם בחם יש לו דין צלי וצריך נטילה:

ט"ז סק"א דהוי חמץ דשיל"מ דבערב פסח בתר זמן איסורו אסור במין במינו במשהו משום יש ל"מ:

מג"א סק"ב יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב לענ"ד תמוה כיון דאם כל המצה היתה חמוצה היה צריך נגד כולו מכח הפיטום ול"א דסגי בס' נגד הקצה שנוגע בו דמצד השני דהפישוט דרך אותו הקצה הוי בלוע דא"י בלא רוטב א"כ ממילא ה"נ מה בכך דצד זה לא נתכפלה הא מ"מ כל המצה זו מתפשט טעמו וכי המצה נביאה היא דאם כולו חמץ כולו מתפשט ואם צד זה אינו חמץ אין כולו מתפשט זה א"א לאמרו:

מג"א סק"ד מ"ש הע"ש דבחמץ לא מצינו איסור חריף דאף אם בשלו בחומץ מ"מ כיון דהחמץ בעצמו אינו חריף הוי כמו אין הנאסר כו' ע"ש:

מג"א סק"ה כדמוכח תוס' ריש פסחים דדוקא. לענ"ד התם י"ל לטעם הא' לענין חשש דאתי למיכל מיני' החמירו משום לא בדילי לחוד וכמ"ש תוס' דנדר הטעם דשרי לאחריני ולא כ' דנדר ליכא כרת אלא דבאמת מכח נוקשה מוכח משום דלא בדילי לחוד הוא אבל לענין דין דבמשהו ע"כ דרק דבצירוף כרת החמירו דמה שכ' דמחמץ בע"פ אין ראי' דחשיב קצת בדילי כיון שהוא זמן ביעור אינו מספיק הא רב דס"ל כר"י חמץ לאח"ז דאורייתא ואעפ"כ אמר דבשלמא במינו בס' אלא דבמינו במשהו ככל איסורים דמב"מ במשהו וא"כ לדידן גם במינו בטל כמו לרב באינו מינו וא"כ מוכח דבליכא כרת אף בלא בדילי אינו במשהו:

שם לכן נ"ל דהמיקל לא הפסיד בט"ז ססי' זה אוסר נוקשה במשהו:

סעיף ג' בתרנגולת מבושלת מותר לבטלה אם נמצא החטה בתרנגולת מבושלת בע"פ קודם שעה ו' ולא היה בו ס' י"ל דלאח"ז נעשה התרנגולת כדין חנ"נ. ואם נתצלה עם האווזות צריך ס' נגד כולה:

מג"א סק"ט אא"כ היד סולדת בו כיון שאין שם רוטב ומ"מ אף כשנכנס הפסח אין היס"ב בעי' עכ"פ נטילה דמיד שהוציאו מהרוטב עם החטה נאסר כדי נטילה אבל אם בתחלת פסח יס"ב נאסר כולו מדין פטום:

שם בא"ד אבל חמץ שהוא במשהו אסור אף בצלי ולכאורה קשה הא אמר שמואל ל"ש אלא שנתבשל אבל נצלה בה קולף והא שמואל ס"ל מין במינו לא בטיל וא"כ מוכח דאפי' משהו ליכא ואף די"ל דאמר כן דרך פירוש במתני' דירך והך מתני' ס"ל דמין במינו בטיל מ"מ מאי פריך עלה מר"ה דאמר גדי שצלאו בחלבו אסור וכו' דלמא ר"ה סבר כרבו רב מין במינו לא בטיל ואולי י"ל דהג"מ ס"ל דחלב ובשר מקרי אינו מינו דלא כהרשב"א והר"ן גם י"ל דהמשהו שנתפשט חוץ של הנטילה מתפשט עם הטעם של נטילה וכיון דכח ההיתר מעורב בו מקרי אינו מינו כמ"ש הר"ן פ' גיד הנשה גבי כיון שנתנה טעם בחתיכה ורק בחמץ אסור כיון דגם מבשא"מ במשהו לפ"ז דבר של"מ גם הג"מ מודה דאינו אסור רק כדי נטילה ודו"ק:

סעיף ד אינו חוזר וניעור בפסח עיין במג"א סי' תס"ו סק"ח בסי' תרס"ז בט"ז ס"ק ח"י:

שם בהג"ה דחיישינן שמא נשארו לו פירורין ואף דהוי ס' דרבנן מ"מ חיישינן דהוא שכיח דמתפרר ממנו פירורים כ"כ הע"ש ולענ"ד למ"ש המג"א דאלו סינן קודם פסח היה מהני דבטעם ל"א חו"נ י"ל דמש"ה ספיקו אסור דהוי דשיל"מ דאף דקי"ל דחמץ לא הוי דשיל"מ מדשרי בע"פ בס' עיין מג"א ס"ק מ' היינו דחוזר ונאסר אבל לענין פסח אחר א"צ לסמוך על הס' דאף אם נשאר בו פירורים מותר דבטעם ל"א חו"נ א"כ לגבי הס' מקרי ישל"מ ודו"ק:

שם ונותנים טעם בפסח הא דאינו אסור בלא"ה משום הפירור עצמו שמעורב בו דלזה היה תקנה לסננו עתה ולזה העירוב שכבר נאסר היין בפסח מפליטת הפירור לתוכו אולם קשה לי דמלישנא דהרמ"א ומיהו בדבר יבש שיש לחוש וכו' דמשמע דמדין חוזר וניעור ביבש אתינן עלה וכן משמע מדכ' דין זה בהך סעיף דמיירי בדין חו"נ והא לכאורה אף אם ל"א חו"נ הא הפירור בעצמותו לא נתבטל קודם פסח דהא יכול לברר להוציא האיסור ע"י סינון א"כ הוי כמו נפל הפירור לתוכו עתה דאוסר במשהו וצ"ע:

מ"א ס"ק י"ג אלא טעם בעלמא לכ"ע אינו חוזר וניעור לק"מ דהא מבואר בתשו' רשב"א סי' תפ"ה דאפי' בטעם חוזר וניעור ממה דכ' שם ועוד דלפי דעת הגאונים נתערב קודם הפסח אסור לאכלו בפסח ורה"ג אסר יין שנמצא בתוכו קודם פסח ב' גרעיני חטים לשתותו בפסח עכ"ל מהראיה זו מדברי רה"ג מוכח דאפי' בטעם חו"נ וא"כ צדקו דברי הש"ך:

סעיף ה' בהג"ה שלשה פעמים קודם פסח וז"ל ד"מ ג"פ בכל יום פ"א ע"ש:
שם אבל ביו"ט האחרון יש להקל בו לשהות ולהנות בפמ"ג דייק מלשון הט"ז סקי"א ומלישנא דההג"א סקכ"ח דדוקא בסתם ב"י אבל בבירור ב"י גם ביו"ט האחרון של פסח אסור וא"כ י"ל דבכה"ג גם לשהות ולהנות אסור:
מג"א ס"ק ט"ז מפליט מן הכלי דלא כהש"ך ביו"ד סי' ס"ט סקס"ח:
מג"א סקכ"ז דלא אפשר בקל למצוא אחר ק' לי דמה שייכות דחק לזה הא אפשר לסננו קודם פסח דמדינא שרי' לדעת המג"א לעיל סקי"ג:
מג"א סקכ"ח אם עמד בכלי חמץ ב"י לכאורה גם באינו ב"י אסור כיון דהוא חריף וכ"כ הח"י:
מג"א ס"ק ל"ח לכן דברי הש"ך ביו"ד עיקר לענ"ד הקלושה לכאורה הדין עם הע"ש דמאי בכך דכל א' בלע קצת מהסכין ולא פלט ע"י כבישה הא מכל מקום ע"כ כל משהו ומשהו שנפלט מהסכין בזיתים אם נתפשט אותו בלע בזיתים עד שיש ס' כנגדו ממילא בטל ואי אפשר לאסור אא"כ דנתפשט עד פחות מעט וא"כ ידעי' דהבלע שבסכין לא אסר רק שיעור פחות מעט נגד הסכין וא"כ אם יש בזיתים ג' פעמים נגד הסכין לשתרו דהני זיתים קרוב לס' נגד סכין שיש בהם טעם חמץ יבטלו ברוב בזיתים האחרים מש"ה ליכא מקום לאסור אלא מכח חוזר וניעור ובזה נלפע"ד אף למ"ש המג"א בסי"זה דבטעם לכ"ע לא אמרי' חו"נ דהיינו הטעם שנתפשט בס' דאין כאן איסור בעולם וכאלו כלה ונאבד האיסור משא"כ הכא דהטעם החמץ שבזיתים עומד ומושבח במקומו אלא דהזיתים אינן נכרים ובטלים בזיתים המותרים ואם יבא אליהו ויאמר דהנך זיתים הן שבלעו החמץ קיימים באיסורם וא"כ הך טעם הוי כבעין כנלע"ד ודוק היטב:
שם ומיהו נ"ל דאף דמותר לקמן ולענ"ד בלא"ה דעיקר החילוק בין היתירא בלע היינו דמסתמא נפלט עיקר הטעם ומה שנשאר בו נקלש ומש"ה בהיתירא בלע כיון דנקלש טעמו אין חל עליו איסור בב"ח וא"כ בחמץ דשמו עליו ונ"ט בר נ"ט אסור הרי דטעם קלוש אוסר א"כ הזתים אסורים ודוק:
מג"א סק"מ ובנקודת הכסף עיין לקמן סי' תס"ז במג"א סקי"ג:
שם צריך לאכול כלם קודם פסח עיין לקמן סי' תס"ז במג"א סק"ד:
סעיף י' בהג"ה אפי' משהו ונט"ל אסור ולענין להנות ולהשהות ע' לקמן ססי' ת"נ במג"א:
מג"א ס"ק מ"ג דהא לא עבר מן התורה. משמע דאלו היה עובר מה"ת היה אסור אחר הפסח אף דעתה ממילא הוא מעורב בס' היתר דלא עבר רק על החמץ מעורב ולא על ההיתר מ"מ היה אסור אח"כ לפ"ז אם נתערב באינו מינו בפחות מס' דעבר מה"ת בב"י אח"כ

בעי' ס' ואין מצטרפים ההיתר שבתוך הערובות לס' ואפשר בעי' ס' נגד כל התערובות וצ"ע לדינא:

מג"א סקמ"ה עסי' תנ"ג ואין להקשות מסי' תנ"ג כצ"ל:

סימן תמח

סעיף א חמץ של עכו"ם וחמץ של חרש שוטה וקטן שעבר עה"פ ע' משבצות זהב בפתיחה כוללת ח"ב אות ב':

מג"א סק"א ואם קבלו אסור בהנאה וכן אם נתחמץ לו עיסה ביו"ט אחרון ואם היה אונן על מתו ע' במשבצות זהב בפתיחה כוללת ח"ב סי' כ"ט:

סעיף ג' אם מכרו במה שכותבים בשטר מכירה לנכרי כל חמצי מכור לך הא להרמב"ם והמ"ע לחו"המ ססי' ר"ח לא מהני כיון דאינו מזכיר מין מסויים עמ"ש בתשובה:

מג"א ס"ק ד אבל עכו"ם לעכו"ם עושה שליח וכ"כ הריק"ש חוה"מ סי' קפ"ח אבל מדברי בעה"ת הובאו בב"י יו"ד סי' קס"ט ובהגהות שם סי"א מוכח דנכרי לנכרי אין נעשה שליח כמ"ש התפל"מ שם וע' בב"ש אה"ע ססי' ה' ובשו"ת מהר"ם מינץ סי' ה' כתב אבל גוי לגוי אפשר דהוי שליח:

שם והטעם דאמרי' אדעת' דעכו"ם ע' ת' נ"ב חיו"ד סי' קנ"ד מהדורא תניינא:

מג"א סק"ה השתא נמי עובר עליו עיין מחנה אפרים הל' מאכלות אסורות פ"ח הט"ז ד"ה עוד שייך:

מג"א סק"ז רק משום חומרא דחמץ אסור בסעיף זה דמיירי מעיקר הדין לעשות לכתחלה בזה מדינא אסור דשמא לא יתקיים התנאי והוי החמץ של ישראל ועובר בב"י אלא בדיעבד אם עשה כן ונתקיים התנאי מדינא מותר החמץ לאחה"פ ואולם י"ל דבידו להתקיים התנאי דאם הנכרי לא יחזיר לו יאמר הריני כאלו התקבלתי דמהני לכאורה במתנה עמ"ל וא"כ י"ל דאפי' לכתחילה שרי וצ"ע:

סעיף ה' אע"פ שבטלו וה"ה דאיכא תרתי למעליותא שביטל והי' אנוס על הביעור הארכתי בתשו':

סימן תנ

מג"א סק"ד דזכה בהם בפסח לענ"ד יש לע' נהי דזכה בהם בפסח מ"מ הא לא נתברר חלקו ככרות איזה זכה ונעשה שותף עם הנכרי ונימא דאין ברירה דשמא קיבל חלקו של נכרי ע' בשאגת ארי' ובחק יעקב סי' ת"מ:

סעיף ו ואסור לקנות חמץ לעכו"ם בפסח אמר לעכו"ם בפסח לקנות לו חמץ וקנה לו י"ל אף להפוסקים יש שליחות לעכו"ם לחומרא ע' יו"ד סי' קס"ט מ"מ הוי רק דרבנן ומותר אחר הפסח ואף בפסח אם הוא הפ"מ י"ל דא"צ לבערו ובקונה ע"י מומר יש לדון אם אמרי' במומר אשלד"ע ולא קנה הישראל וגם המומר לא קנה כיון דלא רצה לזכות לעצמו תיבת גמא להגאון פורת יוסף ז"ל פ' קרח וע' בספרו אשל אברהם לעיל סי' ש"ה: מג"א ס"ק יב ובזה לא פליג הטור וקשה לי לדעת הטור דאסור להשכירה דהכלי עצמו אינו בולע ואף דאינו נוטל דמים בעד הבלוע א"כ אף להניח בו יבש אסור:

סימן תנא

סעיף א' ומיהו אם החזירן לכבשן בא"ר כ' בשם או"ה דאנו אין נוהגים בזה:
מג"א סק"ד יש לה דין כלי אדמה ואם אחר שנתייבש בחמה הוסקה באור ע' באשל אברהם רס"י תס"א:
מג"א סק"ו לפמ"ש ס"ו בהג"ה דאין. לענ"ד הא יסוד הפלוגתא בס"ו אם הולכין אחר רוב תשמישו וכן הפלוגתא בס"ד בנשתמש ע"י אור אם צריך לבון היינו דבדינא דגמ' בסכינים להלכתא ברותחים אף דלפעמים משתמש בהן באור היינו כיון דחמץ היתירא בלע אף בשימש ע"י אור סגי בהגעלה כדאיתא פרק בתרא דע"א גבי נותר א"כ אין הכרח לומר דאזלי' בתר רוב תשמישו וזה דעת המחבר בס"ד וס"ו ואינך שיטות סוברים דחמץ מקרי שמו עליו ומקרי אסורא בלע ותשמישו באור צריך לבון וטעמא דסכינים דאזלי' בתר רוב תשמישו א"כ חד מינייהו מוכח אי דאזלי' בתר רוב תשמישו אי דמקרי היתירא בלע ומספיקא דדינא ב' שטות אלו קיי"ל לחימרא דמקרי איסירא בלע וגם דלא אזלי' בתר רוב תשמישו וזהו פסקא דהרמ"א ס"ד וס"ו וא"כ הכא בסכינים מותר בהגעלה:
ט"ז סק"ח וק"ל דהא קיי"ל בסי' תמ"ז ס"ד אינו מובן דלענין בטול מה בכך דשמו עליו ומקרי בשם איסור מ"מ אוקי אדינא דבטל כמו כל האיסורים דהא אפי' בנתערב בע"פ אחר חצות דודאי שם איסור עליו בטל וכיון דנתבטל ופקע איסורו הותרה לגמרי אבל לענין היתירא בלע י"ל כיון דשמו עליו שם אסור עליו. וכן לענין נ"ט בר נ"ט דס"ל להרשב"א דלא מקרי נ"ט בר נ"ט דהיתירא דחמץ שמו עליו. והיינו הכל דלא מקרי היתירא אבל אינו חמור מבליעת שאר איסורים. גם מ"ש הט"ז ותו אני' במחבת הא הט"ז עצמו סט"ז כ' דשם הוי ע"י משקה. גם מ"ש וצ"ל דהך שפוד איירי וכו' עוד לא נתיישב הקושי' מסי' תנ"ב דלענין נ"ט בר נ"ט מקרי היתירא בלע וא"כ אף נצלה חמץ בעין תסגי בהגעלה. וכ"ז צ"ע:

סעיף ד בהג"ה בלבון קל כזה חצובה צריך לבון משמע לכאורה דאפי' בדיעבד אסור ונלע"ד דהיינו דוקא אם השתמש עליו בעין אבל ע"י קדרה כגון דגים וכיוצא לא גרע משתי קדירות ע' יו"ד סי' צ"ז ובט"ז וכ"כ במשבצות זהב כאן ולפ"ז בנתאכסן בבית גוי אפשר להקל:

באר הגולה סק"ל ר"ל שאם ישימו עליו קש. בט"ז סק"ח ובמג"א סקכ"ז. דאם רק היד סולדת מב' עברים מהני ג"כ:

מג"א ס"ק י"ז וכבוש כמבושל. לכאורה טעמא דהרמ"א עדיף דאפי' עירוי ג' ימים לא מהני דלפעמים משתמשים בהם חמים ואלו מטעם עירוי היה מהני עירוי ג"י כדלקמן סכ"א אלא דהמג"א העתיק זה לענין אם ידענו בבירור דלא השתמש בהם בחמין מ"מ אסורי' בשטיפה משום שריית פתיתי לחם ובכה"ג באמת מהני עירוי ג"י ומ"מ היכי דלפעמים השתמשו בהם מים חמין. אף דידוע דלא השתמש בהם חמץ חם מ"מ ע"י שריית פתיתי לחם בלע משום כבוש וכששמשו בו אח"כ מים חמין. הבלע חמץ שבהן נבלע עתה גם בחמין הללו ולא מהני עירוי:

מג"א סקכ"ד דלא אמרי' שמוליך בליעתו. לא זכיתי להבין דזהו בחם מקצתו אבל בכלי שמבשלין בו נראה בחוש שגם היד חם וא"א לאחוז בו כ"א ע"י סודר והאיבעי' דבישל במקצתו כלי אם צריך הגעלה בכולו היינו אם מפעפע למעלה שלא במקום הרוטב אבל במקום הרוטב בוודאי מפעפע בכל עובי הדופן. וא"כ היד ג"כ בכלל עובי הדופן זולת שנאמר דהיד מסתמא אינו גוש א' עד הכלי אלא שנתחבר ביתידות והוי כב' כלים דאין מפעפע מזה לזה א"כ לא תלי' בדינא דיו"ד סי' קכ"א וד' יאיר עיני:

שם באה"ד וכמ"ש סי' צ"ד. ביאור דברי המג"א שהחילוק בין ההיא דסי' צ"ב וההיא דסי' צ"ד דבסי' צ"ב אמרי' דבלע בכולו ובסי' צ"ד אמרי' דלא מפליט כולו אבל באמת היה נראה דהחילוק רק דבסי' צ"ב דהקדירה כולו חם אבל בסי' צ"ד דהכף אינו חם וראי' לזה דהא איתא שם בסי' צ"ד וי"א אם הכף של מתכות משערי' בכולו דאם חם קצתו חם כולו וזה דעת רבינו פרץ הרי דאם חם בכולו צריך ס' נגד כולו אבל בכף של עץ וכן לדידן במתכות דא"צ ס' רק נגד מה שתחב בקדירה משום דהכף צונן א"כ אין כאן סתירה מההי' דסי' צ"ב וברור:

מג"א סקכ"ז וז"ש עד שישרף גוף האיסור. נדפס בטעות וכצ"ל ואם קדם טלאי כו' כמ"ש ס"ד בהג"ה וז"ש עד דישרף כולו (מה"ש):

שם כ"ז שאינו יכול ליגע בו. ק' לי הא במה דא"י ליגע בו דהיינו היס"ב לא מקרי ליבון קל כיון שאין הקש נשרף עליו:

שם ככלים חדשים. ע' בתשו' מגיד מראשית סי' א' תשו' מהרי"ט ומהר"ח אפנדרי שהאריכו בזה:

מג"א סקל"ב דהגעלה מפלטת כל הכלי שייך לסעיף שאח"ז (מה"ש):

מג"א סקל"ז ודוקא בע"פ. היינו דאז מותר אפי' בפסח דבטעם ל"א חו"נ אבל בנתערב בפסח לא בטיל ולפי"מ שכתבתי לעיל סי' תמ"ז במג"א סקמ"א יש לאסור אף בנתערב קודם פסח כיון דהטעם דהחמץ עובר בפ"ע במצה שנאסרה אלא דהמצות מעורבי' במצות האחרות בכה"ג אמרי' חו"נ:

מג"א סקל"ח מ"מ בחביות פשיטא דיש להקל ולכאורה כיון דלא מחמרי' לחוש לבעין של מי דבש מהני נ"ט בר נ"ט ממילא גם בלא הגעלה מותר דמצד החביות עצמו הוי ג' נ"ט וב' כלים ע' מג"א רס"י תנ"ב:

ט"ז סקכ"ז ונראה שאם בשל אותו במים. והיינו כיון דהט"ז הכריע דבכלים שא"א ללבנם מהני הגעלה לבית שאור וחרוסת אלא דכלי יי"ש חמיר דנרגש הריח מש"ה מהני לבשל תחלה באפר לסלק הריח אבל למה דס"ל להמג"א ס"ב דאנן נוהגי' לאסור בית שאור בהגעלה לא מהני תקון זה:

מג"א סקמ"ד כיון דאין שם רוטב. הוא תמוה כיון דיש חמץ בעין במקום שהקדירה עומדת הוי נגד הרוטב ומפעפעת לפנים ובעינן ס' וממילא בחמץ אסור במשהו ואם העמידו קדירה חמה על דבר צונן כיון דתתאה גבר סגי בקליפה והקדירה במקום קליפה אבל הכא דהכל רותח וצ"ע:

שם אין הי"ס בזיעה למעלה. לענ"ד הא הכסוי למעלה חם והזיע נתחמם:

סעיף כ"ג בהג"ה אפי' חדשים. וכשמבשלים בהם שאינם גלאזירט יש לבשלם במים קודם י"ט כדאיתא לקמן סי' תק"ב בהג"ה:

מג"א סקמ"ט משא"כ בחמץ. ע' מנ"י כלל פ"ה סקי"ד:

מג"א סק"נ אין הבליעה הולכת בכל הכלי. לא זכיתי להבין דנהי דאין הבליעה הולכת בכל הכלי היינו שאין הרוטב מפעפע למעלה אבל הא מ"מ בולע בכל עובי הכלי ונכנס הבלוע בהיתוך זכוכית גם למה דנקט הת"ה דהחשש רק שעירו לתוכן רותחים ממילא מותרים בהגעלה דהא הכלי לא בלע דעירוי רק כ"ק. וא"כ לא בא הבלועה להיתוך זכוכית שהוא מחוץ לקליפה ואף אם יש חשש ששהה החמץ בתוכו מעל"ע ובלעו ע"י כבישה מ"מ הא הזכוכית לא גרע מחרס דתשמישו בצונן מהני הגעלה כדלעיל סכ"א. גם אם בשלו בו בחמין לפמ"ש המג"א סקמ"ה דכ"ח מצופים באבר ממש מהני הגעלה

א"כ הכא לו יהא דהיתוך זכוכית שמבחוץ הוי כך"ח הא מ"מ הכלי כסף הוי כמו אבר מבפנים דמהני הגעלה:

סימן תנב

מג"א סק"ג דברי הרמ"א תמוהים דגם לענ"ד דהרמ"א פי' מ"ש המחבר וכן אם משהה וכו'. וכן כדי שלא יצטרך ליזהר שלא ינוחו המים מרתיחתן. היינו דבחד מינייהו סגי בעלמא או דנזהר להשהותן עד שיגמרו פליטתן בצמוצום ולא יותר כיון דטרידי לבלוע לא מפליטים או דיזהר שיוציא הכלים בעוד שלא נחו המים מרתיחתן דאז מה דבלעו המים לא פלטו. אבל קודם שעה ה' יוכל להשהותן הרבה אף שינוחו מרתיחתן. וכיון שכן דאמרי' דלאחר זמן איסורו מהני א' מהן. והיינו דאינו משהה יותר מדאי אלא בצמצום עד שיגמרו פליטתן דבזה מותר אף שינוחו מרתיחתן. א"כ ממילא לא היו המים רותחין כל שיעור זמן הגעלה דהא לא השהה אותן רק עד שיגמרו פליטתן. ואם נחו מרתיחתן רגע א' מקודם ממילא בשעת גמר הפליטה לא היו המים רותחין. א"כ מוכח דהגעלה מהני אף אם אין המים רותחין ואם כן שפיר כתב הרמ"א אך רבים חולקין ודו"ק:

שם דכ"ז שהם רותחין לא בלעו ממי הגעלה. היינו דאמרינן לגבי המים מדבלעי לא פלטי דמה שבולעים ברתיחה זו לא פלטי ברתיחה זו. אבל בלוע שמכבר פולטים וכמבואר בתוס' וא"כ אם מניחים מרתיחתן אף שחוזרים ומרתיחים מ"מ גם בעידן ריתח' מבליעים בכלי מה שבלעו בעידן דנחו. כיון דלא בלעו ברתיחה זו הוי כבליעה ישנה ודו"ק:

מג"א סק"ו אין חוזר וניעור כיון שהם טעמים חלוקים. מ"מ ק' לי דעדיפא מיניה י"ל אפילו במכניס ב' כלים יחד במים ויש ס' נגד א' דשרי דהא איסורים מבטלים זא"ז:

שם דלא כע"ש. לענ"ד אף להסוברים גם בטעם אמרינן חוזר וניעור מ"מ הכא שרי. כיון דבשעת הגעלה קודם פסח היו המים מותרים. ממילא הוי טעם שני בהיתר: ואיכא ג' טעמים להיתירא. ושרי כמו במגעיל קודם ה'. ועדיף מיניה דקודם שעה ה' לא הוי וודאי נ"ט בר נ"ט היתר דהא חמץ שמו עליו. אבל הכא דהוי היתר מכח ביטול בס' זהו מקרי נ"ט בר נ"ט דהיתירא אפילו בחלב ודם ע' י"ד סימן ק"ג. וא"כ ל"ש חו"נ: ומה"ט יש לדון במ"ש רשב"א במגעיל ב' כלים זאח"ז שאין ס' נגד שניהם אמרי' דחו"נ. דנהי דבאיסור בעין שנתערבו זאח"ז אמרי' דחו"נ אבל בפליטת הכלים דבעידן שהגעיל הכלי א' והיה ס'. מקרי נ"ט בר נ"ט דהיתירא. ושוב כשהגעיל כלי הב' אין מצטרף פליטת הראשונה דכבר הותרה מדין נ"ט בר נ"ט דהיתירא ולא אפשר לחול עליו שם איסור. זולת להסוברים דבבישול לא מהני טעם שני בהיתר. אלא דהכא דאיכא הרבה טעמים

וב' כלים ממילא בזה במגעיל ב' כלים בזאח"ז המים נאסרו דבעוד הפליטה הא במים לא מהני נ"ט בר נ"ט דהיתירא. ומותר רק מדין בטול בס' ושוב אמרי' חו"נ ודו"ק היטב:

סעיף ג' בהג"ה אם נוגעין זה בזה. ק"ל דמה בכך דבמקום נגיעתן לא סלקו הרתיחה הא המים נכנסין תוך הכלי וא"צ שיהיה המים על דופן הכלי אא"כ בכלים ששואבים מהם רותחים ע' סעיף ו':

סעיף ה' בהג"ה במי טברי' מגעילו בהן. זהו לא חידוש. אלא דבא"ח כ' ואם נאסרו בחמי טברי' ונראים דברים שאפשר להכשירן ע"י חמי אור בכלי ראשון שהגעלה ע"י אור כשירה לכל עכ"ל. מבואר דהחידוש דיכול להגעיל אפילו ע"י חמי אור ולא אמרי' דלבעי חמי הגעלה דוקא בחמי טבריא דכבולעו כ"פ. ובב"י איתא מגעילו בהן או בחמי האור:

סימן תנג

מ"א סק"ב שמשתמשין בהם כל השנה. ק' לי הא הוי ג' נ"ט מהשעורים למכתשת וממכתשת לשמנים ומשמנים לפמוטות ומשם לשמן דבזה שרי כדלעיל רסי' תנ"ב:

מג"א סק"ו מקרי לח בלח ואינו חו"נ. אם נטחן גם עם סובים י"ל דלא נבלל יפה וצריך לרקד הקמח יפה שיהא נבלל יפה ואז הוי לח בלח. אם קלו קאפע בכלי חמץ ב"י ונתערב עם קאפע אחר. י"ל דלא מהני טחינה דאינו מתערב יפה לדונו ללח בלח. כ"כ במשבצות זהב סימן תס"ז סק"ח:

סימן תנד

מג"א סק"א שהוא ממין הבא לידי חימוץ. ע' במלחמות פ"ב דפסחים בסוגי' דאין לשין ביין שמן ודבש:

סעיף ד' במצה גזולה. ק"ל כיון דלעסי' קניה בשינוי מעשה. ע' מ"ש הפ"י בפסחים דף כ"ט ע"א בתוס' שם ד"ה בדין הוא וכו'. אח"ז רב מצאתי בעזה"י בחידושי הריטב"א סוכה דל"ה שכ"כ לקושטא דמלתא דיוצאים במצה גזולה דכיון דלעסי' קניה ע"ש וע' לעיל רס"י קצ"ו במג"א:

סימן תנה

סעיף א' ישאב ישראל. וראוי לומר בפה ששואב לשם מצוה ד"מ:

מג"א סק"א דבהא כ"ע מודו. ר"ל דגם הב"י מודה להר"א מזרחי דלשטת הרא"ם אין לו תקנה אבל בנשאבו ביום בזה חולק הב"י עם המזרחי וס"ל להב"י דגם להרא"ם יש לו תקנה להמתין עד אחר הלילה עיי"ש:

סעיף ג' בין במים שלא לנו אסור. כ' הב"י דמשמע מדברי א"ח. דכל הנך דאמרי' עברה ולשה אסור. היינו באכילה. אבל בהנאה מותר ואפילו בחמין עכ"ל:
סעיף ה' מים שלא לנו שנתבטלו. ואם נתערב מעט מים שלנו תוך מים שלא לנו. י"ל דבעי' אח"כ רוב נגד כל המים. דכבר נתחממו גם אותן שלנו. אשל אברהם לעיל סימן ק"נ סק"ז:

סימן תנז

מג"א סק"ט א' מאמותיו עיין לעיל סי' ר"א במג"א סק"ד:
שם וכן פסק רש"ל ומהרי"ל ביש"ש חולין פ' כ"ה:

סימן תנט

מג"א סק"ט ולכן לא ישככם על רצפת אבנים ע' בס' ששה זרעוני גנה להגאון ר"ז עמריך זצ"ל:

סימן תסב

סעיף ב מי פירות עם מים ממהרים להחמיץ בח"י מסתפק אם נתייבשו תחלה מי פירות בקמח ואח"כ נתנו לתוכו מים:
מג"א סק"א ואין מחמיץ וכן דעת מהרש"א דף לח להתיר אבל במעט מים מבואר בר"ן הובא בט"ז ברסי' שאח"ז להחמיר:
מג"א סק"ד ופשוט דאין חילוק בין חלב ודעת הרז"ה אפי' עם מים מותר ללוש ודעת הכל בו שהביא דחלב לא מקרי מי פירות ומחמיץ:
סעיף ו או ביין וחומץ מותר צ"ל אף בנמצא מבוקעות ותלינן דמחמת המי פירות נתבקעו דאלו בלא נתבקעו בלא"ה להמחבר מותר כדלקמן סי' תס"ז ס"ט דהא הכא מסתמא יש ס' נגד החטה אשל אברהם סי' תס"ז:
מג"א סק"ו אם נפל לתוכו חטה אם מחמיץ אם נדון דמחמיץ וגרע יותר דהרי מי פירות עם מים ממהר להחמיץ:
שם ומיהו י"ל דחטים עצמן בולעין מהשכר ומ"מ נ"מ בפשוטו דאם קודם י"ט נפל מעט שכר במי פירות בענין דיש מי פירות ס' כנגדן ולש בהם עיסה אם שכר הוי מי פירות ומותר דהשכר בטל בס' או דהשכר הוי מים ומחמיץ את העיסה:

סימן תסה

מג"א סק"ה והבהבו בו ע' לקמן ססי' תס"ז:

סימן תסו

מג"א סק"א דאין מחמיצין עיין מג"א למיל ססי' נ"ט:
סעיף ד' ומפריך ומתערב עם השאר ואסור לאכלו בפסח ק' לי אמאי לא אפשר שיאכל מעט קודם פסח ולתלות דאיסור' אכל כמ"ש המג"א סי' תמ"ז סק"ד בסופו ובזמן ההיתר אף לכתחילה יכול לעשות כן כמ"ש בט"ז שם סק"ד ובחק יעקב סי' ת"ל ועיין באשל אברהם דמסתפק בפירורי פת שנפלו לתוך הקמח אי תלינן דאיסורא אכל ע"ש ולכאורה דין זה מפורש כאן דאין תולין וצ"ע לדינא:
סעיף ו והוא שיהיה הדלף טורד בלי הפסק עיין במג"א סי' תנ"ט סק"ד:

סימן תסז

סי' ז סעיף ח בהג"ה שלא לאכול שום פירות יבישים קליפת פאמראנצען דינן כפירות יבישים חיי אדם כלל קכ"ז ס"ב:
מג"א סק"ח הכא דספק הוא שהרבה כו' יש לעיין הא בסי' תמ"ז ג"כ הוי ספק שמא המחבת אב"י ואעפי"כ אוסרים נ"ט בנ"ט:
מג"א סקי"ב משהו דרבנן אזלי' בספיקא לקולא לענ"ד מדברי תוס' חולין צ"ז ד"ה אמר רבא מבואר דס"ל דבספק אוסר במשהו:
שם ושמא נתבקעו ונ"מ לדידן בלא נתרככו:
מג"א סקט"ו שהוא אפוי אין דבר מועט מחמיץ אלא שאין דעתי נוטה לכך שאין דבר מועט מחמיץ כל העיסה כצ"ל:
סעיף יב ויש מי שאוסר אם עיין בח"ד סי' צא בביאורים סק"ג:
מג"א סקי"ט אסר ליה שהיה בו פילי לענ"ד הא מכל מקום מוכח דהמים נאסרו דאל"כ מה בכך דאית ביה פילי הא בודאי לא נכנס ממש מהחיטי לפילי אע"כ דהמים אסורים דמפליט בצונן אלא דהבשר אפשר דמותר דאינו מפליט ומבליע ואסור רק משום פילי דהמים נכנסים בפילי וכ"נ כמ"ש המג"א סי' תמ"ז סק"ט וא"כ ממילא בבישלם במים דאסור:
מג"א סקכ"ב נשתברה אח"כ אסור והיינו כדעת הט"ז יו"ד ססי' פ"ג דלעסו הוי עיכול אבל לא לעסו אפי' נתרסק אח"כ ונתמעט לא הוי עיכול אבל דעת הש"ך שם בהיפוך דאפילו

למאן דס"ל דלא ילפי' איסור מטומאה ולעסו לא הוי עיכול מ"מ בנחסר ממה שבלע הוי עיכול ע"ש:

מג"א סקכ"ה וכ"כ הד"מ לענ"ד דמ"מ נהי דאם באנו להתיר התרנגולת מדין ס' דרבנן דשמא היה במצה בזה היה הסברא נכונה כיון דזה ההיתר גם על המצה דשמא היה בתרנגולת ממילא שניהם אסורים כההיא דסי' קיא וא"כ נסתלק ההיתר דשאני אומר מ' ס' דרבנן. אבל מ"מ נתקיים ההיתר דתרנגולת מ' ס"ס דבזה ל"ש מאי חזית דהא במצה ליכא ס"ס וא"כ כיון דאלו היה ספק דאסורה היינו יכולים להתיר התרנגולת מ' ס"ס דהא המצה ודאי אסורה מטעם ס' דאוריתא א"כ מה"ת מחמת שהוא דרבנן והי' גם על המצה דס' דרבנן וז"א באמת נסתלק ההיתר דס' דרבנן משום מאי חזית אבל ההיתר דס"ס לא נסתלק ודוק ושאני בההי' דסי' תלט דעל כל בית הוי ס"ס ושוב שייך מאי חזית ודוק:

סימן תסח

מנ"א סקז (תוס' ור"ן) ע' בס' תוספת שבת סי' רמד ס"ג:

סימן תע

סעיף ב בהג"ה הוא מתענה בעד בנו וכ"ז שאין הבן בן שלשים א"צ האב להתענות קרבן נתנאל פ' ע"פ סי' יט:

סימן תעא

מג"א סק"ה שחייבים עליו בהמ"ז וא"כ. אח"ז הגאון זצ"ל כ' בספרו משנת דרע"ק לדחות דנ"מ במילא כריסו בבציקות של נכרי דיצא ידי סעודה וידי מצה לא יצא:

שם בא"ד שמן הרבה אין מברכים אין זה הכרח די"ל דאוכל שיעור קביעות דמברכים בהמ"ז:

מג"א סק"ח אבל מפוררת לכאורה אף באינה מפוררת נהי דלא מקרי בישול ומברכים המוציא הא מ"מ אין יוצאים ידי מצה בזה דבעי' טעם מצה א"כ י"ל דמותר לאוכלו בע"פ:

סימן תעב

מג"א סק"ה א"צ הסיבה (ב"ח) ע' בתשו' הב"ח ח"ב סי' ה':

מג"א סק"ו כ' הב"ש ע' מג"א לעיל סי' לב סק"ח:

סימן תעג

מג"א סק"ב עד אחר הסעודה בלא"ה הא מחוייב להפסיק מסעודתו ולהבדיל כיון דהתחיל באיסור ע' מג"א סי' רעא סי"ב:

מג"א סק"ד ואני תמה למה נהיגי בירושלמי פ"ט דשביעית והובא בתוי"ט פ"ט מ"ה דשבת מאי כרפס שבנהרות אריב"ח פיטרוסלי"נען:

מג"א סק"ח דאין יו"ט מכין לחבירו אינו מובן דהא בלא"ה הא גם בליל יו"ט ב' לא יאכלנו ואי דיאכלנו ביום ב' דיו"ט אלא דמסתמא לא יאכלנו ביום א' דיו"ט כיון דצריך לו ללילי יו"ט ב' א"כ מאי שייך בההקדמה דאין אוכלים צלי ולכן אסור הא בלא"ה כיון דרוצה להחזיקו לליל ב' ואינו רוצה לאכלו בראשון אסור לצלותו:

מג"א סקי"ד כל העומד ליתלש כתלוש דמי אינו מספיק דאף דעתה כשנתבשל כל צרכו הוי כתלוש מ"מ הנכרי לא עשה עתה קנין בזה ולא נעשה גזלן עליו כדאיתא בבא קמא קיז ב' הובא במג"א לקמן ססי' תרלז וא"כ הישראל כשתולש הוא הגזלן וליכא שינוי רשות:

סימן תעד

מג"א סק"א על כל א' וא' במרדכי כיון דכל חד למלתי' אתקין מסיח דעתו ממנו עד שיגיע זמנו:

סימן תעה

מג"א סק"ה דהא אין יוצאין בשרשים אף דאוכל עוף טמא שאין בו כזית חייב משום ברי'. אף דאין עצמות שבו בכלל האיסור כיון דאכלו חייב. חייב על הבשר משום בריה מ"מ הכא א"א לאכול השרשים דהם רשות ומבטל למרור כדאמרי' במרור ומצה שאוכל ביחד היכי דא' רשות וכ"כ במחצית השקל. ומ"מ לענ"ד יש לדון. דהתם אמרי' דמעט מצה נכנס במרור רשות ובטל ובצר ליה המצה משיעוריה. אבל הכא סוף סוף במשהו מרור שלא נתבטל בשרשים יוצא מדין בריה כיון דאוכל כולו ודו"ק:

מג"א סקי"י היאך נפטר הקרי"ן בזה דהא צריך לברך עליו שהכל. לענ"ד י"ל בזה אם בירך בפה"א יצא. כיון דהוא פרי האדמה. אלא כיון דמבושלים טובים אינו חשוב לברך על חי ברכה מבוררת ודי בברכת שהכל אבל מ"מ יש לומר דבדיעבד דיצא עמג"א לעיל סי' ר"ה ובהעוז"ר. גם מ"ש המג"א ועוד נ"ל שאין לברך כלל כמ"ש סי' ר"ב גבי פלפלים לא

ידעתי דהתם אמרי' דמדינא סגי בשהכל אבל לא דלא יברך כלל זולת בפלפלים יבישים דליכא אוכל כלל ולזה וודאי לא דמי לקרי"ן:

סעיף ד' כגון שאנסוהו עכו"ם או לסטים. במשבצות זהב בפתיחה כוללות ח"ג אות ה' מסתפק אם אנסוהו לאכול מרור י"ל דלא יצא כיון דהוא מר ומזיק עיי"ש:

סימן תעז

מג"א סק"ב אתכא דרחמנא ע' לק' סו' ת"פ ס"א:

סימן תפ

סעיף א' צריך לשתות פעם אחרת. בגן המלך לבעל גו"ו סי' ל"א הקשה דנימ' דלא הוי היסח הדעת דאתכא דרחמנא סמיך כדלעיל סי' תע"ז ס"ב גבי אפיקומן:

סימן תפד

סעיף א' ודאגדת' ואכלי ירקי ומצה. אף דהוא אינו אוכל מהירק. מ"מ יכול לברך להם כיון דהוא מתקנחז"ל כמו בברכת המצות הרא"ש:

סימן תפה

סעיף א' מצה סתם אסור לאכלו. ובאומר שבועה שלא אוכל בסוכה דמצו' אף דכל ז' ימים חוץ מלילה הראשון הוי רשות לא אמרי' מגו דחייל על שאר הימים דגם על שאר הימים לא חייל דאף דיכול לאכול עראי חוץ לסוכה מ"מ כיון דאכיל קבע בסוכה מצוה היא מקרי נשבע לבטל המצוה. תשב"ץ ח"א סי' ק' ובח"ל דגם בשמיני יתבי א"כ הלשון סוכת מצוה גם ח' בכלל וי"ל דהוי כולל מגו דחל אשמיני וצ"ע:

סימן תפז

סעיף א' אם יום חג המצות הזה ואם לא הזכיר שם החג אלא שאמר את יו"ט מקרא קדש יצא ואם שינה ואמר בפסח את יום חג השבועות וכדומה י"ל ג"כ דיצא שו"ת בית יהודה סי' ד':

שם יעלה ויבא. אם התחיל תפלת וי"ט אתה בחרתנו ואחר כך כשהוא בברכת מודים הוא מסופק אם גמר תפלת יו"ט ואח"כ רצה ומודים או שאחר יעלה ויבא התחיל רצה כהרגלו בר"ח וחוה"מ צריך לחזור לברכת האמצעי אתה בחרתנו ת' גו"ו חא"ח כלל ד' סי"ט:

סימן תפט

סעיף א' מתחילין לספור. אם ספיר' בכתב הוי ספירה ע' ת' מגן שמואל סי' כ'. אם סיפר בדרך עשרים חסר א' יצא שו"ת פרי הארץ להר"ם מזרחי סי' י' הא דלא מברכים שהחיינו על ס"ע ע' שו"ת רדב"ז סי' נ"ד:

מג"א סק"ב ואם ירצה שומע הברכה. וטוב שיברך א' ויוציא אחרים לקיים ברוב עם הדרת מלך עיין לעיל סי' רצ"ח סי"ח. ע' שו"ת מבי"ט. סי' ק"פ:

סעיף ז' שכח ולא בירך כל הלילה. מת לו מת בלילה ובה"ק רחוק באופן שיהיה אונן כל הלילה ולמחרתו כל היום יספור בלא ברכה ובימים שלאחריו יספור בברכה תשו' נודע ביהודה סי' כ"ז:

סעיף ט' יש לספור קודם שמברכין. מקורו בתה"ד ולענ"ד יש לדון לדינא די"ל דהתה"ד ס"ל כהפוסקים דהבדלה דרבנן אבל לפסקי רמ"א לעיל סי' רע"א ס"ה דמפסיק באמצע סעודה להבדלה ע"כ ס"ל דהבדלה דאורייתא וכמ"ש המג"א רסי' רל"ט (ומ"ש הרמ"א סס"י רצ"ו דשנים לא יבדילו לעצמן היינו לכתחילה לחוש לחומרא להסוברים הבדלה דרבנן ונשים פטורות אבל מעיקר הדין מבדילין לעצמן דהבדלה דאורייתא דזכור היינו בכניסתו ובציאתו וממילא נשים חייבות דכל שישנו בשמיר' הן) י"ל דהבדלה קודם ואע"ג דבכל מ"ש ספירה קודם משום אפוקי יומא עדיף מסבר' דקדימה דאורייתא ומוכח כן מיקנה"ז אף דקידוש דיו"ט דרבנן כמ"ש המג"א רסי' רע"א מ"מ י"ל במ"ש ויו"ט לענין הספירה דיש בקידוש עיולי יומא ובהבדלה אפוקי יומא קיימי אדינא להקדים דאורייתא ובאמת מ"ש במ"ש דעלמא ליכא גם כן הוכחה להקדים ספירה להבדלה מיקנה"ז דהתם יש ב' למעליות' א' עיולי יומא דקידוש וא' אפוקי יומא דהבדלה מש"ה מקדימין לקידוש דרבנן מקמי הבדלה דאורייתא ואף דהרמ"א לא הגיה כן וגם המחבר נראה דס"ל הבדלה דאורייתא מדבריו רס"י רצ"א דמשמע להלכה דנשים מחוייבות בהבדלה היינו כיון דהרמ"א פסק כאן סעיף ד' דפוסק מאכילתו לספירה וחושש להסוברים ספירה בזה"ז דאוריית' מש"ה ס"ל כאן כתה"ד דסופרים קודם אבל למ"ש המג"א סי' זה סק"ו דאם טעה וספר בה"ש יצא מדאין חוששים להפוסקים דלא יצא ומהראוי לספור משתחשך בלא ברכה דאינו טורח כלל דס"ל דעיקר ספירה בזה"ז דרבנן א"כ צריך ראי' גדולה להקדים ספירה דרבנן להבדלה דאורייתא כיון דנגד אפוקי יומא יש ג"כ עיולי יומא וצ"ע:

סימן תצ

מג"א סק"ו דבשבת אין קפידא כ"כ. אינו מובן הא יום ליבשה אומרים גבי שירה חדשה א"כ אין הפסק בזה בין גאולה לתפלה ולענין הפסק באמצע פרק אין חילוק בין שבת לחול:

סימן תצא

מג"א סק"א צ"ע אם מותר לאכול חמץ. ע"ל ריש סי' תרכ"ד במג"א:

סימן תצג

סעיף ג' בהג"ה להסתפר מל"ג בעומר ואילך. אבל ששלמו אבילות שלשים ביום ל"ד בעומר ע' ת' דבר משה סי' ל"ב:

מג"א סק"ו וא"כ גבי תספורת נמי י"ל הרואה. בפשוטו י"ל כיון דאותם שמספרים עד ר"ח אייר אין רשאים מל"ג ואילך ואותם שמספרים מל"ג ואילך אסורים קודם ר"ח ואם מקצתם מספרים עד ר"ח אייר וקצתם מספרים מל"ג ואילך זהו הוי לא תתגודדו. וכ"כ בשו"ת מעיל צדקה סימן מ"ט ועיי"ש עוד בסימן ב' ובשו"ת תמים דעים סימן קס"ח קס"ט ק"ע:

סימן תצד

ט"ז סק"א על מה שנוהגין במדינות אלו. והיכא דנוהגים כן אם מותר אז לצאת מבהכ"נ. ע' מג"א לעיל רס"י קמ"ו לאסור אבל בא"ר שם כ' כיון דצריך לגלול הס"ת בשעה שאומרים אקדמות דינו כמו בין גברא לגברא ומותר לצאת לצורך גדול:

סעיף ג' אסור להתענות במוצאי חג השבועות. ובאגודה פ"א דחגיגה דכל ל' אסור בהספד ותענית. וע' במ"ל פ"ז מהל' כלי המקדש ה"ט.

מג"א סק"ג דנשים מותרות במלאכה בא"ח. ע' ת' מהרח"ש סי' ח':

סימן תצה

סעיף א' חוץ ממלאכת אוכל נפש. אם יכול לבשל בבה"ש דאפוקי יומא דיו"ט לאכלו בבה"ש וכן ליקח גחלת להבעיר הטוטין בה"ש כתבתי מזה בתשוב' הרב מוהר"ח אלפנדרי. בקונטרס מוצל מאש סי' י"ב מסתפק אם מותר לבשל ביו"ט לאכול אכילה גסה:

סעיף ב' אסרום חכמים. וקשה לי להנך פוסקים דכל הני אסירי רק מדרבנן מסוגי' דיבמות קי"ד ע"א מפרק כלאחר יד הוא ביו"ט דאיסור לאו ל"ג אמאי לא קאמר י"ט דאיסור דרבנן דד"ת מותר משום אוכל נפש וצלע"ג:

פר"ח ד"ה ולכן נ"ל וכו' פ"ב דביצה בש"א. לפ"ז יהיה מוכח דגם בבישול אמרינן מתוך דהא במחמם מים לרגליו יש בו גם משום בישול. ואם נימא דהוי בכלל א"נ ממש כמו דצ"ל לרבה דס"ל דבעירוב והוצאה פליגי: א"כ גם הבערה לא מוכח מזה דהא לרבה צ"ל דהנאת חימום הוי חימום ממש:

סימן תצו

סעיף ג' לעשות מלאכה ביו"ט שני. ומתפללים תפלת חול ואם יכול להוציא לבני ח"ל שאין בקיאים בתפלת יו"ט. י"ל דמקרי אינו מחוייב בדבר ואינו יכול להוציא עמ"ש בגליון לקמן סי' תר"צ ס"י וע' ת' גנת וורדי' חא"ח סי' י"ג:

מג"א סק"ד דא"א לעשות בצינעה. ולדידיה אסור לבשל בחוה"מ לצורך יו"ט ב' של יו"ט האחרון. ע' סי' קל"ט סי"א ובמג"א שם סקי"ד וכנלע"ד:

מג"א סק"ז דעתו לחזור מותר לעשות. ואם מותר לבן ח"ל לומר לו לעשות מלאכה ע' ת' גנת וורדים סי' ט"ז דאסור דלא כמוהריק"ש כאן:

סימן תצז

מג"א סק"ב ומ"מ נ"ל דלכ"ע דווקא. אינו מובן לי דלטעמא שמא יקח מהן לאוכלו י"ל דברחוק מהם קצת דהוי היכר ל"ג. ולדמות להההיא דסי' שכ"ד אבל לטעמא דהר"ן ותוס' פ' האורג דמקרי אין מזונתן עליך גם כה"ג אסור:

מג"א סק"ד וכ"מ סי' תקי"ג ס"ו. בזה י"ל דהתם דקאי על יו"ט ב' שחל ביום א' כיון דיש בזה איסור דאורייתא דהכנה. והוי ס"ס בדאורייתא אבל הכא הכנה דצידה דהויא דרבנן בזה מקילין בס"ס והכי דייק לישנא דהר"ן פ"ג דביצה דכ' הלכך ס' מוכן ביו"ט ב' כיון דמוקצה לא איתסר אלא מדרבנן הוה ליה ס"ס בדרבנן עכ"ל. וביותר קשה ממ"ש המחבר סי' תקי"ג ס"ג וכן בליל ב' של יו"ט ב' של גליות מבואר דביום ב' אסור ליקח מעכו"ם וצ"ע:

מג"א סקי"ד אם נאכל א' מהם או נפל לים כולן מותרין. אף דקודם שנפל א' מהם לים היה הדין דכולם אסורין ואין בידו להתירן. דהא הפיל בידים קי"ל דאסורים וא"כ באותו

שעה אתקצאי מ"מ השתא דנפל א' מהן. ותלינן דאיסור' דנפל שרי הנך דאין מוקצה לחצי שבת כדלעיל סי' ש"ח ולקמן סי' תצ"ו ס"ט:

ט"ז סק"ט דקי"ל דאזלי' לחומרא כמ"ש ס"ט. אין זה מספיק כ"כ דנראה דבספיקא דבפלוגתא גם במוקצה אזלי' לקולא כמ"ש הרא"ש סוף ביצה לענין מדבריות כיון דאיכא ב' לישנ' עבדינן לקולא דמוקצה דרבנן וכ"כ הרא"ש פ"ג דביצה גבי מוקצה לחצי שבת ואפשר לחלק דוקא התם דהספק אם הן אסורים משום מוקצה או לא אבל הכא דאם הם אחריני אף דהספק מכח הדין אם חיישי' לאחריני או לא מ"מ הוי כמו ס' במעשה כיון דעיקר הספק אם הן אחריני או לא:

מג"א סקח"י אבל הפשט הוא דאורייתא (ב"ח). ומה"ט ניחא הא דמותר להפשיט קודם הבדיקה ולא חיישי' דלמא הוא טרפה כמו דאסור לאכול קודם הבדיקה היינו דההפשט רק עתה דרבנן דבדאורייתא אזלי' בתר רוב בהמות כשרות ומתירים אותה מטעם סופה משום תחלתן ולפ"ז אפשר דבנשחט מעיו"ט שלא לצורך יו"ט או דהיה לו פנאי להפשיט מבעו"י אסור לפשוט ביו"ט קודם בדיקה ולהרש"ל דס"ל דלא ממנע לשחוט משום חשש טריפות כמ"ש המג"א בשמו סקי"ט. ק' לכאורה אמאי מותר להפשיט קודם הבדיקה:

סימן תצח

וחכם שראה סכין לעצמו. ק' לי אף דיזהר ולא ישחטנו מ"מ עבר בטלטול מוקצה. דסכין של שחיטה שפגום לא חזי לכלום. וצ"ע:

ובעיקר היסוד דמשמע דטבח שראה שהכין לעצמו הסכין קודם י"ט. דאסור להראות סכינו ביו"ט לחכם. (דצריך להראות מפני כבודו של חכם וכן הוא להדיא בלבוש) מטעם שמא ימצא פגום וישחיזנו. הא מדינא מותר לאכול הבשר בלא ראיית חכם. והחכם רשאי למחול על כבודו. א"כ לענין אסור טריפות מחזקינן לוודאי שאחר בדיקת טבח אין בו פגימה א"כ אין שייך שמא ימצא פגום כיון דמחזקי' לוודאי שאין בו פגימה א"כ בוודאי לא ימצא החכם פגימה. וצע"ג:

שם בהג"ה יבדוק סכינו מעי"ט ולא ביו"ט: ונ"ל דלא יחזיר הסכין לנדן שלו. דאם החוד או צדדי הסכין נוגעים בקשיותו של הנדן לא מקרי תו סכין בדוק כמ"ש התב"ש סי' י"ח סי"ד:

ט"ז סק"א ותו מאי מעליותא דהביאם. אינו מובן דהא באם הכניסן ביום א' מותר ביום ב' בכדי שיעשו לדעת המחבר רסי' תקט"ו. דנהי העושה מלאכה בשביל ישראל ביו"ט א' מותר לערב יו"ט ב' בכ"ש. ואף לדידן מ"מ בתחומין ק"ל הכי כמ"ש הרמ"א שם ס"ה:

סעיף ה' עגל שנולד ביו"ט מותר לשחטו אם האם עומדת לאכילה. לכאורה קשה בפשטא דסוגייא דאמרי' לרב וכי מה בין זה לעגל וכו' משמע דרק לרב צריכא לטעמא דמוכן אגב אמו. אבל למאן דמתיר באפרוח א"צ כלל להאי טעמא. א"כ לפי"מ דהביא הטור סי' תקי"ג אפרוח שנולד ביו"ט יש מתירים והגאונים אוסרים עיי"ש. ה"ל להטור כאן להביא ג"כ דעת המתירים בעגל שנולד והאם עומדת לגדל דהא המתירים באפרוח. דל"צ לטעמא דמוכן אגב אמו גם בעומדת לגדל מותר. ולא הו"ל להטור לסתום כאן בהחלט דעומדת לגדל אסור. וכן הקשה בשער המלך. ונ"ל בהקדם תוס' בסוגיי' דפרכי' וכי מה בין זה לעגל שנולד מן הטריפה ולא משני דהוי מוכן להושיט ידו למעי בהמה לשחוט. היינו משום דר' אושעי' מספקא בחולין אם אמרי' ד' סימנים אכשר רחמנא או לא. ועוד תירצו לכתחילה בוודאי אין לשוחטו במעי אמו דלא גרע משוחט בלילה עיי"ש. ולכאורה בלא קושייתם ג"כ צריכים לתירוצם מכח קושיי' אחרת והיינו דלכאורה ק' הא באמת גם לר"י קשה מעגל דהא הך ס' דמתיר עצמו בשחיטה ל"ש רק באכרוח דהלידה גורם דהסימנים ראויי' לשחיטה מש"ה גורם ג"כ היתר מוקצה משא"כ בעגל שנולד היאך שייך מתיר עצמו בשחיטה. הא גם קודם הלידה היו סימנים אלו ראויים לשחיטה ע"י הושטת ידו למעי בהמה. ולזה בהכרח צ"ל ג"כ כתירוצם דתוס' דקאי לאותו צד דל"א ד' סימנים אכשר בי' רחמנא ושייך שפיר לומר לר"י דמתיר עצמו בשחיטה דע"י הלידה הוכשרו הסימנים שלו לשחיטה. ולפ"ז צ"ל דלאידך תירוצא דתו' דקאי אף לאותו צד דד"ס אכשר רחמנא אלא דלא הוי מוכן לכתחילה אסור לשחוט במעי בהמה א"כ מדלא מקשי ג"כ לר"י בהכרח צ"ל דגם בזה שייך מתיר עצמו לשחיטה דבא לו ההיתר לכתחילה לשחטו. אולם זהו דוחק מאד לדונו בשביל כך דמתיר עצמו בשחיטה. כיון דלא היה קודם שום מניעה בסימנים דידיה שהיה ראוי לשחיטה אלא דהלילה מעכב עליו. ולזה נראה דהטור ס"ל לקושטא דמלתא דבהכרח לומר כתירוצם א'. והיינו על קושייתנו מדלא מקשי גם לר"י ע"כ דקאי לאותו צד דל"א ד"ס אכשר רחמנ' אולם בהא ס"ל מסברא כתוס' בתי' ב' דבין כך ובין כך לא הוי מוכן. כיון דלכתחילה א"י לשחטה במעי בהמה. ולפ"ז מיושב דברי הטור. דהא דמשמע מסוגיא דלר"י ליכא למיפרך מעגל. היינו דבעי למפרך לכל הצדדים אף אם לא אמרי' דד"ס אכשר רחמנא. דבזה לר"י ליכא קושיא דשייך מתיר עצמו בשחיטה משא"כ לדינא דפסקי' דאיבעי' דלא אפשיטא. אי ד"ס אכשר רחמנא או לא וממילא גם לר"י צריכים לטעמא דמוכן אגב אמו. דהא ליכא היתירא דמתיר עצמו דדלמא ד"ס אכשר רחמנא והיה לו היתר בשחיטה קודם הלידה.

ואי דממנ"פ מותר דלאותו צד דד"ס מכשר. הוי מוכן. ז"א. דהא מ"מ לא הוי מוכן כיון דלכתחילה א"י לשחטו במעי אמו כמו לילה:

וביותר נראה בדרך מרווח יותר דהטור ס"ל לגמרי כתי' א' דתוס' ומש"ה לא הו"מ הש"ס למיפרך לר"י. דלר"י ממנ"פ מותר. אם אמרי' ד"ס אכשר בי' הוי מוכן דאיבעי להושיט למעי אמו ולשחטו ואי ל"א ד"ס אכשר רחמנא ממילא שייך היתירא דמתיר עצמו בשחיטה. ומ"מ לדידן דמספקא לן אם ד"ס אכשר רחמנא. ומ"מ לא הוי מוכן. דהא אף קמי שמיא גליא דד"ס אכשר. הא אנן מספיקא א"א לנו לשחוט במעי אמו וממילא לא היה מוכן לכך וצריכים להיתירא דמוכן אגב אמו לכלבים ובעומדת לגדל אסור. וק"ל:

מג"א סק"ח סתם טריפות אין עומדות לכלבים. ע' בס' מקור חיים להל' פסח סס"י תמ"ו:

שם ועוד דבב"ח אין איסור. ע' במוהר"ם לובלין דכוונת תו"ס דאין בבע"ח איסור משקין שזבו עיי"ש וא"כ אין ראיה מתוספות לענין נולד:

מג"א סקי"א שרי לשוחטו לחולה. היינו דאי מותר לבריא באומצא כדקיי"ל בסוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא כדלעיל סימן שיח ס"ב. וכן הוא להדיא בהר"ן אבל משום היתר אכילת החולה לא מקרי הכנה לעצמו דאם לא כן גם באפרוח נימא הכי. וזהו כוונת הה"מ פ"ב ה"א מהל' י"ט דלא כהמ"ל דהניח בצ"ע:

ונלע"ד דנ"מ בין טעמא דהרא"ש לטעמא דהר"ן בנולד מבהמה העומדת לגדל וולדות. דלהר"ן ליכא הכנה דמ"מ הכינה לעצמו דאם ישחוט לחולה מותר לבריא באומצא דהא בשבת קיי"ל כר"ש דמוקצה שרי (ואף נולד שרי להרבה פוסקים). אבל להרא"ש אסור והיינו דנ"ל דשרש דברי הר"ן והרא"ש תליא בב' סברות שכ' רמב"ן במלחמות הא דביצה שנולד ביו"ט אחר שבת הוי איסור הכנה דגמרה מאתמול אף אלו לא גמרה ולא היה אפשר לילד היום היה יכול לאכלן ע"י שחיטת תרנגולת. היינו דמ"מ עתה בלא שחטו צריך הוא לגמרו דאתמול שיבא לידו הביצה ע"י הלידה דהיום. או דטובה יותר בטעם מושבח ע"י הלידה עיי"ש. ולזה נ"ל דעיקר סברת הרא"ש דבעגל דאין משבחת יותר ע"י הלידה א"כ א"צ כלל ללידה. דאף בלא לידה יכול לאכלו למחרתו ביו"ט ע"י שחיטת האם ואין הלי"ד פועלת יותר למקרי בשם הכנה וא"כ זהו רק בעומדת לאכילה אבל עומדת לגדל אף להפוסקים דגם ביו"ט מוקצה מותר. ואלו שחטה לה ביו"ט מותר. מ"מ כיון דעומדת לגדל ואינו רוצה לשחטה. צריך הוא ללידה והוי הכנה. והר"ן לשיטתו דמבואר בדבריו גבי נולדה בזה אסורה בזה דס"ל כטעם א' דהרמב"ן הנ"ל. דהא עתה לא שחטה. וזהו שייך בעגל. מש"ה הוצרך הר"ן לטעמא דהכינה לעצמו. וא"כ גם בעומדת לגדל מותר מה"ט דהכינה לעצמו. ודו"ק:

מג"א סקי"ג ועוד דהא כ' הרמ"א. לענ"ד אינו ראייה די"ל דמ"מ בעי' דיש שהות להפשיט ולבדוק. דאמרינן הואיל דאי מקלעי אורחים יפשיט ויבדוק ויאכלו אבל בליכא שהות ליכא הואיל אלא דאחר ששחט ע"י הואיל אסור להפשיטה כ"ז דלא באו אורחים ואינו רוצה לאכול כיון דליכא פסידא לא שרינן ע"י הואיל ודוק:

סעיף ח' צריך שהייה מעת לעת. ואם כלו המעל"ע ביו"ט. י"ל דאסור משום מוקצה להאוסרים מוקצה ביו"ט כיון דבה"ש היה אסור. וגם לכלבים לא הוי מוכן כיון דעומד להמתין מעל"ע ולאכלה. ודמי למ"ש מהרש"א בפ"ק דביצה בנולדה ח' ימים קודם יו"ט דאסור מטעם מוקצה עיי"ש:

שם מותר לשחטו ביום טוב וה"נ בלא נמצא מרה. ולא מצא טעם מר בכבד דמותר לצלות הכבד ביו"ט לבדוק אם ימצא טעם מר ת' שבו"י ח"א ס"ט:

מג"א סקט"ז דלא שכיחי טריפות עכ"ל ע' בשאגת ארי' סי' ס"ד:

פר"ח אות ט' אם נולד תם ובו ביום נפל בו מום. והמהרש"א כ' בשם ת"י דדוקא בנולד עם מומו. אבל בלא"ה לא דדיחוי כי האי שבוודאי אין דעתו עליו לכ"ע הוי דיחוי:

מג"א סקכ"ג צ"ע דהרב"י לא כ"כ. ע' בס' תוס' שבת סי' ס"ג ס"ק נ"ג:

מג"א סקכ"ה תרתי איסורא חדא שאינו מוכן. ק' לי גם בדקר נעוץ הא כיון דלא יהיה רשאי ליטול העפר לשום דבר מ' איסור גומא. ממילא הוי מוקצה מ' איסור. ואם כן יש בזה תרתי איסורא גומא ומוקצה. ומה מהני הכנתו הא מ"מ הוי מוקצה מ' איסור משום גומא. וצ"ע:

סעיף ט"ו שראוי לצלות בו ביצה. תמוה לי ממה דפסקי' לקמן סי' תק"ב ס"ג אין סומכים את הקדרה בבקעת. וע' מג"א שם אף למאן דשרי במוקצה. מ"מ עצים הוי מוקצה לכל תשמישים שמחוץ להסקה. וא"כ מה בכך דראוי לצלות בו והוי כמו העצים עצמן. הא העצים היו ג"כ מוקצה לכל דבר ואם כן מה שרצונינו להשתמש באפר לשאר דברים כדין כלי הוי כנולד וצע"ג:

מג"א סקכ"ח מקרי לח בלח ובעי' ס'. לענ"ד הא דצריך ס' בלח בלח משום דבאינו מינו יהיב טעמא גזרי' אטו אינו מינו וזהו במידי דאכילה אבל הכא ל"ש כן. ומה"ט ק' לי על התוי"ט פ"ט מ"א דכלאים ד"ה אם ובמידי דיבש מב"מ וכו'. והא התם ליכא ענין טעם כעיקר. ואף באינו מינו בטל ברוב:

שם כיון דעיקר איסורו מדבריהם. ע' מנחת יעקב כלל ע"ב סקי"ד:

מג"א סקל"א ואפ"ה אפר עדיף. תמוה לי דלהדיא מוכח בסוגיא דדקר נעוץ קיל ממוקנה דהא אמרי' בכוי דאין מכסה. דאפר כירה מוכן לוודאי ואינו מוכן לספק. והיינו דאסור

משום מוקצה. הרי דלא דחינן איסור מוקצה בספק כיסוי. ואלו בדקר נעוץ משמע בסוגיין דמכסין כדאמרי' ולכסוי' באפר כירה או בדקר נעוץ. וכ"כ תוש' חולין פ"ד ב' ד"ה כיסוי. גם יש לדקדק כן מדברי תוספות ביצה ט' ב' ד"ה אר"י דמסקי דמוחלפת היינו ההיא דהשוחט. וקיי"ל יחפור בדקר נעוץ ויכסה. ומסקו דיפה עושים העולם שלא לכסות באפר שהוסק ביו"ט. הרי להדיא אף דקי"ל דיחפור. מ"מ אסור באפר שהוסק ביו"ט. הרי דדקר נעוץ קיל טפי מאפר שהוסק ביו"ט וצע"ג:

מג"א סקל"ב וכ"כ התוס'. עיין בספר תוספות שבת לעיל רסי' שמ"ג סק"ח. וק"ל דהא התוספות כ' שם זה לר"י. אבל לרבה ס"ל דזה לא מקרי גומא אלא בנוטל עפר אבל לא ע"י נעיצת ביצה וק"ל כרבה ואולי י"ל דהתוספות דהוכיחו דרבה לית ליה דר"י מדאמרי' אלא למ"ד שמזיז עפר דמשמע דלרבה ניחא עיי"ש. וא"כ י"ל דהמקשן לא היה יכול למפרך על רבה דדלמא רבה ל"ל דר"י וע"ז סובב דברי תוס' דלהך ס"ד טעמא דרבה דע"י נעיצת ביצה לא מקרי גומא. אבל למסקנא י"ל דרבה אית ליה דר"י וכמ"ש הרש"ל בתשו' סי' ס"א בכוונת הרא"ש. ואולם מדברי תוספות שם דכת' בפשיטות דהומ"ל דא"ב גם דאית ביה עפר לא משמע כן:

סימן תצט

סעיף ג' בהגה"ה דמותר לטלטלן הפר"ח חולק דהא בסוגיא י' מתרצים על רומיא דב"ה משום דחזי למזגי עלייהו וזה ל"ש בנוצות. ולענ"ד לק"מ דעל דינא דב"ה דמתיר להגביה העור (אף דהעור הוי מוקצה כמ"ש תוספות שבת מ"ט א') ליכא קושיא דהא בההיא דלא יחפור באמת ראוי להתיר לשחוט היכי דאין לו רק עפר מוקצה. דהא מתירים טלטול מוקצה משום שי"ט כמ"ש תוס' דמותר לסלק אפר כירה לאפות פשטיד"א. והא דאסרי' נשחוט צ"ל כמ"ש המג"א סי' ק"ט סט"ו דאפר לכסות גרע דרק טלטול מוקצה מתירים משום שמיו"ט. אבל לא שמוש מוקצה. א"כ ממיילא פרכת הש"ס דב"ה אדב"ה לא היה מהא דב"ה מתיר דיגביהנה. דהתם מתירים משום סופן מש"ת ויהיה ביטול שי"ט דמתירים משום שי"ט. וע"כ פרכת הש"ס משום לפני הדורסן. דמחזי כעיבוד. ועלה משנינן דחזי למזגא וא"כ הכא בנוצות שפיר מתירים דחיישי' שלא ירצה לשחוט ויהיה מניעת שמיו"ט. ומשום שיו"ט מותר לטלטל מוקצה. ודוק:

מג"א סקי"א לקצב עליו משום שמחת יו"ט. אף דשימוש מוקצה אסור לצורך אוכל נפש. ע' מג"א ססי' תק"ט. צ"ל דמ"מ כיון דהוא כלי קיל יותר:

סימן תקא

ט"ז סק"ב ורש"י פי' בהדיא דלהמקשן. ראיה זו איני מכיר די"ל דרש"י ס"ל כדעת הרא"ש דבעצים קטנים דאפשר להסיק בלא ביקוע אסור משום טורח. ומתני' מיירי בא"א להסיק בלא בקוע. ובזה לא חשו לטורח. ודברי רש"י מתפרשים בפשוטו. דלהמקשן היה הטעם דברישא אין מבקעים. דאף היכי דא"א להסיק בלא בקוע חשו לטירחא. ומש"ה פריך הש"ס רישא לסיפא. ולמסקנא הטעם ברישא מוקצה. אבל טרחא שרי היכי דא"א בלא בקוע דמזה מיירי סיפא דמתניתין. ואין כאן נדנוד ורמז ראי':

סעיף ז' בהג"ה אפי' ביום טוב ב' דר"ה. תמוה לי מאי רבותא בזה ביו"ט של ר"ה. הא אם נבוא להחמיר בר"ה יותר משאר יו"ט זה משום דר"ה הוי קדושה אחת. וממילא מותר הכא כמו דשרי לחזור ולהדליקם בו ביום דלעצמו הכין. ושאני ביצה דביומו אסור ועיין מג"א סי' תע"ז דיו"ט דר"ה או דהשני חול. או דחדא קדושה ע"ש. והכא בלא"ה הא מה דיהו' חמיר מגליות הוא רק מצד קדושה א':

ט"ז סק"ז למ"ד ב' קדושות הן אין מכין מקדושה א' לחברתה. זהו אמת דאין מכין על ידי מעשה בישול מיום א' ליום ב'. אבל מ"מ בהכנה דממילא כמו הכא בלפידים דמו לביצה דלמ"ד ר"ה ב' קדושות הם נולדה בזה מותרת בזה. כדס"ל להדיא לר"י במתניתי דפ"ג דעירובין. אלא דאנן מחמרינן כרבנן דב' ימים דר"ה חדא קדושה הן. ומ"מ אסור לבשל מיום א' ליום ב'. דלקולא לא אמרי' חדא קדושה הוא. וא"כ הכא בממ"נ מותר. דאם חדא קדושה הוא הוי כמו ב ביום דשרי ואם ב' קדושות הוי כמו ביצה דמותרת בשני. וגדולה מזו כת' המג"א לעיל סי' תט"ז דלא חיישינן כלל ביו"ט דר"ה דשמא הראשון חול והב' יו"ט. דאם הב' יו"ט בוודאי הוא חדא קדושה. וחיישי' רק בהיפוך דא' קדש וב' חול. וא"כ הכא בוודאי שרי. ואף בלא דברי המג"א. מ"מ אי ב' קדושות הן לא חמיר מב' יו"ט של גליות וכמו בביצה. וא"כ קושית הב"י חזקה הוא:

שם בהא וודאי נסמוך על המקילים. לענ"ד לטלטל להוציא הפתילה הישנה מפני חדשה היא היתר גמור דטלטול מוקצה לצורך אוכל נפש בלי שימוש קיי"ל דשרי כדלקמן ססי' תק"ט:

פר"ח אות ז' דהא דקיי"ל קדושה אחת היא אינו אלא להחמיר. אינו מספיק דממנ"פ אם אין נידון לקדושה א'. ממילא הוויין כב' י"ט דגליות. ואם כן שייך למינקט ב' חומרות דשתי קדושות. וכל הב' ימים קודש. וזהו א"א להיות וביותר דהרי מבואר בסימן תט"ז דבב' ימים של ר"ה נאכל עירובו בראשון יוצא עליו בשני אף דלהקל ל"א חדא קדושה

צ"ל כמ"ש המג"א שם דב' ימים או דהם חדא קדושה. או דהשני חול. וא"כ בעירוב מותר בממנ"פ עיי"ש. אם כן ה"נ כן בפתילות:

סימן תקב

סעיף ד' בקדירות חדשות. ע' לעיל סי' רנ"ג ס"ג ובמג"א שם סק"ל:

סימן תקג

מג"א סק"ד דחד טירחא הוא וכו'. היינו למלאות תוך המעיין או ששוקע החבית תוך כלי גדול מלא מים ושם ממלא החבית אבל לשאוב מן הבריכה דלי אחר דלי לא. פני משה ח"א סי' ב':

סימן תקד

סעיף א' ולא את החרדל בריחיים. אבל שום ושחליים אף בלא שינוי מותר וכן הקווע. נז"ש:

מג"א סק"א כגון שום. זהו עדיפא מתבלין כמ"ש תוספות והרא"ש. דאף לל"ק דתבלין וידע בעי שינוי. מ"מ שום דמפיג טעמו הרבה בוודאי לא בעי שינוי ונ"מ לדידן והמנהג לשנות קצת בדיכת תבלין. והיינו לחוש לשטת תוספות כמ"ש המג"א סק"ד בשם יש"ש. מ"מ בשום לא בעי שינוי:

סעיף ג' הג"ה דאין טחינה באוכלים וכו'. לא ידעתי למאי דייק בזה. ולא נקיט סתם דאין טחינה אחר טחינה. ובלבוש נקיט באמת. סתם וע' לעיל סי' ש"ז ס"ב:

סימן תקה

סעיף א' אך נהגו בו איסור. ע' ת' מהר"י הלוי סי' ק"ט:

מג"א סק"א ולמאן דשרי מוקצה הכל שרי. דדעת המג"א. דאף למאן דאסר נולד. מ"מ כיון דס"ל במוקצה שרי אמרי' אי בעי שחיט. ותמהני דהא אמרינן ריש ביצה בתרנגולת העומדת לגדל אפילו מאן דשרי מוקנה נולד אסור. הרי דמקרי נולד. ועיין במהרש"א שם. ומכל מקום למאן דס"ל דקיי"ל גם נולד שרי הכא מותר. ואולם לענ"ד הכא לכ"ע אסור לחלוב דבעומדת לגדל הוי הבהמה פסולת ואסור משום מפרק עיין בר"ן דכתב דכיון דעומדת לאכילה אף דאיסור שבת רביע עלה לא מקרי מפרק ומטעם מוקצה שמואל לא ס"ל מוקצה ונולד. הרי דמכל מקום בעי עומדת לאכילה ודוק:

מג"א סק"ג כ"כ בהדיא רפ"ק וספ"ק דביצה. כוונת המג"א בפשוטו דהרמב"ן לא כת' רק העומדת לאכילה אף דבשבת א"א לשוחטה ממילא הוי נולד. דכל דלא דחייה בידים ונסתלק האיסור נסתלק המוקצ' והכא ביו"ט לכ"ע מותר. אבל בעומד לגדל ביצים דבעצמותו אין שם אוכל עליו. ממילא החלב הוי נולד כמו דהביצה מקרי נולד בתרנגולת העומדת לגדל ובזה דברי הר"ן בביצה ודברי הר"ן בשבת בשם הרמב"ן עולים בקו א' דלא כהב"י. וברור ופשוט:

שם כמו ביצה וחלב וכו'. תמוה לי הא שם בביצה לא יהיה מקרי נולד בבהמת עכו"ם. דאי בעי שחוט כמ"ש רמ"א כאן סוף הסעיף ובבהמת עכו"ם מותר לחלוב לקדירה שיש בה אוכלים. כיון דאין מיקצה דשל נכרי אף עומדת לגדל מקרי לאכילה אבל באמת אין משם ראיה כלל. דשם אף בתרנגולת עומדת לאכילה אסור כיון דאסור ביומו משום גזירה יו"ט אחר שבת. ממילא לא הכינהו לעצמה ואסור למחרתו משום הכנה:

סימן תקו

ט"ז סק"ב דזה אפשר מאתמול וכו'. הר"ן כ"כ בשם פירש רש"י אההיא דאין שונים דהתם ליכא טעמא דהוא לימים רבים כמו טחינה וקצירה דאין דרך לשנות לימים רבים. מש"ה כת' הטעם דאפשר מעי"ט. ובאמת מהני בזה שינוי. והוי כמו דיכת מלח לעיל סי' תק"ד. וע"ז כ' הר"ן דאחרים פירשו. דהטעם דמחליף ברקידה ראשונה. דאסור משום דדרכו לעשות כן לימים הרבה. אבל בטעמא דאין מרקדים לא כ' הר"ן טעמא דאפשר. אלא הטעם כפשוטו כמו בקצירה. משוה דדרך לעשות לימים רבים. או מקרא דמלישה ואילך:

מג"א סק"ח וא"ל יתן המשואר לעכו"ם. לענ"ד הא טבל אסור בהנאה ואסור ליתנו לעכו"ם כמ"ש תוס' עירובין די"ז ע"ב ד"ה ואת האכסנאי. אח"ז ראיתי שעמד בזה הנז"ש:

שם דהא חלת א"י גם כן אסור לאכול ממנה. לכאורה אינה ראיה כ"כ די"ל. דדוקא חלת א"י דהוי מתקן גמור בזה אסור. אבל חלת ח"ל. דלא הוי מתקן גמור. כיון דיש בו היתר אכילה וכדס"ל להרא"ש וסייעתי' דרבה ס"ל מה"ט להתיר י"ל דאף דאבוה דשמואל דחשיב ליה מתקן מ"מ קיל יותר ולא אסור רק היכי דאפשר לאכל' ע"י אוכל והולך. אבל בלא אפשר שרי להפריש. אמנם כיון דקיי"ל דחלת ח"ל אסור להפריש והיינו כשטת הרי"ף ומשמע דאנן ס"ל דרבא מתיר אף בחלת א"י ומוכח מפ' משילין דהלכה כאבוה דשמואל וכמ"ש הרי"ף. א"כ לא מצינו כלל צד קולא לומר דחלת ח"ל לא מקרי מתקן והוי לגמרי כמו חלת א"י. וראיה לזה ממה דס"ל להמרדכי דגלגל עיסה מעיו"ט אסור

לאפותה. הרי דאפי' דא"א לאכול בלא הפרשה מ"מ אסור להפריש. ומ"מ יש לדון כיון דהרבה פוסקים מקילים בחלת ח"ל להפריש. היכי דלא אפשר סמכי' אהנך פוסקים ולזה בע"פ בשבת יש להפריש ולהאכיל לכהן קטן פחות מט' או לגדול שטבל לקריו:

סעיף ד' מניחה עד הערב ושורפה. משמע דלערב שורפה. ע"ת נ"ב מהדורא תניינא סי' צ"ו:

סימן תקז

מג"א סק"ב ויש"ש ס"ו כ' דאפי'. ע' בתשו' הרשב"א סי' תפ"ה בסופו:

מג"א סק"ג גבי פתילות. ע' בב"י סי' תקנ"ד שכ' בשם הרוקח דלדברי האוסרים להדליק באותו שמן מרבה עליו שמן אחר ומותר עיי"ש:

שם וצ"ע דהתוס' כתבו בפסחים. לא ידעתי הדמיון דהתם דעיקר הבערה משום המצוה. אלא דלאחר דנעשה מצותו ונעשה גחלת יכול להנות ממנו בזה דמי לנדרים ונדבות דאמרי' משלחן גבוה קזכי. משא"כ בעלמא בכל ענין שרי ה"ק עקיבא. ומצאתי אח"ז כ"כ במשבצות זהב ליו"ד סי' צ"ט סי"ב:

סימן תקט

סעיף א' הג"ה אבל אם אינו יכול לצלות. אמת כן כ' הטור. והוא לשטת הרא"ש דלר"י כל מכשירים מותר ומפרש כפירש"י דנרצף היינו נעקם ואסור כיון דיכול לצלות בו בלא תקון. ונרצם היינו נשבר דא"א בלא תיקון. אבל הרז"ה במאור והסכים עמו הר"ן כתבו לשיטתייהו. דגם לר"י אסור לחדד במשחזת אבן. דלא שרי לר"י רק תקון מנא. אבל לא אשוויי מנא ומפרשים בהיפוך מפרש"י הנ"ל דנרצם היינו נעקם מעט שהוא מותר לר"י ונרצף היינו נשבר. ואסור משום אשויי מנא וא"כ דינא דהרמ"א הכא תליא באשלי רברבי. ולמה דפסק המחבר בס"ב דלחדד במשחזת אבן אסור. ועיין בב"י דפסק כן מטעמא דהר"ן לשטת הרי"ף והרמב"ם דאשוויי מנא גם לר"י אסור. וכמ"ש הט"ז ס"ב. ע"כ גם הכא בנשבר אסור. ועיין ברמב"ן מלחמות פ"ב. ונראה מדבריו דאף לשיטת הרי"ף לר"י מותר לחדדה במשחזת אבן. אלא דחז"ל החמירו בכמה דברים דבעי שינוי כמו בסכין דאפשר בשינוי. ואף בשינוי אין מורים לכתחילה להתיר כיון דשכיחי סכינים. ולא אתי לאמנוע משמחת יום טוב עיין שם: אם כן אף לפסק המחבר שהוא שטת הרי"ף מ"מ פירוש נרצף היינו נעקם ונרצם היינו נשבר. דבאמת בנשבר מותר לר"י מכל מקום ממה דסיים המחבר בס"ב לחתוך בלא דחק אסור דשמא יבוא להשחיזה.

משמע דבמשחזת אסור מדינא. והיינו כשטת הר"ן הנ"ל. דגם לר"י אסור משום אשוויי מנא: וכמו דנראה להדיא מהב"י דפסק כהר"ן שלא הביא כלל דברי הרמב"ן הנ"ל. אם כן בשפוד שנשבר קשה להתיר:

מג"א סק"ב דיו"ט א' חשיב חול. ק' לי לו יהא דקמי שמיא גליא דהוא חול. מ"מ לא היה אפשר לו לתקנו אם א"צ לו לבו ביום כיון דאנן מספקי' שמא הוא יום טוב. וא"כ הוי מכשירין שא"א לעשותן מעיו"ט וצ"ע:

סעיף ב' אבל מחדדה ע"ג עץ. למ"ש הב"י דגם הרמב"ם פסק כר"י ובהשחזה ג"כ לר"י אסור משום אשוויי מנא. ומה דקאמר הש"ס בהשחזה תלי' בפליגתא דר"י ורבנו. ממילא גם לר"י אינו מותר רק בנפגמה ביו"ט. וכ"כ להדיא הר"ן. וכן אם נפרש מסברת הרמב"ן הנ"ל מיירי רק בנפגמה ביו"ט. וכ"כ הב"ח דהרמב"ם מיירי כן וסמך בפשיטות שמיירי רק בזה. ומדברי הרמב"ם והמחבר משמע דנפגמה ועמדה דין א' להם. ובעמדה מעיו"ט אפור. והוא כשטת הי"א שהובא בהר"ן. ודלא כרש"י והטור שמקילים בעמדה בכל ענין דלא אסיק אדעתיה בעיו"ט דיצטרך להשחיזו עיי"ש:

ט"ז סק"ג מורים ברבי' להתיר וכו'. אבל ע"ג השחזה שלה אין מורין כן' ובנפגמה מעיו"ט אף להעביר השמנוניות על גב עץ אסור. כ"כ הב"ח:

מג"א סקט"ו וב"ח תירץ. וכ"כ המהרש"א:

שם אבל אסור לאכלו ולהשתמש בו. כ"כ המהרש"א דל"ג ד"ה אין פותחים:

סימן תקי

מג"א סק"ו והבערה נמי ליכא וכו' אין זה שייכות לכאן דפשיטא להבעיר לצלות בתחלתו דשרי ודברי הרמב"ן הם על עישון פירות על גומרי דלא הוי כל כך אוכל נפש אלא דשרי דלא הוי מכבה כיון דסופו להבעיר בזה כ' הרמב"ן דמיירי רק במדורה שעשה לצורך הבישול ודוק:

מג"א סק"ז דאינו שורף וליכא כיבוי ומשום מצרף ליכא להפוסקים דצירוף הוא דרבנן י"ל דמשום שמחת יו"ט הקילו כמו שהקילו בכיבוי דמתכות ולהפוסקים דצירוף דאורייתא צ"ל דמיירי בעץ דלא הוי פ"ר ולהרמב"ם פי"ב מהל' שבת אף דהוי פ"ר מ"מ כיון דאינו מכוין לעשות ממנו כלי לית ביה משום צירוף ע' בהה"מ שם ובמג"א לעיל סי' שי"ח סקל"ו והה"מ שם בשם הרמב"ן תירץ דחרדל אינו מצרף הק' עקיבא:

סימן תקיב

מג"א סק"ו דבקדרה אחד שרי להרבות בכל ענין ומ"מ קצת קשה דהו"ל להרמ"א לבאר ג"כ דביש לו ד"א שיכול ליתן לכלבים דאף בקדרה אחרת שרי דהא לפי מה דקיימי' דאף באין לו מותר בקדירה א' ממילא מוכח מסוגיין דמוקי' להה"י דעיסת כלבים ביש לו לפייסינהו היינו דבעי לאוקמי אף בב' תנורים וכך מבואר להדי' בד"מ וכמ"ש המג"א סק"ג ומ"מ דעת הב"י דבקדירה אחרת אסור בפ"ע ובאותו קדירה בעי' שיש לו והיינו להוסיף אח"כ אבל למלאות קדירה א' בכל ענין שרי:

סימן תקיג

מג"א סקי"ג משום דהוי דבשיל"מ ע' בהר"ן פ' אין צדין דמסתפק ביסוד זה אם אמרי' גבי דשיל"מ מרובא פריש ועיין ביו"ד ססי' ט"ז דבאמ"ב אמרי' מרובה פריש אף דהוי דבשיל"מ:

מג"א סקט"ו א"כ לק"מ דהוא גופה גזירה בלא"ה ניחא דאם אפרוח שנולד ביו"ט לא היה אסור משום מוקצה גם בנולד בשבת היה מותר ביו"ט שלאחריו דלעצמו הכינה דאם ישחטו לחולה יהיה מותר לבריא באומצא ואף מדרבנן לא הוי הכנה אלא דלפי האמת דאפרוח שנולד הוי מוקצה בנולד בשבת אסור ביו"ט שלאחריו דהוי הכנה מדרבנן דל"ש הכינה לעצמה דאם ישחטו לחולה יהיה אסור לבריא משום מוקצה ואף אם נימא דגם ר"י דס"ל דמתיר אפרוח שנולד ביו"ט דהואיל ומתיר עצמו בשחיטה דזהו מועיל על המוקצה שהיה עד שעת לידה שלא לדון מגו דאתקצאי בין השמשות אבל בשבת מ"מ גם אחר הלידה מוקצה מ' איסור שבת והוי הכנה מדרבנן ליו"ט שלאחריו הא מ"מ כיון דנסתלק המוקצה דבה"ש והמוקצה דמשעת לידה ואילך אם שוחטים לחולה מותר לבריא דאין מוקצה לחצי שבת ואף אם נידון כיון דמ"מ בה"ש היה מוקצה ואחר הלידה ג"כ היה מוקצה אין בזה אין מוקצה לחצי שבת מ"מ הכינה עצמה לחולה דבשעת הלידה דמותר לבריא באומצא אם כן לא הוי הכנה אפי' מדרבנן וראיתי להייש"ש דלר"י אפרוח שנולד בשבת מותר לטלטלו דהואיל ומתיר עצמו בשחיטה ולענ"ד אינו דהא מ"מ אחר הלידה הוא מוקצה מ' איסור:

סימן תקיד

סעיף ה אסור להדליקו ונר שמדליק על מת ז' ימים ע' במשבצות זהב לעיל סי' קל"ב בסוף הסי' דיש להתיר להדליק ע"י עכו"ם ויהיה הנר בי"ט בחדר שאין אוכלים שם:

סימן תקטו

סעיף א ולערב מותרין בכדי שיעשו ע' סוכה י' ע"ב תד"ה עד וכן בב' יו"ט של גליות דנולדה בזה מותרת בזה וכו' מבואר דהי' ראוי לאסור ביו"ט ב' משום מוקצה והיינו דשמא היום יו"ט ואף דנולדה בחול מ"מ כיון דאין ידוע לנו שהוא חול היה אסור בה"ש ומגו דאתקצאי בה"ש אלא דהטעם דמוקצה מ' יום שעבר לא אמרי' ע"ש היטב לפי"ז הכא דבה"ש אין האיסור רק מחמת שמא עדיין יום דהא אף אם הוא לילה אסור עד אחר כדי שיעשה וא"כ להמחבר דפסק לעיל סי' רצה סעיף ד' ביו"ט קיי"ל כר"י דמוקצה אסור א"כ הכא ליתסר כל יום ב' מטעם מגו דאתקצאי (וע' תוס' יו"ט פ"ה עירובין מ"ח ודבריו צ"ע) וצ"ע:

שם כדי שילך העכו"ם למקום. ולענ"ד אם יש שיעור הליכתו תלישתו וחזירתו מהלך ב' ימים דיש חילוק בזה דאם הנכרי הלך ממקומו בשבת ותלש וחזר ביום א' לערב דאין יום א' דהוא חול עולה לשיעור כד"ש נגד יום שבת ואסורים עד יום ב' לערב דאף דחזירתו דנכרי ביום א' היה ביום חול מ"מ אלו לא הלך בשבת והיה הולך ממקומו אחר שבת לא הי' חוזר עד יום ב' לערב א"כ אם נהנה מקודם לזה נהנה ממלאכת שבת ולתוס' שייך בי' גזירה שמא יאמר כדי להנות מזה ביום ב' אבל בהיפוך אם הנכרי הקדים הליכתו בע"ש וחזר בשבת בזה הליכת הנכרי בע"ש לא חשבי' ואנו דנין למעשיו מתחלת שבת דדנין שהנכרי הביא פירות משם לכאן ביום שבת וכאלו היה כבר במקום ההוא בתחלת שבת ודר שם ע' אליה רבה סי' שכ"ה סקי"ד ובכנה"ג שם שלפי ראייתו עולה לגוונא ב' הנ"ל אבל אין ראיי' לגוונא א' הנ"ל:

מג"א סק"ח אסור בב' משום הכנה לכאורה תמוה לי דאם הכא האיסור משום הכנה אמאי צריך במיו"ט ושבת כדי שיעשו ואחרי העיון נ"ל בכוונת המג"א דקושייתו היה כיון דהוי ב' קדושות יספיק כדי שיעשו בליל הראשון דאף דאינו ראוי לעשייה עולה כשיעור כדי שיעשו (עיין מחצית השקל דהוכחת המג"א מהא ב' י"ט של גליות מותר לערב בליל יו"ט ב' כד"ש הא אף אם קמי שמא גליא די"ט ב' חול הא אינו ראוי לעשייה דהא אנן דמספקינן אסור לעשייה עיי"ש ולענ"ד הוכחה יותר מהא דסעיף ד' יש מתירים לאכלם בשבת כד"ש הרי עולה לכדי שיעשו אף דאינו ראוי לעשייה) אך מ"מ כ"ז באם ההמתנה כד"ש הוא רק מ' המלאכה שנעשה בשבילו בזה הוי היכר ועולה לזה תירץ המג"א דאף אלו נצוד מעצמו אסור כל השבת משום הכנה א"כ כל השבת אינו עולה לכדי שיעשו כיון דבלאו המלאכה בשביל ישראל היה אסור לאכלו משום הכנה ולזה צריך להמתין במ"ש בכדי שיעשו ודוק:

מג"א סקי"א אף להיש מחמירין דלעיל ומיירי בתוך התחום והא דאצטריך לאשמעי' דמותר אף דלא נעשה שום איסור בשביל ישראל היינו דהא מ"מ נעשה איסור טלטול מוקצה בשביל ישראל דהא אחר שלקטן הנכרי לעצמו אסורים בטלטול משום מוקצה דמחיבר ובאמת יש לעיין כיון דמבחוץ לתחום אסור למי שהובא בשבילו אף דהוי רק מלאכה דרבנן ואמאי במביא הנכרי דבר שאסור לטלטלו ל"צ כד"ש:

מג"א סקי"ג מ"מ הוי כעין דאורייתא כוונת המג"א ז"ל ממה דפסקי' לעיל סי' תק"ז ס"ב בעצים שנשרו מן הדקל בשבת אסור ביו"ט שלאחריו להרבות עליו עצים דבדאורייתא אסור להוסיף ולטלטלו א"כ מוכח או דחשבינן זה להכנה דאורייתא מעשה הנשירה מהאילן ואינו חזי לבו ביום או דהוי כעין דאורייתא א"כ ה"נ לענין מסל"ת:

סעיף ד בשני י"ט של גליות נמי דינא הכי הלשון אינו מדוקדק הא להיש אוסרים אסור אף לישראל אחר ואפי' לצורך אורחים דהא אסור משום הכנה ואלו בב' י"ט של גליות דהכנה ליכא אלא מטעם שלא יאמר ומותר לצורך אורחים וא"כ ל' הרמ"א נמי דינא הכי אינו מדוקדק כ"כ:

ט"ז סק"ז כ' רש"ל וא"צ כ"ש נראה הסברא כי היכי דמתירים בב' י"ט של גליות דמותר בשבת של אחריהם דכולי האי ל"ג שיאמר לנכרי ב' ימים מקודם להביאם כמ"ש הרא"ש בזה אין חלוק בין י"ט של גליות ליו"ט דר"ה דשייך ג"כ ה"ט שלא יאמר זמן רב מקודם להביאם רק דבשבת אסור מ' איסור הכנה דב' י"ט דר"ה חדא קדושה והוי הכנה מיו"ט לשבת אבל למ"ש א"צ בכדי שיעשו אמנם לדינא יש לעיין בזה דהא לחומרא נקטי' כשטת רש"י דהטעם שלא יהנה וממילא הכא במ"ש אסור דהא הביא דורון ביום ו' אסור למ"ש כד"ש משום שלא יהנה כדאיתא ריש הסי' ה"ה הכא ביו"ט דר"ה אם הביא ביום ה' דהא קדושה א' הן וכיומא אריכתא דמי ע' בט"ז ס"א דלהקל לא פסקי' כר"ל אח"ז ראיתי בישו"ש סי' ו' שלא נזכר מן יו"ט של ר"ה אלא בב' י"ט דגליות דכ' תחלה להחמיר כדעת העיטור דגם בב' י"ט דגליות שחלו בה' ובו' דאם הביאו בה' דאסור בשבת דגם לב' ימים חיישי' שמא יאמר לו בזה כ' מהרש"ל להכריע מסברתו דמ"מ במ"ש ל"צ כדי שיעשו כיון דהוא תרתי למעליותא דהוא חול גם זמן רחוק לא יאמר לו ביום ה' בשביל שיהא מוכן במ"ש אבל לענין ב' י"ט דר"ה לא נזכר מזה שם ונלע"ד דלשטת ר"ת מותר אבל לשטת רש"י אסור כנ"ל וא"כ יש להחמיר בזה:

סעיף ה אבל מותר לטלטלן בתוך ארבע אמות כיון דחזו לאחרים הרא"ש ולכאורה מ"ש הרשב"א בחי' לשבת ר"פ מפנין דבדמאי אלולי טעמא דאי בעי מפקיר לנכסי' וחזי ליה היה אסור לטלטל דאף דחזי לעניים וגרע מתרומה כיון דאינו עומד ליתן לעניים אלא

להחזיקו לעצמו עד אחר שבת להפריש עליו ולעצמו לא חזי היום הוי מוקצה עיי"ש א"כ ג"כ אף דמותר לאחרים הא רצונו להחזיקו לעצמו לאכלו למחר וראיתי אח"כ דעמד בזה בשער המלך הל' לולב ספ"ז:

מג"א סק"כ לשחטה מיד והבשר מותר לערב יו"ט האחרון מהרי"ל שם:

מג"א סקכ"ג אי בעינן בכ"ש תמיה לי הא הדין מפורש במתני' מכשירים פ"ב דמחצה ע"מ אסורים בכדי שיעשו אלא דהסמ"ג ס"ל דהטעם דעושה לצורך שניהם א"כ י"ל דבעלמא בספק ל"צ כ"ש ולרש"י הטעם דהוי ס' מוכח דמספק צריך כ"ש וא"כ עכ"פ הכא במע"מ לכ"ע לר"י בכ"ש ולומר דמ"ש המג"א ונ"מ אי בעי' כ"ש היינו אי בעלמא בעי' כ"ש דהסמ"ג לקולא ורש"י לחומרא דלישנא דמג"א אינו סובל כן וצ"ע עיין לעיל מה שכ' להקשות ומה שאמר בני מוהר"א נ' ליישב קושייתו די"ל דכוונת המג"א דנ"מ בתחומים כמ"ש סי' שכ"ה כוונתו רצויי' למש"כ המג"א סי' שכ"ה דבתחומים בספק א"צ להמתין בכ"ש אבל לא הועיל כלום בזה דהרי יסודי דהמג"א להקל בס' תחומין בדין כד"ש היינו בצירוף שתי קולות קולא דהפוסקים דבתחומים א"צ כדי שיעשו וקולא דהפוסקים דבכל מלאכת שבת בספיקו ל"צ כד"ש כאשר רמז המג"א בלשונו הזהב כמ"ש ס"ז וס"ח א"כ במחצה על מחצה דממנ"פ אסור בשאר מלאכות להפוסקים דמספק ל"צ כד"ש מוכרח דמע"מ עושה הנכרי לצורך שניהם וא"כ לית צירוף דקולא זו דעת הפוסקים דספיקו ל"צ כ"ש דלדידהו מע"מ לאו ספיקא הוא וממילא גם בתחומים אסור במע"מ ואינו דומה לשאר ספיקות בתחומים וברור:

מג"א סקכ"ו ונ"ל דבזה לכ"ע מותר לענ"ד י"ל דמש"ה לכ"ע מותר דהנכרי שלוחו של ישראל הן המשלח הן בקצץ דעושה ע"ד עצמו הן בלא קצץ דעושה ע"ד הישראל היינו על דעת משלחו דמצפה לשכרו ומתיירא שלא ינתן לו אבל מ"מ אינו עושה ע"ד זה שנשלח לו א"כ בתחומים דמותר למי שלא הובא בשבילו והכא זה שהובא לו לא מקרי הובא בשבילו אלא בשביל ישראל המשלח וגם לא דמי לטלטול איסור דאסור למי שנתבטל בשבילו היינו דנעשה אסור בטול בשבילו אבל ישראל המשלח שלח לו שילך בע"ש ולא עשה איסור עבור זה ששולח לו והנכרי העושה איסור בשביל המשלח מש"ה מותר:

סימן תקטז

מג"א סק"ב ונ"ל דאפי' בחצר אסור. עיין בספר תוס' שבת סי' ש"ה סקי"ז:

סימן תקיז

מג"א סק"ב וצ"ל דהרב"י לא ס"ל בפשוטו תמוה לי דברי המג"א דלעיל סי' שכ"ה דמיירי בשבת שייך לומר דקמח בה"ש הוא מוקצה ולא חזי למידי אבל הכא ביו"ט פשיטא דקמח ביו"ט לא הוי מוקצה דחזי לבשל ולאפות והנראה לענ"ד דכוונתו דמ"ש כאן בהג"ה וכן אם נאפה בשבת שלפניו בזה ק' להאוסרים סי' שכ"ה לאכלו בשבת ממילא אסור ביו"ט של אחריו משום הכנה ודוק:

שם לעשות @33בשבילו ובחנוני ל"ג לענ"ד דגם לעיל בפלטר המוכר לרבים דאל"כ הא בלא"ה אסור משום פת בעה"ב וכמ"ש הט"ז שם וא"כ דמי לחנווני ובעיקר הקושי' ז"ל דהכא החליט המחבר מסברת הרא"ש דחטים חזי לכוס ולא הוי מוקצה אבל בשבת חיישי' דנטחן מאתמול והיה קמח בה"ש והוי מוקצה ע' בלשון הרא"ש ובטור לעיל ובב"י שם ודו"ק:

סימן תקיח

סעיף ב בהג"ה ע"י עכו"ם עיין לעיל סי' תקי"ב ס"א בהג"ה ובמג"א שם סק"ב:

סימן תקכא

סעיף א משיליין פירות ר"ל דוקא פירות דראוין לאכילה ביומו אבל מידי דלאו אכילה אפי' אינו מוקצה כגון עצים יבישים על הגג וירד מטר עליהן אסור לשלשלן דרך ארובה אשל אברהם סי' תצ"ה ס"ו:

סימן תקכו

סעיף ד ולחצוב לו קבר ולחמם לו מים וק"ק הא זה גם ביו"ט א' מותר ע"י ישראל:

שם אבל אם אין רוצים לקברו בו ביום ע' תשו' תשב"ץ ח"א סי' כ"ב:

מג"א סקז והליכה חוץ לתחום דומיא. והא דהכא מותר היינו כיון דהולכים עם המת רואים שעושים בשביל המת אבל התם בתשובה מיירי שהמת במקום אחר והולכים לשם לקוברו וההיא דלקמן ס"ח צ"ל כיון דהמת מוטל בשבת בבזיון הקילו טפי ואולם מ"מ ק' מההיא דסעיף ו' דחוזרים למקומם בו ביום והיינו דסופן משום תחלתן והא החזיר שאין הולכות עם המת דבענין זה גם תחלתן לא התירו ואיך נתיר מה דסופו משום תחלתן מה דבתחלתן ג"כ אינו רשאי ודוק:

מג"א סקי"ד וא"כ מותר לטלטלן שלא יגנובו וכן נמי שלא יגנובו כצ"ל כן הוא בהרמב"ן היינו דא"נ דלא הוי מלאכתו להיתר דבמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו אלא לצורך גופו ומקומו מ"מ הכא במקום חשש שלא יגנובו מותר מטעם סופן משום תחלתן שימנע דמתיירא שמא יגנובו וסיים הרמב"ן ואפי' בית הסמוך לחומה המשתמר להם מותר להחזירם לבית שירצו דהרי דבר שמלאכתו להיתר אפי' מחמה לצל שרי עכ"ל משמע דזהו ההיתר משום דמקרי מלאכתו להיתר אבל אם מקרי מלאכתו לאסור היה צריך להניח בבית הסמוך המשתמר דל"ש סופן משום תחלתן דלא מימנע כיון דמשתמר וקשה לי הא המג"א כ' לעיל סי' רסו סי"ט דאם המוקצה בידו יכול לטלטלו לאיזה מקום שירצה א"כ כיון דמתירים לו משום תחלתו ליטלו ולהניחו בבית הסמוך. ממילא מותר להחזירו לביתו כיון דהמוקנה בידו. ואף לדעת דאבן העוזר שם. מ"מ הא ס"ל דבכלי שמלאכתו לאיסור. כיון דיש לו היתר לצורך גופו ומקומו מקילים נמי אם הוא בידו דשרי לטלטל. אם כן הכא אף אם כלי קבורה מקרי מלאכתו לאיסור לשתרי להחזירו לביתו:

מג"א סקט"ו והו"ה דאסור לילך בספינה. ע' ת' דבר שמואל סימן נ"ו נ"ז נ"ח:

סימן תקכז

ט"ז סק"ג עד תפלת יו"ט ע"ש. בראב"ן סימן קס"ח הכי איתא יחיד שבא לבהכ"נ ומצא צבור שקבלו שבת כבר שהתפללו אתה קדשת. היחיד מתפלל ערבית שתים. דכיון דצבור קבלו שבת אינו יכול להתפלל של חול. ונ"ל נמי דמי ששכח ולא עירב עירוב תבשילין בעיו"ט לשבת ונזכר כשאמר ש"ץ ברכו. ועירב קודם שהתפללו הצבור תפלת יו"ט שעירובו עירוב. כי קבלת יו"ט לא הוי עד תפלת יו"ט עכ"ל. מבואר דבתחלה כ' בשבת דהתפללו קהל אתה קדשת הוי קבלת שבת ואין היחיד מתפלל של חול. ועלה קאמר דלענין זה גם כן נגרר יחיד אחר צבור דאחר שהתפללו תפלת י"ט א"י לערב. מבואר דס"ל דברכו לא הוי קבלה גם לשבת דאין חילוק בזה בין יו"ט לשבת. אבל לפי מה דקיי"ל סימן רס"א ס"ד דברכו הוי קבלת שבת. וכן נמי לענין שאין היחיד יכול להתפלל חול כמ"ש המג"א סימן רס"ג סקכ"ח. ה"נ לענין עירו' תבשילין וכמ"ש המג"א כאן סק"א בפשיטות. והוא נכון. דלא כדמשמע מהט"ז שיש חילוק בזה בין לשבת ליו"ט:

סעיף י"ב ומברך על מצות עירוב. אם רוצה לערב ב' עירובים ע"ח ועירו' תבשילין. מברך ברכה א' לשתיהן ואומר על מצות עירובין ת' מהר"ם די בוטו"ן סימן ל"ח(נרשם כן לעיל סימן שס"ז:

סעיף כ"ב יכול לערב בתנאי וכו'. ואם חכם בעיר שזיכה לכל בני העיר. מ"מ יתנה ולא יסמוך על עירוב החכם. וכן נראה מדברי חכם צבי בתשובה סי' ק"ל:
מג"א סקכ"ה ומברך בתחלה. ע' בלחם סתרים סוף ספרו בכללים סימן ט' שהעלה דאין לברך:

סימן תקכח

מג"א סק"ב דע"ת אין מתיר אלא צרכי סעודה. לכאורה הא נראה ליתן טעם אחר. דע"ת אינו מתיר רק מה דמותר ביו"ט לעשות לצורך עצמו מותר לעשות לצורך שבת. וגם דאפשר שיהיה לצורך יו"ט אם יקלעו לו אורחים. אבל לענין עירוב דלא משכחת דבר זה לצורך יו"ט עצמו דע"ח להיתר יו"ט צריך להיות קודם יו"ט. וגם המעשה דעירוב בוודאי אינו לצורך היום דלא יהיה הטלטול ביומו כיון דלא היה מערב קודם. בכה"ג דוודאי לצורך שבת הוא אין ע"ת מתיר ודו"ק. ויש לי לעשות סמוכים מדאמרינן בביצה דכ"ב א' שאני הטמנה מוכח מלתא דלדעת השבת עביד. הרי במה דמוכח דלצורך השבת עביד לא מהני ע"ת. ואף דקיי"ל דגם להטמנה מהני ע"ת. מ"מ י"ל דבהטמנה אין מוכח כ"כ דלצורך שבת עביד. אבל הכא לענין ע"ח דוודאי ל"ש ליומא קיימא הסברא כיון דניכר להדיא דלצורך שבת לא מהני ע"ת. ובסוגיא דביצה תמוה לי במה דמשני דעירב לזה ולא עירב לזה. הא הטמנה בעצמותה ליכא מלאכה. אלא מה דאסור בשבת להטמין באינו מוסיף הבל היינו משום דשמא ימצא קדירתו צוננת וירתיחנה. וא"כ הכא ביו"ט אמאי לא יטמין. הא אף אם ירתיחנה. הא לגבי מלאכת הרתיחה דהיא בשול מותר מצד ע"ת דבישל מבע"י וצע"ג:

סימן תקל

מג"א סק"א דמלאכת חוה"מ הם דרבנן. וכן משמע בסי' תקל"א במה דפסק כרב אמי להקל נגד ר"ה. ע' בטור שם ובסי' תקל"ט ס"ו דפסק האיבעי' לקולא דמעמיקו עד ז' ע' בב"י שם:

סימן תקלא

סעיף ד' ואלו מגלחין. ואבל על אביו ועל אמו שהגיע זמן הגערה בחוה"מ ע' כנה"ג ובתשו' נודע ביהודה חא"ח סי' י"ד ובתשו' שביתת יו"ט חיו"ד סי' י"ב:
סעיף ח' ואין בזה משום גלוח. וכן כל רחיצה מותר:

סימן תקלג

סעיף ג' מותר לקנות. זהו לתירוץ א' דהרא"ש לספ"ק שחלק הא דמותר ההיה דשיירא וגבי דגים צריכים לטעמא דמתאכלי אגב איצלא דשאני מציאה דליכא פסידא. אלא רווחא בעלמא אבל פרקמטי' ביטול דידי' פסידא א"כ הכא ללקטן אסור אבל לקנותן דהוי פרקמטי' שרי אבל לאידך תירוצא דלא שרי' אלא דרך מקח וממכר דליכא מלאכה וליכא טירחא אבל מליחת דגים מקרי מלאכה וטרחא אסור א"כ לקנותן ולכובשן אסור דכבישה טירחא גדולה ואינו מותר משום רווחא א"כ להר"ן דלא העתיק אלא תירוץ ב' דהרא"ש הנ"ל אסור לקנותן ולכובשן ובאמת יש לעיין למה פסק הטור להקל והיינו כתירוץ א' דהרא"ש הא בכ"מ התירוץ האחרון הוא העיקר ובמג"א סק"ו הביא תחלת דברי הר"ן דמלאכה גמורה אסורה ועלה כ' אבל לקנותו מותר ולענ"ד להר"ן אסור לקנותן ולכובשן:

מג"א סק"ז שימצא דג משובח יותר. ולפי"ז ע"כ מותר רק אם צד לאכול מותר לצוד הרבה. וא"כ גם ללישנא בתרא הומ"ל כמו ללישנא קמא כיון דהצידה מותר דשמא ימצא דג משובח שוב הוי אח"כ לגבי מליחה כדבר האבוד וצע"ג:

סימן תקלד

מג"א סק"ה ולכן אין לו התרה. ע'. לקמן סי' תקנ"א במג"א סק"א:

סימן תקלו

מג"א סק"ג הלכך חוששין שמא לא יועיל. עדיין ק' הא מלאכה גמורה אפי' בס' דבר האבד מותר כמ"ש המג"א רסי' תקל"ז וכ"ש טורח בעלמא ודוחק לחלק בין ספק אם בלא מלאכתו יהי' אבד וע"י מלאכתו יועיל בוודאי דזה מותר אבל בוודאי אבד והספק אם יועיל במלאכתו וצ"ע:

סימן תקלז

ס"א מותר לעשותו בחוה"מ בלא שינוי. בד"מ וכ' בת"א נ"ד ח"ה ולא אמרי' שיעשה מלאכה עד כדי שלא יופסד אלא יעשה כל המלאכה מכל וכל ויגמור אותה עכ"ל. בב"י בסוף סי' זה ד"ה אסור לקצור מבואר דלדעת הרמב"ם כל שאפשר לעשותו בשינוי ויהיה טוב ממש בלא הפסד כמו בלא שינוי צריך לשנות וע' מג"א סקט"ז:

ט"ז סק"ג כך כת' הרב המגיד. ומבואר שם דיליף לה מההיא דבית השלחין דס"ב. ולענ"ד לחלק דהתם אינו ראוי כלל למועד אלא דהוא אינו רוצה לאכלם בזה י"ל דאם הוא פסידא דמותר אף לצלות דהוא טירחא יתירה מטעם הואיל והרי אפי' ביו"ט מותר במלאכה גמורה משום הואיל במקום פסידא כדאית' פסחים מ"ו גבי מסוכנת ודו"ק:

סעיף ז' מאילן לאילן. ברש"י ובהטור דמיירי בשדה הבעל. וכ' הה"מ בשם הרי"ץ גיאות דמיירי בשדה שלחין וע' תוסיו"ט. ובב"י הביא דברי רי"ו דמיירי שהם קרובים כמו שדרך לנוטען ממטע ד' לבית סאה אבל לא ברחוק וכן איתא להדי' בירושלמי:

סימן תקלח

סעיף ו' לא יקנסו בנו אחריו. אפשר דוקא בלא עשה אביו המלאכה דהדין שלא יעשה בזה ל"ק לברי' דמותר לעשותו אבל אם כבר עשה אביו דהדין דמפקירים אית' לכל כיון דנעשה הפקר אפשר דאם מת לא זכה בנו ולא עדיף מאחר כיון דכבר נעשה הפקר ולפמ"ש בכוונת לישנא דהמחבר אם הוא דבר האבד מוכרח דגם אם עשה אביו ל"ק בנו אחריו:

שם אם הוא דבר האבד. לכאורה הוא שפת יתר וכמ"ש המג"א. ונלע"ד למ"ש לעיל בגליון רס"י תקל"ז דהד"מ כ' דבדבר אבד ל"א שיעשה רק עד שלא יופסד אלא דמותר לגמור כל המלאכה ע"ש ובפשוטו אם מת בנו גומר כל המלאכה ולזה אשמעי' הכא אף דלברי' לא קנסו. מ"מ אם אביו עשה מלאכה עד שלא יופסד דאסור להבן לגומרה דתחלת המלאכה נעשה באיסור אינו גורם היתר להבן לגומר' ודייק אם הוא דבר האבד היינו דעדיין כשזכה הבן הוא איבוד אבל אם עתה אינה אבוד אף דתחלת המלאכה היה אבד אסור להבן לגומרה:

סימן תקלט

ט"ז סק"א לא מצינו איסור. זהו נסתר מדברי הרא"ש דהקשה לר"ת דמתיר להלוות לנכרי ברבית מהכא דלא שרי ר"א אלא משום דבתר הכי לא משכח להו אלמא אפי' פריעת חוב אסור וכ"ש להלוותו ותירץ דההלוואה היתה כעין פרקמטיא ואם איתא דהכא אסור רק היכי דצריך למיזל בדינא ודיינא אין זה ענין כלל להלוואה ואין בזה שום קושי' על ר"א:

ט"ז סק"ב דהאידנא חשיב הכל כדי חייו. וכן סמך על היתר זה סי' תקנ"א סק"א:

סעיף ה' דכמציל מידו. ע' יו"ד סי' קמ"ח ס"א ובש"ך שם סק"א:

סעיף יא בהג"ה ומותר לקנות. בטור איתא מותר להכין משמע דאף במידי דאית בי' מלאכה כמו בישול וכדומה מותר:

סימן תקמו

סעיף א' ומותר לעשות רקודין ומחולות. ואם גם בכלי זמר. ע' תשו' שער אפרים סי' ל"ו ותשו' אבן השהם סי' נ':

סימן תקמח

מג"א סק"ה דמניח תפילין ביום ראשון. ע' לקמן סי' תרצ"ו במג"א סקט"ז וצל"ע:
מג"א סק"ח דלא כש"ך שם דחולק. בתשי' בית יהודה סי' ה' העלה לעיקר כהש"ך:
שם ומיהו נ"ל דאם א"א לקוברו ע' בשו"ת נ"ב מהד"ת סי' רי"א חיו"ד ודו"ק:
מג"א סקט"ו מותר לו לרחוץ בחמין מע"ש. כיון דאלו היה אותו היום ערב הרגל היה מותר ברחיצה ה"נ אם הוא ערב שבת של ערב הרגל משא"כ בגלוח דאף אם היה אותו היום ערב הרגל הי' אסור בגלוח כיון דהרגל אינו מבטל הל' מש"ה גם בחל יום ג' בשבת אסור בע"ש אף דהרגל יבטל הל' מ"מ ע"ש שהוא יום ו' לאבלו לא עדיף מאלו הי' היום ההוא ערב הרגל:

סימן תקנא

סעיף א' בהג"ה ואבי הבן לובשים בגדי שבת. ובתספורת י"ל ג"כ להקל זולת בשבוע שחל בו ט"ב. א"ר ס"ק כ"ח:
מג"א סק"ז קבלו אבותיהם כדעת ההוא. ע' לעיל סי' קל"ד במג"א סק"ה:
מג"א סקי"ד וכ' הג"א דתספורת אסור. ובתוס' תענית כ"ט ד"ה תרוייהו וכו' מותר להסתפר וכו':
מג"א סקח"י (ב"ח). וכן הביאו ט"ז סי' זה סקי"א:
סעיף ט' כגון לחולה. בתשו' שבו"י ח"א סי' ק"ז כ' להקל לנדה דמקריא חולה קצת:
מג"א סקכ"ט ועוד דהב"י. ע' בת' נ"ב ח"ב סי' רי"ב:
מג"א סקמ"ב ובשבת שרי. בתשו' בית יהודא בסוף הס' במנהגים אות ס"א כ' שמעתי ממורי ז"ל דה"ה ביום ר"ח דינו כשבת:

סימן תקנב

סעיף ז ע"ג קרקע. וכ' מוהרק"ש וז"ל וצריך לשנות מקום שהוא רגיל לאכול בו. תוס' תענית ל"א וע' לבוש סי' תקנ"ט ס"א ודו"ק:

סימן תקנג

סעיף א' מותר לחזור. ואם שבת ערב ט"ב והבדיל מבע"י חלה עליו התענית ואסור לאכול וכן בחול אם התפלל ערבית מבע"י ע' בתה"ד סי' קנ"ט ובמג"א לעיל סי' רצ"ט סק"ט:

סימן תקנד

עטרת זקנים יש מי שכ' שאין לברך שעשית כל צרכי. ע' מ"ש בגליון סי' ס"ו במג"א סק"ח:
מג"א סקי"ב להקביל פני רבו ע' סי' ש"א במג"א ס"ז:
סעיף כב מותר ע"י עכו"ם. ובנין דהוי פהרסיא אסור אפי' ע"י עכו"ם [א"ר בשם שכנה"ג] נה"ב:

סימן תקנו

מג"א סק"ב ואל ימתין עד ליל ג'. וכ"כ הט"ז ססי' תקפ"א:

סימן תקנז

ט"ז סק"ב אבל ר"י הנהיג שלא לומר ענינו. שמעתי משום חכם דיש ראי' מסוגי' מפורשת מגילה כ"ב לאו לאתויי ת"צ וט"ב הרי דט"ב מקרי יום שיש בו מוסף ויאמר ענינו:

סימן תקנט

סעיף א' בהג"ה ומתפללים בנחת וכן הוא במ"ס פי"ח:
סעיף ג' יושבים בבה"כ ע' שבו"י סי' כ"ו כ' דא"צ לקום מפני זקן וחכם:
סעיף ד' בהג"ה וקורין בתורה כי תוליד מיהי תמהתי על שראיתי הנהוג שאומרים קדיש אחר שקרא השלישי בתורה קודם שאומרים ההפטרה הא מבואר דהמפטיר צריך לקרות בתורה תחלה שלא יהא כבוד ההפטרה ככבוד התורה לעלות בשביל ההפטרה לחוד אלא דמדינא השביעי הוא המפטיר דמפטר עולה למנין הקרואים. אלא כיון דמוסיפים בשבת (וכן ביו"ט יש דעות) עבדי' ככ"ע לקרות מנין הקרואים זולת המפטיר אבל עכ"פ המפטיר צריך שיקרא בתורה תחלה וא"כ אם מפסיקים בקדיש כשאומר אח"כ ההפטרה והוי כעולה להפטרה לחוד ויהי' הכרחי לעלות אחר לקרות בתורה ולהפטיר ומה"ט כ'

המג"א סי' רפ"ב סט"ז אההי' דהתם יפטיר מי שעולה לז' ואל יאמר הקדיש אחריו וא"כ מה בין אם השביעי הוא המפטיר דאין מפסיקין בקדיש לקריאתו לאמירת ההפטרה ומה בין ט"ב דהשלישי הוא המפטיר שיאמרו קדיש ומצאתי במנהגים כתב כן לומר קדיש קודם אמירת ההפטרה וכן ראיתי בלבוש וכ' הטעם שלא לומר הקדיש קודם קריאת השלישי כיון דעדיין לא נגמר מנין הקרואים. עיי"ש אבל מ"מ אינו מעלה ארוכה על אמירת הקדיש בין קריאה לאמירת ההפטרה ולא מלאני לבי לבטל המנהג ותה"ל מצאתי היום בתשובת הר"י מינ"ץ שנשאל על מה אין נוהגים לומר קדיש בט"ב וכן ביוה"כ במנחה אחר קריאת השלישי קודם אמירת ההפטרה והשיב כדברים הנ"ל דא"א לומר הקדיש דהוי הפסק ויהיה הכרחי לעלות עוד לקרות בתורה ולהפטיר וזהו א"א עיי"ש הנראה דהמנהג היה שלא לומר הקדיש עד שעמד השואל אמאי א"א הקדיש ולענ"ד כך הוא מעיקר הדין לומר בט"ב הקדיש אחר אמירת ההפטרה דהקדיש קאי על קריאת התור' וההפטרה לא הוי הפסק כמ"ש המג"א סי' רפ"ב סקט"ו ובמנחה ביו"הכ הקדיש שאומרים מיד אחר הקריאה לפני התיבה קודם תפלת מנחה עולה על הקריאה ומה"ט הייתי נהוג בהיותי בק"ק פריד לאנד שהמנהג שבמנחה הולכים קצתם לבהכ"נס זוטא לקרות שם בתורה לומר קדיש אחר אמירת ההפטרה כיון דאין מתפללים שם מנחה והולכים לחזרה לבהכנ"ס הוי הפסק. ולא קאי הקדיש של תפלת מנחה על הקריאה וה"נ בט"ב שאומרים הקינות אחר הקריאה הוי הפסק הרבה וראוי לומר קדיש אחר קריאת ההפטרה:

מג"א סק"ה בשחרית משכימין. ע' בא"ר:

סעיף ז' בלא בשמים. ע' ש"ך יו"ד סי' רמ"ז ומג"א סי' תקנ"ו:

סעיף ט' ואינו משלים. וכן בחולי קצת ומעוברת שיש מיחוש קצת מותרים לאכול ת' שבו"י ח"ג סי' ל"ז:

מג"א סקי"א משלימין. ע' תשו' מהר"ש לבית לוי סי' ב':

סימן תקס

סעיף ב' בהג"ה ויש מקומות שנהגו לשבר. וכ"כ תוס' ברכות ל"א וע' תשו' אבן השהם סי' נ"א:

סימן תקסא

סעיף ג' ואם קרע על ירושלים תחלה לכאורה זה פשיטא דהא גם ירושלים בכלל ערי יהודה שכבר כ' דאם קרע על אחת מערי יהודה שאינו חוזר וקורע כשיראה שאר ערי יהודה והוכיח מזה האלגזי בס' תאוה לעינים דמ"ש תחלה דא"ח וקורע ומ"מ צריך להוסיף על הקרע אבל אם קרע על ירושלים תחלה א"צ לקרוע כלל על שארי ערי יהודה ואפי' בתוספות אינו קורע:

סעיף ד' עד שיגלה את לבו. כ"כ הרמב"ם והטור ותמוה לי הא בס"ב כ' דכל קריעה טפח שזהו מדברי הרמב"ן א"כ דברי הש"ע סותרים אהדדי:

סימן תקסב

מג"א סק"א (וע' סי' שפ"ו ס"ט מה שכתבתי. וע' מג"א לעיל סי' שמ"ב:

סימן תקסו

סעיף ו' ואם הכהן אינו מתענה. אם בבהכ"נס כהן ולוי שלא התענו וקראו לכהן ואח"כ נזכרו שלא התענה. אם יקראו אחריו לוי שלא התענה או יקראו אחריו ישראל המתענה כתבתי בתשובה:

סימן תקסז

סעיף א' בהג"ה ויש מחמירין בכל תענית צבור. ע' בט"ז יו"ד רסי' צ"ח דמשמע דללחוך בלשון מותר:

סימן תקסח

מג"א סקי"ג כמ"ש הרא"ש. תמיהני דהרא"ש שם כ' רק דאפי' למאן דל"ח לשמא ימות מ"מ לזמן מרובה חיישינן אבל אנן קיי"ל דאפי' לזמן מועט חיישי' כמ"ק הרמב"ם פ"ט מהל' תרומות. וצ"ע. אחר זמן רב בא לידי ספר שער המלך וראיתי שעמד בזה בפ"ד מהל' סוכה:

מג"א סקי"ד המתענים ג' ימים וג' לילות נוהגים. ע' בת"ח פ"ז דסנהדרין דף ע"ד שכ' דמנהג וותיקין הוא. ויש להביא ראי' ממ"ר מגלת אסתר בשעה שהתענו מרדכי ואסתר אותם ג' ימים געו כולם בבכייה עד שעלתה שועתם ושמע הקב"ה קול שועתם כבשתי שעות בלילה משמע דגמר תענית דג' ימים וג' לילות לא הוי מלאו עד ב' שעות בליל ד' וקצת

רמז לזה שהחוטא פוגם בשמו הגדול. ושמו הגדול במלואו יו"ד הי"א וי"ו הי"א בגי' ע"ד. וזהו שנאמר שובה ישראל עד ד' אלקיך שצריך לשוב בתשובה ע"ד שעות כמנין ד'. והטעם כי כשלת בעוניך פגמת בשם הגדול לפיכך צריך אתה לתקנו במספר הזה. עכ"ד:

מג"א סק"כ והיה מתענה בשנה פשוטה בשבט ובאדר. בא"א כ' דזה רק מדת חסידות הא מדינא מתענה רק באדר עיי"ש:

שם דר"ח אדר יתענה לשנה. ע' בהגהות הגאון אב"ד דליסא בספרו מק"ח:

מג"א סקכ"ב ומיהו נ"ל דדוקא בשאר ימות השנה. ע' ת' דבר שמואל סי' כ"ז:

סימן תקע

סעיף ג' על שנשבע לשוא ואוכל. בתשו' הרשב"א סי' ריי"ד כ' אפשר לומר דהרמב"ם ס"ל דאסור מדאורייתא להתענות בשבת מדאמרי' בברכות אלא מעתה שבת ויו"ט דע"כ אכיל ה"נ אלמא בשבת צריך לאכול דאורייתא דומי' דיו"ט דהיינו א' דפסח וסוכות עיי"ש א"כ משמע דנשבע שלא לאכול פת בשבת הוי ג"כ שבועת שוא. וצ"ע גם מלישנא דהרמב"ם פ"א מהל' שבועות שכ' שלא יאכל מצה בליל פסח או שיתענה בשבת ויו"ט מדלא נקיט ג"כ שלא יאכל פת בשבת משמע דלהתענות דוקא קאמר גם מה דנראה מדברי הרשב"א הנ"ל דלהרמב"ם תענית דיו"ט לאו דאורייתא דהא דפ"א דברכות מיירי בליל א' דפסח וי"ט ק' הא הרמב"ם נקיט שבת ויו"ט וצ"ע:

סימן תקעא

מ"א סק"ג כיון שהגיע ו' חדשים. כן מוכח מפשטות הסוגיא דכתובות דל"ט מדפרכי' שם דאיעברה כשהיא נערה וכו' ובשתא ירחי מי ילדי משמע דלא משכחת בין נערות לבגרות שבעה חדשים אפי' בשנה מעוברת וכ"כ ראי' זו בלוית חן פ' מטות:

סימן תקפא

סעיף א' גם שיהא נשוי (כל בו). וכן מי שיש לו ב' נשים כגון בא"י או שנשתטה אשתו ונשא אחרת ע"י היתר ק' רבנים אין לו להתפלל כ"כ בתשו' שבות יעקב ח"א סי' כ"ט:

מג"א סק"ו או לתקוע אין ליתן המצוה. אם ב' תוקעים מוחזקים לתקוע. א' יום א' דר"ה. וא' יום ב' דר"ה ואירע שחל יום א' בשבת. הראשון תוקע והשני ידחה. כ"כ בשו"ת אור נעלם סי' י"ג. ובשו"ת פמ"א ח"ב סי' קכ"ב דתלי במנהג בסי' תרמ"ב במג"א. ולפי המנהג דפוזנא שם המנין תוקע והראשון נדחה. וע' עוד שם באם התוקע היה חולה ומכבד

לאחר ואחר כך נתרפא. אם תוקע מת ונכנס אחר במקומו וכשגדל בנו רוצה לירש זכות אביו. ע' ת' הלק"ט ח"א סי' ל"ט ובת' דבר משה סי' כ':

ט"ז סק"ג כתו' בלבוש וכ"כ בהגהות ש"ע לעיל סי' רצ"ט ס"ו:

שם דמוטב לקיים המצוה בזמנה. וכ"כ המג"א לעיל סס"י תקנ"ו:

מג"א סקט"ז וכ"ה בגמ' סוטה ל"ד:

סימן תקפב

סעיף ג' מעין שבע המלך הקדוש. ואם טעה ואמר האל הקדוש אינו חוזר. גן המלך אות קמ"ט:

סעיף ה' בהגה"ה רק שסיים אותה ברכה. היינו שהזכיר השם ע' לקמן סימן תרפ"ב ס"א:

סימן תקפד

מג"א סק"ז דבשבת אין לחוש כ"כ. ע' לעיל סי' ת"ץ במג"א סק"ב:

סימן תקפה

סעיף א' צריך לתקוע מעומד. אין למנות לתקוע למי שלא נתמלא זקנו. ע"ל סי' נ"ג ס"ו ופירש"י חולין דף נ"ד. וע' שו"ת באר עשק סי' ק"ז:

מג"א סק"ב מנהג זה הוא לאנשים כצ"ל:

ט"ז סק"ז וכאן כתב. ע' חק יעקב סי' תס"ח סי"ג מ"ש ליישב בזה:

מג"א סקי"ב אבל איסורא. ע' לעיל סי' שס"ה ס"ו:

סימן תקפו

ט"ז סק"א ויחמור היינו יעילים. כבר השיב לנכון בס' נתיב חיים דאיל זו היינו בקמץ והוא חיה. אבל איל דכתיב גבי יצחק בחירק. והוא זכר מן הכבשים:

מג"א סק"ד דלמה יתקע יותר מכדי חיובו. וגם הא אסור לתקוע יותר מחיובו כדלקמן סי' תקצ"ו:

סעיף ג' אבל אם נתכוין לזכות בו לא יצא. בס' פרשת הכסף הרמב"ם הלכה ע"ז בהשמטה בסוף הספר כ' לתמוה דהא במשמשיה אף בזכה בהם ישראל מהני ביטול לפסק המחבר יו"ד סי' קמ"ו וצ"ע:

ט"ז סק"י כיון שהוא מינו אין נקרא. לא הבנתי הא להרא"ש גם בסתמו באינו מינו כשר אם חזר קולו לכמות שהיה. ובזה קשה קושית הרא"ם:

סעיף י"ב בהג"ה והוא הדין. והוא בש"ע לקמן סי' תק"ץ ס"ט:
סעיף כ"א אלא הוא אינו עולה. ע' ס' ברכי יוסף לעיל סי' רע"ה אות א':
מג"א סקכ"ד ותירץ דמיירי חוץ לי"ב מיל. משמע דגם בי"ט חוץ לי"ב מיל הוי דאורייתא. וע' שו"ת ב"ח החדשות סי' ז' ובקונטרס אחרון שם סי' ל"ו. ומ"מ ק' לי הא מדאורייתא מותר מדין מתוך כמו הוצאת לשופר לתקוע בו. וצ"ע. ובס' תשב"ץ ח"ב ענין רי"ג מבואר דס"ל דגם ביו"ט תחומים דאורייתא. ונלע"ד ראיי' לדייק כן מדברי הרמב"ם פ"ח ה"י מהל' עירובין ובהה"מ דלענין תחומים אין חלוק בין יוה"כ ליו"ט. ועמ"ש בגליון לעיל סי' רמ"ו במג"א סי"ב:
מג"א סקכ"ה צ"ע ע' בתשו' הרשב"ם ח"א סי' כ"ב:
פר"ח אות ה' דקול לית ביה ממש. יש לפקפק דהא מ"מ מדרבנן הוי נדר כדאיתא בש"ע יו"ד סי' רי"ג וא"כ י"ל דאסור לתקוע כמו כל מידי דרבנן כגון אין עולין באילן ליטול שופר דמשום דרבנן מבטלים המצוה דהעמידו חכמים דבריהם בשוא"ת:
שם והו"ל למימר דלא יצא אע"כ לומר. לענ"ד אף דעבר עבירה ליהנות בקול. מ"מ יצא ידי המצוה כיון דהמצוה עצמה ליכא הנאה דנימא דאם לא יצא יתוקן הנאה דלא יהא נהנה ודו"ק. לפי"ז יהא עכ"פ מוכח דר"י לא ס"ל מה"ב אף במצוה דאורייתא:

סימן תקפח

מג"א סק"ג דאל"כ לא מקשה כלום. לענ"ד עיקר חילוק דהלבוש לא הוי בין יוצא ע"י שתוקעים או יוצא ע"י שמיעה דבזה אין חילוק אלא דהחילוק על מעשה הפסק דאם מפסיק במעשה שמריע תרועה שנייה הוי הפסק ובאמת אם השומע אחר ששמע תרועה הריע הוא תרוע הוי הפסק כיון דהפסיק במעש'. אבל שמע התרועה שנייה לשם מצוה לא הוי הפסק כיון דלא עשה מעשה. ובאמת גם אם התוקע אחר שהריע תרועה שנייה לשם מצוה לא הוי הפסק. וא"כ אין ראיה מהר"ן דשפיר הקשה הר"ן משמע ט' תקיעות אף דהשומע הפסיק במעשה דיבור וכדומה הרי דהפסיק במעשה ג"כ יצא ושוב אין חילוק בין תוקע לשומע והוצרך הר"ן לחלק בין תקיעה דהוי הפסק. ודו"ק כי נכון וברור הוא בעזה"י:

סימן תקצ

מג"א סק"א והוי השני הפסק עס"ח. לפי"ז י"ל דלהשומע סגי בתשר"ת לפי"מ דכתבנו בסי' תקפ"ה בגליון לקיים דברי הלבוש. אולם המעיין בלבוש שם יראה מה דמקיל בשומע

היינו רק במה ששייך לאותו סדר כגון ב' תרועות או ב' שברים אבל מה שאינו מאותו סדר הוי הפסק א"כ בתשר"ת אם שברים לחוד או תרועה לחוד הוי תרועה ממילא הוי אידך שלא מאותו סדר והוי הפסק אף להשומע:

מג"א סק"ה צריך לחזור לראש לתקוע. זה תמוה דהא להדיא קתני במתני' דאין בידו אלא אחת ואם מסברא הוי מתעסק להיות הפסק מוכח באמת ממתני' דעלתה לו לאחת ע' בר"ן ועכ"פ א"א לומר דצריך לחזור לראש וכבר עמד בזה בס' קרבן נתנאל על הרא"ש פ"ד סי' כ"ח:

סימן תקצא

מג"א סק"ג נ"ל הטעם דלא לזלזלו בי' ובדיעבד אם אמר מוסף אינו חוזר וביו"ט א' חוזר. שו"ת בית יהודא בסופו בדיני מנהגים:

סעיף ד' וי' של שופרות בכל ברכה. חותם ואומר שומע קול תרועות עמו ישראל היום ברחמים בשבת לא יאמר היום. כ"כ מהריק"ש. ובס' גן המלך לבעל ג"ו ס"ה כ' לומר בשבת שומע זכרון תרועת עמו ישראל היום ברחמים:

מג"א סק"ז וצריך עיון. ע' בתשו' מהרי"ט ח"ב חא"ח סי' ו':

סימן תר

ט"ז סק"ב וקיי"ל אין שבועה חלה לעבור על המצות. זה אינו דהא קיי"ל לעיל סי' תפ"ה דשבועה חייל לבטל מצוה בכולל וה"נ קבלת שבת הוי כולל לכל המלאכות. גם הא ביום ב' דר"ה התקיעה רק דרבנן וחייל עליו שבועה כדאיתא ביו"ד סי' רל"ט ס"ו:

סימן תרו

מג"א סק"ד ויהיה שם ראש ישיבה (ב"ח). לא מצאתי כן בב"ח ואדרבא כ' בהיפוך דמשמע מדעת הג"ה דאם הוא רק לטובת המוחל צריך למחול עיי"ש. וע' בס' תוס' יוהכ"פ בפר"ח ואלי' רבה:

מג"א סק"ז במקום שביישו. וביש"ש ב"ק פ"ח סי' נ' חולק דצריך להחמיר יותר ויותר וצריך לילך על קברו ויקח עמו י' אנשים ויפייס אותו ואם הוא חוץ לג' פרסאות ישלח שלוחו לשם ויצרף עמו עשרה לבקש ממנו מחילה עבור המחרף עיי"ש. והכי משמע בהגהת ש"ע חוה"מ סי' ת"ך סל"ח:

סעיף ד' בהג"ה דהטלת ט' קבין מים. ע' של"ה דרכ"ח:

מג"א סק"י נוהגין עד שתחשך וכמ"ש סי' תקמ"ח ולאכול סעודה המפסקת על השולחן ע' שו"ת שמש צדקה חא"ח סי' י' בשו"ת דברי יוסף סי' ס"א:

סימן תרז

ט"ז סק"ב לפי"ז מאי פריך בגמרא. וכך הקשה בשל"ה:
סעיף ג' בהג"ה הוא אבל אנחנו חטאנו. בשל"ה דרל"א שישר בעיניו הנוסח אבל אנחנו ואבותינו חטאנו:

סימן תרח

סעיף ב' בהג"ה שאינו מפורש בתורה אע"פ שהוא דתורייתא מסתפקא אם בחצי שיעור אמרי' מוטב שיהו שוגגים דמקרי אינו מפורש בתורה. ע' תוס' שבועות ד"ה דמוקי לה כד"ה:
שם ואם יודע שאין דבריו נשמעים. ע' באורים גדולים פ' כי תשא:

סימן תרט

סעיף א' מותר להטמין. נלע"ד רק בדבר שאינו מוסיף הבל אבל במוסיף הבל אסור למה דס"ל להמחבר לעיל סי' רנ"ז דאפי' חייתא אסור דבזה חמיר הטמנה משהייה דחיתוי מועט וחיישי' דיחתה לצורך מחר. ע' מג"א שם סקט"ו. אבל דעת יש מקילין שהביא הרמ"א שם ס"ז דחייתא מותר הכא מותר בכל דבר דהא מסיח דעתו ממנו עד מוצאי יוה"כ והוי כמו ההיא דהרמ"א סי' רנ"ד ס"ה ע' מג"א שם סק"כ:
מג"א סק"א שמכין ביוה"כ לחול. ע' מג"א לעיל סי' רנ"ז ס"ב:

סימן תרי

סעיף ד' בהג"ה יש שכתבו שנהגו ללבוש בגדים לבנים. יש מקומות דנוהגים שלא ללבוש בזהב מטעם לא יבא קטיגור ובנשים לא שייך דהא לא נתנו זהב לעגל וכן לוים. תיבת גומא פ' אחרי:
מג"א סק"ג איברים יתירים כדאיתא בכורות מ"ה וי"א:

סימן תריב

סעיף ו' אוכלים שאינם ראויים לאכילה. ע' סי' תקס"ז במג"א:
מג"א סק"ד ופשוט דמותר. ע"ל סי' תקנ"ז במג"א סקל"ו:

סעיף ט' והוא פחות מרביעית. היינו רוב רביעית לעיל סי' רע"א ס"ג:

סימן תריג

ט"ז סק"א אבל להעביר. ודעת המג"א רסי' תרי"ד להתיר:
סעיף ג' או עשה צרכיו וקנח. וביוצא מבה"כ אפי' לא עשה צרכיו ולא קנח כיון דצריך ליטול משום רוח רע גם ביוה"כ לשתרי וצ"ע:
שם ידיו מלוכלכות. בתשו' שב הכהן סי' ג' העלה דאם אינו רוצה להתפלל רק לומר דברי קדושה אינו נוטל ידיו רק במקום הלכלוך ממש. אבל אם רוצה להתפלל אף שלא קינח או שהטיל מים ושפשף מטיל עד סוף קשרי אצבעותיו. ולעלות לדוכן נוטל עד חבור היד לזרוע עי"ש:
במג"א סק"ג במקום שנהגו. ליטול ידיהם קודם שיציקו מים על הכהנים כדלעיל סי' קכ"ח ס"ו:

סימן תרטז

סעיף ב' קטן הברי'. ע' ת' הרמ"ע סי' קי"א:

סימן תריח

מ"א סק"ג עמ"ש בשמו סי'. ש"ל סכ"ח. סק"ו כצ"ל. והחילוק מבואר בתשו' הרדב"ז דבענין הצטרכות לאכול בקי החולה טפי ושומעין להחולה אף אם הרופא אומר שהמאכל מזיקהו. אבל בענין הרפואה שהרופא אומר שמזיקהו והחולה אומר צריך אני לרפואה פלו' שומעין להרופא משום סכנת חולה ואפי' בחול עי"ש:
מג"א סק"י וגם א"צ לקדש. אפשר דזהו רק ביוה"כ דעלמא כיון דקידוש י"ט דרבנן לא תקנו כלל קידוש ביוה"כ. אבל ביוה"כ שחל בשבת דחיוב עליו מדאורייתא לקדש. ולהסוברים דאין קידוש אלא במקום סעודה הוא דרבנן. י"ל דיצא ידי חיוב דאורייתא בהזכרת שבת בתפלה אם מכוין לצאת ולגבי דרבנן הוי כמו יוה"כ דעלמא. וגם בזה יש לחלק דדוקא מצד יוה"כ לא תקנו קידוש כלל. כיון דע"פ הרוב א"י לאכול לא תקנו משום חולה לחוד. וגם שייך סברת הר"א כ"ץ דלדידיה הוי כחול. משא"כ בחל בשבת דתקחז"ל היה בכל שבת דיהיה קידוש במקום סעודה. ממילא גם שבת זה בכלל. וזה החולה חל עליו החיוב דשבת עכ"פ להסוברים דאין קידוש אלא במקום סעודה הוא מה"ת י"ל דצריך לקדש כנ"ל בעזה"י:

סימן תרכא

סעיף א' ואם חל בשבת קורים שבעה. ע' סי' רפ"ב במג"א סק"ב:

סימן תרכב

סעיף א' בהג"ה ואין אנו נוהגים לומר. ע' תשו' רשב"ש סי' קל"ט:

סימן תרכד

ט"ז סק"ב דמ"מ יש כאן הפסק. וכ"כ בתשו' גנת וורדים סי' ח':

מג"א סק"ז אסור להכין להם צרכי שבת. ע' תשו' הרמ"א סי' קל"א אות ג':

שם כתוב בתשו' מהר"ם סי' ע"ו כיון דבהיתר. לכאורה ל"צ לזה. דהא גם במבשל בשבת במזיד מותר לאחרים במ"ש מיד. גם ק' דאף אם בישלו הרבה בשביל זה לשתרי דאף דהוא חושב זה ליוה"כ. מ"מ מה שמבשל זה הוא בהיתר ב"ד. וא"כ אף אם קמי' שמי' גלי' דהיום יוה"כ מ"מ הכא דעשה בהיתר ס' הוי עכ"פ אומר מותר דמותר אף למבשל עצמו ולמי שנתבשל בשבילו למ"ש מיד וצע"ג:

שם מ"מ להקל לא אמרי'. ק' לי הא מדברי הרמב"ם פ"ח מה"ע משמע להדיא דאפי' לקולא אמרי' דבהלכה ח' אומר המערב לב' י"ט של גליות או לשבת ויו"ט אע"פ שעירב עירוב א' לשתיהן צריך שיהיה העירוב במקומו מצוי בליל א' ובליל ב' וכו' ובהלכה י' יוה"כ שחל להיות בשבת וכו' וקדושה א' להם משמע דקאי ג"כ על הלכה ט' דבזה א"צ להיות העירוב מצוי במקומו בליל שני דקדושה א' היא. הרי דאפי' לקולא אמרי' כן:

סימן תרכו

מג"א סק"ג כיון שאי מעורבין בעירוב. שהן מעורבין בעי רובא כצ"ל:

מג"א סק"ו וכ"ה בגמ' דף י"ד ב' נסרים. זה תמוה דהתם ליכא דבר מפסיק והם ג"כ זה אצל זה ממש ואפ"ה כשר אלא באמת התם טעם אחר דכל נסר עצמו סכך כשר. ואפי' כל הסוכה מהם א"כ אין ראיה משם. אח"ז נדפס ס' מחצית השקל וראיתי דעמד ג"כ בזה:

שם דזה פשוט דלא אמרי' שמצטרפין. לפענ"ד אף אם מצטרפין. היינו שיהיה מקרי נסר ד' דאם תצרפם הוי רחב ארבעה אבל מ"מ רק הם עצמם הוי סכך פסול. אבל מ"מ האויר שביניהם לא מקרי סכך פסול דאין הצירוף מועיל לשווי' אויר ממילא בנסרים:

סימן תרכז

מג"א סק"א ותראה שיש ט"ס בדבריו. לענ"ד כוונת האגודה במ"ש והסדינים מגיעים לארץ דהיינו שצריך שהשיפוע דסדינים מגיעים לארץ דאלו מגיעים רק עד טפח סמוך לארץ אמרי' על האי טפח לבוד. והוי כאלו טפח בשוה ולא בשיפוע ומקרי האי טפח מחיצה וכל השאר דכילה הוי גג למחיצה ולא מקרי שיפוע אוהלים:

סימן תרכח

מג"א סק"ג למעלה מכ'. נרשם בטעות וקאי אדלעיל אם העליונה למעלה מכ':
שם לא מקרי סכך פסול. ומ"מ אין ללמוד מכאן דאם העליונה אינה עשויי' לצל בענין דפסול משום תולמ"ה דג"כ כשירה כיון דהסכך בעצמותו אינה פסול ע' סוכה דף י"ז ע"א דע"כ מוכח דפסולה דתולמ"ה גרע טפי מפסול למעלה מכ' דהרי לקמן סי' תרל"ה ס"ה פסקי' דאם מה שמחוץ להכשר סוכה הוא למעלה מכ' כשר מדין פסל היוצא מן הסוכה כיון דאין בעצמותו סכך פסול. ואלו לקמן סי' תרל"ה גבי חוטט בגדיש פסקי' דאם מה שהוא חוץ להכשר סוכה יש בו משום תולמ"ה פסול לישב בו ע"ש כנלע"ד בעזה"י:

סימן תרכט

סעיף ו' בהג"ה דהיינו שרוב בני אותה העיר. לא זכיתי להבין דהא בדין הראשון בקטנה דאמרי' אא"כ עשאה לסיכוך דכ' הרא"ש דהיינו שרוב העיר עושים לסיכוך. כ' הרא"ש הטעם דלאו כ"ע ידעי שזה עשאה לסיכוך. וא"כ זהו לחומרא משום מראית העין. אבל הכא בגדולה אם עשאה לשכיבה אף אם אין רוב העיר עושים לשכיבה. מ"מ כיון דעשאה לשכיבה מקבל טומאה ואין מסככים בה. ובטור כ' זה רק בדין קטנה ועשאה לסיכוך ולא כ' כך גבי גדולה ועשאה לשכביבה וכנ"ל וצלע"ג:
מג"א סק"ו אפי' עביד לה שפה כשירה. דמה דכ' בש"ע ובגמ' והנ"מ שאין לה שפה וכו' היינו בסתמא דגדול כשר בזה דשפה פסול דסתמא נעשה לקבלה אבל עשאה לסיכוך בפירוש כשר. ואולם הלבוש כ' עלה דשפה דפסול ואפי' עשאה לסיכוך:
סעיף י"ב דינם כסכך פסול ופוסלים. נלע"ד דרק להחמיר דנין כן. משא"כ להקל דיש ב' טפחים סכך פסול וב' טפחים ירקות אלו שממהרים להתייבש דבזה אם נדונים כאויר אין מצטרפים לפסול כדלקמן סי' תרל"ב ס"ג בזה אין דנין להקל דמ"מ גם שם סכך פסול עלייהו כיון דמקבלי טומאה ומצטרפי' לפסול בד"ט. וראיה לזה. דהרי לענין הטומאה מביאים את הטומאה ואין חוצצים. הרי דלחומרא כאיתנהו דמי וע' פירש"י דרבנן גזרו

עלייהו דאין חוצצים משום דכי מייבשי. הרי רק דרבנן הוא וה"נ לענין פסול אויר דרבנן הוא. וא"כ ממילא להחמיר דינו כסכך פסול. כנלע"ד בעזה"י:

סימן תרל

מג"א סק"ב וצ"ע. לענ"ד צ"ל כך. צ"ל קנה והיינו דהמג"א מגיה דצ"ל קנה דדופן:
סעיף ג' היו לה שני דפנות. ע' בתשו' הרא"ם ח"ב סי' ד':

סימן תרלא

סעיף ה' שפת היורד. בכ"מ דייק מלשון זה שהוא לשון הרמב"ם דה"ה אם יש בגג עליונה יותר מטפח צריך ג"כ שיהיה באויר התחתונה כאותו שיעור וכדעת הר"ן בחי' בשם הי"א ואפשר שבאי למעט ג"כ היכי דיש ברוחב הקנה העולה טפח או יותר ובין התחתונות יש יותר מרוחב הקנה העולה דל"א חבוט רמי אלא כשיבוא הקנה העליון בין התחתונות בצמצום הא לא"ה לא עכ"ל ובשם הר"ן בחי' כ' שם דאין נראים בעינו דברי הי"א הנ"ל ואפשר דזהו שדייק הרמ"א לומר דהיינו שיש באויר שבין התחתון טפח דר"ל דלא בעי' שיהיה האויר בכל רוחב הקנה שלמעלה אלא דסגי בטפח שיהיה אפשר לדון על טפח מהקנה שלמעלה חבוט רמי וכדעת הר"ן:
סעיף ט' שלא יהיה הנסרי' רחבי' ארבעה. והריטב"א בחי' כ' בשם הרמב"ן דאף באין רוחב ד' כיון דהיה תקרת הבית יש בו משום גזרת תקרה ולא מהני מפקפק אלא נוטל א' מבינתיים דוקא דקיי"ל הלכה כר"מ בגזירותיו עיי"ש וביש בהן רוחב ד' משמע ברמב"ן במלחמות ובחי' הריטב"א דאף נוטל א' לא מהני ודו"ק:

סימן תרלב

מג"א סק"א מגיעות לסכך (ר"ן וב"ח) והא דל"א גיד אסיק והוי כמו דפנות מגיעות לסכך ואח"כ י"ל דופן עקומה. נלע"ד שהר"ן כ"כ לשיטתיה שכ' בפ"ב גבי אויר ג' ומיעטו בשפודים מהצד של דופן דלמ"ד דל"א לבוד באמצע פסול ולא אמרי' תחלה דופן עקומה ואח"כ לבוד מן הצד דתרי הלכתא לא אמרינן עיי"ש. והיינו כיון דא"א לבוד אלא ע"י ההלכה דדופן עקומה. וה"נ הכא כיון דלא אפשר דופן עקומה אלא על ידי הלכה דגוד אסיק ודו"ק. ולזה תמוה לי על המג"א דהעתיק דברי הר"ן אלו להלכה דהא נראה לענין דינא דלא קיי"ל כהר"ן בזה דהא הטור והש"ע לעיל תר"ל ס"ט ואפי' אינו מכווין ממש. והא התם דאין הדפנות מגיעים בגובה לסכך א"א לומר בזה לבוד רק ע"י דאמרי' תחלה דופן עקומה ואפ"ה הסוכה מתכשר' בכך ודו"ק ובתשו' הארכתי בזה בעזה"י:

שם דמירי בסוכה קטנה דאי נשאר. שאין שיעור סכך כשר לחוד. לשון המהרש"א וע' מג"א סק"ג:

מג"א סק"ג וכמש"ל בש"ע. ר"ל דנקיט תחילה שיש בה זע"ז יותר על הסכך פסול ולענ"ד י"ל דאם הסכך פסול מן הצד של דופן הרביעית בזה אם הסוכה בכולל יותר מז' על ז' דכשר דחשבי' להסוכה מהסכך פסול עד מעט פחות מהג' טפחים ומה לנו דמונח לחוץ עוד סכך פסול וכן אפי' מונח בצד דופן האמצעי מ"מ אמרי' על קצת מהפסול דופן עקומה והשאר הוי סכך פסול פחות מג' דמצטרף להשלים שיעור סוכה. אבל אם מונח הג' טפחים סכך פסול באמצע הסוכה י"ל דפסול אם אין בסכך כשר לחוד שיעור סוכה כיון שכל שטח מקום הסכך הפסול ג"ט ע"כ נחשב מהסוכה. וא"כ לא סתרי הדיוקי' בלשון הש"ע ודו"ק ומלשון המהרש"א שבמג"א סק"א משמע דאפי' בפתוחים לצד הרביעית בעי' שיעור סוכה מהסכך כשר לחוד:

סימן תרלד

סעיף ג' וממעטים אותה. ע' ב"ח לקמן סי' תרל"ט ס"ג כ' הטעם כיון דאסור ליטלו כל ז'. וא"כ היכי דבהתנ' דאינו בודל כל בה"ש דמותר ליטלו כדלקמן אינו ממעט וע' במשבצות זהב לקמן סי' תרל"ט סק"ג:

סימן תרלז

מג"א סק"ח לא יצא ובסוגיא בההיא דסבת' משמע דאף קודם שנתן דמיו ועדיין לא גילה דעתו שרוצה ליתן דמיו מ"מ יוצא כל שנתן אח"כ הדמים זכה למפרע וע' תשו' משאות משה סי' ד':

סימן תרלט

סעיף ב' מותר לאכול אכילת ארעי. בא"ר סי"א הביא בשם התניא ושבולי הלקט שכ' בשם הר"ר אביגדור דאכילת ארעי דשבת ויו"ט חשיב קבע ובחי' צל"ח ברכות דמ"ט א' בתוס' ד"ה אי בעי כ' כן מסברא דכוונת תוס' דשם כיון דכזית זה חובה משום י"ט לא מחשיב עראי דחובתו משוי ליה קבע עיי"ש. אלא דלפ"ז אחר שכבר יצא ידי חובתו בסעודת יו"ט מה שאוכל אח"כ הוי בו דין עראי ול"צ סוכה רק ביתר מכביצה:

מ"א סק"ז היינו כשאכל כביצה דומיא דעירי. נ"ל כוונתו דלשיטתו דלפי מה דהוכיח דלא כהרא"ש ממילא במיני תרגימא בשאוכל ביתר מכביצה מקרי קבע ולא בעי' קבע ממש. משא"כ להרא"ש הדין דבעי' דוקא קבע ממש. וכן נראה מהעתקת הא"ר דברי המג"א.

ואולם מדברי הפרמ"ג נדמה דהבין דכוונת המג"א להוכיח דקבע לחוד אם אוכל פחות מכביצה לא בעי סוכה עי"ש ולענ"ד העיקר כמ"ש:

סעיף ג' אפילו אוכל כזית פת יצא י"ח. וצריך שיאכלנו בענין שלא ישהה באכילתו יותר מכדי אכילת פרס. ע' סימן תע"ה ס"ו:

סעיף ז' גשמים בלילה. בצל"ח ברכות דף מ"ט כ' דימתין שעה א' וב' עד שיפסקו הגשמים ויאכל אח"כ בסוכה. ואם רואה הגשמים אין פוסקים יאכל בסוכה ולא יברך. ואם אח"כ פסקו הגשמים יחזור ויאכל יותר מכביצה בסוכה ויברך עיי"ש. והיינו דאם יאכל פחות מזה לא יכול לברך. דשמא כהפוסקים בליל א' חייב גם בשעת הגשמים. א"כ כבר יצא במה שאכל בשעת גשמים וליכא חיוב ברכה רק באוכל יותר מכביצה כמו בשאר ימי הסוכה:

סימן תרמ

סעיף ד' אם יש טורח גדול בדבר. והוי בכלל מצטער. ובלילה הראשון דמצטער חייב באמת צריך לטרוח לילך לסוכת חבירו. ודלא כדמשמע במג"א רסי' תרל"ט:

סימן תרמו

ט"ז סק"ו ראוי להחמיר כיון דהוי ספיקא דאורייתא. לענ"ד הא תוס' כתב דאף דבדבר שבידו לא מקרי דיחוי אפי' בקרבנות. דלא הוי כ"כ דיחוי. והיינו כמ"ש תוס' זבחים כיון דאסור למעט ע"ש. וא"כ לא הוי ס' בדאורייתא דהא פשיטא דמדאורייתא מותר ללקטן כמ"ש תוס' להדיא ביומא דל"ד ב' ד"ה הנ"מ בסה"ד דאותו תקון דמיעוט ענביו אינו נראה תיקון כ"כ שיוחשב תיקון מה"ת עיי"ש. וכן בלבוש כאן כתב דנראה כמתקן וא"כ מדאורייתא ולא הוי דיחוי דהוא בידו. אלא כיון דמדרבנן אסור ללוקטו הוי דיחוי מדרבנן וא"כ הוי ספק דרבנן. אולם במרדכי ריש פ"ג דסוכה כתב דתיקון זה דמיעוט ענביו הוא דאורייתא. ועמש"ל בגליון המג"א סי' שי"ד סק"ה. ונ"מ אם שרי למעט ע"י נכרי דלתוספות שרי דהוא שבות דשבות במקום מצוה כההיא רסי' תקפ"ו סכ"א. ולהמרדכי אסור. ואפשר דגם להמרדכי שרי באומר לנכרי שימעטם לאכילה דבזה אף דהוי פ"ר מ"מ אמירה לנכרי שריא. ע' מג"א סי' רנ"ג סקי"ח. וכעין זה תמוה לי בסוכה דל"ג ב' דמעטינהו אימת וכו' דיחוי מעיקרא הוא. הא בעיו"ט דהוי בידו לגמרי פשיטא דלא הוי דיחוי דאפי' בקרבנות לא הוי דיחוי וצע"ג:

סעיף ד' ונשארו שלשה. כל הסעיף הוא מיותר דכבר נזכר זה בסעיף א':

סעיף ח' שאפי' אם מהשלשה שבחר קינא תמוה לי דמדברי הרא"ש נראה דבעי' שנשתייר בבד ההדס ג' קינן. ובכל א' מהקן יהיה עלה שבראש הקן האחד עלה א' המורכב על שניהם וצע"ג. אח"כ מצאתי שכ"כ הגאון מהור"א ווילנא זצ"ל. עוד תמהני הא בעלה מורכב על שניהם הו"ל הדס שוטה. ועמד בזה בס' קרבן נתנאל. ולפי דבריו נשאר עדיין התמיה על הש"ע דפסק בסעיף ג' דכה"ג מקרי הדס שוטה:

מג"א סק"ח דביבש ראשו. היינו ביבשו העלין העליונים:

סימן תרמח

מג"א סק"ד ויש לדקדק. לענ"ד דפליגי ביסוד הדין באם קמי' שמי' גליא דחדרי זרע קיימי' אם הוא כשר ונ"מ לדינא באם לא היה לו רק זה האתרוג והי' מחוייב ליטלו בלא ברכה. ואין נ"מ בזה. דאף להפוסלים מ"מ בשעת הדחק נוטלים כל הפסולים בלא ברכה כדלקמן סי' תרמ"ט ס"ו. ואחר שעה אתרמי לו אתרוג. דלהמכשירים נוטל האתרוג כשר. וא"י לברך. דשמא באתרוג שנטל היה חדרי זרע קיימים ויצא בו ולהפוסלים מברך על הכשר. אמנם זה אינו דהא הפוסלי' הוא רק מספק אבעי' דלא איפשיטא א"כ א"י לברך על הכשר דשמא יצא באתרוג הראשון: אלא י"ל דהנ"מ בפשוטו אם לאחר שנטל זה אתרוג חתכו ונמצא דחדרי זרע קיימים. ואח"כ נזדמן לו אתרוג. דלדעה א' דכשר א"צ כלל להשני ולדיעה הב' צריך לחזור וליטול להכשר מספק דשמא הראשון היה פסול ונוטל הב' בלי ברכה:

באר הגולה אות צ' בשם אחיו ר' יחיאל. בשם הרי"ץ גיאות כצ"ל:

שם מימרא דרבא. בטעות נרשם כי הנך יש פוסלים הם דעת רבינו יחיאל. ואההיא דסי"ב מחוטמו ואילך ע"ז קאי מימרא דרבא:

מג"א סקכ"ג וכ"מ מלשון הש"ע שכתב כשמשהין אותו. וכן הוא להדיא בלבוש:

סימן תרמט

מג"א סק"ג ואפ"ה לאחרים לא הוי מצוה הבאה בעבירה. תמוה לי כיון דהתם ייאוש קונה אתי לידו בהיתר מש"ה לא הוי מהבב"ע. אף דרש"י ס"ל דבעשה קנין קודם המצוה מקרי ג"כ מהב"ע. היינו להגזלן עצמו. אבל לאחר י"ל דהוי חילוק כיון בהיתר בא לו לא הוי מה"ב. וחשבתי לומר דכוונת המג"א. דס"ל מ"ש רש"י א"נ ייאוש קני הוי לי' מהב"ע אין פירושו די"ל דר"ה ס"ל דיאוש קני ומ"מ הצריך שהנכרי יקצצו משום מהב"ע. דא"כ אמאי נקיט וש"ר בידך. הא הקנין נגמר ביד הנכרי מדין ייאוש א"ו דר"ה ס"ל דייאוש

ל"ק. אלא דרש"י הסביר דא"נ דהיה הדין ייאוש קונה. מ"מ הוי מהצורך דלגזזו נכרי משום מהב"ע. ולפי"ז יקשה דהא ר"ה ע"כ דל"ס מהב"ע דהא אף בגזזו נכרי. כיון דס' דייאוש לא קני. והאונכרי קני מדין ייאוש וש"ר. א"כ בא לידם באיסור. והו"ל מהב"ע אע"כ דלאחר אף שבא לידו לא הוי מהב"ע. א"כ הו"ה קודם ייאוש.

אמנם נראה דא"א לפרש כן. דהא לרש"י קשה דמאי פרכי' ולקני' בש"מ הא מ"מ הוי מצוה הבאה בעבירה ובמוהרש"א תירץ כיון דכבר נקנה בייאוש כי עשה אחר כך קנין דשינוי מעשה לא הוי מהב"ע. א"כ מוכח דס"ל לרב הונא ייאוש קני. וע"כ מה דנקיט ושינוי רשות בידייכו באמת לאו דוקא. ואף דרש"י כ' דרך א' דס' ר"ה ייאוש לא קני. היינו דלצד זה ס' ר"ה דלא אמרי' מהב"ע ולאידך צד דר"ה סבר ייאוש קני. ס' ר"ה מהב"ע וא"כ מוכח בהיפוך דדעת רש"י דגם לאחרים הוי מהב"ע דאל"כ ישאר קושי' המהרש"א במקומו. דמאי פרכי' ולקנייהו בש"מ דלמא ס' ר"ה ייאוש לא קני והוי מהב"ע אע"כ דגם לאחר היכי דבאיסור בא לידו הוי מהב"ע וא"כ פרכת הש"ס דבממנ"פ אם ס' ר"ה דייאוש לא קני. א"כ ליד האונכרי באו באיסור. מוכח דלא ס"ל מהב"ע ואי ס' ייאוש קני כשעושה אחר כך קנין דש"מ לא הוי מהב"ע כתירוצו דמהרש"ל. ולכאורה עדיין קשה דמאי פרכי'. כי גזזו אונכרי ליהוו ייאוש בידן. דלמא ס' ר"ה ייאוש לא קני וגם י"ל מהב"ע מש"ה דלגזזו נכרי ויהיה ש"ר ביד האונכרי ויהיה בהיתר בא ביד הלוקחים ולא הוי מהב"ע אבל אם יגזזו האונכרי ויהיה הש"ר ביד הלוקחים. כיון דבאיסורא בא לידם הוי מהב"ע. וצ"ל דגם להס"ד גם האונכרי גופא יהיו יוצאים בזה אלא דפרכי' דמ"מ דאותן שימכרו יגזזו אינהו ומוכח דלא ס"ל מהב"ע. ממה דהאונכרי ג"כ יוצאים בזה. ולכאורה נרא' דהתוספת נסתפקו בזה אם לאחר מקרי מהב"ע ממ"ש גטין נ"ה ד"ה מאי ומיהו אם היה קנוי לו מקודם וכו'. ופריך ולקנינהו בשינוי השם וכו'. ודוחק לומר דס' כרי"צ וכו' ולכאורה תמוה אמאי נקטו ההוכחה מהמקשן ולא מדר"ה עצמו דמאי מהני דגזזי עכו"ם. מ"מ לא הוי מהב"ע גם מ"ש ודוחק לומר דס' כרי"צ איך שייך דפריך משום דס' כרי"צ דמנ"ל למיפרך דלמא לא ס"ל לר"ה כרי"צ ולזה היה נראה דלא רצו להוכיח מדר"ה די"ל דלאחר ליכא משום מהב"ע ולזה נקטו ההוכחה מפרכת הש"ס לקנינהו בשינוי השם וע"ז כ' דדוחק לומר היינו די"ל דלאחר הוי ג"כ מהב"ע ומוכח מדר"ה דס' כרי"צ דהא משמע דס' דייאוש לא קני מדנקט דש"ר בידייכו וכנ"ל מש"ה פרכי' שפיר ולקנינהו בשינוי השם. אמנם נ"ל דליתא דא"כ מה הקשו בפשיטות. דל"צ קרא ללולב ואתרוג לגזול דתיפוק ליה דהוי מצהב"ע דהא י"ל דהגזלן נתן לאחר דליכא משום מצהב"ע אלא וודאי דפשיטא להו דלאחר הוי ג"כ מהב"ע. ולזה נראה דכוונתם בגיטין דנסתפקו דאחר

אף אם ייאוש לא קני. מ"מ כיון דע"י ייאוש נפיק קצת מרשות בעלים כמ"ש תוס' בב"ק דף קי"א ד"ה גזל אבל בבא לידו קודם ייאוש דלא יצא עדיין מרשות בעלים הוא הגזלן ממש ויש בו משום מצהב"ע ואף דעדיין י"ל דצריך קרא דגזלן לאחר ייאוש מסרו לאחר בדרך שאלה דמה"ב ליכא ומ"מ פסול דלכם ממעט גזולה. בזה י"ל דקושית תוס' עכ"פ למ"ד ייאוש קנה למ"ל קרא גם י"ל דאחר ייאוש ג"כ אם לא קני הוי לאחר מהב"ע כיון דבא לידו באיסור. אלא דנסתפקו במה דנחלקו הפוסקים דייאוש ושינוי רשות אם במה דמשנה רשות קונה הגנב והוא קונה ומקנה לא הוי מהב"ע כיון דהראשון קנהו או דרק השני קנה והוי מהב"ע ודו"ק והנה מ"ש בכוונת המהרש"א דפרכת הש"ס דרך ממנ"פ עדיין יש להקשות דלמא ר"ה ס"ל יאוש ל"ק וגם ס"ל דין מהב"ע אלא דאצל הנכרי הוי ייאוש ושינוי רשות אצל האונכרי וכשיאגדנו אחר כך הוי קנין אחר קנין דייאוש וש"ר מש"ה לא הוי מהב"ע ויש ליישב:

סעיף ב' וכן שאול ביום ראשון. קנה אתרוג למצוה י"ל דא"י המוכר לחזור בו דבמקום מצוה מעות קונות ע' בחהו"מ סי' קצ"ט בהג"ה ובמה שכתבתי שם על הגליון:

שם בהג"ה והמודר הנאה מלולבו של חבירו. ע' במחנה אפרים בהלכה זכייה מהפקר סי' ד':

סעיף ה' מפני מומין שביארנו או מפני גזל וגניבה. היינו פסולי הדר וחסר וזהו כשטת הרמב"ן רפ"ק דהא דאמרי' דהדר פסול ביום ב' היינו במקדש אבל לא בגבולין דהוי רק דרבנן עיי"ש ומ"ש בהג"ה דאם היה יבש ומנומר פסול וכן מ"ש בהג"ה דחזזית פסול כל שבעה היינו שטה אחרת דהוא שטת הרא"ש דהדר פסול ביום ב' דרבנן והו"ל להרמ"א לכתוב וי"א שו"ת פ"י סי' ג':

שם פסולי ראשון נוטלים בשני. לכאורה זהו רק בלית ליה אתרוג הכשר בראשון וק' לי דהא בשעת הדחק גם בראשון נוטל ואינו מברך כמ"ש הש"ע בס"ו אח"כ מצאתי דהקשה כן בשו"ת פ"י פ"ג סי' ג' ונדחק ליישב עיי"ש:

מג"א סק"כ משא"כ גבי לולב. ק' לי דתוס' כתבו זה לחלק בין פסולו דיבש דפסלו חז"ל כל ז' בגבולים ובין שאול דכשר בשני דיבש דפסולו בגופו החמירו בשני אבל המחבר דכ' תחלה כל אלו שאמרנו מפני טעמים שבארנו והיינו דקאי על הדינים שבסי' תרמ"ח יבש וחסר. וכיון דיבש דחסר כל גופו כשר בב' הכא אמאי פסול וצ"ע:

שם ואינו מוכרח די"ל דוקא. לענ"ד מוכח כן מסוגי' במה דאמרינן דכ"ע היתר אכילה בעי' דלשיטת תוס' לא דמוכח כן דהא תרומה טמאה פסול משום דכתותי מכתת שיעורי'

אלא משום דאין נ"מ לדינא דלא משכחת מידי שיהא לו דין ממון ולא היתר אכילה עיי"ש והא משכחת בבלע איסור אע"כ כיון דאין איסור מחמת עצמו אינו פסול:

סימן תרנא

סעיף ג' אטר נוטל לולב בימין כל אדם. ע' לעיל ס ' קפ"ג במג"א סק"ט:
מג"א סק"ט וליטלו בלא ברכה. ע' תשו' חוט השני סי' כ"ח:
סעיף ה' יברך על נטילת לולב ושהחיינו. מה דלא מברכים על לקיחת כפות תמרים כלישנא דקרא ע' שו"ת רשב"א סי' קנ"ז:

סימן תרנג

סעיף ב' ולא אגבהה. ע' לקמן סי' תרס"ה סט"ז:

סימן תרנה

מג"א סק"א אסור לצורך יו"ט שני. ע"ל סימן ש"ז ס"ה אומר לנכרי בשבת לעלות באילן להביא שופר. הרי דמותר לצורך יו"ט ב'. וע' בס' מחצית השקל שם:
שם ונ"ל דאפילו ביו"ט ראשון אסור לטלטלו. כאן לענין מצות לולב ובסימן תקפ"ו לענין מצות שופר דעת המג"א דלא שרינן טלטול מוקצה במקום מצוה. ואולם לעיל סימן תצ"ח דעת המג"א מבואר דמתירים טלטול מוקצה משום מצות כיסוי. אחר כך ראיתי שעמד בזה בס' שער המלך פ"ב מהל' יו"ט:
ט"ז סק"ב אלא איסורא דרבנן דו"ק היטב לא זכיתי להבין דהא הסמ"ג שם הוכיח דאסור להקיף ע"י נכרי מהא דעשה דגילוח מצורע דוחה ללאו דהקפה. ואם היה אפשר לקיים שניהם ע"י נכרי לא היה עשה דוחה עכ"ל. אם כן אם איתא דהוי רק עשה דרבנן עדיין יקשה הא אפשר לקיים שניהם בדאורייתא ואיך שרינן ע"י ישראל לעבור על לאו דאורייתא א"ו ברור כמ"ש הסמ"ג מקודם דע"י נכרי אע"פי שאין בו מלקות אלא במסייע מ"מ איסורא איכא. היינו דאסור מדאורייתא מדין ניקף אף דהמקיף אינו בר חיובא מ"מ הניקף עיבר אלא דאין בו מלקות דהוי אין בו מעשה אבל איסורא דאורייתא איכא. ודברי הסמ"ג הם ממש דברי תוס' שבועות ג' ע"א. ומבואר להדיא דהוא דאורייתא והוא ברור וצ"ע:

סימן תרנח

סעיף ו' לקטן קודם שיצא בו. ע' בתשו' משאת משה סימן ד':

שם ואינו מקנה לאחרים מן התורה ואם הבן סמוך על שלחן אביו אם מהני מה שנותן לאביו לצאת בו. ע' לעיל סימן שס"ו ס"י. וע' מחנה אפרים הל' זכייה סימן ב'.

סימן תרסד

ט"ז סק"ו אלא בבבל דר"ה היה שם והיו שם רוב יהודים וכעין זה כ' השער המלך הל' גזילה פ"א בשם סמ"ג עשין קל"ג דקצ"ו ע"א:

סימן תרסה

מג"א סק"א משום ספק יום שעבר. נראה כוונת דבריהם דבאתרוג מיד שנטל ויצא בו אזדא מצוותו והא דאסור כל היום הזי' הוא משום מגו דאתקצאי בה"ש אתקצי לכולו יומא ובה"ש דאסור היינו משום ספק יום שעבר וכ"כ להדיא בפירש"י וז"ל אתרוג לא חזי לבה"ש משיצא בו שחרית עכ"ל והנה הר"ן אף דבפ"ק דביצה כ' ג"כ היסוד דמוקצה מ' יום שעבר ל"א מ"מ כאן בסוכה נתן טעם דבה"ש בעצמו אינו מוקצה היינו משום דמבואר בר"ן דמפרש הא דאתרוג בז' אסור דלכולי יומא אתקצאי משום דאי לא נטל שחרית יטול בין הערביים והוי כולי יומא זמן מצוה וא"כ יקשה נימא דגם בה"ש ודז' אסור מטעם זה וא"כ גם בח' ליתסר דמגו דאתקצאי בה"ש מ' מצוה מש"ה הוצרך הר"ן ליתן טעם דבה"ש גופא לא אתקצאי כיון דאם לא נטל שחרית אינו נוטל בה"ש דהוי ס' דרבנן וא"כ בה"ש מותר לאכול והא דלא מיתסר בה"ש מטעם מגו דאתקצא מקצת היום משום דביום חול ל"א מגו דאתקצאי ואינו אסור אלא בעת ההקצאה עיי"ש היטב. ובא"ר תמה דא"כ בהפריש ז' אתרוגים לז' ימים דקיי"ל דכל א' יוצא בו ואוכלו למחר הא בה"ש דיום א' נוטלו משום ס' דאורייתא וליתסר למחר עיי"ש ובמחכ"ת לק"מ דהא ס"ל להר"ן דביום חול ל"א מגו דאתקצאי לפי"ז יהא הדין דביו"ט של גליות והפריש ז' אתרוגים לז' ימים דאתרוג דא' אסור ביום ב' כיון דנוטל בבה"ש דא' משום ס' דא' אסור למחר ביו"ט משום מגו דאתקצאי כמו אתרוג בח' ואפשר דמ"מ הוי ממנ"פ דאם יום א' יו"ט ממילא יום ב' חול ל"א מגו דאתקצאי ואם יום ב' יו"ט אגלאי דיום א' היה חול ולא היה זמן המצוה. וע' בתוי"ט פ"ג דערובין ובתוס' ד"ג דסוכה ד' י'. גם י"ל למ"ש הר"ן פ"ק דביצה אהא דמחלק דלא מוקצה מ' יום שעבר רק במוקצה מ' מצוה מהא דס"ל לרב דכל א' יוצא ואוכלו לאלתר הרי דמ' מצוה קמ"ל דאפי' ביומו ל"א מגו דאתקצאי ותי' בשם הרא"ה דכיון דהפריש לז' ימים הוי כהתנה שאינו מוקצה אלא למצותו א"כ י"ל דגם רב אסי דקיי"ל כוותי' דאוכלו למחר ס"ל דתנאי מהני אלא דס"ל דאקצייי' לכולי' יומא

דהוא משך מצות היום דאם לא נטל שחרית נוטלו כולי יומא אבל עכ"פ לגבי יום מחר הוי כהתנה דלא ליתסר רק ליומו דהיינו כל היום וכן בה"ש דא' דהוא משך זמן המצוה ולא יותר וכדס"ל לרב דהוי כהתנה דאינו מוקצה אלא למצוותו ה"נ לר"א הוי כהתנה דאינו מוקצה אלא לזמן משך המצוה ויומו ודו"ק היטב ואף דמדברי תוס' פ"ק דסוכה במה דכתבו דלפי הגירסא דר"א ס"ל דאוכלו למחר ע"כ ס"ל דלא אמרינן מוקצה מ' יום שעבר מוכח דס"ל דלר"א ל"א הוי כהתנה י"ל דהתוס' לשיטתייהו דס"ל כדברי רש"י דמיד שיצא בשחרית אזדא מצוותו והא דאסור בז' היינו משום מגו דאתקצאי וכנ"ל א"כ מדאסר ר"א כל היום ע"כ דס"ל דתנאי לא מהני או דלא הוי כהתנה דאל"כ יהא מותר לאכול לאלתר אבל לשטת הר"ן דהא דאסור בז' משום דהוי זמן מצוה דאם לא נטל שחרית נוטל כל היום דבזה פליגי ר"י ור"ל ועלה אמרי' דפלוגת' דרב ור"א ג"כ הכי וא"כ בפשוטו י"ל דגם ר"א ס"ל דהוי כהתנה אלא דפליגי אי הוי כהתנה למצוותו ממש או לזמן מצוותו דיומו ודו"ק:

סימן תרסז

מג"א סק"ג לחפש הס"ת משבת ליו"ט. משמע מיו"ט לשבת מותר ע"י עירוב תבשילין. וע' מג"א סקכ"ח ס"ב בשם הר"ן ועמ"ש שם בגליון ולטעמ' דידי שם הכא מיו"ט לשבת מותר ע"י ע"ת דשייך ג"כ היתירא הואיל ומקלעי אורחים ורוצים ללמוד הפרשה שיקראו בשבת לגלול אבל לטעמא דהמג"א שם בשם הר"ן דע"ת אינו מתיר אלא צרכי סעודה. א"כ הכא אסור לחפש הס"ת מיו"ט לשבת. ועמ"ש' בגליון לעיל סי' ש"ב במג"א ס"ו:

סימן תרסח

סעיף א' דלא מצינו בשום מקום. ע' בירושלמי ר"פ הנודר מן המבושל ובק"ע שם וע' שאילת שלום על השאילתות אות ע"ו וע' ברד"ק הושע י"ג במ"ש שם בשם ר"ש גאון:

סימן תרסט

במג"א ונ"ל דכ"ש דאסור להבעיר פולוור. ע' לעיל סי' תקי"ד סקי"ג:
שם וכן ראיתי שמיחו הגדולים אשר בארץ. ולילך עם אבוקה שעוה לפני הס"ת הפר"ח בס' מים חיים סי' ט' אוסר. וע' בשו"ת בתי כהונה ח"א סי' י"ח וי"ט שהאריך בזה והעלה להתיר:

סימן תרעא

סעיף ד' בהג"ה שכל נר מובדל הרבה מחבירו. ב' אצבעות ומובדלים במחיצות תה"ד והמהרש"ל בסי' פ"ה כ' דבמרוחקות הרבה בלא כפיית כלי עולה לנר א' ולא לכמה נרות: מג"א סק"ח ומ"מ המנהג. זהו פסקא בפני עצמו וקאי מאמ"ש בהג"ה ומ"מ המנהג להדליק בטפח וכו':

ס"ז באר הגולה אע"פי שאינו אלא מנהג. כן הוא בריב"ש שדומה זה להלל דר"ח בתשו' חכ"צ סי' פ"ז הקשה הא המחבר ס"ל סי' תכ"ב דאין מברכים על הלל דר"ח דכ' שם דאין נוהגים בכל מלכות א"י וסביבותיה וא"כ איך סתם כאן כריב"ש דהא במלכות א"י דאין מברכים על הלל דר"ח. ראוי שלא יברכו על הדלקת נר בבהכ"נ ע"ש:

סעיף ח' די לו באחד מהם. דל"ח לאורחים גמ'. וע' מג"א לעיל סי' רמ"ד סק"ו וע' מוהרי"ט ח"ב חיו"ד סי' י"ח:

סימן תרעג

ט"ז סק"ו ומאד תמהני על גברא רבא זה דכ' שלא בדקדוקי לענ"ד דברי תה"ד נכונים וברורים. דוודאי ס"ל מסברא פשוטה דאם בב"ח מקרי ראוי להתכבד ע"י שיתבטל דלא בטל דמאי בכך שאחר הביטול לא יהיה רל"ה מ"מ עתה דראוי להתכבד א"א שיתבטל אלא דהוצרך לראי' מדברי התו' דלא נימא דעיקר רל"ה דבר שבמנין אין דנין על חתיכה זו רק אם חתיכות אחרות כיוצא ראוי' להתכבד. וא"כ נר חנוכה אף דמצד המצוה הוי דבר שבמנין מ"מ כיון דנרות אחרות כזה לא הוי דבר שבמנין בזה הדין דבטל ולזה מביא ראי' מתוס' כיון דחטאת בטל דאינה ראויה אלא לכהנים אף דעכ"פ חתיכות דעלמא כיוצא בזה ראוי להתכבד הרי דלא אזלי' בתר חתיכות דעלמא אפי' לחומרא כ"ש דלא אזלי' בתר דעלמא לקולא וזה ביאור תוס' בקושייתם דהקשו אמאי חטאת בטל הא הוי חתיכה הרל"ה וכ"ת שאני וכו' דהא חתיכה בב"ח וכו' ולכאור' תמוה דבלא"ה מי ניחא אמאי הוי בב"ח רל"ה הא אסור לכל אלא דכוונתם דבל"ז י"ל דאזלי' בתר חתיכות דעלמא ושפיר הוי בב"ח רל"ה כיון דחתיכות דעלמא כיוצא בזה הוי רל"ה ולזה הקשו כיון דחטאת בטל ע"כ דאזלי' בתר חתיכה זו א"כ בב"ח אמאי לא בטל ותירצו דאם יתבטל יהי' חהרל"ה וא"כ מסקנתם דאזלי' בתר חתיכה זו וזהו ראיית התה"ד וברור:

סעיף ב' בשוגג אינו זקוק לה. ובמהרש"ל סי' פ"ה פסק דבכה"ג צריך לחזור ולהדליק:

סימן תרעה

סעיף ג' ויש מי שאומר בקטן שהגיע לחינוך. ע' לקמן סי' תרפ"ט ס"ב ומג"א שם ס"ד: פר"ח אות א' ומיהו לדעת הר"ן קשי'. אינו דומה דמעיקרא היה כך מצות הדלקה דבעי' שיהא פרסום נס להרואה ושלא יהא אפשר להרואה לתלות בדבר אחר וזהו לא מקרי חשידא אלא דהחסרון בגוף המצוה דהדלקה כזה שאינו מודה פרסום נס דמצי למתלי לצרכו אדליק הוי שלא כמצותו ובעי ברוכי משא"כ חצר ולו ב' פתחי' דמצוה כדינה אלא דיחשדו אותו שלא הדליק צריך הדלקה גם בפתח ב' כ' הר"ן שפיר דלא בעי ברוכי:

סימן תרעו

סעיף א' מברך ג' ברכות. אם לא בירך. צ"ע אם יברך אחר ההדלקה בעוד שהנרות דולקים והוא תוך שיעור הדלקתן ע' אשל אברהם לעיל סי' רס"ג סי"א:

סימן תרעז

מג"א סק"ב מותר לשהותו לשנה הבאה והוי דומי' דחמץ. לענ"ד אינו דומה דהתם בחמץ אחה"פ והי' הך תערובות מותר אלא דהיה ראוי לומר כיון דאלו היה החמץ בעין היה אסור אחה"פ ואינו מותר אלא מכח התערובות לא מיקרי ישל"מ. בזה כ' הר"ן דמ"מ יהי' ההיתר בלא התערובות ושייך בי' סברת עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר דלאחה"פ יאכל בהיתר מהאיסור דאוריית' בעצמותו מבלי היתר ביטול וכיון דבאמת יהי' מותר לתערובות זה אחה"פ אפי' מדרבנן אמרי' דישהה אותו וירויח דיאכל בהיתר גמור לגבי דאוריית' אבל הכא כיון דמשום תקלה אסור להשהותו ולא יבא זמן היתר ל"ש ישל"מ ולא גרע ממאכל מתקלקל ודו"ק:

סימן תרפא

ט"ז סק"א משמע שיש לנו לפסוק דתדיר עדיף. וכ"כ הרע"ב בזבחים אבל הרמב"ם פסק דאיזה מהם שירצה יקדים:

סימן תרפד

סעיף א' ומתחילים בברכת כהנים וכו' ע' בלחם סתרים על ע"ז בתשו' סי' ב':

סעיף ג' ואם טעה החזן וקרא ד' בשבת חנוכה ובן ובשבת חנוכה והא דנקט בחנוכה בר"ח בחול משום רבות' דסיפא אף דאין מוסיפים בר"ח דמ"מ אם הוציאו ספר ב' מוסיפי' ת' פרח שושן סי' ח':

שם אין צריך לקרות יותר ואם יש ג' חתנים בבהכ"נ קורי' חתן א' חמישי בשל חנוכה אבל בעלי ברית לא. אשל אברהם לעיל סי' קל"ה סק"ב וג':

שם בהג"ה צריך לקרות בשל ר"ח. ע' בתשו' תורת חסד שהניח זה בצ"ע:

סימן תרפה

סעיף א' פרשת שקלים שהוא כי תשא. אם שכחו ולא קראו פ' שקלים מוציאים ס"ת וקוראים פ' שקלים בברכה לפניה ולאחריה. ואם לא נזכרו עד אחר שבת אין לו תשלומין. אף אם ר"ח אדר ביום ו' דלמחרתו הוא הפסקה מ"מ כל שעבר זמן הראוי עפ"י תקחז"ל שוב אין קורים ת' גנת וורדים חא"ח סי' ל"ו:

שם ובשני של ר"ח. ואם טעה והתחיל לקרות בשני פ' שקלים גומר וקורא בשלישי בשל ר"ח ומפטיר בשל ר"ח. שו"ת נ"ב ח"ב סי' י"א:

סימן תרפז

מג"א סק"ג דלא מבטלין דרבים. ולימוד עם תנוקות י"ל דהוי כת"ת דרבים. ע' תשו' תשב"ץ ח"א סי' ס"ד:

סעיף ב' בהג"ה אין שום מצוה דאורייתא. ע' באשל אברהם לעיל סי' צ' סק"ל:

מג"א סק"ו מ"מ ק"ו למגלה שתדחה בפניה. עדיין אף למאי דמסיק המג"א דאפי' יש שהות לקוברו אח"כ דוחה למגלה מ"מ יקשה על האיבעי' מת מצו' ומקרא מגלה הי עדיף הא יש ללמוד מק"ו כיון דמ"מ דוחה לעבודה לגמרי ועבודה דוחה למגלה לענין ביטול א' מהם א"כ מכ"ש דמת מצוה דוחה מגלה וצ"ע:

סימן תרפח

מג"א סק"ב שכן דרך רוב מדינות. ע' בס' שיח יצחק לחגיגה בסוף הספר בחידושי בנו שהביא במס' מגילה דברי הגאון בעל שער המלך בענין זה:

שם. ודעת רמ"א צ"ע. ובשו"ת פרח שושן כלל ג' סי' א' כ' דמ"ש הר"ן ואח"כ מיישבים אותה היינו בדירת ב"א דאף שבנו הבתים תחלה ואח"כ הקיפו חומה מ"מ כיון דלא דרו בהם עד אחר ההיקף מקרי הוקף ולבסוף ישב:

מג"א סק"ד חשוב כחומה. ע' בהר"ן בההיא מימרא דריב"ל דישב ולבסוף הוקף נידן בכפר דכ' דריב"ל דמדמי מגילה לבע"ח פליג עלה דחזקי' וס"ל דים לא הוי חומה:
סעיף ו' ובשני קורים ויבא עמלק. ואם שכחו לקרותו צריכים להוציא ס"ת וקורים בברכה ואינו דומה לדלעיל סי' תרפ"ד ס"ג שו"ת פרח שושן סי' ח':
מג"א סקי"א ועכ"פ מתנות לאביונים הוא. וע' בתשו' תשב"ץ ח"ג סי' רצ"ח:

סימן תרצ

סעיף ט' בהג"ה אבל אין לחוש באיזה כתב. בת' חוות יאיר סי' ק"ו הרבה לתמוה בזה וכדבריו מפורש להדי' בתשו' תשב"ץ ח"א סי' ח':
סעיף י' אינו יוצא בלע"ז. ואינו יכול להוציא בלעז ללועז שא"י אשירות וכיון דבקורא א"י לצאת ידי עצמו בזה הוי לזה כמו אינו מחוייב בדבר ירושלמי הובא בהר"ן ונ"מ ג"כ להי"א אם הקורא אינו יודע ללעז:
ט"ז סק"ח פשיטא שאסור לאכול כיון שישן כבר. נ"ל די"ל הא פשוט דשינה אחר קבלת תענית בעוד יום אינו אוסר דדוקא בליל התענית דאחר שינה שייך ליום התענית וא"כ משכחת לה דישן בעוד יום ובהגיע הלילה הי' סוף שינה ותיר ולא תיר:
שם נמצא לפי מסקנת התוס'. אין זה מוכרח די"ל למ"ש תוס' היינו כיון דהתם א"א לפרש כך וע"כ התם תרווייהו בתחלת שינה וצריכים תרווייהו. ממילא י"ל גם הכא במגלה הפירוש כן ומיירי הכל מתחלת שינה ולא נזכר הדין מסוף שינה כלום:

סימן תרצא

תרצא מג"א סק"א מיהו די בשרטוט. תמוה לי דזהו בתפלין דא"צ שרטוט וכן בס"ת להסוברים דא"צ שרטוט דמ"מ צריך לשרטט שיטה ראשונה ליישר הכתב אבל במזוזה דצריך שרטוט צריך לכל שטה ושטה וממילא ה"נ במגילה דאמרי' דצריכ' לשרטט כאמתה של תורה:
סעיף ב' שכתבה עכום. ולכאורה נראה דגם כתבה עבד ואשה פסול כמו בס"ת ותפליו ומזוזה. ע' לעיל רסי' ל"ט וצ"ע:

סימן תרצב

מג"א סק"ב להתחיל בראש. לדידי לא ברירא לי לדעת רוב פוסקים לעיל סי' ק"מ דמברך השני תחלה וסוף מש"ה צריך להתחיל מראש וא"כ במגילה דא"צ לברך אינו חוזר

לראש. וע' מג"א סי' תקפ"ה סק"ו ז' דמשמע ג"כ דהם ב' דינים חזרה לראש והברכות אבל באמת הכל א' כיון דכל א' לא נפטר זה בשל זה ממילא מש"ה חוזר:

סימן תרצה

סעיף ב' בהג"ה מכח שמחת פורים פטור מלשלם. בת' מהר"ם מינץ בסופו כ' נמצא בת' רבינו טובי' בשם ריב"א שכל מאכל שחוטפי' הבחורים משום שמחת פורים אפי' שלא ברשות משעת מקרא מגילה עד סוף סעודת פורים שהם ב' לילות ויום א' אין בזה משום גזל ואין להזמינם בב"ד על ככה עכ"ל. והובא בתה"ד סי' ק"י:

ס"ד שתי מנות. בטורי אבן באבני שהם מסתפק אם שלח ב' מנות לאיש עני אם יוכל לחשבם לתרתי לקיום שלוח מנות דגם העני בכלל איש לרעהו ולקיום מתנות לאביונים. ואם נותן עוד מתנה לעני א' יצא עיי"ש:

סימן תרצו

סעיף ד' בהג"ה לא בי"ד ולא בט"ו. ואם חל יום ט"ו בשבת אין קורים האבל לנחמו בליל שבת קודם ברכו וכ"כ בשמחת הנפש בה' אבל וע' בט"ז רסי' תקכ"ו:

סעיף ח' בהג"ה מה שנהגו ללבוש פרצופים. ע"ל סי' ש"ז במג"א סקכ"ב: